HOMERI ODYSSEA

LATINIS VERSIBUS EXPRESSA.

HOMERI ODYSSEA

LATINIS VERSIBUS EXPRESSA

A BERNARDO ZAMAGNA

RAGUSINO

AD

OPTIMUM PRINCIPEM

PETRUM LEOPOLDUM

AUSTRIACUM

&c. &c. &c.

SENIS CIↃ. IↃCC. LXXVII.

EXCUDEBANT FRATRES PAZZINII CARLII.

PRAESIDUM PERMISSU.

PETRO LEOPOLDO

AUSTRIACO

FRANCISCI I. ET MARIAE THER.

AUGG. FILIO

IMP. AUG. JOSEPHI II. FRATRI

ARCH. AUSTR. PRINC. REG. HUNG. BOH. M. D. ETRURIAE

EXIMIO VIRTUTUM OMNIUM CULTORI

BONARUMQ. ARTIUM PATRONO MUNIFICENTISSIMO

SE SUAMQUE LATINAM ODYSSEAM

BERNARDUS ZAMAGNA

DEVOTUS NOMINI MAJESTATIQUE EJUS

O. D. Q.

Armina, non saevi memorant quae praelia Martis,
Luctificamque iram Pelidae et nescia flecti
Pectora; sed nullo virtus queis fracta periclo,
Ingeniumque sagax magni celebratur Ulissei,

Qui

Qui varios hominum mores inſpexit, et urbes
Jactatus pelago longiſque erroribus actus,
Accipe jam Leopolde: tuo ſunt carmina digna
Ingenio laudumque heic omnia plena tuarum.
Fortis erat belloque acer Laërtius heros
Ad virides Xanthi ripas, ubi Graecia quondam
Barbaricas evertit opes populata Pelaſgis
Ignibus Hectoreo male Pergama robore tuta.
Non Tydei gnato, geminiſque Ajacibus, ipſi
Aut valido Aeacidi ſubverſae gloria Trojae
Debetur. fugiens denos infida per annos
Capta boni ſtetit arte Ithaci victoria Grajum,
Nec poſt firma pedum retulit veſtigia retro.
Haud tamen hinc magnum fama ſuper aethe-
ra notus
Ille viget. cedunt aliis Mavortia bella
Laudibus, inſignem quae caeli ad ſidera tollunt.
Olli aderat ſemper cuſtos Tritonia virgo,
Atque animi motus omnes ſenſuſque regebat
Conſiliis dea magna ſuis. non blanda voluptas
Edomitum vicit; non Circe, et vafra Calypſo
Illectum potuere cavo retinere ſub antro
Et patrias ſedes optantem et conjugis ignes.
Non Cicones illi nocuere, aut turbidus armis
Antiphates, nec Scylla rapax, nec vaſta Carybdis.

Hor-

Horrifico refluos eructans gurgite fluctus.
Quin victae doluere, maris gens improba, blandae
Sirenes dulci frustra late omnia cantu
Litora complentes; doluitque oppressus opaci
Rupe sub horrenda scopuli, Neptunia proles,
Ille Cyclops vivos artus depascere morsu
Suetus, et effuso fera spargere limina tabo.
Sic durum per iter luctando interritus ibat
In patriam caroque ferens solatia gnato,
Desertoque diu felicia tempora regno.
Jam rediit: periere proci, pulcherrima gaudet
Penelope, plaudunt laeta inter gaudia cives,
Aureaque aeternam promittunt saecula pacem
Per populos Ithacae. felix, cui numina tantam
Adnuerunt laudem, qui rerum vincere monstra
Tam varia, ac tantos potuit superare labores,
Non sibi, sed quaerens regnis, queis praesidet aequus
Commoda. fama illum nunquam defessa per ora
Fert hominum late volitans, atque inserit astris.
Tu quoque jam gaude Leopolde: haec scilicet una
Cura tibi residet vernanti in flore juventae
Imperiis subjecta tuis ut floreat usque
Thuscia dives opum variarum, et nescia fraudis.
Non tibi vis animi, non firmo in pectore robur,

In-

Invictaeque manus deerunt, si Martia quando
Bella vocent, trepidasque acuat discordia gentes.
Sed melior te pacis amor tenet; hic tibi certa
Dona parat. quaerant alii sibi nomen ab armis,
Et referant partos devicto ex hoste triumphos;
Tu faciles aditus populis, tu mollia perge
Pectora supplicibus praebere, et fervidus insta
Tendere, quo virtus, quo te tuus advocat ardor.
Vera placent, falsisque obdis rumoribus aures,
Nil tibi adulantum cum turba, nec tua livor
Corda rapit transversa, animumque erroribus implet
Regifico assuetum luxu. jamque omnis abacta
Dira lues fugit vitiorum, atque abdita nigras
Eumenidum petiit latebras, amnemque severum.
At superis delapsa plagis illa aurea virgo
Aequato laeva geminas examine lances
Fulmineumque tenens dextra ensem pendet ab ore
Usque tuo. procul abde minas, procul abjice ferrum
Diva manu: quid tela juvant, ubi crimina nulla,
Nullae ubi sunt scelerum facies, quas aspera plectas?
Cana fides, pietasque, et merum candida regnat
Simplicitas, largaque manu sub principe tanto
Copia didit opes, et praemia laudibus aequat.

Non

Non gemitus resonant miserorum; at gaudia pennis
Purpureis risus inter volitantia ludunt.
Legibus id, dux magne, tuis Etruria debet,
Providus imperii queis mollia frena gubernas,
Damnaque sollicitus reparas, quae longa vetustas
Intulit illa hominum corrumpere sueta labores.
An memorem stratasque vias, molesque superbas
Arcibus impositas summis, et pontibus amnes
Marmoreis domitos, frustra indignantibus undis?
Anne lacus ripis clausos, lateque vagantes
Torrentum quondam in morem decurrere jussos.
Agmine pacato fluvios, siccataque stagna,
Atque graves frugum versas in culta paludes,
Emulsa tellure, et apertis vomere glebis?
Jamque adeo agricolae et pastorum rustica turba,
Corpora ubi hibernum perflantibus aethera ventis
Ponere vix poterant: sese tam pestifer aër
Perpetuas inter densae caliginis umbras
Vallibus ex udis supera ad convexa ferebat;
Nunc aestu in rabido mediisque caloribus audent
Ducere securos per amica silentia somnos
Sub platano strati aut umbrosae tegmine fagi,
Quin metuant nebulas, et noxia flamina membris.

* * *Ergo*

Ergo molle pecus circum balatibus auras
Implet, et in pratis attondet mollibus herbas,
Dum Dryadas inter gracili Pan ludit avena.
At formosa Ceres laeto sociata Lyaeo
Ruricolisque diis, quoquo vestigia portas
Visurus tua dona, parant tibi debita serta,
Atque iterant laudes, tolluntque ad sidera nomen.
Tu vero, collesque altos camposque patentes
Arboribusque satisque vides dum sponte virere,
Quae tacitum sentis tentantia gaudia pectus?
Scilicet his quondam fortes crevere Sabini
Artibus, his caelo Romana potentia vires
Extulit, his etiam sub te nunc Thuscia surgit.
Cuncta vigent jam laeta: gemunt sub pondere plaustra
Pressa gravi, fructusque ferunt dum ruris amici
Quo libitum domino, tuto praeit aurea calle
Libertas longo post tempore cognita terris.
Hanc sequitur Maja genitus dator ille bonorum,
Atque acuens hominum corda auri ardentis amore.
En hujus cuncti auspiciis felicibus acti
Incumbunt operi, variis atque artibus instant
Noctes atque dies, certantque ingentibus orsis
Pro se quisque viri turpem depellere longe

Paupe-

Pauperiem. secat ille salum, mercesque petitas
Finibus ex aliis secum vehit, atque morantes
Increpitat zephyros: ille altam exscindere silvam
Antiquas volucrum latebras sedemque ferarum
Gaudet, et impresso cogit mollescere ferro
Pinguia telluris non tactae viscera, ut almos
Vivacis truncos oleae malosque feraces
Ponat, ubi steriles surgebant frondibus alni.
Hic vivos aera in vultus spirantiaque ora
Mutat, hic effingit varias in marmore formas,
Atque novos tabulis inducit ab arte colores
Vincere naturam certans. hic serica pingit
Stamina, vel tenuem texens imitatur Arachnem,
Ornatusque parat molles curamque puellis.
Jamque alius propior scandens fulgentibus astris
Ventorumque vias superans, et nubila celsa,
Omnia per magnum late radiantia mundum
Sidera metitur radio, viresque trahentis
Solis, et implexos astrorum dispicit orbes,
Defectusque ortusque docet variosque meatus.
Quot lux se scindat fila in diversa? quis illam
Impetus in terram solis detrudat ab axe
Tam celeri lapsu? quae vis inducere cogat
Omnigenos rebus forma variante colores.

Nec

Nec minus et Triviae imperium super aequoris undas,
Quo fluit Oceanus refluitque immensus, et aestu
Alterno fervet, certus notat, omniaque alto
Quae caelo terrisque videt miracula rerum,
Ingenio subdit, numerisque atque arte revincit.
Ast alius leges, aeternaque munera clarat
Justitiae, queis alma Themis, queis candida gaudet
Illa hominum custos Astraea. hic Paeonis artes,
Hic colit Aonidas Phoebumque, et tempora myrto
Cinctus hyanteo perfundi flumine gestit
Invidiamque premens et inania murmura vulgi.
Fervet ubique labor: ceu sudo vere per agros
Quum pictae glomerantur apes, et florea libant
Germina, pars ceras condit, pars dulcia stipat
Mella cadis, reparatque hyemis durissima damna.
Nec mora, nec requies ulla est: late omnia circum
Prata sonant fontesque ultro citroque meantum
Agmine. stat medius rex ipse, et limine ab alto
Observans damnatque moras, laudatque laborem.
Talis et ipse, licet si res componere parvas
Grandibus, insinuans populorum in corda tuorum
Vimque animosque novos, eadem torpere veterno
Haud sinis, at pulcro famae succendis amore.

O Flo-

O Flora, o Thuscae caput ipsa et gloria gentis,
Nunc licet aetherias tibi frontem attollere in auras,
Tyrrhenasque urbes inter contendere primum
Et decus et laudis nomen. tu scilicet una
Ante alias sentis benefacta ingentia tanti
Principis. ecquis honos, ecqua est laus omnibus oris
Per terras late, quam non pulcherrima jactes?
Dic age, sic vitreo laeteris flumine semper,
Naturaque soli, caelique tepentibus auris,
Industrique hominum cultu, dic unde profecta
Haec adeo secura quies, cui commoda vitae
Debes tanta tuae? num te Jovis inclita proles
Illa omnes inter divas sapientior una
Pallas amica regens tranquilla per otia servat?
Quid loquor? ah valeant nunc vana insomnia vatum.
Falsaque pierii celebrata in vertice Pindi
Nomina. non Pallas, non quidquid Graecia divum
Extudit hinc ullam laudis decerpere partem
Audeat, aut comitem tantis sese addere rebus.
Austriacae hoc virtutis opus, quae maxima sese
Extulit augustis nutrita in sedibus olim,
Vindobonam qua lambit aquis argenteus Ister.
Illic caesareo (a) *regina e sanguine creta*

*** *Seu*

(a) Maria Theresia P. F. A. Caroli VI. Imp. Filia, & Francisci I. uxor &c.

Seu dea, seu mulier, dis certe aequanda vel ore
Vel magnis animi virtutibus inclita floret,
Cui non ulla parem viderunt secla, neque ulla
Credo equidem seris quondam volventibus annis,
Tempora Saturni redeant si laeta, videbunt.
Illa opibus dives fortunae ac ditior alto
Ingenio omnigenis excellere laudibus omnes
Optavit gnatos, sceptrisque hanc provida avitis
Praeposuit semper curam: nec maxima bella
Armorumque vices potuere avertere mentem
Progenie a dulci, quin pulcrae semina laudis
Cum primo insereret natorum in pectora lacte.
Et nunc illa quidem, qualis Berecynthia mater
Quum vehitur curru magnum turrita per orbem
Felix prole deum caeli supera alta tenentum,
Gaudet ovans, natisque videt late undique laetam
Europam florere suis, et tollere ad alta
Sidera laetitiae tanto pro munere voces.
Aspice, Lutetiae qua magnae Sequana magnus
Moenia tranquillis labens interfluit undis,
Inter plaudentum populorum vota corusco
Reginam (b) *invectam curru. quae gratia vultu*
Majestasque sedet; matris quantum instar in
illa est!

Cir-

(*b*) Maria Antonia Arch. Aust. Ludovici XVI. Galliarum Regis conjux.

Circumstant Charites, et pubes Gallica sese
Fundit in occursum, nec lilia spargere cessat
Mixta rosis, quacumque oculos pulcherrima vertit.

Quando erit, et gnatis ut gaudeat? o bona caeli
Numina, queis ingens Gallorum gloria curae,
Hoc quoque muneribus tantis super addite munus,
Parvulus augusta ludat Delphinus in aula.
Aspice et Euboico pulcram qua litore tollit
Parthenope frontem. viget illic candida (c) *nympha*
Austriaca de stirpe, atque educat aurea regi
Illustres gnatos, qui quondam ingentibus orsis
Implebunt Italas annis felicibus urbes
Magnanimo genitore armis nec pace minores.
Illam Nereides, illam admirantur euntem
Najades effusae Sebethi e gurgite, et illam
Ipsa etiam Siren, ipsa et colit umbra Maronis.

Quo me Parma vocat? quo me rapit avia longe
Pannonia? Austriadis magnae illic altera (d) *proles*
Borbonio juncta est juveni; juncta (e) *altera forti*
Saxo-

(*c*) Maria Carolina Ludovica Arch. Austr. uxor Ferdinandi IV. utriusque Siciliae regis. (*d*) Maria Amalia Arch. Aust. nupta Hisp. Inf. Ferdinando I. Duci Parmae, Placentiae &c. (*e*) Maria Christina Arch. Aust. uxor Princ. Reg. Sax. Alberti Casimiri Ducis Tesch. &c.

Saxonidum de gente viro, maternaque late
Per populos dat jura, viamque affectat olympo
Utraque. quid fratres? quid te jam maxime (f) *Caesar*
Praetereo indictum, sacras cui laurea cingunt
Serta comas, subditque suas Germania vires?
Hic vir hic est, nullus quo dextra fortior olim,
Clarior aut virtute ultra Garamantas et Indos
Proferet imperii nomen, celebrataque vincet
Facta patrum, dignus cui tellus serviat, et se
Julia gens tanto victam fateatur alumno;
Viderit Augustum quondam licet, et sua longe
Signa per immensum ferri victricia mundum,
Qua sol exoritur, quaque idem mergitur undis.
Theutonicos (g) *equites alter regit aemulus armis,*
Aemulus et claris (h) *patrui virtutibus, ingens*
It dites cujus Belgarum fama per urbes.
Belligeros alter (i) *populos, quos flumine magno*
Eridanus, quos et placidis perlabitur undis
Mincius argutos pascens in gurgite Cycnos,
Imperio frenat facili, servatque potenti

Justi-

(*f*) Imp. Caes. Josephus II. P. F. semper Aug. (*g*) Maximilianus Arch. Austr. Coad. M. Magistri Ord. Theut. (*h*) Carolus Alex. Loth. & B. Dux, Gubern. Belgii Austriaci &c. (*i*) Ferdinandus Carolus Arch. Austr. Guber. Mediolani, totiusque Insubriae Austriacae &c. Maria Beatrix Estensis Arch. Aust. ejus uxor.

Justitia: Estensis tollit quo vindice sese
Gens antiqua, potens, Italas celebrata per oras.
Di, quibus imperium terrarum est, vota precantis
Jam faciles audite, et vestro munere tellus
Ut sit laeta diu, tantam servate parentem
Incolumem: seros videat longaeva nepotes
Assimiles gnatis, magnumque in nomen ituros.
Servate et diae sobolem genitricis in annos
Nestoreos, longumque ipsam succurrere terris
Ne prohibete boni: nondum sensere sat omnes
Auxilium praesens et amicae munera dextrae;
Multa licet tulerint jam praemia, plura supersunt.
Interea Leopolde (tibi sic aurea (k) *conjux*
Illa deum cura, et claro sata sanguine regum,
Penelope melior, quam casto pectore vincit,
Omnigenisque bonae studiis exculta Minervae;
Sic vigeant cari, soboles pulcherrima, gnati,
Quos ubi muscoso florentes Arnus ab antro
Aspicit, ingenti plenus dulcedine mentem
Vix sese capit ipse, nova et sibi gaudia sperat:)
Adsis o, facilisque juves, dum carmina Graji
Moeonidae Latias jam nunc vulgare per urbes
Aggredior. sine te vastum nec vela per aequor

a *Ten-*

(k) Maria Ludovica Hisp. Inf. Arch. Aust. Caroli III. Hisp. Regis Filia &c. quam D. O. M. cum viro optimaque prole incolumen diu servet Etruriae.

Tendere, nec ſyrtes tentare horrentiaque auſim
Monſtra ſali ventorum inter caeliqu e fragorem.
At tecum placidas Zephyris ludentibus aequor
Sternet aquas, proramque manu Portumnus e-
untem
Subtrahet a ſcopulis et acutis cautibus urgens
Ipſe citam, qua tuta ſilent maria alta, nec ulla
Saxa vagos turpi nautas formidine terrent.
Tu mollem et Phoebum facies et mollia corda
Pegaſidum, lauroque dabis circumdare frontem
Aonia inſpirans vires ingentibus auſis,
Deſuetamque acuens ſtimulis ad grandia mentem.
Jam mihi Moeonides referat ſua munera, et oras
Ferre per Auſonias Grajum jubet orgya; jam me
Virgilius thiaſo nympharum ſeptus ovantum
In ſecreta vocans Pindi loca, flumina monſtrat,
Condidit aeternam queis olim Aeneida potus.
Ipſe mihi dulces numeros, artemque miniſtrat,
Et varias oſtentat opes, queis cultus Uliſſes,
Auſpiciis dux magne tuis dum ſurgit in auras,
Nil timeat ſocium pulcro ſeſe addere Achilli
Per Latium incedens patriaſque oblitus Athenas.

RATIO OPERIS

LECTORI AB INTERPRETE REDDITA

Vetus est, amice lector idemque erudite, opinio jam usque ab Ennii Terentiique ducta temporibus, eaque & Italorum deinceps, & omnium cultarum gentium firmata consensu, eos litteris praesertim humanioribus prodesse plurimum, qui, quae praeclare aliena lingua fuere scripta, in aliam aeque recte transferunt, id est, res pulcherrimas paucis cognitas & exploratas intellectui plurimorum atque usui accommodant. Nam quum omne humanitatis studium duabus rebus maxime constet, exercitatione nimirum & imitatione, fieri nequit, quominus sit perutilis ille labor, quo & necessario stili elegantiam diligenter exercemus, & optimum exemplar, cujus tamquam formam scribendo exprimere conamur, aliis ad imitandum lingua conversum usitatiore proponimus. Sed quoniam plerosque viros summos vel ipsius rei difficultas, quae certe magna est; vel ipsa molestia, gravis profecto, in alienis semper insistendi vestigiis, decursu temporis ab hoc scriptionis genere avocavit, factum est, ut homines nec ingenio florentes nec satis litteris perpoliti hanc sibi arrogarint provinciam, eamque laudem, quae hinc olim a doctis tantum viris ingenioque abundantibus petebatur, male vertendo corruperint omnem atque foedaverint. Quicumque enim poterat quidpiam a se ipso excogitatum proferre, malebat auctor, quam interpres haberi; qui vero per se ipse nihil valebat, aliena potius corrumpere amabat, quam omnino quiescere. Quamobrem etiam inter sapientes exorta est dissensio magna de toto hoc genere interpretandi. Etenim alii putant, exstingui omnem in scribendo ardorem in iis oportere, qui libere nequeunt excurrere, quo eosdem mentis impetus ingeniique vis trahit quodammodo ac proripit: alii autem affirmant, servari omnino non posse, si elegans velit esse interpres, sententias easdem verborumque proprietatem, quibus auctor usus est. Itaque consequi necessario, ut omnia aut enervia sint, aut multum ab exemplari discrepent. Latine vero, qui id faciat, cum non hominibus, quibuscum vivit, sed mortuis nihilque jam sentientibus scribere vociferantur. Quid quod etiam inventi sunt, qui vetera vertentes, ne verbum credo pro verbo non redderent, prosa oratione poëtas non versibus interpretati sunt, rerum vi-

delicet solliciti magis, quam vocum numerique suavitatis? Quod quidem quam recte fecerint, ipsi videant; mihi certe summopere displicet. Cur enim conari non debemus, si efficere possimus, ut & eodem igne mentisque calore, quibus auctor aestuabat, correpti videamur; & eadem versuum elegantia, qua graece scriptae sunt, latine (ea nimirum lingua, quae adhuc & florentissima est, & in tanta linguarum diversitate habetur una tamquam communis hominum conciliatrix, ac veluti quoddam doctrinae vinculum) res interpretatas exhibeamus? Cur unam tantum rerum utilitatem, non etiam verborum venustatem persequamur, solumque animi, non aurium quoque voluptati serviamus? Id quidem cum alii multi litterati homines egregie praestiterunt, tum praeclarissime Raymundus Cunichius vir doctissimus mihique familiarissimus. Et quoniam tu, amice lector, anno proxime elapso latinam ab eo Homeri Iliadem habuisti editam, tantaque felicitate perfectam, ut nata in Latio, non inserta, videatur; Odysseam nunc habe latinis itidem versibus a me expressam, eaque, qua potui tanti viri & exemplo & aemulatione incensus, diligentia perpolitam. Utrumque certe dignum est opus, quod multorum cura & explicetur & convertatur. Ac si in Iliade singularem quamdam magniloquentiam & divinam granditatem es admiratus; magnam atque incredibilem prope rerum varietatem in Odyssea mireris necesse est. Equidem illam, quum sit fere tota in describendis Graecos inter Trojanosque atrocissimis praeliis, si immenso cuidam flumini saxa inter rupesque maximo cum fragore decurrenti comparavero, nihil alienum ab ejus natura me dixisse arbitrabor. Hanc vero, quae in varia Ulyssis itinerum errorumque per tot annos narratione versatur tota, fluvio aeque magno, sed tranquillo pacatoque cursu labenti similem dicere non dubitabo: ut mihi in utrumque poëma intuenti summus ille Graecorum poëtarum princeps Homerus videatur voluisse nobis duo genera epici carminis ad imitandum proponere, alterum sublime ac magnificum, aequabile alterum ac temperatum. Quod & vidisse prius videtur & probasse Virgilius, qui cum semper ante oculos inter scribendum habuit Homeri carmina, tum suam ita partitus est Aeneidem, ut priores sex libri ex duodecim, quibus tota continetur, Odysseam referrent, posteriores Iliadem. Neque vero timuit vir divino ingenio praeditus atque arte maxima, ne cuiquam in mentem veniret, priores Aeneidis libros propterea languidiores ac prope senium redolentes judicare, quod non obstreperent tubarum armorumque sono. Noverat enim omnem poëtae vim atque adeo laudem in eo sitam esse, ut quamque rem convenienter tra-

ctet

ctet: id qui fuerit a principio ad finem usque assequutus, illum egregie muneri officioque suo satisfecisse. Quamobrem dicant per me licet cum Longino fastidiosiores quidam ac morosiores poëtarum judices, quidquid ipsis collibuerit: nullius erit apud me auctoritas tanta, ut quod ego videam poëma omni semper antiquitati summopere placuisse, mihi quoque ceterisque recte mecum sentientibus non probetur, praesertim etiam quum & Aristoteles & Q. Horatius Flaccus poëticae facultatis disceptatores acerrimi ex utroque Homeri carmine & inveniendi & disponendi & ornandi exempla promiscue desumant, aliisque imitanda proponant. At Ilias magis quodammodo tragica est, Odyssea pacatior. Sit ita sane; & Achilles furiosior, quam Ulysses. Illic caelum ac tellus, mare & sidera, dii atque homines, omnis tandem rerum natura ardere interdum & conflagrare videtur: heic vero sedata omnia, crebrae narrationes, fictionesque rerum personarumque, quae nec fuerunt usquam terrarum nec fortasse esse potuerunt. Atqui ita esse conveniebat; iique omnes, quos laudes bellicae magis delectant, quam quae in pace prudenter sapienterque gesta aut audimus aut legimus, Ulyssi Achillem praeponere non dubitabunt. Quibus vero mira quaedam providentia in periculis praevidendis, summa in vitandis fugiendisque dexteritas, ac maxima in rebus omnibus aggrediendis conficiendisque alacritas placet, nae illi Odysseam adamabunt magnoque habebunt in pretio, eamque ut delicium exosculabuntur suum. Sit igitur nobis fixum hoc atque certum, nec ea, quae in Iliade continentur, neque ea, quae Odyssea complectitur, aliter debuisse tractari, quam sunt ab Homero descripta atque exornata. Si enim alterius laudes alteri fuissent eaedem datae, non duo quidem generis diversi, sed ex duobus unum atque idem ferme poëma diversi nominis coaluisset. Et sane Horatius, postquam Lollio familiari suo graecisque litteris erudito affirmasset, Homerum quid sit pulcrum, quid turpe honestumque docuisse plenius ac melius philosophis & Stoicis & Academicis, inquit:

Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia Barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere caussam.
Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat & inter Atriden:

Hunc

Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi;
Seditione dolis scelere atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur & extra &c.

Haec quidem de Iliade vir ille acerrimus in judicando; clarissimeque patet cuique haec carmina legenti, eum voluisse nobis significare totam Iliadis fabulam, quum inter fortissimos reges agatur res, maxime ad concitandos inflammandosque animorum motus valere. Quid vero de Odyssea dicat, audiamus:

Rursus quid virtus & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem:
Qui domitor Trojae multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per aequor,
Dum sibi dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, & Circes pocula nosti,
Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors.
Vixisset canis immundus, & amica luto sus;

& cetera, quae nosti opinor. Videsne igitur rem heic aliter omnem procedere: nullas esse potentissimorum regum inimicitias, populorumque dissensiones, nullos armorum strepitus praeliorumque aestus, nullas heic denique caussas, quibus aut concitati sedantur, aut incenduntur pacati legentium animi? In eo totus poëta est, ut absolutissimum cuivis hominum generi variae cujusdam admirandaeque virtutis ac sapientiae specimen exhibeat; atque idcirco Ulyssem ille suum per omnes fere acerbissimae fortunae calamitates gravissimas salvum tandem atque incolumem deducit in patriam multis atque magnis obsessam periculis, ut nullam esse ostendat rerum adversarum vim tantam, quae ab homine sapiente atque industrio vinci superarique non possit. Itaque & Ilias grandiori stilo, quum magis sit, ut graece dicam, παθητικὴ; & temperatiore, quum sit magis ἠθικὴ, describenda erat Odyssea. Vitia enim ut fugiamus, praecipitesque animi motus, omni verborum copia ac sententiarum gravitate eorumdem deformitas est demonstranda: contra ut virtutem sequamur, quae ipsa per sese valet plurimum, sufficit ejus pulcritudinem nativis quibusdam coloribus delinea-

lineatam ponere ob oculos, eumque qui sit usus eadem, felicem consequi debuisse finem, multarum rerum ad id facientium apta dilucidaque narratione ostendere. Atque ego quidem, an hoc non multo sit difficilius recte facere, quam primum illud, vehementer dubito. Illic enim, quum mens furore illo poëtico aut potius igne incaluit, plena etiam virium ac nervorum quodammodo oratio ipsa feratur necesse est: heic vero, quum pacatior sit ac tranquillior animus, ut sunt remissiores commiserationis quam iracundiae motus, ne langueat oratio atque concidat, maxima cavendum est providentia. Quod etsi Homero feliciter contigisse omnes harum rerum periti aestimatores ultro fatentur; tamen ne mihi ejusdem carmina latinis verbis interpretanti non aeque feliciter contingat, magnopere formido. Cujus enim ingenii tanta vis esse possit, ut in hoc ipso, in quo ille totius antiquitatis consensu incredibili excelluit, se cum illo conferre & quasi certare non dubitet? Atqui ita profecto est: qui aut orationem interpretatur aut poëma, in quibus non tantum sententiae explicandae suscipiuntur, sed virtus omnis atque forma exprimenda est, ille id pollicetur, sibique proponit, ut, si fieri possit, eadem semper cum dignitate atque elegantia tum verborum tum figurarum, qua sunt ab oratore vel poëta dicta, interpres efferat. Ac proinde nemo non videt summa illi esse opus, praeter omne artificium ejus rei, qua de agitur, utriusque linguae & facultate & copia: quo instructus praesidio possit optime pervidere, quam vim quaeque habeat vox; sententiasque singulas, tamquam si auctor illa ipsa, quam tu ad scribendum selegeris, utatur lingua, liberaliter ac generose enunciare. Nihil in ulla parte servile, nihil hiulcum, nihil absonum, nihil per vim intrusum; omnia esse debent libera, omnia plena, omnia suavia, ac suo loco suoque in lumine collocata: color denique, ut ita dicam, atque habitus & verborum & sententiarum tamquam succus quidam atque sanguis per totum operis corpus ille idem transfusus appareat. Hoc illud nimirum est, in quo dicebam hujus sermonis initio nobis esse elaborandum, si placere velimus; neque aliam esse caussam duco, cur in tanta interpretum copia paucissimi sint dignique habeantur, quorum res scriptae cum utilitate ac voluptate legantur, nisi quod aut laboris impatientia aut virium inopia id efficere vel neglexerunt, vel non potuerunt. Imo fit saepe, ut quem auctorem sua lingua disertissime loquentem fueris paullo ante admiratus, ejusdem te misereat foedissime balbutientis ignavia interpretis aut potius socordia, vel quod singulas voculas atque adeo apices putidius consectatur, vel contra effrenata quadam libidine multa detrahit,

multa

multa addit, ſus deque vertit omnia. Itaque volo in interprete judicium acre, atque eximiam in ea facultate ſcientiam; volo maximam & ejus linguae, qua uſus eſt auctor, & ejus, in qua ipſe ſcribit, peritiam; volo denique non feſtinationem in illo, ſed obſtinati quamdam animi perſeverantiam: potiſſimum vero haec duo generatim caveat, nihil ut addat, niſi quod lucem aliquam afferre poſſit; nihil ut praetermittat, niſi quod ſatis jam dictum ſit. Haec opinor qui adjumenta attulerit, & in poëtarum lectione fuerit exercitatus, nae ille ad hunc laborem paratus accedet, optimamque litteris navabit operam, ac tandem illud Euripideum apud Ciceronem ſibi crebro repetet:

Suavis laborum eſt praeteritorum memoria.

Ain vero? Pergin tu tantum ſtudii, tantum diligentiæ, tantum facultatis in interprete requirere? Ego vero omnia hæc debere illi ineſſe, & multo etiam plura cenſeo, ob eamque cauſſam jam me ipſum ferme imprudentiæ ac temeritatis condemno. Age vero, ipſum Odyſſeae initium contemplare: facilene tibi eſſe negotium videtur, primos illos graecos verſus latinis aeque elegantibus exprimere? At ſi ſtilum ad ſcribendum advertas, profecto longe majorem, quam ſuſpicaris, difficultatem experiere. Herculi clavam facilius extorqueas, quam Homero verſum, ajunt ſolitum fuiſſe dicere ſuis Virgilium obtrectatoribus: quod quam verum ſit, tute ipſe per te videas, volo. En primos Odyſſeæ verſus:

Ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
Πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε.

Virum mihi dic muſa verſutum, qui admodum multum
Jactatus eſt, poſtquam Trojae ſacram urbem evertit.

Heic graeca verba latinis ſingula reſpondent: quid dubitas? manum admove atque experire. Ego vero, inquit, me & facile expediam & ſine vitio: ita enim dicam cum Horatio.

Dic mihi muſa virum, captae poſt tempora Trojae
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

Praeclare vero dixeris ita, ſi ad id, quod eo loci Horatius facere inſtituerat, animum advertas; ſi autem Homeri verba acutius introſpicias, fortaſſe non recte. Dii boni! tantamne etiam feremus arrogantiam? arrogantiamne dicam an impudentiam ſingularem? Tu ut Horatium illum Flaccum, quem et quantum poëtam, ſancte Juppiter ac Minerva! non probes; tu ut illius, verſus

versus reprehendas, tu ut respuas? At ego nihil istorum; et qui hosce versus ex libro XII. de Sirenarum cantu a M. Tullio ita conversos:

. . . Nemo haec transvectus caerula navi est,
Quin prius adstiterit vocum dulcedine captus;
Post variis avido satiatus pectore musis
Doctior ad patrias lapsus pervenerit oras.
Nos grave certamen belli cladемque tenemus,
Graecia quam Trojae divino numine vexit,
Omniaque e latis rerum vestigia terris &c.

ex ejus libro V. De Finibus vel furari vel rapere non dubitavi, ut me alienis, tamquam illa vetus cornicula, coloribus ornarem; multo minus duos versiculos a tanto poëta mutuos accipere dubitassem. Dicam clarius: illos ego versus & vehementer probo, & omni laude ac commendatione dignos existimo; tamen justa caussa est, cur illorum mihi usum interdixerim. Quid enim, rogo, tum agebat Horatius? Objurgabat nempe ineptum quemdam scriptorem Cyclicum, qui quum turgidius esset poëma ita auspicatus:

Fortunam Priami cantabo & nobile bellum &c.

ingens nescio quid ac magnificum, quum meras ageret nugas, sibi dixisse videbatur: illi proinde sic Horatius subjungit:

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

deinde ait continuo:

Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte:
Dic mihi musa virum, captae post tempora Trojae
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat
Antiphatem Scyllamque & cum Cyclope Carybdim.

Videsne hunc optimum ac sapientissimum & effectorem artis poëticae & magistrum hoc loco non Homeri Odysseam ea, qua par erat, diligentia interpretari, sed ampullas & sesquipedalia verba fundentem, illum Cyclicum coarguere exemplo ab initio Odysseae desumpto? Huc illa spectant: *Non fumum ex fulgore &c.* Imo mihi dedita opera ipsum illud princi-

b pium,

pium, quo magis inepti hominis fastum ac tumorem ridiculum exhiberet, extenuasse videtur ita, ut nihil humilius, nihil pressius, nihil esse possit modestius. *DIC*: Monosyllabon invenit, quo & nullus initio epici carminis usus est poëta, & nihil esse potest gracilius. *DIC MIHI*: littera *I* nulla vocali alia interposita, mirum quantum faciat ter repetita ad exilitatem soni. Perbelle quidem ad rem vates prudentissimus: at si graeca verba cum latinis conferas, quamvis idem utraque significent, non eodem certe modo etiam auribus sonant.

Ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα &c.

plenum habent nescioquid ac sonorum, nec multum discrepant ab iis Virgilii:

Arma virumque cano &c.

Contra vero haec:

Dic mihi musa virum &c.

minutulum quiddam, aut ad summum molle & pastoritium, nisi vehementer fallor, videntur sapere. Quid plura? putasne, si interpretis partes heic tuendas suscepisset Horatius, vocem illam πολύτροπον, cujus multiplex est apud Eustathium significatio, & latine aut experientem aut gnarum & industrium ac ad tempus atque locum accommodantem semper ingenium dicere possumus, fuisse relicturum quasi supervacaneam atque ad explendum versum ab Homero appositam? Itane illum parum intelligentem arbitraris, ut non videret homo sagacissimus eamdem non posse sine flagitio contemni ac preteriri? Est enim ea vox tamquam character quidam aut nota, quae illius viri, cujus poëta res gestas narrandas pollicetur, naturam atque ingenium dessignat. Quid quod & illa, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη, quae plurimum ad commiserationem valent, omnino praetermissa sunt? Mitto ea, *Captae post tempora Trojae*; ubi quamquam Homerus rei bene gestae potissimam Ulyssi laudem videatur tribuere; non tamen nescio posse subaudiri *a se captae* aut aliquid aliud hujusmodi, quemadmodum & ego ipse in mea versione subaudiri volo *sibi*; dixi enim: *post eruta Trojae Pergama*. Cur ista quaeso omnia, quae incurrunt in oculos, si non peccata ac vitia, certe non laudanda maxime & probanda in duobus hisce versiculis summus poëta sibi quodammodo passus est excidere atque effugere? Non aliam profecto ob caussam, nisi quemadmodum initio dixi, quod non latine vertendam sibi proposuerat Odysseam ut fidus interpres, sed turgidiorem reprehendendum

poëtam ut artis magister optimus. Ceterum haec minutius ac fortasse plus aequo religiosius persequentem quum videris, nolim ex eorum secta atque haeresi me esse arbitrere, qui nefas atque scelus continuo elamant commissum esse ab interprete, si unam tantum litterulam mutet, si relinquat voculam, si apicem detorqueat. Apage istas nugas, quae a semidocto aliquo Graeculo & vocularum quasi venatore fortasse possunt laudari; ab hominibus cordatis vereque sapientibus magnopere vituperantur, quaeque optimarum suavissimarumque rerum non ornamenta, sed pestis quaedam acerbissima ac venenum esse dicendae sunt. An, ut alios omittam, illum summum eloquentiae principem M. Tullium dignum praeter ceteros, unde in omni recte dicendi ratione & praecepta & exempla petantur, nescimus ita vertisse illas Demosthenis atque Aeschynis orationes vere Atticas, ut magis orator quam interpres esse videretur? Easdem ille sententias & earum formas tamquam figuras servavit; verba ad latinam consuetudinem aptavit, ut nimirum essent eadem quod spectat ad genus atque vim, non vero quoad numerum atque speciem; *non enim*, ait, *ea me adnumerare lectori putavi oportere, sed tamquam appendere*. Itaque statuamus oportet, si tanti viri quidquam auctoritas apud nos valet, ut debet valere plurimum, eum qui hoc pacto in aliorum scriptis interpretandis, praesertim si ad litteras humaniores pertinent, se gerat, praeclare fungi munere officioque interpretis. Atque in eum jam locum me esse paullatim delapsum video, ut mihi necesse sit pauca de me ipso dicere, deque hac mea, qualiscumque est, Odysseae latina interpretatione. Ego quidem, quamvis ab ineunte jam adolescentia graeca semper cum latinis conjunxerim, quamvis & Homerum & Virgilium seu natura seu casu aliquo primae institutionis prae omnibus semper poëtis adamaverim, assidueque triverim manibus; tamen video, quantum mihi adhuc optimarum artium praesidii desit, ut laudabiliter eum, in quem fortasse temere, sed libenter certe, sum ingressus, peragam cursum. Dicam tamen confidentius, sed vere, nullum me laborem subterfugisse, quominus si non perfectus, essem saltem ceteris interpres diligentior; proptereaque illos Horatii versus;

Nec virtute foret clarisve potentius armis,
Quam lingua Latium, si non offenderet unum-
Quemque poëtarum limae labor & mora &c.

mihi esse dictos judicavi. Itaque omnem in eo posui curam diligentiam-

 que,

que, ne quisquam posset jure me negligentiae ignaviaeque condemnare. Nihil ergo in te reprehendendum? Imo multa atque magna, quae non satis mea potuit cavere prudentia: aperte autem profiteor atque affirmo, me nullam umquam fugisse limae molestiam, versus omnes & multa die & multa coërcuisse litura, atque adeo eruditorum amicorum arbitrio non tantum decies, sed centies etiam, si opus erat, castigavisse. Interpretes plerosque consului, Eustathium vidi & Strabonem: in primis latina ne discreparent a graecis summopere cavi; ubi potui, non vim tantum verborum, quod M. Tullius se fecisse dicebat, sed ipsum paene numerum atque speciem reddidi; genus certe ubique, opinor: breviter brevia, gravia graviter, leniter lenia dixi; omnia denique, ut erant poëtica, poëtice conatus sum exprimere. Addam etiam, fuisse mihi ita semper P. Virgilium ante oculos propositum, ut quod scribebam, nisi illam ejus carminum elegantiam suavitatem coloremque aliquo modo referret, omnino respuerem ac reiicerem. Quantum vero his rebus omnibus sim consequutus, non est meum judicare: hac de re tuum erit aliorumque judicium, quod fieri velim potissimum ex illorum comparatione, qui hoc eodem in stadio sese exercuerunt, id est latinis versibus sunt Odysseam interpretati. Habes, quod sciam, nonum-decimum undecimum duodecimumque Odysseae librum latino carmine elegiaco redditum a Joanne Prassino; habes octo priores libros a Francisco Florido Sabino latinis item versibus conversos; habes denique integram Homeri Odysseam latine heroico carmine redditam a Simone Lemnio Rheto, dicatamque ab eodem Francorum regi potentissimo Henrico II. Horum duos primos mittamus oportet, & quod partem tantum, non opus totum perfecerunt, & quod eorum labores numquam aspicere potui. Scio equidem Franciscum Floridum magnam spem expectationemque sui admirabilem in animis litteratorum hominum, ac praecipue illius amplissimi optimarum artium maecenatis Francisci I. Galliarum regis, cui suos dedicarat libros, excitavisse. Sed vir singulari doctrina atque industria praeditus immaturo fato praereptus nequivit opus, quod inceperat, absolvere: qui si diutius vixisset, nec esset florente adhuc aetate inimicorum fraude sublatus, magna me fortasse cura molestiaque liberasset. Nam quum fuisset egregie suo functus labore, me ab hoc opere suscipiendo deterruisset: multoque melius ille fortasse mihi, quam ego & otio & meae consului famae, consuluisset. Restat igitur unus Simon Lemnius, qui cum ego committendus sum. Hic qualis sit, quidque valeat, non ex me audias, sed ex ejus versibus videas licet. Verum prius Homeri ipsius aliquot carmina recitemus,

mus, & ea quidem, quae prima sunt, & in quibus nondum labore defatigatus solet diligentior esse interpres atque accuratior.

Ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
Πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσε.
Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, ϗ νόον ἔγνω:
Πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμὸν,
Ἀρνύμενος ἥν τε ψυχὴν ϗ νόστον ἑταίρων.
Ἀλλ' οὐδ' ὣς ἑτάρους ἐρρύσατο ἱέμενός περ.
Αυτῶν γαρ σφετέρῃσιν ατασθαλίῃσιν ὄλοντο,
Νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς ὑπερίονος ἠελίοιο
Ἤσθιον. αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ.
Τῶν ἁμόθεν γε θεὰ θύγατερ Διὸς εἰπὲ ϗ ἡμῖν.
 Ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
Οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν.
Τὸν δ' οἶον &c.

En verba verbis latine respondentia ex versione Bergleriana, qualiscumque ea sit, exscripta.

Virum dic mihi musa versutum, qui admodum multum
Jactatus est, postquam Trojae sacram urbem evertit.
Multorum vero hominum vidit urbes, & mores cognovit;
Multosque idem in mari passus est dolores suo in animo
Juxta aestimans suamque vitam & reditum sociorum.
Sed neque sic servavit socios tametsi cupiens:
Sua enim ipsorum insipientia perierunt,
Stulti, qui boves sublimis solis
Comederunt: ille vero eis abstulit reditus diem.
Haec aliqua ex parte dea filia Jovis dic & nobis.
 Jam alii quidem omnes, quotquot effugerunt saevam mortem,
Domi erant belloque elapsi atque mari.
Hunc solum &c.

Audiamus jam Simonem Lemnium haec eadem versibus adornantem.

Dic mihi Musa virum, qui postquam Pergama Trojae
Celsa sacrae evertit, populatus moenia flammis,
Classe diu raptus, variisque erroribus actus;
Qui mores hominum multorum vidit & urbes,
Multa quoque & ponto passus, tot adire labores

Com-

Compulsus fuerat, tristes sub corde dolores
Dum premit, atque suam defendit puppe salutem,
Eripiens animam, sociosque per aequora vectos;
Et patriae reditus quaerit sub gurgite vasto
Pellax & vario ingenio praeclarus & armis.
Non tamen ille suos casu pelagique ruinis
Incolumes Ithacae socios deduxit in arva.
Invisi fatis subiere pericula mortis
Ob scelera atque famem. mactarunt litore tauros,
Prostratosque boves solis, qui sidera lustrat,
Quique globum caeli transit super aethera vectus,
Absumpsere nefas: illis rex ipse negavit
In patriam reditus Titan; mersitque sub undas.
Vix e conspectu siculae telluris in altum
Vela mari dantes, spumasque sub aere ruentes
Obruit, & pelagi disjecit in aequore nantes.
Horum igitur casus memora mihi musa canenti
Calliopea, Jovis proles: exordia cursus
Erroresque sacro revocabo carmine Grajum.
Argolici rediere duces & Dorica pubes,
Jamque domi laeti, libabant pocula Bacchi
Grajorum proceres, quicumque ferocia fata,
Interitumque viri, Trojae sub moenibus altis,
Assaracaeque duces immania praelia gentis,
Undososque aestus atque aequora celsa carinis
Evasere domos repetentes, patria rura.
Cum solum gelidis Ithacum &c.

Audistin, amice lector? Bene est; quid igitur tibi de his versibus Lemnianis videtur: placentne illi, an aliquid melius desideras? Nihil dices, opinor, de primo versu; nam & Horatii sunt priores voces, & posteriores non displicent, nisi forte requiras illud πολύτροπον omissum, cujus loco irrepsit; *populatus moenia flammis* = *classe diu raptus* &c.

Multa quoque & ponto passus &c.

praeclare: nam ita & Virgilius, cujus ubique vel invitos ac reluctantes versus in suas partes cogit concedere. Sed quod sequitur: *tot adire labores compulsus fuerat*; quamvis aeque Virgilianum, nullum heic tamen locum habet. *Tri-*

. . . . *triftes fub corde dolores*
Dum premit, atque fuam defendit puppe falutem
Eripiens animam, fociofque per aequora vectos &c.

Dixerat jam ante & quidem recte Virgilius de Aenea:

Spem vultu fimulat, premit altum corde dolorem.

Sed Homerus nihil heic fimulantem aut prementem corde Ulyffem inducit; fed affirmat fimpliciter multa eum in mari tuliffe incommoda. Quod vero malum eft illud: *defendit puppe falutem, eripiens animam &c.* Vereor ne parum eleganter fit dictum, *falutem defendere puppe*: nam mitto quod fit alienum a verbis Homeri. Non intelligo etiam, quid hoc loci velit, *eripere animam*. Scio quidem admodum recte dici, eripere animam hofti, ac idem valere, quod hoftem occidere; item eripere animam ex orci faucibus, effe liberare a morte, aut falvare; & hoc fortaffe voluit dicere Lemnius. Sed quod addendum erat neceffario, reliquit; Ulyffemque nobis nefcio plane quam animam eripientem exhibuit. Hoc vero admirandum ac portenti fimile:

Et patriae reditus quaerit fub gurgite vafto &c.

Reditum in patriam quaerere fcio quid fit; *patriae reditus* mehercle nefcio. Male etiam *fub gurgite vafto*; namque aut mari, aut mare navigamus, aut per mare: Urinatorum proprium eft quaerere aliquid fub gurgite.

Pellax & vario ingenio praeclarus & armis &c.

Haec omnia praepoftera: nam quamvis & pellax fuerit Ulyffes & vario praeditus ingenio & praeclarus armis, nihil heic iftorum Homerus dixit.

Invifi fatis fubiere pericula mortis
Ob fcelera atque famem. mactarunt litore tauros,
Proftratofque boves folis &c.

Equidem minime puto, *fubire periculum* mortis idem valere ac *mori*. At vates, Ulyffem, ait, fuos non potuiffe comites fervare, non quod fuiffent invifi fatis, fed quod ipfi fua ipforum culpa dementiaque perierunt occifis nimirum bobus folis, a quibus ut abftinerent, etiam atque etiam admoniti erant a duce fapientiffimo. Illud; *ob fcelera atque famem*, erit fortaffe fimile illi, *pateris libamus & auro*, nimirum ob famem fceleftam. Sed quorfum haec;

Qui

. . . . *qui sidera lustrat,*
Quique globum caeli transit super aethera vectus.

Aut nihil addendum erat, aut aliquid, quod esset tolerabilius. Qui etiam sol transeat globum caeli, non satis video.

Vix e conspectu Siculae telluris in altum &c.

Macte Simon hoc pulcherrimo Virgilii versiculo! sed quae sequuntur,

Vela mari dantes, spumasque sub aere ruentes;

multum distant ab iis ejusdem Maronis, duabus tantum a te voculis mutatis:

Vela dabant laeti, & spumas salis aere ruebant &c.

Tu enim dixeras *in altum*: quare superfluum est illud *mari*. Elegantissimum hoc *spumas salis aere ruebant*: tuum illud *spumasque sub aere ruentes*, obscurum absonum atque uno verbo deterius factum. Quomodo autem dixisti, *obruit*, idest *demersit*; quum idem dicas statim, *disjecisse in aequore nantes*. Nabantne postquam obruti fuere pelago? Id credo fieri non posse: vide igitur, quid scripseris.

Horum igitur casus memora mihi musa canenti
Calliopea &c.

Haec profecto quicumque legent, quum praecesserit, *disjecit in aequore nantes*, nihilque fuerit medium inter vocem *nantes*, & hanc *horum*, intelligent poëtam heic orare musam, ut sibi casus memoret sociorum Ulyssis; quum tamen velit, ut eas res omnes, quas proposuerat, *aliqua ex parte* etiam sibi ipsi musa det posse dicere. Jam haec:

. . . . *exordia cursus,*
Erroresque sacro revocabo carmine Grajum;

& quae sequuntur, quantum apta sunt ad augendam libri molem versuumque numerum, tantum valent ad omnem Homeri dignitatem eloquentiamque corrumpendam. Sed infinitus sim, si persequar cetera, quae tibi, & cuivis vel mediocriter graecis litteris latinisque erudito vehementer in his Lemnianis versibus, qui plurimis aliis ejusdem interpretis multo sunt meliores, displicebunt. Nihil enim queror, quod nullam Lemnius adhibeat limam in poliendis male tornatis versibus, quod nullum verborum dele-

delectum, nullamque latini sermonis venustatem sequatur; quod contorte, implexe, obscure, ac non raro etiam sine ratione syllabarum scribat: hanc illi do veniam; est enim hominis peccatum contra illud Horatii Flacci praeceptum:

> *Sumite materiam vestris, qui scribitis aequam*
> *Viribus &c.*

Cujus vero est, & quantae audaciae illa effrenata ac ullo sine modo licentia aut potius libido sententias Homeri ita saepe amplificandi, ut illis, quae interpres adjungit nova, ea, quae dicta sunt ab auctore, omnino obruantur? Quidni? Poëta senem illum Proteum, in quarto libro haec inducit Menelao vaticinantem, quae heic latine ad verbum expressa exscribo.

> *Tibi vero non est fatale divine o Menelaë*
> *In Argo equos pascente mori & fatum obire.*
> *Sed te in Elisium campum & fines terrae*
> *Immortales mittent; ubi flavus Rhadamanthus est,*
> *Ubi facillima vivendi ratio est hominibus:*
> *Non nix, neque hyems multa, neque umquam imber;*
> *Sed semper zephyri suaviter spirantes auras*
> *Oceanus emittit ad refrigerandum homines,*
> *Eo quod habes Helenam, & ipsius Jovis gener es &c.*

Eadem ego sic verti,

> *Te vero nec fata sinent Menelaë, nec ipsi*
> *Caelicolae quondam patriis occumbere in Argis.*
> *Elisii longe in campos, qua meta recessit*
> *Ultima terrarum, vivum te numina ducent,*
> *Flavus ubi Rhadamanthus, ubi est placidissima vita,*
> *Nec glacies, nec saeva riget nix ulla, nec imber,*
> *Sed zephyros semper spirantes mollibus auris*
> *Sufficit oceanus laetae solatia genti.*
> *Haec te certa manet sedes; haec debita sponso*
> *Tyndaridis generoque Jovis felicia regna &c.*

Haec mea, de quibus nihil ego dicam. At quanta heic dii boni! effundit loquacissimus pulcherrimi Homerici hujus loci interpresne an corruptor? Audi, & patienter, si potes, ferto hanc tantam laureati poëtae loquacitatem.

 Nunc

Nunc ad te & tua magna lubens ad fata revertor.
Non te fata finunt Menelae o maxime regum,
Ab Jove progenies, proavito occumbere leto,
Atque Argis obiisse diem, generator equorum
Heic ubi ager pinguis, floretque ex ubere glebae.
Te elisios divi campos intrare jubebunt,
Elisiasque domos: virides mittere per oras,
Heic ubi terrarum liquidis est terminus undis,
Heic ubi flave comas judex Rhadamanthe gubernas.
Heicque locos laetos cernes, & amoena vireta
Fortunatorum nemorum sedesque beatas:
Heicque ferax agris per se fert omnia tellus,
Sponte ferunt homini fruges viridantia rura:
Heic faciles victus arbor praedives opacis
Laeta comis, fulvis semper ditabere pomis.
Heicque nives numquam pluviaeque hyemesque rigentes.
Heic semper zephyri molles & leniter aurae
Spirant oceano missae: recreantur ab illis
Corpora tacta levi afflatu, & florentia nutrit
Membra homini, meliorque heic eurus, & aether inerrat,
Largior & campos heic aër lumine vestit
Purpureo, solemque suum, sua sidera norunt.
Amissum ne crede diem: sunt altera caelo
Sidera; sunt orbes alii, lumenque videbis
Purius, elisiosque magis mirabere campos,
Cultoresque pios. illic pretiosior aetas,
Aurea progenies habitat, semperque tenebis,
Quod superi meruere semel. nec mollia desunt
Prata tibi; zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores, quos nec tua protulit aetas;
Nempe quod es conjux Helenae, Jovis & gener alti, &c.

Ohe jam satis est? pol me occidisti, inquis. Quae solis octo versiculis Homerus, ut cetera, belle comprehendit; quae novem tu, uno scilicet plus, satis commode expressisti; ille, ut triginta versibus vix explicet, atque interpretetur? Quid hocce aliud, nisi illud apud veterem poëtam

. . . . . . quod Sysiphu' versat
Saxum sudans nitendo, neque proficit hilum.

Sto-

Stomachari jam te video, amice lector, ac mihi jure subirasci, quod in his diutius, quam necesse erat, immoratus sim. At ego verebar, ne si dixissem mihi Lemnianam improbari versionem, nihilque ex ejus versibus protulissem, magis invide quam vere id a me quisquam dictum arbitraretur. Quare quum ea satis me culpa & invidiae suspicione liberatum jam videam; hanc totam orationem relinquamus, ac redeamus, unde discessimus. Peto igitur abs re, ut si Lemnii Odyssea latina, (quod de perveteri quadam Odysseae versione in Bruto dicit Tullius) est sic, tamquam opus aliquod Daedali, & Livianae fabulae non satis dignae, quae iterum legantur; laborem hunc meum aequo bonoque animo excipias, videndumque judices prius, quam omnino contemnas, quid ipse feram. Nec sane dubito, quin multa futura sint hoc in opere praesertim tam longo tamque impedito, quae multo melius elegantiusque dici potuisse pronunciabis: ita tamen statuamus oportet, ut, si minus ceteris peccasse videbor, aliquam mihi gratiam habeas, quod in omnium maximo latine interpretando poëta si minus eam, quae perfectissima est, referre laudem potuerim; majorem tamen, quam ceteri, tuo etiam judicio gravissimo atque optimo sim consequutus. Quod si tribueris mihi, amplissimum laborum omnium ac vigiliarum fructum me cepisse existimabo.

RAYMUNDI CUNICHII

AD SUAM ILIADEM

DE BERNARDI ZAMAGNAE ODYSSEA

EPIGRAMMA. (*)

I mea nunc Latias tantisper sola per urbes
Ilias, adveniat dum tua pulcra soror
Compta mei studio cura & praestante Zamagnae.
Illi ego te sociam jungier inde volo,
Cui pater est idem, quam cultu ornavit eodem
Vir mihi Thesea junctus amicitia.

BERNARDI ZAMAGNAE

DE SUA ODYSSEA

AD ILIADEM CUNICHIANAM

EPIGRAMMA.

Non Latias ito florens jam sola per urbes
Ilias: en sociam quaerit ubique soror.
Da timidae dextram; neu cultu elata superbo
Nomen Odysseae noscere saeva neges.
Tu prior es meliorque; utque est me cedere dignum
Cunichio, cedit sic minor ipsa tibi.

(*) Hoc epigramma legitur ad finem Iliadis Latinae, quam anno proxime elapso vir Cl. Raymundus Cunichius edidit Romae impressam eadem forma, qua nunc Odyssea Senis impressa est.

ARGU-

ARGUMENTA

SINGULORUM LIBRORUM SINGULIS DYSTICHIS AB INTERPRETE COMPREHENSA.

I.

Juppiter Aegisthum memorat, sed Pallas Ulyssem,
Telemachumque Pylon tendere diva monet.

II.

Concilium cogit, queriturque infanda procorum
Facta Ithaco forti natus, iterque parat.

III.

Excipit hospitio venientem Nestor, Achivum
Fata docet, noscit Pallada, sacra facit.

IV.

Excipit & Menelaus. at illi nigra parantur
Funera, dum Protei noscere dicta cupit.

V.

Ogygias tendit Cyllenius ales in oras:
Dux Ithacae primum navigat, inde natat.

VI.

Dat requiem fesso tellus Phaeacia: natam
Alcinoi supplex in sua vota trahit.

VII.

Urbem adeunt; sed nympha prior subit alta parentis
Atria; mox Ithacus scandit, opemque petit.

VIII.

Laeta dies agitur vario certamine, & heros
Invitus, valeat quid tamen ipse, docet.

Loto-

IX.

Lotophagos, Ciconasque refert, saevosque Cyclopas,
Inque cava caecum te, Polypheme, specu.

X.

Aeoliam his addit, ventosque, & avara juventae
Pectora; dein vafrae pocula saeva deae.

XI.

Cimmerias etiam fauces, vatemque petisse
Tiresiam, & manes elicuisse refert.

XII.

Hinc & Sirenas, Scyllamque, atramque Charybdim,
Pro vetita & comitum funera caede boum.

XIII.

Jamque Ithacam tendit: fit navis saxea: at illi
Pallas adest, firmat voce, senemque facit.

XIV.

Tum petit Eumaeum, nec se dat nosse; sed astu
Dissimulans audit multa, refertque seni.

XV.

Telemachum interea patrias Tritonia ad oras
Ire monet; donis auctus at ille redit.

XVI.

It celerans Eumaeus in urbem, & nuncia portat
Reginae. cernit gnatus adesse patrem.

XVII.

Rure adeunt urbem, non una. pastor Ulyssem
Increpitat, melior quem colit ipse canis.

XVIII.

Inter se pugnant Ithacusque Irusque; capitque
Penelope a cupidis munera missa procis.

Cum

XIX.

Cum nato pater arma abdit: signata cicatrix
Illum prodit, anus dum bona fonte lavat.

XX.

Fausta duci dat signa deus: terrentur Achivi,
Parca quibus dirum funus acerba parat.

XXI.

Fert arcum regina: proci vos praemia frustra
Quaeritis, ignota missa sagitta manu est.

XXII.

Gliscit atrox jam pugna, Ithacus cum Pallade vincit.
Telemachi dextra turba nefanda cadit.

XXIII.

Penelope gaudet conspecto conjuge: at ille
Multa putans nato junctus ab urbe fugit.

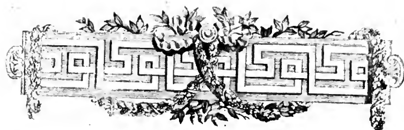
XXIV.

Insequitur fera turba: iterum pugnatur in agris;
Mox placidi sanctae foedera pacis amant.

RURSUS, QUID VIRTUS ET QUID SAPIENTIA POSSIT,

UTILE PROPOSUIT NOBIS EXEMPLAR ULYSSEM.

Horat. Ep. lib.I. Ep II.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER PRIMUS.

Uſa virum, memora, varium qui pectore verſans
Ingenium, erravit longum poſt eruta Trojae
Pergama. multorum mores inſpexit, & urbes
Ille hominum, multa & pelagi mala paſſus in undis,
Dum ſibi, dum ſociis reditum molitur: at illos
Providus haud valuit nigro ſubducere leto;
Nam culpa periere ſua, dementibus auſis
Aggreſſi niveos Solis violare juvencos,
Quos propter vetuit reditu deus ipſe potiri.
Ergo harum & nobis da rerum evolvere partem
Diva, precor, magni Jovis o pulcherrima proles.
Jam Danai, quotquot leti crudelia fata
Incolumes fugere, & ponto & marte ſoluti
Attigerant Patriam. ſolum hunc arcebat amato

Conjugis a gremio, magnoque ardebat amore
Rupe sub excisa scopuli formosa Calypso.
Quin ubi jam tempus venit, volventibus annis,
Quo superis reditumque viro concedere visum,
Optatasque Ithacae sedes, nondum ipse labores
Finierat, saevo fortunae exercitus aestu,
Scilicet & caros infelix inter amicos.
Illum omnes pariter duros tot volvere casus
Caelicolae miserati: unus dominator aquarum
Usque gravis pulso instabat maria omnia circum,
Dum patrios fines, & dulcia tangeret arva.
Aethiopas at forte pios tum visere gaudens,
Extremos hominum Aethiopas, pars altera quorum
Solis ad occasum, pars altera vergit ad ortum,
Cesserat, atque illic sollemni more sacrorum
Ante suas laetus conviva adsederat aras.
Dii Jovis in sedes alii advenere frequentes
Sidereum per iter: solio queis orsus ab aureo
Ipse hominum summus fari pater atque deorum
Aegisthi tum forte animo crudelia volvens
Fata, agamemnonides leto quem strarat Orestes.
Haec memorans, cunctis dis ille silentibus, infit:
Proh superi! immerito sanctos mortalia culpant
Secla deos. per nos mala nascier omnia dicunt,
Quum tamen ultro homines dementi arcessere corde
Triste sibi, nulla fatorum lege coacti,
Exitium properant. an non Aegisthus Atridae
Eripuit nuper thalamos, ipsumque necavit
Inscius haud cladis, quam nos prædiximus olli
Adfore, Mercurius retulit quum talia dicta:
Parce torum violare, & parce Agamemnona ferro
Laedere; namque aderit patriae ultor caedis Orestes,

Ut

Ut primum flava ſparget lanugine malas.
Talia Mercurius: monitis parere ſed ipſe
Dum negat, infando perſolvit ſanguine poenas.
Juppiter haec. ſubito coepit ſic caerula Pallas:
O pater, o divum rector, ſaturnia proles,
Ille jacet merito parcarum funere merſus,
Flagitia atque utinam molitur talia quiſquis,
Sic pereat. ſed tale meus quid fecit Ulyſſes
Infelix, qui nunc patriis procul angitur oris
Inſula in undiſona, medio quae conſita ponto
Horret opaca jugis frondentibus? intus Atlantis
Filia, qui pelagi tractus atque omnia novit
Antra vafer, longas immania ſaxa columnas
Ipſe gerens humeris connixus, queis ſola terrae
Diſtinet atque aptum ſtellis fulgentibus axem,
Intus habet ſedem. lacrimis heic ora rigantem,
Fundentemque imo gemitus e pectore, blandis
Detinet inlecebris mulcens, atque omnia tentat,
Ne qua Ithacae oblitum ſubeat jam cura. ſed ille
Surgentem ut noto tantum de culmine fumum
Aſpiciat, certa malit cum morte paciſci.
Nullane finis erit? necdum miſerebere tandem
O genitor? tibi dona quidem, tibi ſemper Ulyſſes
Divite ſub Troja ſacravit vota per aras:
Cur, pater, heu tantum tu contra iraſceris olli?
At genitor, quem nimborum domus alta tremiſcit,
Reddidit oranti. quid te ſic vana fatigas,
Quidve tibi Pallas, ſanguis meus, excidit ore?
Mene umquam clari capiant oblivia Ulyſſei,
Qui ſupraque homines mente eſt, diſque omnibus unus
Ante alios fert dona volens? non Juppiter hoſtis,
Sed ferus exercet miſerum regnator aquarum

Carum Cyclopem propter, cui lumen ademit
Fronte olim e media latebroſo incluſus in antro,
Dis ſimilem Polyphemum, omnes qui robore vincit
Aetnaeos fratres. hunc quondam nympha Thooſa
Filia Phorcynos genuit, poſtquam aequoris alti
Sedibus in glaucis Neptuni exarſit amore.
Ex illo infenſus ſemper germanus Ulyſſem
Inſequitur; nec fata ſtruit, ſed diſtinet alma
A patria, errantem terris, ac fluctibus actum.
Sed jam agite, & cunctis placeat ſententia nobis,
Ut redeat tandem; ſaevus nec cedere frater
Abneget, o ſuperi. quid enim contendere ſolus
Audeat, aut omnes poſſit pervincere contra?
Sic ait; atque olli virgo Tritonia ſubdit:
O genitor, cui ſumma hominum rerumque poteſtas,
Omnibus id ſuperis ſi nunc placet, exſul Ulyſſes
Ut repetat ſua regna, lares & viſat avitos,
Fac age Mercurius properet jam nuncius oras
Miſſus in Ogygias, nymphaeque ediſſerat omne
Conſilium, reditum ne certum ignara moretur.
Ipſa Ithacae interea deſcendam ad litora gnato
Auxilium roburque ferens, quo fretus Achivos
Concilio in magno ſocios ſibi jungere poſſit
Multa procis minitans, olli qui plurima caedunt
Et pecora & nigros ingentia corpora tauros.
Mox etiam Pyliaſque oras, Spartamque jubebo
Tendere, ſi qua ſuas veniat genitoris ad aures
Fama, vel ipſe virum claro celebretur honore.
Dixerat, ac pedibus primum talaria vinxit
Pulcra, aeterna, auro fulgentia, queis ſuper aequor
Par levibus ventis, terram & volat ardua ſupra.
Corripit hinc haſtam praefixam cuſpide ahena

Fortemque ingentemque, domat qua denſa virorum
Agmina, queis magno ſata patre iraſcitur olim.
Tum ſummo aërii deſcendit vertice olympi
Prona ruens, Ithacenque adiens levis adſtat Ulyſſei
Veſtibulum ante ipſum ſurgentiaque atria ſedis;
Haſtam habet, ac Taphium regi par omnia Mentae eſt.
Heic genus inviſum juvenes prope limina cernit
Seſe inter talis ludentes, mollia ſtratos
Tergora taurorum ſupra de caede recenti.
Circum ipſos famuli & lecti de more miniſtri
In cyathis lymphas alii cum munere bacchi
Miſcebant, alii menſas abſtergere juſſi
Atque onerare epulis, in partes exta ſecabant.
Illam Telemachus venientem ad limina vidit
Alta prior: medius nam forte adſederat inter
Convivas. tacita genitorem in mente volutans,
Si rediens qua parte procos indigna furentes
Exigat a domibus, ſeque in ſua regna reponat.
Id juvenis volvens conſpexit Pallada, & altis
Proſiliit foribus ſubito, indignatus amico
Quippe animo, ante domos longum quod degeret hoſpes.
Jamque adſtans propior, dextramque amplexus inhaeſit,
Accepitque haſtam, breviter ſic deinde loquutus:
Salve, hoſpes; tibi tecta patent, epuliſque refectus,
Quidquid erit, prodes tranquilla per otia fando.
Sic dicens graditur prior ipſe, & Pallas euntem
Subſequitur. celſis ingreſſi ut ſedibus ambo
Conſtiterant, haſtam praecelſo in pariete firmat
Pulcrum intra ſeptum, validi quo multa parentis
Condita fulgebant praefixo haſtilia ferro.
Ipſam autem mollique toro, ſtratiſque locavit
Veſtibus in pictis, queis alte innixa reſidat,

Com-

Componatque pedes. tum ſeſe proximus addit
Telemachus ſolio poſito, qua parte ſub aula
Haud fremitu offenſus juvenum, vaſtoque tumultu,
Et dapibus poſſit melius gaudere paratis
Hoſpes, & ipſe ſui ſcitari nuncia patris.
Dant famulae manibus lymphas, quas lucidus auro
Urceus irrorat ſupra, purumque fluentes
Subjecti excipiunt argentea labra lebetis.
Ponunt & menſam juxta, cereremque caniſtris
Expediunt, cumulantque epulas ante ora repoſtas.
At pueri patulis varias in lancibus eſcas,
Fumanteſque gerunt armos, & viſcera toſta,
Caelatoque auro fulgentia pocula: circum
Praeco obit, ac laticem bacchi de more miniſtrat.
Jamque domum ſubiere proci, ſeque undique pictis
Ingreſſi fudere toris. dant ordine longo
Gaudentum manibus fontes, & juſſa faceſſunt
Praecones, famulaeque ferunt cerealia dona.
Ipſi autem laeti dapibus paſcuntur opimis,
Poculaque exſiccant, pueri quae plena coronant.
Poſtquam pulſa fames, potuſque exſtincta cupido,
Seſe in laetitiam ſolvunt (nam nulla fatigat
Cura alia ignavos), & cantu tempora fallunt,
Et choreis, hilarantque ſuis convivia ludis.
Nec minus hos inter citharam pertentat eburnam
Phemius: invitus qui quamquam ſolveret ora,
Grata tamen reſonis jungebat carmina nervis.
Atque heic Telemachus placida ſic voce Minervam
Alloquitur jungens propius caput, auribus hoſpes
Solus ut accipiat, non alter, dicta loquentis.
Iraſcere mihi, ſi quid nunc, dulcis amice,
Fabor, ait? capiant hos quaenam gaudia, cernis:
Sem-

Semper amant citharam, semper sua carmina cordi.
Et merito: quoniam possunt impune vorare
Parta labore viri, cujus jam candida putrent
Ossa vel ignotis terris, vel gurgite in ullo.
At si fors Ithacae redeuntem in regna viderent,
Credo equidem, pedibus mallent superaddere pennas,
Munere quam pictae vestis splendescere & auro.
Sed jacet ille miser jam perditus: ulla videndi
Nec mihi spes reducem est, etsi quis spondeat ultro
Nunc meliora; olli redeundi haud ulla potestas.
Sed jam age, fare mihi, nec ficto pectore narra,
Quis? genus unde tibi? quaenam urbs tua? quique parentes,
Qua rate & advectus, quaque haec ad litora caussa
Venisti? sese dicunt quo nomine, qui te
Vexere huc nautae? puppi nam vectus, opinor,
Venisti, haud pedibus gradiens, quando undique ponto
Cingimur.. expedias mihi vera, ut noscere possim,
Huc primumne venis, an patri foedere junctus
Hospitii antiquo? multi haec late undique adibant
Quondam tecta viri; genitor sibi jungere multos
Namque hominum hospitio facilisque & comis amabat.
Vix ea Telemachus, reddit quum talia Pallas:
Vera quidem referam, quaecumque o amice rogasti.
Mentes Anchiali proles ego dicor, & omnes
Me Taphii observant late regemque salutant.
Cum sociis navique haec vestra ad litora veni
Longum iter aggressus: Temeses ad moenia tendo
Aera relaturus, vehitur mihi copia ferri.
Nec procul hinc religata stat uda ad litora navis
Ante urbem portu in Rhethro sub Neïo alto.
Hospitia alterno jamdudum foedere nobis
Icta vigent: nec vana fides mea dicta sequetur,

Laer-

Laërten heroa adeas modo, quem procul urbe
Degere nunc perhibent, ſoloſque errare per agros
Vitantem vulgi ſtrepitum, curiſque gravatum
Et ſenio; una epulas ubi cuſtos fida miniſtrat
Olli anus, infirmos quoties ſubrepit in artus
Languor oberrantis per conſita vitibus arva.
Veni autem, nam fama tuum rediiſſe parentem
Attulerat mendax, quum triſtem fata morantur,
Dique procul. neque enim terris deceſſit Ulyſſes,
Sed circum clauſus maris alti a gurgite vivit
Rupe aliqua in ſola; fors & gens effera captum
Detinet, invitumque domo procul arcet avita.
Nunc te, ſi qua fides dictis, quae numina caeli
Inſpirant ſub corde mihi, eventura docebo
Vaticinans, ſim nec vates licet ipſe, nec augur.
Adveniet cupido genitor, nec tempore longo
Exſul erit, non ſi teneant vel ferrea vincla:
Ille fugam inveniet non ulla ſegnis in arte.
At mihi tu contra, ſi fas, dic pauca roganti:
Num ſatus ex ipſo juvenis jam tantus Ulyſſe
In viridi flores aevo? ſic ora gerebat,
Sic oculos, ſic ille caput mihi cognitus uſu
Haud parvo, ante ratem quam ſcandens iret ad altum
Ilion, argivum pubes quo prima ruebat:
Numquam ego poſt illum, numquam me vidit Ulyſſes.
Huic breviter juvenis. poſcis quaecumque, fatebor
Vera, hoſpes: genitrix natum me dicit ab illo,
Sed non certus ego; neque enim quo ſanguine cretus,
Noſſe potis quiſquam eſt. o! ſi quem tarda ſenectus
Exciperet propriis felicem in ſedibus, auctor
Ille foret generis, non ſic miſerabilis aevum
Ipſe adeo exigerem fortuna oppreſſus iniqua.

Dis aliter viſum: fama eſt ex omnibus unum
Quem miſerum vixiſſe magis mortalibus, illo
Me genitore ſatum, quando haec vis noſcere, dicunt.
Haec ubi Telemachus, rurſum ſic diva loquuta eſt:
Non tibi di generis ſpondent ignobile nomen,
Spero equidem, talem genuit quum te inclita fama
Penelope. ſed pauca mihi precor inſuper addas.
Quodnam epulum, quaenam turba haec? ſollemnia ſacra,
Connubia anne paras? non haec ſocialia menſae
Gaudia ſunt, dulces non hic mos inter amicos:
Uſque adeo inſueto miſceri tecta tumultu
Aſpicio indignans. nemo tam turpia cernens
Facta, niſi inſanus fuerit, ſibi temperet ira.
Cui juvenis. dicam, quando haec te cura fatigat
Ignarum: fuit olim haud ulli obnoxia culpae,
Atque opulenta domus, genitor dum regna tenebat.
Nunc aliter ſuperi voluere infanda parantes
Damna mihi, paſſique meum ſine honore parentem
Concidere exſtinctum. nec flerem ita triſtis ademptum,
Si ſocios inter miles cecidiſſet in oris
Dardaniis, interve manus jam victor amicas.
Grajugenae ingenti decoraſſent mole ſepultum,
Partaque venturos eſſet mihi fama per annos.
At nunc harpyiae indecorem rapuere, nec ulli
Occidit heu notus, luctumque & triſte reliquit
Exitium gnato. nec tantum cauſſa doloris
Ille mihi: graviter miſerum premit altera clades.
Regnant finitimis proceres nam quotquot in oris
Dulichioque Samoque alta viridique Zacyntho,
Quotquot & apricis Ithacae dominantur arenis,
Tot matrem poſcuntque meam, meaque omnia vaſtant.
Ipſa autem nec amans nec dedignata petentes

Cunctatur, nectitque moras. ruit omnis ab imo
Interea domus alta, & mors mihi certa paratur.
Dixerat. indoluit Pallas, miſerataque curas:
Abſentem haud fruſtra ſuſpiras, inquit, Ulyſſem,
Qui juvenum tales auſus tamque improba facta
Comprimat, ac ſubitus ſcelerum ſuper ingruat ultor.
Nam veniens primo ſi nunc in limine ſtaret
Protectus clipeo, galeaque, & bina coruſcans
Longa manu valido praefixa haſtilia ferro;
Qualis erat, noſtris quum primum in ſedibus olim
Vidi gaudentem dapibus ludoque, reverſum
Ex Ephyra; (puppi nam curva vectus ad Ilum
Mermeriden procul hinc virus letale petitum
Iverat aeratas cupiens armare ſagittas.
Nec tamen ille deos veritus conceſſit: at ultro
Ipſe meus caro genitor donavit amico.)
Hos adeo juvenes inter ſi talis adeſſet,
Flerent anguſtumque aevum triſteſque hymenaeos.
Id tamen obſcura fatorum in lege repoſtum
Scilicet eſt, ultorne idem ſua tecta reviſat,
An ſecus? interea tibi prima ea cura recurſet
Uſque animo, hanc diram quamprimum avertere turbam.
Jamque age quae dicam, memori tu pectore conde:
Cras in concilium Grajis de more vocatis
Omnibus haec edic, ſint dicto & numina teſtes.
Tecta proci ſua quiſque petant: ſi jungier optat
Connubio mater, generoſi regna parentis
Illa ſui repetat. claro comitata hymenaeo,
Atque opibus ditata novis, dotabitur illic
Dote, patrem gnatae quantam largirier aequum eſt.
His actis, ni forte ſequi mea juſſa recuſas,
Inſtrue biſdeno volitantem remige pinum,

Opta-

Optatique diu genitoris nuncia captans
I procul hinc alias in gentes, ſicubi vocem
Audieris vulgi, demiſſamve ab Jove magno
Famam, quae ſummo mortales nomine clarat.
Primum neleis dium pete Neſtora terris,
Tum Spartam & flavi Menelai ad limina tende,
Ultimus Argivum patrias qui venit ad oras.
Vivere ſi audieris patrem, reditumque parare,
Omnia adhuc unum praeſtat mala ferre per annum:
Sin vero exſtinꝺum fors nunciet ulla, nec aura
Amplius aetheria veſci, perſolve ſupremas
Inferias patri, atque ingens attolle ſepulcrum;
Nupta alias genitrix taedas thalamumque ſequatur.
Verum adeo haec poſtquam perfeceris omnia rite,
Multum animo reputes jubeo, quo robore quave
Arte procos perimas, ſeu vi congreſſus aperta,
Sive dolo inſidians? an non pervenit ad aures
Fama tuas, retulit nuper quam clarus Oreſtes
Inſignem in cunꝺis, patriae quum triſtia caedis
Crimina nil metuens Aegiſthi morte piavit?
Tu quoque, nam valido florentem corpore eerno,
Aude animo, ſileant ne te venientia ſecla.
Ipſe autem ad ſocios, qui me jam forte morantem
Increpitant, celerans ibo, navimque reviſam
Litora fida petens; tu diꝺa haec omnia ſerva.
Sic ait; ac juvenis, dum diva abſcedere tentat:
Cara quidem mihi ſunt, inquit, quaecumque loquutus
Ut genitor gnato es; memori ﬅant omnia mente.
Verum age, paulliſper, quamvis iter urgeat, oro,
Heic maneas. jam jam lotuſque animumque refeꝺus
Velivolam repetes pinum, ſocioſque reviſes
Dona ferens te digna, mei quae pignus amoris

Sint tibi, & hoſpitii foedus teſtentur amicum.
Cui dea tum breviter: ne me diſcedere aventem
Jam teneas. quaecumque paras nunc tradere dona,
Haec reduci poſt ferre dabis, quum litora adibo
Rurſum eadem; ingratae dederis nec munera dextrae.
Haec ubi dicta dedit Pallas, velut ales in auras
Miſcuit aetherias ſeſe. ſimul addita virtus,
Atque habilis juveni venit vigor, ipſaque patris
Acrior ardentem ſubiit cura. ille volutat
Omnia dum ſecum monſtro defixus, & haeret,
Haud dubiis ſenſit caeleſtia numina ſignis.
Jamque procos viſurus adit, quos carmine dulci
Mulcebat vates tacitos atque auribus omnes
Intentos cupidis. reditum tum forte canebat,
Difficilem a Troja dederat quem Pallas Achivis.
At cantum poſtquam tecti in penetralibus altis
Audiit Icarii magni pulcherrima proles
Penelope, extemplo ſedes deſcendit ad imas
Hinc atque hinc geminis propius comitata puellis.
Atque ubi devenit, juvenum qua denſa caterva
Parte ſedet, poſtes ſtetit aulae ingreſſa ſub ipſos
Tenvia praetendens niveis redimicula malis:
Stant pariter famulae circum, cuſtodia fida.
Nec mora; ſic vatem lacrimis affatur obortis:
Phemie, namque alios cantus & plurima noſti
Geſta hominum divumque, ſolent quae dicere vates,
Dulce aliquid modulare precor, dum pocula pubes
Haurit plena ſedens: jamque iſto deſine cantu,
Qui miſerae laniat jamdudum pectora curis.
Meme hic luctificus nimium tabeſcere cogit
Heu dolor ante alias cupientem cernere fruſtra
Conjugis amiſſi carum caput, inclita cujus

Ellada

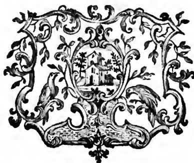
Hellada per totam, mediumque it fama per Argos.
Sic ea; Telemachus referens ſed talia reddit:
O genitrix quid cara vetas, ne carmina vates,
Quae libitum ſit cumque, canat? non ſponte feruntur,
Juppiter at vates agitat, fingitque canentum
Ingenia ipſe regens nutu pater ora potenti.
Hunc etiam voluit Danaum memorare labores,
Difficilemque fugam: tangunt ſuper omnia mentes,
Quae nova ſunt, famaque vigent celebrata recenti.
Quin tu animum obfirmans ferto haec haud mollia quamquam
Auditu; neque enim eſt reditu fraudatus Ulyſſes
Unus: apud Trojam multi periere Pelaſgum.
Si renuis; tua penſa colum telamque reviſe
In thalamum ſcandens, operique inſtare puellas
Cura ſit una tibi. non haec ſunt auribus apta
Femineis, ſed digna virum virtute meaque
Ante alios, uni cui ſumma heic tradita rerum eſt.
Dixerat: at gnatum genitrix mirata loquentem
Continuo paret dictis, thalamumque repoſtum
Scandit, ubi lacrimans famulantum ſepta corona
Plorabat Laërtiaden, dum lumina ſomnus
Clauderet armigerae ſubmiſſus munere divae.
At magno juvenum fremuere obſcura tumultu
Atria, & accenſi ſtudiis certantibus ignes
Optantum propius diſcumbere. queis ita fatus
Telemachus: veſana, inquit, genitricis amatae
Turba, proci, menſae nunc tempus; ponite voces
Implacidi. ſatius vatem exaudire canentem
Dis ſimilem liquidae mira dulcedine vocis.
Vos ego, quum primo lux craſtina fulſerit ortu,
Concilium cogam in magnum, certuſque jubebo

Deſe-

Deſerere has ſedes, aliaſque requirere menſas,
Scilicet ac veſtro convivia ducere ſumptu.
Aequius at vobis contra ſi forte videtur
Unius heu miſeri ſic omnes perdere cenſus,
Perdite certantes; jam nil moror. ipſe deorum
Numina teſtabor, ſi quando Juppiter aequus
Supplicia expoſcat ſcelerum, ſortemque rependat,
Et vos haec eadem tecta intra perdat inultos.
Sic ait: at juvenes preſſerunt hiſpida morſu
Labra omnes, fixique haeſere loquentis in ore
Mirantes animum pariterque minacia dicta.
Tum ſic Antinous: di, credo, talia fari
Te docuere ipſi altiloquum, magnumque ſonantem.
Quid ſi Ithaces etiam regnum Saturnia proles
Spondeat, ac patrium tibi ſceptrum deferat ultro?
Tantum effatus; & ille haud contra multa moratus:
Antinoe, iraſcare mihi licet, eloquar, inquit,
Ipſe tamen. ſi fata velint, ac Juppiter auctor,
Regnum etiam cupio; nec enim deterrima regum
Conditio, nec triſte viros frenare potenti
Juſtitia. ſubito partis aggeſta renidet
Divitiis domus alta, & primo gaudet honore,
Cui mens aequa deum regni conceſſit habenas.
Verum alii proceres multi juveneſque ſeneſque
Sunt Ithaca in diti; regnet, cui candida laudem
Fata dabunt, oris poſtquam diſceſſit Ulyſſes
A ſuperis. rex ipſe domus ferar, unus & omnes
Pace regam famulos, genitor quos liquit habendos.
Dixit: at Eurymachus Polybi de ſanguine cretus
Excipit his juvenem compellans vocibus ultro.
Telemache, obſcura ſuperi caligine condant,
Per populos Ithaces olim quis regnet Achivum

Sceptra tenens. tibi parta quies, & copia rerum
Tuta manet: ſolus patria dominabere in aula,
Quin metus impediat, ne quis tua barbarus hoſtis
Aggrediens impune ferat, dum cultor habebit
Haec loca, nec ſolae ſtabunt per litora rupes.
Nunc age pauca mihi quaerenti effare: quis ille
Hoſpes, & unde domo? qua ſe regione ferebat?
Quave ſatum de ſtirpe? an cari nuncia patris
Ulla tulit veniens, an vaſta per aequora vectus
Appulit huc longis repetens compendia terris?
Ut citus eripuit ſeſe, neque noſcier ulli
Suſtinuit! vis magna tamen ſe corpore magno
Prodebat, nec erat deformi ignobilis ore.
Haec ubi finierat, juvenis ſic orſa viciſſim
Ore refert. reducem jam ſpes mihi nulla videndi,
Eurymache, eſt miſero patrem, nec nuncius ultro
Si veniat, nec fida reor ſatis auguris ora,
Si qua meae accitus ferat haud ingrata parenti.
Ille Tapho e viridi fertur vetus hoſpes Ulyſſei,
Magnanimo Anchialo generatus, nomine Mentes,
Oppoſitaſque mari Taphium dat jura per oras.
Haec juvenis; certoque deam ſub corde volutat
Vera tegens. choreis pubes & carmine capta
Nil metuens genio indulget, dum veſper ab undis
Prodeat. occiduo poſtquam de litore nigrum
Extulit os, tum quiſque ſuos petiere penates.
Nec non Telemachus pulcrum de more cubile,
Olli celſus ubi thalamus ſurgebat in aula,
Multa putans animo ſubiit. praeit aurea quaſſans
Lumina taedarum, ſervare adſueta pudorem,
Clarum Opis Piſenoridae genus, Euryclaea.
Pro qua vernanti primaevo in flore juventae

Biſdenos capita alta boves perſolverat olim
Laërtes, magnoque ipſam complexus amore
Haud tetigit, fugiens offenſae conjugis iras.
Ergo eadem ardentes juveni tum ſedula taedas
Portabat, teneris fuerat quae ſemper ab annis
Carior ante alias. jamque ut penetrale recluſit,
Ille toro ſedit, mollemque exutus amictum
Longaevae thalami dat ſueta in parte locandum.
Ipſa plicans aptanſque datum ſuſpendit ad alti
Fulcra tori: dein verſa retro veſtigia flectens
Poſtibus attractis, niveo qua lucidus ardet
Annulus argento, ſtridentia robora clauſit,
Firmavitque arcto ferrata repagula nexu.
Heic juvenis pernox florenti vellere tectus
Juſſa deae tacito volvebat pectore ſecum.

HOMERI ODYSSEAE
LIBER SECUNDUS.

UT roſeo effulſit pelago Tithonia conjux,
Exilit e ſtrato juvenis generatus Ulyſſe
Purpuream indutus chlamydem; jamque aptat acutum
Enſem humero, ac pulcris evincit crura cothurnis.
Nec mora: ſeſe altis celerans penetralibus effert
Ora deo ſimilis, Grajoſque adcire comantes
Imperat in coetum miſſis praeconibus. illi
Clamantes dant ſigna viris, hi ſe undique fundunt.
Poſtquam omni de parte videt veniſſe frequentes,
Et magna circum loca late impleſſe corona,
Procedit pariter juvenis. micat aerea forti
Haſta manu, niveique canes duo pone ſequuntur,
Pallas & ambroſium formae ſuper addit honorem.
Ipſum omnes late Graji admirantur euntem
Per medios, viſaque ſtupent in imagine. at ille
Conſidit patrio in ſolio, quin cedere quiſquam
Abnuat, invideatque ſenum. tum farier orſus
Grandaevus multo annorum jam pondere terga
Curva gerens, genibuſque labans; ſed doctus ab uſu
Plurima, conſiliiſque valens Aegyptius heros.
Natorum huic unus cum forti miles Ulyſſe
Ceſſerat ad Trojam nigris in puppibus olim
Antiphus inſignis bello; quem deinde voravit
Efferus extremum Cyclops epulatus in antro.
Tres alii manſere: procis ſeſe addidit horum

Eurynomus, geminique artes coluere paternas.
Sed neque sic poterat tristes avertere curas
Nequidquam exstincti semper memor. heic quoque fletu
Ora madens coepit senior sic voce profari.
Audite, o cives, quae dicam, & figite vestris
Haec animis. numquam in coetum convenimus una;
Ex quo abiit pelago proles Laërtia Ulysses:
Quis nunc excivit subito juvenisve, senexve?
Quae vis tanta urget trepidum? venientia contra
Navigia, armorumque metus instare propinquos
Audiit? anne salus aliud quod publica poscit,
Nunciat huc primus? numquam fraudatus inani,
Quisquis hic est, doleat voto; sed Juppiter olli
Sic merito, quae mente agitat, bonus omnia praestet.
Dixerat. ac juvenis magni Jovis omine laetus,
Impatiensque morae (densos quippe ardet Achivos
Affari coram) solio consurgit ab alto,
Et venit in medios. sceptrum dat protinus aureum,
Qui lateri adstabat praeco Pisenor; & ille
Longaevum ante alios compellans incipit ore.
O senior, non ille procul, qui cogere jussit
Concilium, vir abest. ego sum quem lumine cernis
Praesentem, me namque unum dolor acrior urget.
Nec vero audivi, quæ vobis arma reportem
Ipse prior, nec dicam aliud commune periclum,
Sed mihi quas misero peperit vis aspera curas.
Scilicet & saevo genitor mihi funere raptus,
Qui vos heu quondam patrio complexus amore
Imperio facili rexit dominatus in urbe;
Addita & est gravior clades, e sedibus imis
Eversura domos, meaque omnia vasta datura,
Nempe proci, claro juvenes de sanguine creti,

Solli-

Sollicitant qui tarda meae connubia matris,
Invitamque adigunt voto submittere pectus.
Dumque iidem Icarii sedes genitoris adire
Permetuunt, paret ille suae ut dotalia gnatae
Munera, cuique velit, tradens concedat habendam;
Exoritur non ulla dies, quin tecta frequentes
In mea conveniant, medioque ululante tumultu
Lanigerumque gregem, caprasque, armentaque caedant
Magna boum, largisque epulis impune fruantur,
Atque mero. jam jamque premit me turpis egestas
Omnibus exhaustis opibus; nec fortis, Ulysses
Qualis erat, quisquam crudelem avertere pestem,
Auxilioque levare domum valet: haud ego contra
Sufficio tantum. veniet fors tempus, & arma,
Spero equidem, haec etiam non frustra dextera sumet.
Nunc & si qua foret vis addita, protinus aequas
Exigerem poenas; neque enim est tolerabile damnum,
Aut facilis jactura domus. quae barbara tellus,
Quae regio hunc morem permittit? surgite in iras:
O tandem veriti gentes, quae litora circum
Haec habitant, legesque sacras & maxima caeli
Numina, ne capiti vestro mala dura rependant.
Vos per ego magnumque Jovem, Themidemque verendam,
Conciliis hominum semper quae praesidet, oro,
Ferte viri auxilium misero. tabescere curis
Vel sinite infandis unum, si mitis Ulysses
Ille meus genitor quondam re laesit Achivos,
Aut verbo; poenas cari ob commissa parentis
Ipse luam, cives; odiis consurgite in unum
Addite & his animos. satius fuat omnia vestris
Si pereant manibus: quondam sarcire ruinam

Spes erit, inque vicem pretio direpta paciſci
Juſtitiae ad leges. nunc perditus irrita jacto
Jurgia, & infixum manet haud medicabile vulnus.
Sic ait iratus, ſceptrumque abjecit, & ora
Implevit lacrimis. flentem miſerantur Achivi,
Aſpectantque omnes taciti, nec dicere quidquam,
Aut audent ſaevire. aliis tunc acrior unus
Antinous demum ſic voce ſilentia rupit.
Nequidquam o verbis, animoque elate ſuperbo,
Telemache, immeritos curnam haec convicia contra
Ingeris, invidiamque paras? non Graja juventus,
At culpanda parens fallaci praedita mente.
En tribus exactis quartus jam volvitur annus,
Ex quo noſtra urit vivis praecordia flammis
Illa jubens ſperare omnes, furtivaque mittens
Nuncia: vafra tamen votis contraria noſtris
Vota fovet, tacito hanc meditata in pectore fraudem.
Tenvia ſubnectens immenſae licia telae
Inſtitit ordiri, ſimulata & mente loquuta eſt.
O juvenes, mea cura, proci, jam vir meus ille
Quandoquidem periit, ſpatii ad connubia tantum
Certa peto, donec valeam pertexere veſtem,
Quam propero (pereant ne fila incoepta) ſupremum
Laërtae in funus. turpe eſt, quum triſtia fata
Ipſius urgebunt aeterna lumina nocte,
Si qua mihi e populo mulier convicia dicat,
Objiciatque nefas, vivus qui divite gaza
Floruit, hunc terra nudum ac ſine honore jacere.
Sic illa: ignaris facile res credita nobis.
Interea arguto percurrens pectine telam
Luce operi inſtabat; ſera mox nocte diurnum
Diſſolvebat opus, treſque ipſos vafra per annos
Diſtu-

Diſtulit in longum ſperatae gaudia taedae.
Verum ubi jam quartus venit labentibus horis
Annus, & ignaros mulier bene conſcia fraudis
Edocuit, nos & demum deprendimus ipſi
Texta retexentem; juſſa eſt invita laborem
Perficere, atque alias animum convertere ad artes.
Haec igitur reſponſa tibi ſint noſtra; nec ipſum
Te lateant, reliquos lateant nec certa Pelaſgos.
Ilicet hinc matrem dimitte, ollique jubeto
Nubere, quem genitor quemque ipſa elegerit ultro
Ante alios carum. quod ſi jactariet aeſtu
Nos volet, ingrataque diu ſpe ludet amantes
Exercens, quaſcumque dedit Tritonia laudes,
Inſigneſque manus, & diae munera mentis,
Aſtumque, illecebraſque, habuit quot nulla priorum
Tyrove, Alcmeneve, comamve exculta Mycene,
Quarum nulla potis certare inſignibus orſis
Ipſius eſt, non illa tuis fovet utile rebus
Conſilium. namque heic tua quaeque abſumere certum eſt,
Hos fallax animos donec ſervabit, & artes
Haud certe ſine mente datas, ſine numine divum.
Illa quidem nomenque ſibi, famamque parabit
Ingentem; ſed damna tibi, clademque bonorum
Dura ſtruit. nos quippe hinc nulla avertere cura,
Aut quoquam feſſos poterit revocare, priuſquam
Victa legat numero ex omni, cui denique nubat.
Dixerat Antinous; cui rurſum natus Ulyſſe
Subjicit. invitam non fas expellere tectis,
Quae genuit, quae me nutrivit lacte, parentem,
Sive uſquam genitor vivit nunc ſoſpes, & aura
Veſcitur aetheria, ſeu funere merſus acerbo eſt.

Durum

Durum etiam eſt certe dotalem reddere gazam
Icario: reddenda autem nunc protinus omnis,
Ingrata ſi vi matrem diſcedere cogam.
Quid ſi etiam redeat genitor? poenam exiget ultro
Iratus, graviorque ſuper premet ira deorum,
Mater ubi ultrices me contra voce movebit
Eumenidum furias, odiiſque agitabit iniquis
Per populos late inviſum ſic turpiter acta
Sedibus e noſtris. quare hanc ſpem ponite; numquam
Tale meo, quidquid fuerit, ſcelus excidet ore.
Si vos longa movet maternae injuria fraudis,
Idque audire piget, noſtras jam linquite ſedes,
Atque alias alterni epulas & gaudia vobis
Inſtruite, inque vicem ſocios celebrate penates.
Sin haec, ceu melior, ſedit ſententia menti
Unius impune heu miſeri res perdere raptu;
Perdite certantes, jam nil moror. ipſe ciebo
Juſtitiam divum ſupplex, ſi Juppiter aequus
Audiat, ac veniam precibus det victus, ut omnes
Haec eadem vos tecta intra pereatis inulti.
Talia dicebat; geminaſque e vertice montis
Juppiter ecce aquilas ſubito deſcendere juſſit;
Quae pariter motis carpentes aëra pennis
Cum zephyro per inane pares junctaeque volabant.
Aſt ubi conſeſſu medio venere citatae,
Inſonuere ſuper trepidae plaudentibus alis,
Signanteſque viros oculis, clademque minantes
In gyrum capita atra obverſae. hinc unguibus ora,
Collaque foedantes, ac multo ſanguine ſparſae,
Ad dextram fugere ſuper tecta alta domorum
Nubiferas caeli ſublapſae rurſus in auras.
Extemplo turbati animi, ut videre volucres,

Diri-

Diriguere metu, ſuſpenſique ora tenebant
Incerti, quid monſtra ferant, quid numina poſcant?
Hos interfatus ſenior tum voce Halitherſes
Maſtorides, quo non alius praeſtantior inter
Aequaevos fuerat divum portendere fata,
Et volucrum pennas, & triſtia noſcere ſigna.
Ille ſibi cupiens, ſociiſque avertere luctum:
Eja agite o cives, inquit, quaecumque profabor,
Accipite: in primis animos advertite dictis,
Vecors turba, proci; vobis nam volvitur ingens
Exitium, caelumque graves denunciat iras.
Haud aberit longum dulci Laërtius heros
A patria: jam jam laetus redit, & ſua victor
Tecta adiens, caedem parat hoſtibus ultor, & orco
Deſtinat inviſam pubem. nec ſanguine ſoli
Saeva luent commiſſa proci: ſors horrida multos
Excipiet, claris Ithacae qui degimus oris.
Ante igitur quam triſte malum ſuper ingruat, omnes
Conſulite in medium. juvenum compeſcite faſtum
Actutum, aut ipſi ponant ultro aſpera corda,
Dum licet: hoc ſatius multo reor omnibus eſſe.
Namque ego certa loquor non fallax augur, & olli
Omnia jam perfecta cano, quaecumque monebam
Vaticinans, olim peterent quum pergama Graji,
Scanderet atque una claſſem fortiſſimus heros.
Ignotumque, inopemque, & late plurima paſſum
Omnibus amiſſis ratibus, ſociiſque carentem,
Sol poſtquam egiſſet biſdenos aureus orbes,
Venturum in patriam dixi: nunc terminus inſtat.
Finierat ſenior; Polybo genitore creatus
Quum ſubito Eurymachus contra ſic turbidus infit.
I ſenior, natiſque tuis cane talia demens

Exci-

Excidia, ac feras fatorum averte ruinas.
Ipſe etiam melius, quam tu, noſco omina pennae
Praepetis: innumerae volitant per inane volucres
Aethereis late in campis ſub luce, nec omnes
Fata deum vel laeta viris, vel triſtia portant.
Occubuit, ne finge metus, Laërtia proles
Hinc procul; atque eadem ſimul o! te Parca tuliſſet
Exanimem, haud caneres tam multa infanda loquutus
Telemachi falſis acuens ardentia dictis
Pectora, ſi qua tibi deceptus munera pendat.
Verum ego nunc moneo, monitus res ipſa ſequetur
Poſtmodo: ſi longo vitae tu doctus ab uſu
Incautum juvenem dictis incendere perges;
Hoc erit exitio primum, cui conſulis auctor
Irrita moliri fruſtra, his obſtantibus: ipſe
Deinde tibi arceſſes mulctam, quae inflicta dolore
Excruciet longo moeſtumque & multa gementem.
Quod ſupereſt, ſatiuſque reor, genitoris ad alta
Tecta ſuam jubeat ſubito diſcedere matrem
Telemachus: gnatae connubia digna parentes,
Ingentemque ſtruant, dotalia munera, gazam,
Ut merita eſt. neque enim pubes ceſſabit achiva,
Credo equidem, hoc aliter feſſa a certamine longo.
An vis ulla vetet? non ullius arma timemus,
Curamuſque iras; non ipſum magna ſonantem
Reſpicimus juvenem, nec quae canis omina fruſtra
Tu ſenior, coetu inviſus magis unus in omni.
Interea aſſiduo laeta inter gaudia luxu
Abſumentur opes, donec ſic ludet amantes
Cunctando regina. eadem eſt cura omnibus, idem
Omnes ardor habet tantae virtutis honorem
Quaerere: ſola vetat nos haec abſiſtere coepto,

Aut

Aut alias thalamo legere atque optare puellas.
Dixerat Eurymachus. ſed non deterritus, illi
Telemachus ſic voce refert. jam certa voluntas
Noſtra tibi ſociiſque tuis: quid nunc precer ultra,
Quidve iterem toties, quae di ſupera alta tenentes,
Quaeque omnes norunt Danai? ſit munere veſtro
Fas mihi nunc ſaltem biſdeno remige pinum
Inſtruere, atque alti tentare pericula ponti.
Ire Pylon, Spartamque juvat genitoris amati
Nuncia ſcitatum, ſi quos vox didita vulgi,
Vel moneant caſus famae praeconia magno
Ab Jove miſſa, hominum late clarantia nomen.
Si qua mihi tulerit vox ſalvum tendere ſedes
Ad proprias; quamquam feſſus, tamen omnia ad annum
Dura feram. ſin vero exſtinctum & lumine caſſum
Audiero; inferias ſupremaque munera ſolvam,
Attollamque redux magna ingens mole ſepulcrum
Sic merito, matremque ſequi connubia faxo.
Haec fatus juvenis, ſolio conſedit in alto
Multa putans. tum Mentor ibi conſurgere viſus
Mentor magnanimo quondam dilectus Ulyſſi,
Quem patria excedens rebus praefecerat heros
Omnibus, atque uni longaevum aetate parentem
Servandum, curamque domus mandarat habendam.
Is tum ſe attollens ita voce affatur Achivos.
Huc veſtros adhibete animos, & dicta loquentis
Audite, o cives. quis mitem, ac mollia regem
Pectora geſtantem poſthac, ſanctamque colentem
Juſtitiam ſperet? quis non immania facta
Volventem, ac ſaevos agitantem corde furores
Permetuat, quando patriis virtutibus olim
Regnantis, placidaque urbem ditione regentis

Nulla ſubit Laërtiadae vos cura, nec ulla
Gratia promeritum ſequitur? mitto horrida pubis
Et ſcelera, & diras aliena in ſede rapinas.
Illa caput leto objectans populare penates
Inſtitit, atque Ithaci vi dura evertere cenſus,
Scilicet haud iterum venturum in tecta, ſed uſque
Abſore ſic ſperans. non pubi iraſcor acerbae,
At vobis, cives o ſemper inertia corda,
Vobis nunc iraſcor ego. proh Juppiter! omnes
Ut taciti ſine voce ſedent; nec jurgia plures,
Nec juvenum vanos audent compeſcere faſtus.
Haec ubi dicta; Euenorides Liocritus olli
Contra voce refert. nimium ad convicia Mentor
O facilis praecepſque ruis. quo ſic malus ardor
Mentis agit, quae tanta animo fiducia ſurgit,
Quidve procum tentas ſaevis ardentia dictis
Pectora nequidquam cohibere? inſurgere durum eſt,
Quamquam multa virum denſentur millia contra,
Adverſam in pubem, dapibus quam ſemper opimis
Menſa aliena fovet. non ſi ipſe huc acer Ulyſſes
Adveniat, domibuſque procos expellere tentet,
Efficiat quidquam conando; quin & ſua fleret
Moeſta viri reditu cari poſt tempore longo
Penelope. namque his congreſſus fata ſubiret
Continuo domitus. proin hanc e pectore curam
Abjice, nec vanis demens adſurge querelis.
Jam miſſi repetant ſua quiſque negotia cives:
Huic autem patrii comites, heros Halitherſes,
Ipſe & Mentor, iter, poſcit quocumque, per undas
Expediant. ſed longa ſedens heic tempora credo
Ille trahet, voceſque & inania murmura captans
Nec patriam linquet, nec carbaſa tendet in altum.

Talia

Talia ubi dixit, miſſo diſcedere Grajos
Admonuit coetu. ſubito in diverſa profecti
Tecta petunt ſua quiſque viri; conſuetaque regis
Alta proci referunt celeres ad limina greſſus.
Telemachus vero ſecreta ad litora ceſſit,
Ablutuſque manus pelagi ſpumantibus undis
Conſtitit, ac tali ſupplex eſt voce Minervam
Protinus affatus. facilis tu numine ſancto,
Heſterna es quae luce meos dignata penates
Viſere, & impulſis agitantem caerula remis
Tendere juſſiſti ſcitatum fata parentis,
Tu me diva audi. prohibent tua maxima Achivi
Juſſa ſequi, ſemperque animis elata ſuperbis
Ante alios me turba procum deſiſtere cogit.
Sic ille. oranti coram ſtetit obvia Pallas
Mentoris os habitumque gerens, ac demere triſtes
His coepit dictis turbato e pectore curas.
Nec tibi vis animi deerit, nec vivida bello
Dextera, ſi patrio quondam cum ſanguine virtus
Illa tibi patria eſt divum data munere, quae nil
Non poterat, ſeu facta virum, ſeu dicta vocarent.
Haud vanum tibi cedet iter, nec vota fovebis
Irrita. ni vero genitor te clarus Ulyſſes
Penelopi junctus, vitae fudiſſet in auras,
Non ſpes ulla foret, tantis te emergere poſſe
Fluctibus, ac duros fortunae vincere caſus.
Rara etenim ſoboles aequat virtute parentes,
Plurima deterior: pauci, quos aequus amavit
Juppiter, ingentes animos generoſaque vincunt
Facta patrum. tu fide tamen: quum pectoris acre
Conſilium, magnique tibi vis ceſſit Ulyſſei,
Omnia perficies, neque te ſpes fallet inanem.

Quare age, dementeſque orſus & vota procorum
Mitte inſana; nihil recti novere, nec atrum
Veſani letum, nec fata inſtantia cernunt,
Quae fert Parca die morituris omnibus uno.
Haec vero tibi certa via eſt: abſiſte vereri;
Quamprimum voto laetus potiere. paternus
Hoſpes ego actutum, quae vis, tibi pinea texta
Sufficiam, pelagoque ſimul comitabor euntem.
Ergo petens tecta alta procos tu affare ſuperbos,
Et quae poſcit iter, ſimul inſtrue dulcia condens
Vina cadis, florem & cereris mortalibus aptum
Utribus in validis. ego contra ſponte ſequentes
E populo adcibo ſocios, & navibus unam
E variis, quae noſtra jacent per litora multae
Antiquae pariterque novae, viſa optima ponto
Quae fuerit, canum deducam laetus in aequor.
Sic juvenem Jove nata monet; nec jam ipſe moratur
Juſſa deae, ſed tecta petit, cernitque ſub ipſis
Porticibus de more procos in limine capras
Setigeroſque ſues mactantes. obvius olli
Fit ſubito Antinous ridens, dextraque prehenſum
Blandus adit, dictiſque ſimul permulcet amicis.
O nimis impatiens animi, nunc triſtia corde
Abjice Telemache, & paullum compeſce dolorem,
Utque prius dapibuſque una vinoque fruare.
Namque tibi cives navim ſocioſque parabunt
Delectos, qui te Pylias comitentur ad oras,
Quaerentem cari ſortem caſuſque parentis.
Vix ea ſubridens dederat, quum natus Ulyſſe:
Haud mihi vos inter fas eſt verſarier, inquit,
Antinoe, invitus menſa nec laetor opima.
An non illa ſatis, quae jam rapuiſtis acerbi

Multa

Multa mihi, parvus fueram dum scilicet infans?
Quid morer? an viridi factus nunc grandior aevo,
Dum mens certa viget, dumque ira in pectore gliscit,
Nequaquam experiar, Pyliam seu vectus ad urbem,
Sive hoc in populo, vobis ut fata parentur?
Ibo equidem, nec erit certe via vana profecto,
Quamquam aliena ratis pelagi me turgida ducet
Per freta, vos quoniam sic me voluistis egentem.
Dixit, & Antinoi dextra se subtrahit ultro
Elapsus facili motu. non secius illi
Et properare dapes, juvenique illudere certant.
Atque aliquis ficto ridens sic ore profatur:
Heu mala Telemachus molitur funera nobis
Omnibus! aut ultor socios a Nestoris urbe,
Aut etiam e Sparta ducet: nimis ardet abire.
Fors Ephyrae longe tendens in regna feracis
Ibit atrox, referetque illinc letale venenum,
Poculaque inficiens caedem struet omnibus unam.
Quin potius freta lata sequens (hinc excipit alter
Saevior) ipse etiam mediis in fluctibus atrum
Inveniet letum, genitor quo raptus ad orcum est.
Haec via sola, queat nobis qua forte nocere,
Et curas augere, inter nos omnia laeti
Dum bona dividimus, desertaque tecta parenti
Linquimus, aut illi, cui tandem nubet, habenda.
Haec ipsi. ille autem tecti penetrale repostum
Ingreditur, quo magna aurique aerisque jacebant
Pondera, & intactae vestes, & odoriferi vis
Multa olei. stabant antiquo & dolia baccho
Plena, diis qualem pateris libamus & auro,
Quaeque suis innixa locis, si quando rediret
In patriam passus multum Laërtius heros.

Haec clauſtra & bifores inter ſe vectibus aptae
Omnia claudebant valvae, noctesque dieſque
Intus fida ſedens ſervabat grandior annis
Euryclea Opis Piſenoridae inclita proles.
Cui tunc adcitae in thalamum ſic fatur Ulyſſei
Progenies. agedum nutrix dulciſſima promens
Hauri vina, cadis quae ſervas condita plenis
Opperiens miſerum genitorem, has victor ad oras
Si redeat, mortem fatumque elapſus acerbum.
Biſſenas implere ſit urnas cura, ſupraque
Claude vigil; dein & conſutos infer in utres
Infectae cereris florem, biſdenaque factae
Pondera: ſola ſcias moneo, ſintque omnia praeſto.
Namque ego ſub noctem rediens, quum mater in altas
Conſcendet ſedes placidam admiſſura quietem,
Accipiam, mecumque feram ceſſurus ad urbem
Neſtoream, Spartamque; mei ſi qua aura parentis
Fortunamque viceſque optanti audita reportet.
Dixerat: atque olli gemitus de pectore rumpens,
Et graviter moerens ita nutrix voce reponit:
O tibi, gnate, animo quaenam haec ſententia ſedit,
Pergere quove paras loca per diſtantia vaſtae
Telluris ſolus? periit jam fortis Ulyſſes
Heu miſer, ignotaque jacet projectus arena.
Inſidiiſne proci parcent, ac fraudibus ullis,
Tu quoque ut errando pereas, tuaque omnia raptent?
Heic maneas, dilecte, precor. quid ferre labores
Hos juvat, ac tumidi tentare pericula ponti?
Cui juvenis ſic oranti: fide optima, dixit,
Non animus, non haec divum ſine numine mens eſt.
Quin age, dicturam carae nil eſſe parenti,
Ante undena aderit quam lux duodenave, jura

Caeli-

Caelicolas teſtata, gravi ne percita luctu
Ipſa ſui pulcros corrumpat corporis artus.
Quod ſi eadem ſciat ante, atque omne audire juvabit
Conſilium nati, promiſſi libera narra.
Haec ait: & nutrix juravit magna deorum
Numina. pollicitis tum demum rite peractis,
Dulcia vina urnis infundit, juſſaque ſtipat
Utribus in validis cereris canentia dona,
Dum juvenis ſinuoſa procos adit atria circum.
At Pallas molita novas in pectore curas
Telemacho aſſimilis partes late urbis oberrat,
Compellanſque viros, ubi cuique occurrit, ad altam
Veſpere ſub ſero puppim contendere mandat.
Nec minus a gnato Phronii Tritonia navim
Velivolam poſcit, poſcentique adnuit ille.
Inde ubi ſol prono declinans ceſſerat axe,
Arvaque inhorruerant umbris, immittere ponto
Maturatque ratem, immiſſaeque imponere cuncta
Arma jubet, portuque inſtructam condit in imo.
Circum etiam affuſi comites, ut quemque vocavit
Diva, ruunt. quos illa, parans in pectore fraudem,
Deſerit, ac properans tecta in Laërtia tendit.
Heic dulcem ſubito juvenum per membra ſoporem
Irrigat inſidians large potantibus. & jam
Poculaque excuſſa e manibus, ſopitaque corda
Ocyus hac illac ſtratum petiere, neque ullus
Stare diu potuit, poſtquam ſopor incidit aegris.
Tum dea Telemachum tecti e penetralibus ultro
Evocat ipſa gerens & vocem & Mentoris ora,
Ac ſubito: reſident per litora curva parati
Jam ſocii, delecta manus; teque omnis in uno
Fit mora, dum venias: agedum properemus abire.

Tantum

Tantum effata, gradu praeceſſit diva citato:
Ille deae gradiens retro veſtigia ſervat.
Atque ubi devenere ad glauci marmoris undas,
Conſpiciunt ſicco denſos in litore Achivos,
Hoſque ita Telemachus compellat. adeſte ſodales,
Auxiliumque viae mecum deferte lyaeum
Sedibus e noſtris cereremque. haud conſcia mater,
Haud famulae; nutrix in partem ſola vocata eſt.
Sic fatus dux ipſe praeit, ſociique ſequuntur.
Nec mora fit: referunt quae ſunt data cumque, locantque
Depoſita, ut juſſi, tabulata ſub ardua navis.
Jamque adeo ſcandit juvenis, divamque ſequutus,
Ipſa ubi ſe poſuit, puppi ſublimis in alta
Ad latus aſſedit. tortos laxare rudentes
Lecta manus pariterque inſtat conſidere tranſtris,
Ac zephyros ciet ipſa Jovis Tritonia proles
Spumea criſpantes roſeis freta molliter alis.
Tum vero hortatus comites capere imperat arma
Telemachus: parent juſſi, mediaque carina
Intus hiat qua parte locus, celſa abjete malum
Conſtituunt, actiſque utrinque rudentibus aptant,
Lineaque intendunt contortis carbaſa loris.
In medios venit aura ſinus: volat incita puppis,
Moliturque viam pelago, circumque ruentem
Purpurea hinc atque hinc diviſa immurmurat unda.
Continuo remis circum latera alta revinctis
Plena mero laeti ſtatuunt carcheſia nautae,
Omnibus & libant ſuperis in vota vocatis,
Praecipue tibi, gnata Jovis. ſic nocte per umbras
Uſque ſub auroram zephyris felicibus ibant.

HO-

HOMERI ODYSSEAE
LIBER TERTIUS.

AT ſimul ardentes argentea ſtagna relinquens
Exſeruit caelo radios ſol almus, & omnes
Caelicolas homineſque afflavit luce reducta
Per terras late; volucri ratis incita curſu
In Pylon advenit, mavortia moenia Nelei.
Ante urbem cives reſonanti in litoris ora
Sollemnes tum forte dapes, atque annua ſacra
Libabant caeſis Neptuno rite juvencis.
Ter terni coetus aderant, ſtratique per herbam
Quingenti in quovis comites, & corpora coetum
Magna boum famuli ter terna in quemque ferebant.
Ac dum toſta ipſi conſumunt viſcera, & igni
Dant femora, incenduntque deo; turgentia vela
Contrahit, ac portu navim ſubducit in imo
Lecta Ithacae pubes, pronoque in litora ſaltu
Emicat. egreditur pariter Tritonia Pallas,
Hortaturque ſequi juvenem, ſic deinde loquuta.
Telemache o mea cura, pudor procul omnis abeſto
Jam pelagi emenſo ſtagna alta, ut fata parentis
Quae ſunt cumque tui, noſcas; queis degit in oris,
Quae ſequitur fortuna. ergo jam Neſtora magnum
Certus adi; tentaque, ullos num promere caſus,
Conſiliumque velit prudens. ediſſerat ultro
Vera, mone; nec falſa tamen (prudentia regis
Tanta animo) fruſtra mendaci pectore finget.
At juvenis: tu ſterne viam, tu praecipe ritus
Compellandi, inquit, primos: harum inſcia rerum

Corda gero, teneroque vigens in flore juventae
Heu vereor tali coram ſuccedere rege.
Cui dea; fide, inquit, primum mens ipſa docebit,
Quid ſit opus facto; praeſenti numine divi
Deinde dabunt: neque enim credo te in luminis oras
Adverſis genitum fatis, ſine mente deorum.
Dixit, & antetulit celeri veſtigia greſſu
Diva prior, juveniſque ducem non ſegnis euntem
Subſequitur, Pylioſque adeunt per gramina ſtratos.
Heic natos inter viridi compoſtus in herba
Neſtor erat: circum ſacris operata juventus
Exta igni properat, verubuſque trementia figit.
Qui ſimul ut videre viros, conjungere dextras
Hoſpitibus progreſſi ardent per litus, & inter
Amplexus orant ſociis accumbere menſis.
Primus ibi antevolans Piſiſtratus excipit ambos
Neſtorides, captoſque manu conſidere ſtratis
Pellibus invitat reſoni prope caerula ponti.
Jamque ultro dans exta viris fumantia, & auro
E ſolido cratera implens ſic voce Minervam
Affatur. ſupplex Neptuni numen adora
Hoſpes, ait, cujus placidi ſollemnia adeſtis
Ad ſacra. poſtquam autem libaveris ipſe precatus
Ore deos, comiti pariter cratera rigentem
Tende manu, poſt te ſuperis ut libet honorem.
Auxilio divum nemo non indigus: ille
Sed quoniam noſtro propior pubeſcit in aevo,
Hunc tibi florentem primo cratera corono.
Dixerat, inque manus ſpumantem munere bacchi
Dat ſubito. capit illa datum, praelataque gaudet
Munere, & hac regem Neptunum voce precatur.
Audi me, Neptune pater, concedere vota
Nec pigeat, ſupplex quaecumque e pectore fundam.

Neſto-

Neſtoris o! primum, gnatorum & Neſtoris ingens
Gloria ſtet: ſemper Pyliis dein omnibus adſis
Sanguine honoratus ſacro caeſiſque juvencis.
Da quoque, uti, geſta bene re, quam propter adivit
Haec loca Telemachus, patriae tecta alta reviſat.
Sic diva, & nutu fecit rata dicta potenti
Omnia. tum comiti craterem tradit, & ille
Vota eadem peragit Neptuno, atque impiger haurit
Libati florem laticis. ſimul excita pubes
Pars adolet flammis verſans, pars viſcera toſta
Detrahit, in parteſque ſecans convivia ducit.
Inde ubi pulſa fames, compreſſaque cura bibendi,
Alloquitur Neſtor tacitos, ac talia fatur.
Nunc equidem ſatius duco, poſtquam ardor edendi
Ceſſit, ab hoſpitibus veniendi diſcere cauſſas,
Et quaecumque libet. quinam ergo dicite, & unde
Per freta ſalſa viri noſtras veniſtis ad oras?
Ullane vis cogit? praedonum an more per altum
Ire juvat, vitamque feris exponere ventis
Exitium late dirum cladem que ferentes?
Haec ſenior. fidens animi cui talia reddit
Telemachus; fidentem etenim Tritonia virgo
Fecerat, optati quaerentem ut fata parentis
Inclita apud tardos ſequeretur fama nepotes.
O Neleïade decus ingens Neſtor Achivum,
Poſcenti ſumus unde, ultro tibi vera fatebor.
Sylvoſa ex Ithaca veſtras adnavimus oras;
Res privata viae cauſſa eſt, non publica: patrem
Quaerimus, auditum referat fors ſicubi fama,
Magnanimum Laërtiaden, quem Pergama tecum
Evertiſſe ferunt pugnantem, atque Ilion altam.
Jam Danaum, quotquot fuerunt ad moenia Trojae,

Occubuit quo quiſque loco, quo funere, nobis
Fama tulit. mortem voluit tantum illius unam
Juppiter ignotam, nec dicere ſuſtinet ullus,
Queis cecidit terris; inimicum an ſanguine litus
Imbuit, an fluctus inter ſubmerſus ab aeſtu?
Ergo ad te ſupplex venio, genibuſque volutus
Te precor o! ſi forte velis mihi fata referre
Exſtincti leto tibi viſa, aut auribus hauſta
Alterius ſermone. illum nempe edidit unum
Ante alios homines miſerum quondam optima mater,
Inviſumque diis: quare non ulla profari
Cura mei, quaecumque tuo ſub pectore ſervas,
Inpediat. quin cuncta refer, ſi fortis Ulyſſes
Ille meus quondam genitor tibi tempore in ullo
Profuit iliacis, ubi paſſi plurima, campis:
Illa ego te per dura precor, vera omnia redde.
Talibus oranti Neſtor Gerenius infit.
Dicam equidem tibi vera, hoſpes, me per mala quando
Adjuras, Phrygio quae quondam in litore Graji
Pertulimus, latas errando aut claſſe per undas
Ad praedam, ſaevus quo nos ducebat Achilles;
Aut etiam Priami bellando ad moenia; ubi atro
Funere tot pubis nequidquam exſtincta Pelaſgae
Lumina ſunt, primi heroes. mavortius illic
Ajax, Pelideſque jacent, aequandus & ipſis
Dis Patroclus; natus jacet illic inſuper una
Antilochus, mea cura, & curſu fortis & haſta.
Sed quid ego haec autem memoro mala dira? quis illa
Enumeret ſeclis mortalibus omnia fando?
Non ſi vel quinos exactis menſibus annos,
Vel ſenos perſtans Grajum ſcitabere cladem,
Scilicet audires omnem. longiſſima rerum

Sup-

Suppeteret ſeries, tuque ante reviſere malles
Defeſſus longo patrios poſt tempore fines.
Namque novem durando annos obſedimus urbem
Omnia tentantes; vix finem Juppiter aequus
Adnuit. haud illic animi ſollertia cuiquam
Par fuerat: vafer arte omnes vincebat Ulyſſes,
Omnimodiſque dolis genitor tuus, ortus ab illo
Si tamen es, ceu verba notans, vocemque loquentis
Admirans video; tuque ipſe fatebere, nullum
Facundae ſimilem magis olli munere linguae.
Non umquam nobis animi ſententia diſcors,
Seu populi in coetus irent, ſeu fida Pelaſgi
Optarent reſponſa. eadem prudentia, & una
Mens ambobus erat ſemper, felicibus uſa
Conſiliis argiva phalanx ut vinceret hoſtes.
At Priami poſtquam populatam incendimus urbem,
Ingreſſique rates Phrygia arva reliquimus, acer
Juppiter Argivis ſtatuens in pectore triſtem
Ad patrias reditum ſedes, diverſa profectos
Per freta ſparſit agens; neque enim legeſque colebant
Juſtitiamque omnes. quin & pars acta nefandis
Suppliciis memorem ſenſit Tritonidos iram,
Quae geminos inter miſit certamen Atridas.
Concilium in magnum hi fruſtra late undique Grajis
Sub noctem haud rite adcitis (venere gravati
Namque epulis omnes atque icti corda lyaeo)
Farier aggreſſi, populos quae cauſſa vocandi.
Atque ibi tunc properare fugam Menelaus Achivos,
Et ventis dare vela jubet, pelagoque redire:
Major at Atrides prohibet, populumque morari
Imperat, ac magnos aris indicit honores
Palladis iratae ſperans placare furorem.

De-

Demens: qui vano neſcibat pectore, divum
Nec ſubito verti mentes, nec flectier iras.
Sic dum illi alternis inter ſe vocibus acres
Contendunt, magno circum clamore Pelaſgi
Surrexere animis ſtudia in contraria verſi.
Ergo illàm ſomno feſſos laxavimus artus
Per noctem variis turbati pectora curis;
Quippe Jovis gravis ira ſuper crudele ferebat
Non dubiis damnum ſignis. jam reddita caelo
Lux fuerat, pelago puppes deduximus altas,
Impoſitiſque opibus conſcendere juſſimus agmen
Femineum. ſic pars diviſa Agamemnona magnum
Reſtitit obſervans; pars autem cetera abimus
Caerula verrentes Nerei; nec tarda per undas
Claſſis iter carpebat, ubi deus aequora ſtravit.
Appulimus Tenedum, & ſacra inſtauramus ad aras,
Quamprimum optantes patrias contingere terras,
Deſertoſque lares; ſed nondum Juppiter alto
Adnuerat caelo reditum diſcordibus urgens
Pectora conſiliis. nam quos ducebat Ulyſſes,
Navibus avecti relegunt iter omne, futurum
Scilicet id magno ſperantes munus Atridae.
Aſt ego cum ratibus, quae ſunt mea ſigna ſequutae,
Fugi fata deum metuens, & martius una
Tydides mecum fugit ſocia agmina ducens.
Tardior ipſe etiam properans Menelaus eodem
Venit, & in Lesbo dubios deprendit, an altum
Praeſtet claſſe Chium ſupra contendere curſum
Undiſonam ad Pſyriam, quae laeva in parte jacebat;
Anne Chium ſubter, ventoſa ad ſaxa Mimantis?
Signa quoque a divis placuit depoſcere: at illi
Auſpicio certos medium juſſere per aequor

Ten-

Tendere in Euboeam, brevior qua meta laborum.
Aspirant aurae in puppim: secat acta carina
Piscosos propere tractus, feraque Gerestum
Nocte subit. nos multa deo, qui praesidet undis
Emensi maria alta, boum succendimus exta.
Quarta adeo roseo fulgebat candida caelo
Orta dies, salvasque rates deduxit in Argos
Tydidae pubes mavortia. litus & ipse
Optatum tetigi Nelea ad moenia cursum
Classe tenens placidis in fluctibus; aura nec umquam
Desiit, ut primum venit data munere divum.
Haec reditus mea sors; potui nec scire Pelasgum
Qui rapido servati aestu, quive aequore mersi,
Illa tamen, quaecumque audivi sede receptus
In patria, referam, nec tu celabere, ut aequum,
Quae fas scire. ergo salvos rediisse secundo
Myrmidonas cursu perhibent, quos fortibus hastis
Insignes magni natus ducebat Achillei.
Progeniem Paeantis item feliciter isse
Fama Philoctetem; Cretamque reduxit ovantes
Idomeneus socios, martis quibus ira pepercit,
Servavitque omnes pelago. jam nostis & ipsi,
Credo equidem, quamquam colitis distantia regna,
Major ut Atrides rediit, subiitque nefandum
Exitium Aegisthi sublatus fraude: sed ipse
Mox graviter commissa luit, poenamque rependit.
Scilicet & caeso gnatum superesse parenti
Usque juvat: patriae necis ultor venit, & hostem
Aggressus poenas scelerato e sanguine sumpsit.
Tu quoque care puer non olli corpore dispar
Egregio, macte esto animis: te postera narrent
Secla virum, laudesque tuas ad sidera tollant.

Finierat. contra breviter cui natus Ulyſſe:
O Decus eximinum Nelide Neſtor Achivum,
Ille nefas ultus dirum eſt, tantiſque Pelaſgi
Pro meritis referent memores præconia laudum,
Queis ingens decus uſque viri nomenque manebunt.
O mihi ſi pariter tantas dent numina vires,
Queis & ego ulciſci valeam violenta procorum
Flagitia, & diros auſus! ſed tale pararunt
Non mihi di munus, nec tam felicia patri
Fata meo: proin dura licet ſint, ferre neceſſe.
Cui Neſtor: quando es, dixit, nunc talia fatus.
Nec me, ambire tuae multos connubia matris,
Praeterit, atque domi te invito ſerpere cladem
Horrendam. ſed fare, fugam num ſponte capeſſis,
Anne odia expertus, jactante oracula vulgo?
Fors etiam, ſi quid veri mens augurat, olim
Adveniet tantos hominum qui comprimat auſus,
Sive fuat ſolus, ſive una Graja juventus
Conjurata ſcelus juſtis ulciſcier armis.
Quod te ſi praeſens carum tam Pallas haberet,
Quam Laërtiaden habuit ſub moenibus olim
Dardaniis, ubi multa ſumus fata aſpera paſſi;
(Namque ego non ulli manifeſto numine adeſſe
Caelicolas vidi, ſemper Tritonia ut olli
Adfuit:) illa adeo ſi carum te quoque haberet,
Credo equidem inviſos nequidquam oblita hymenæos
Iſta omnis juvenum turba inſidioſa doleret.
Dixerat. ille imo ducens ſuſpiria corde:
Numquam ego, quae jactas tam laeta haec, adfore ſperem,
O ſenior: ſpondes nam magna, auditaque tantum
Attoniti mira replent dulcedine pectus.
Sed non, et faveant ſi di, contingere credam

Poſ-

Poſſe mihi tam læta: haud rerum hic volvitur ordo.
Sic ille. excepit Pallas ſic deinde loquuta:
Quod tantum, ſate Ulyſſe, tibi ſcelus excidit ore?
Dis facile eſt ſervare virum, longinquus & abſit
Ille licet, ſoliſque errans procul exſul in oris,
Si tantum voluere. domum ipſe reviſere ſerus,
Multaque perpeſſus malim, quam ſede receptus
Concidere in patria, ceu magnum Agamemnona dicunt
Incautum cecidiſſe nefando conjugis aſtu,
Aegiſthique dolis. di tantum avertere funus
Triſte viri nequeunt, quando jam tempora mortis
Lex certa attulerit, Parcarum & juſſerit hora.
Hæc dea. Telemachus ſed non his lætior infit:
Mittere tempus, ait, jamque iſthæc Mentor, & ægro
Projicere has animo curas: haud amplius olli
Stat reditus. miſero mortem ſupera alta tenentes
Caelicolae irati ſupremaque fata pararunt.
Nunc alia exquiram potius, ſcitabor & ipſum
Neſtora, quo nullus novit prudentior alter
Juſtitiam: regnans etenim tria ſaecula vidit.
Ergo age Nelide Neſtor dic vera roganti:
Ille Mycenaeus magnorum ductor Achivum
Quo periit leto domitus, queis frater in oris
Tunc Menelaus erat, quave ipſum perfidus arte
Perdidit Aegiſthus non par congreſſus ad arma?
Martius an patrium nondum Menelaus in Argos
Venerat, ignotis etiam tum finibus errans;
Ille autem, furto gaudens, hunc funere merſit?
Talia quaerebat: domitor quum Neſtor equorum:
Haec tibi vera quidem referam, puer, inquit, & omnem
Expediam ſeriem, quam tu quoque volvere tecum
Nec dubio indicio, tacita nec mente videris.

Nam vivum phrygiis rediens Menelaus ab oris
Si foret Aegisthum nactus, non pulvere quisquam
Aggesto exstincti corpus texisset humandum,
Sed canibus data praeda feris lanianda per agros
Alitibusque, procul caris jacuisset ab Argis;
Nullaque Acheïadum plorasset funera: tantum
Sustinuit tentare nefas, ausoque potiri.
Nos Priami circum bellando praelia muros
Dura pati longum dum cogimur, ille sequutus
Otia secessu in placido praedivitis Argi
Saepe Agamemnonios corrumpere lentus amores
Tentabat furtim. saepe aversata nefandum
Pulcra Clytemnestre facinus, crebroque petita
Abnuit, exstincto nondum mutata pudore,
Concipiensve animo fraudem, bona scilicet ipsa
Per sese; fidusque super custodia vates
Consiliis aderat semper, cui conjugis omnem,
Pergama quum peteret, curam mandarat Atrides.
At miserum statuere deum quum fata perire,
Ille procul scopuli deserto in litore vatem
Deserit alitibus lacerandum, ultroque volentem
Alta volens intra duxit sua limina nympham.
Multa boum sacras tum dona incendit ad aras,
Multaque suspendit simulacra argentea, & aurum,
Vestemque, insigni spem praeter amore potitus.
Interea a Troja reduces, Menelaus, & ipse,
Nos inter junctique animis junctique carinis
Classe ferebamur volucri per caerula Nerei.
Ast ubi Cecropidum sacram pervenimus arcem
Sunion, Arcitenens telum jaculatus ab axe
Perculit in celsa Menelai puppe magistrum
Haerentemque manu clavo, cursusque regentem,

Phron-

Phrontin Onetoridem, quo non praestantior alter,
Quum fureret gravis ira sali, deducere naves
Fluctibus in rapidis, dirosque lacessere nimbos.
Ergo licet cursusque simul ventique vocarent,
Restitit, ut socium terrae mandaret, & umbris
Mitteret inferias. sacris dein rite solutis,
Postquam altum petiit, Maleaeque ingentia saxa
Contigit, altitonans olli quoque Juppiter omnem
Exciit immisso ventorum turbine pontum
Attollens altis aequales montibus undas.
Dividitur classis; pars Cretam abrepta resedit,
Qua fluit, ac placidis intersecat arva Cydonum
In mare prorumpens formosus Iardanus undis.
Stabat acuta silex Gortynia litora contra,
Dorsum immane mari glauco, qua fluctus ab austro
Truditur ad laevam sub Phestum, & frangitur ingens
Haud scopulo ingenti adlisus. vix puppibus actis
Huc vento nautae mortem effugere; sed undae
Ad cautes & saxa citas fregere carinas.
Quinque alias longe stridentia flamina diti
Admovere rates Aegypto; ignotaque gentis
Litora dum lustrans multum late undique & aurum
Et varias Menelaus opes conquirere certat,
Arte dolum celans Aegisthus funera fratri
Intulit, ac populos magna ditione subegit.
Septem illum perhibent annos tenuisse Mycenas
Imperio summo: post anno denique ab urbe
Cecropia rediens octavo clarus Orestes
Ipsius exitio venit, caedisque paternae
Ultor atrox sontem crudeli vulnere stravit.
Quaque idem Argivis epulas in funere matris
Aegisthique dedit, Menelaus venit eadem

Luce domum revehens, quantum ſufferre carinae
Vix poterant, ingens argenti pondus & auri.
Et tu adeo remea, patriamque inviſe relictam
Deſertiſque bonis, intraque furentibus aedes
Dirorum juvenum manibus, ne cuncta vorantes
Diripiant, aliena abſens dum regna pererras.
Hortor adire tamen Menelaum, atque, eſt tibi noſtri
Si qua fides, etiam jubeo. namque ille Pelaſgum
Ultimus in patriam nuper devenit ab oris,
Unde hominum ſperare fugam certamque ſalutem
Auderet nemo, ſi quem vis improba primum
Nimborumque furor tam vaſtum egiſſet in aequor;
Unde etiam pennis ipſae tranare volucres
Annum intra nequeunt: tantum patet, ac furit aeſtu
Horrendo. jamque ipſe tuis freta ſalſa ſequutus
Cum ſociis, navique illuc felicibus ito
Auſpiciis. vis & potius diſcedere curru?
Et currus aderunt, & certi ad frena jugales,
Et, mea vis, gnati, qui te comitentur euntem
Hinc Spartae ad muros, Menelai & regia tecta.
Quo ſimul ac venies, tibi dicat vera, precare;
Nec tamen ipſe (odit prudens mendacia) fallet.
Dixerat. interea ſol occidit, & ruit atra
Nox caelo, farique ollis Tritonia coepit.
Sic uſus poſcit, Nelide; recta profaris
Omnia. nunc vero pingues & ſindite linguas,
Et latices miſcete ſacros: libemus ovantes
Neptuno ſuperiſque diis, menſiſque relictis
Curemus (nam tempus adeſt) jam corpora ſomno.
En abiit lux ſub tenebras, neque tardius aequum
Ducere ſollemnes epulas in honore deorum;
Sed, quo res vocat, ire. haec ut Jove nata loquuta eſt,
Haud

Haud mora fit; ſubito dicta audivere monentis.
Dant manibus circum puros ex ordine fontes,
Craterasque ferunt magnos, & vina miniſtri
Omnibus infundunt in pocula. tum ſuper ignem
Injiciunt linguas de more, iterumque lyaeum
Surgentes libant. poſtquam ſitis omnis abacta,
Expletuſque ardor libandi; Pallas, & una
Telemachus forma inſignis contendere greſſus
Ad navim optabant. vetuit ſed Neſtor abire
Increpitans dictis, atque haec ſuper addidit ore.
Juppiter avertat, dique hoc ſtellantis olympi
Dedecus! ad navim voſne hinc fugietis euntes
Sedibus a noſtris? non haec deſertaque tantum,
Nec ſpoliata adeo domus eſt, ut tegmina deſint
Purpurea, & pictae laenae, queis mollia poſſit
Membra ſimul dominus, ſimul hoſpes nocte fovere.
Adſunt & chlamydes, & pictae tegmina veſtes,
Inſtratique thori: numquam generatus Ulyſſe
Magnanimo hic juvenis curvae tabulata carinae
Pernox dura premet, dum ſpiritus hos reget artus,
Tectaque dum noſtri ſervabunt regia nati
Hoſpitibus faciles, quicumque haec limina adibunt.
Quae poſtquam ſic fatus erat Neleïus heros,
Diva ſtatim: o ſenior, ceu par, bene conſulis, inquit,
Atque age Telemachum dictis parere jubeto,
Quandoquidem meliora putas. ille alta ſequutus
Te ſub tecta, nigrae per opaca ſilentia noctis
In thalamo jaceat. contra hinc ego certus abibo,
Ut ſociis addamque animos & ſingula mandem.
Solus enim multos inter ſum grandior annis
Florentes aevo juvenes, quos mutuus ardor
Telemacho comites paribus conjunxit in annis.

Una

Una illic recubare juvat: lux craſtina caelo
Reddita ubi veniet, fortes Cauconas adibo,
Aeraque jam longo mihi tempore debita, poſcam.
Tu vero hunc juvenem, tua quando ad limina venit,
Ne pelago committe; rotis invectus at altis
Gnatorum comitante aliquo per aperta viarum
Expediat curſum; geminos curru adde jugales
Et magnis validos animis & curſibus acres.
Haec ubi dicta dedit, fugit Tritonia virgo
Verſa aquilae in formam: ſubito ſtupor omnibus ora
Attonitis viſu preſſit; miratus & ipſe
Ante alios monſtrum ſenior dextramque prehendit
Telemachi, placidoque haec inſuper edidit ore.
Non ego te pulcrae ſpero fore laudis egenum,
Sic adeo juvenem quum di comitantur euntem.
Haud hic haud alius caeli ſupera alta colentum,
Ni Jovis armipotens ſoboles fortiſſima virgo,
Quae validum pariter miro tibi honore parentem
Clarabat Danaos inter. ſalve dea, ſalve,
Atque adſis venerata, meae non invida laudi,
Et thalami ſociae, natis & ſemper amica.
Ipſe tibi vitulam, lata quae fronte ſuperbit
Indomita, & collo nondum juga ſenſit aratri,
Mox feriam, fulvumque inducam cornibus aurum.
Sic vovit ſenior: non aſpernata voventem
Audiit e caelo Pallas. dein limina ad alta
Cum generis natiſque heros proceſſit, & una
Aſſedere thoris variiſque ſedilibus omnes.
Queis ſubito Neſtor magnum venientibus ultro
Implevit cratera mero, quod fida per annos
Servatum undenos tum primum ſerva relevit.
Hoc implet cratera mero, libanſque Minervae

Vota facit supplex natae Jovis aegida habentis.
His demum exactis, perfecto munere divum,
Quisque suos fessi somno petiere penates.
At non Telemachus: namque illum divite Nestor
In lecto, placida voluit requiescere nocte
Aedibus in propriis, ubi porticus alta sonabat;
Quem juxta accubuit bello Pisistratus acer,
Impubes qui regis adhuc vernabat in aula.
Nec minus ipse alta penetrali in sede receptus,
Stravit ubi lectum conjux, dedit aegra sopori
Membra senex, curasque simul sensumque reliquit.
Postera quum caelo surgens aurora refulsit,
Mollibus e stratis tollit se Nestor, & altis
Egrediens tectis, ubi structa sedilia stabant
Ante fores cano de marmore & uvida rore
Semper odorato, senior consedit, ut olim
Inclitus ante heros Neleus considere suerat.
Sed pater ad stygias crebi descenderat umbras
Jam domitus fato; regnique potitus habenis
Nestor ibi residebat Achivum maxima fama
Sceptra tenens. circum nati venere frequentes
E thalamo egressi, Stratiusque, & fortis Echephron,
Perseusque, Aretusque, & divis par Thrasymedes.
Additur his etiam sextus Pisistratus: una
Telemachum ducunt, juxtaque in sede reclinant.
Ad quos tum senior Nelides talibus infit:
Protinus o gnati, quae fert mea corde voluntas,
Perficite, armisonae quamprimum ut sacra Minervae
Rite feram, quae clara dei ad sollemnia venit.
Ergo alius campos properans petat, & mihi pastor
Ocyus intacta ducat cervice juvencam:
Telemachi ast alius socios in litore stantes

Evocet huc omnes, geminis in puppe relictis.
Atque aliquis jubeat clarum Laërcea adeſſe,
Cornibus ut vitulae lunatis illinat aurum.
Vos mecum remanete alii, famulaſque monete,
Sollemnes curent epulas per regia tecta,
Et ſedes & ligna ferant & fluminis undam.
Vix haec; feſtinantque omnes. jam rure juvenca
Venit, Telemachi pariter venere ſodales,
Juſſus & ipſe faber venit ſecum omnia portans
Inſtrumenta artis: reſplendet malleus olli
Aereus in manibus, forceps & daedala, & incus.
Stat pariter viſura ſuos bona Pallas honores
Caeruleo delapſa polo. tum protinus aurum
Expediit Neſtor: capit ille, & cornua circum
Arte linit, divae ſpectaclum dulce, juvencam.
Hanc Stratius, fortiſque una ducebat Echephron;
Laeva florentem e thalamo cum fonte lebetem
Aretus, dextraque molas frugeſque ferebat
In calathis. retro Thraſymedes ſtabat acuta
Jam jam caeſurus vitulae capita alta ſecuri,
Et pateram juxta Perſeus retinebat. at undam
Praecipiens frugeſque ſacras, multumque precatus
Pallada, & evellens ſummo de vertice ſetas
Ignibus injecit poſitis libamina Neſtor.
Continuo validum Thraſymedes impulit ictum
Inſurgens: nervos cervice excepta bipennis
Abſcidit, exanimemque ſolo dedit. aurea ad aſtra
Attollunt nataeque, nuruſque, & regia conjux
Eurydice, Clymeni gnatarum maxima, voces.
Adſtantes famuli lata ut tellure jacentem
Erexere bovem, jugulo Piſiſtratus enſem
Abdidit. erupit poſtquam de vulnere ſanguis,

Deſe-

Deſeruitque calor vitam, trepidantia membra
Diviſere alacres, & rite in fruſta ſecarunt.
Hinc ubi texerunt multa pinguedine circum
Cuncta involventes; iterumque iterumque plicantes,
Ligna ſuper libans latices torrebat ad ignem
Ipſe ſenex: illum juxta verua alta tenebat
In manibus quina fumantia cuſpide pubes.
Poſtquam torruerant armos, atque exta vorarant,
Secta minutatim longis quoque cetera figunt
In verubus, ponuntque ſuper crepitantia flammis.
Telemachum interea Polycaſte candida lavit
Ultima Nelidae natarum aetate puella.
Quae poſtquam nitido totum perduxit olivo,
Impoſuitque humeris chlamydem tunicamque recentem,
Divis ambroſio par immortalibus ore
Exiit e ſolio, ac magnum prope Neſtora ſedit.
Sic ibi propoſitis dapibus veſcuntur, & igni
Omnia diripiunt, puerique ſedentibus atrum
Aurea ſurgentes fundunt in pocula vinum.
Et jam finis erat; ſaturis quum maximus heros:
Ite agite o gnati, dixit, pulcrumque comantes
Ducite cornipedes altoque adjungite curru.
Juſſerat: illi autem non ſegnes juſſa capeſſunt,
Continuoque acres curru junxere jugales.
Nec minus &, ſervare penum cui tradita cura,
Fida tulit cererem cuſtos, & munera bacchi,
Atque ſolent veſci queis magni obſonia reges.
Inſilit in currum juvenis generatus Ulyſſe
Primus: eum juxta ſcandens Piſiſtratus heros
Neſtorides cepitque manu retinacula, & acres
Increpuit bijugos. illi fugere volucri
Lata per arva fuga linquentes moenia retro.

Sic celeres totam per lucem ivere; sed undas
Quum subiit sol almus, iterque nigrescere coepit,
In Pheras venere citi, tectisque Dioclis,
Quem satus Alphaeo Ortilochus produxit in auras,
Hospitio excepti merito sub nocte quierunt.
Inde ubi se ostendit roseae Titanidos ortus,
Sub juga cornipedes ducunt, curruque locati
Limina tectorum resonantiaque atria linquunt.
Instat equis auriga alacer, tortoque flagello
Admonet ad cursum: simul illi sponte volantes
Corripuere viam, immissique feracibus agris,
(Tantus agit namque ardor equos) venere laborum
Ad finem, prono Phoebus dum cedit olympo,
Et late nox atra solum complectitur umbris.

HO-

HOMERI ODYSSEAE
LIBER QUARTUS.

VAllibus in curvis vaſtam Lacedaemona curſu
Ingreſſi juvenes praecelſa minoris Atridae
Tecta petunt, regemque adcitos undique multos
Inveniunt cives inter tum forte parantem
Optatos una gnati gnataeque hymenaeos.
Ille quidem natam Pyrrho armipotentis Achillei
Fulmineae ſoboli, dura inter praelia martis
Jam Priami ceu pactus erat ſub moenibus altis,
Adnueratque pater, perfecto tempore divum
Curribus invectam celſis mittebat ad arces
Myrmidonum, qua regna gener ditione tenebat.
At nato prolem jungebat Alectoris almam
Spartana de gente, olli quem ſerva crearat
Pulcra ſeni fortem Megapenthem. germina namque
Nulla dii tribuere Helenae, poſtquam edidit ipſi
Hermionem forma Veneri non cedere dignam.
Ergo omnis feſto reſonabat regia coetu,
Finitimique aderant populi, civeſque vocati
Munere gaudentes. quos inter dulce canebat
Aurea plectra ciens vates, geminique canentis
Ad vocem juvenes tollebant corpora ſaltu.
Interea primo tectorum in limine ſtabant
Telemachuſque heros, & Neſtoris inclita proles
Sublimes in equis. quos vidit ut acer Atridae
Armiger egrediens Eteoneus, ocyus ivit
Nuncius ad regem ſubiens penetralia, & olli

Adstitit, atque prior breviter sic fatus ad aurem est.
Stant gemini juvenes foribus, Menelaë, sub ipsis
Assimiles magni Jovis almo e sanguine proli.
Ergo age fare, alto bijugos num solvere curru
Praecipis, anne alias quaesitum mittere sedes?
Cui subito iratus graviter sic flavus Atrides
Orsa refert. adeo malesana haud ante gerebas
Corda Boëthide, puero nunc digna profaris.
Hospitia experti multorum has denique salvi
Venimus ad sedes, ubi saltem Juppiter aequus
Nos utinam servet placidos, finemque laborum
Det pater. hospitibus celerans i solve jugales,
Atque ipsos intro duc ad convivia coram.
Jusserat: ille autem, famulis per tecta vocatis,
Sedibus erupit properans, comitesque sequuti
Fumantes pulcro solvunt temone jugales,
Et statuunt ductos plena ad praesepia, fessis
Farra ministrantes & mixtae gramen avenae.
Dein vacuum acclinant septa ad lucentia currum,
Ac juvenes ducunt tecta intra regia. at illi
Omnia lustrantes late penetralia regis
Mirantur; nam tota vident splendescere solis
Luce velut clara, & radiantis imagine lunae.
Postquam oculos laeti cupidos per cuncta tulere,
Delapsi irriguum studio petiere lavandi
Marmoreo in labro fontem: dein flumine lotos
Atque oleo nitidos ut circum rite ministrae
Vestibus induerunt pictis tunicaque recenti,
Ambos Atridae vicina in sede locarunt.
Invergunt lymphas manibus, quas lucidus auro
Urceus irrorat supra, purumque fluentes
Subjecti excipiunt argentea labra lebetis.

Ponunt

Ponunt & menſas juxta, cereremque caniſtris
Expediunt, cumulantque epulas, & munera didunt.
Tum famuli varias patulis in lancibus eſcas,
Fumanteſque armos, & viſcera toſta reponunt,
Poculaque ex auro fulgentia. dat ſimul ollis
Pignus amicitiae dextram, ſimul accipit heros
Sic fatus: gaudete epulis ante ora paratis
O juvenes; ubi pulſa fames atque ardor edendi
Deſierit, qua gente hominum, quibus eſtis ab oris,
Scitabor ſaturos. haud certe exſtincta parentum
Gloria veſtrorum: Jovis alto a ſanguine reges
Sceptriferi vobiſque genus vitamque dedere,
Credo equidem: ignavi nequeunt educere tales.
Dixerat, appoſuitque bovis luſtralia coram
Pinguia terga, ſibi fuerant quae dona parata.
Illi autem accincti dapibus laetantur opimis,
Protenduntque manus. poſtquam ſaturata quierant
Pectora, Telemachus dulcem compellat amicum
Cervice admota, & fidam ſic fatur ad aurem.
Aſpice, Neſtoride, regali fulgida luxu
Atria, ſplendoremque auri flammantis, & aeris,
Electrumque, argentumque, & ſecti vim Elephanti.
Talis ſidereo magni Jovis ardet olympo
Intus opima domus: quanta heic aggeſta renidet
Gaza ingens immenſa! ſtupor me ſcilicet altus
Senſibus attonitis cernentem talia preſſit.
Haec ille: at flavus mirantem ſenſit Atrides,
Ac ſubito ſic orſa refert. o germina cara,
Magnanimi juvenes, nulli contendere magno
Cum Jove fas; olli fulgentia ſidera ſupra
Divitiae ſine fine vigent, aeternaque ſedes.
Seu vero mecum certet, ſeu cedere victus

Haud renuat quiſquam mortali e ſemine, nulla
Invidia eſt. multis ego late caſibus actus,
Multaque perpeſſus poſt anno denique ditem
Octavo tetigi Phoenicem, & litora Cypri.
At prius Aegypti luſtratis finibus atros
Aethiopum populos, felicia regna colentes,
Sidonioſque, ipſoſque adii devectus Erembos,
Et Lybiam, naſcuntur ubi cum cornibus agni,
Terque venit longum rediens faetura per annum.
Non dominus, non paſtor eget, nec deficit umquam
Caſeus, aut agni, molles, aut copia lactis,
Plena ſed uſque novae diſtendunt ubera faetae.
Interea dum multa parans his jactor in oris,
Leto alius fratrem domuit, nil triſte timenti
Inſidians furtim malefidae conjugis aſtu.
Sic regno non ſponte, opibus neque laetor adeptis.
Haec tamen a patribus, vita ſi forte fruuntur,
Nota reor vobis. Priami quis neſciat urbem,
Imperiumque Aſiae magnum, verſoſque penates
Barbaricis dites opibus, quos aſpera paſſus
Multa diu ſaevo populatus marte ſubegi?
Sed mihi nunc utinam tantum vel tertia rerum
Pars foret; incolumes contra vivique manerent,
Idaeum ad Xanthum qui tum periere ſub urbe
Dardania, longe caris heroes ab Argis.
Quos ego dum plorans curarum turbine preſſus
Heu queror amiſſos, ſaepe in penetralibus aeger
Deſideo, luctuque animum depaſcor amaro,
Si qua mihi hinc veniant ſolatia: luctus at ipſe
Deſerit interdum miſerum, vivitque ſub imo
Corde dolor. neque enim longa eſt ſperanda voluptas
Triſtibus a lacrimis; vix ſenſibus hauſta recedit.

His

His tamen heu miserum me frustra ex omnibus unus
Ante alios cogit tabescere, qui neque dulces
Carpere me somnos umbrarum in nocte silenti;
Nec memorem gaudere epulis sinit: horrida namque
Grajugenum nemo pro me discrimina rerum
Pertulit, infelix heros quot passus Ulysses.
Et nunc ille quidem fatis urgetur iniquis,
Curarum haud ullam requiem, finemque laborum
Inveniens; meque urit atrox dolor ipsius ergo
Atque agitat sine fine incertum, an vivere credam,
An periisse usquam? flet raptum perdita luctu
Penelope, flet Laërtes, atque inclita proles
Telemachus, parvum liquit quem classe profectus.
Dixerat: huic patrius moerentia pectora strinxit
Altus amor, cujus nomen vix auribus hausit,
Continuo ex oculis lacrimas effudit obortas
Purpuream obtendens ante ora humentia vestem.
Sensit id Atrides, dubiaque in mente volutat,
Sollicitumne sinat cari meminisse parentis,
Occupet an primus lugentem, ac singula pandat?
Anceps ille suo volvit dum talia corde,
Venit odoratae linquens penetralia sedis
Tyndaris, ingreditur qualis florentia Cynthi
Per juga Dyctinna, & lateri sonat aureus arcus.
Protinus huic sedem rutilantem Adrasta locavit,
Formosumque super lana e lucente tapetem
Alcippe stravit. stat juxta candida Phylo
In manibus calathum retinens, quem pignus amoris
Perfectum argento e nitido donarat habendum
Magnanimi Polybi conjux Alcandra, ubi dives
Alta canopaeis tollit se regia Thebis.
Ille duo dederat Menelao argentea labra,

Et

Et tripodas geminos, atque auri dena talenta;
Ast Helenae non parca super dedit optima conjux
Auratamque colum, calathique volubile textum
Argenti summas auro ludente per oras.
Obtulit hunc olli plenum tum stamine Phylo
Rite laborato: supra colus aurea fulget
Tincta gerens violae nigrantis vellera fuco.
Ut primum assedit, plantasque innixa locavit,
Formosum tali sermone affata maritum est.
Nossene fas hominum qua sint ab origine creti,
Atrida, nostros qui nunc adiere penates,
Hi juvenes? vanam seu mendax fallat imago,
Seu moneat verax, dicam, quando ipse profari
Fert animus, tacitaque vetat consistere lingua.
Non ego tam simili vel nympham corpore vidi,
Vel puerum (cernentis adhuc stupor occupat ora)
Quam similis magni nato est hic omnia Ulyssei
Telemacho, puerum quem quondam in sede reliquit
Dulichia genitor, me propter tota furentem
Graecia quum phrygios obsedit milite campos.
Talia dicenti flavus respondet Atrides.
Quae conjux te cura, eadem me pectore in imo
Sollicitat: sic ille pedes, sic ora gerebat,
Brachiaque, obtutumque, & flavo in vertice crines.
Nunc quoque dum memorò, quantas Laërtius heros
Indomitus curas pro me, quantosque labores
Hauserit, ille genas lacrimis perfudit obortis
Purpuream obtendens ante ora madentia vestem.
Talia dum jactant; subito mirantibus infit
Nestorides. magnorum Argivum o maxime ductor
Cura jovis Menelae, vafri, ceu reris, Ulyssei
Progeniem cernis, nec te tua lumina fallunt.

Sed prohibet juvenem pudor atque modeſtia fari
Multa heic te coram, cujus ceu numinis ambo
Huc primum advecti dio pendemus ab ore.
Me vero huic comitem genitor Neleïus heros
Addidit; afflictis namque hinc ſolatia rebus
Auxiliumque malis ſperans te inviſere avebat,
Si quid opis miſero, ſi qua eſt via certa ſalutis.
Heu nati miſera eſt parvi ſors! aſpera rerum
Perpetitur puer uſque haud multis ſeptus amicis
Patre abſente diu. talis fortuna fatigat
Telemachum; vacuis jamdudum a ſedibus olli
Carus abeſt genitor, nec qui fera damna repellat
E populo infenſa ſuper ullus in urbe relictus.
Neſtorides ſic fatus erat, quum laetus Atrides:
O mihi quam cari ſocii nunc cernere gnatum,
Affarique datur, qui ſaevo in turbine belli
Tot ſubiit caſus pro me, quemque omnibus unum
Anteferens reducem donis cumulare parabam,
Juppiter incolumi curſum ſi claſſe dediſſet.
Olli urbem patrios ſtatuiſſem ac tecta per Argos
Ex Ithaca adcito cum gaza omnique ſuorum
Cum numero, natoque; meiſque ex urbibus una
Olli ceſſiſſet veteri vacuata colono:
Saepe eadem ſedes nobis atque una fuiſſet
Certa domus, junctoſque animis concordibus uſu
Dividere alterno nil quiſſet, ferrea noſtros
Ante oculos nigro quam mors velaſſet amictu.
Sed ſuperi invidere mihi bona tanta, nec illum
Ad patrios referunt longo poſt tempore fines.
Sic ait, ac tepido maduerunt lumina fletu
Omnibus: aligero flebat Jove Tyndaris orta,
Telemachuſque, ſatuſque Atreo fortiſſimus heros.

Nec tibi Neſtoride caruerunt fletibus ora
Saeva recordanti dilecti funera fratris
Antilochi, magno victum quem vulnere quondam
Filius Aurorae ſtygias demiſit ad umbras.
Hunc ſibi tum raptum moerens ita farier inſit:
Te meus ante alios genitor dicebat, Atrida,
Conſiliis clarum, quoties tua facta revolvens
Narrabat ſenior poſcentibus omnia natis.
Quare etiam ſi forte licet, parere monenti
Ne pigeat: non ulla mihi nam flere voluptas
Poſt epulas. tales referat ſine craſtina curas
Orta dies; neque enim miſeris, qui morte quierunt,
Invideo lacrimas ſupremaque munera leti.
Poſt obitum quippe unus honos mortalibus aegris
Hic ſupereſt tondere comas e vertice ſummo,
Ac triſtes de more genas perfundere fletu.
Heu ſubiit letum non ultimus inter Achivos
Frater & ipſe meus notus tibi: non ego praeſens
Olli aderam, ſed fama tulit non vana, fuiſſe
Antilochum pedibuſque acrem jaculoque valentem.
Talia Neſtorides, quem contra excepit Atrides:
Quandoquidem ſic ipſe mones, & pectore ſenſus
In tenero verſas dignos majoribus annis
Egregio genitore ſatus, quem laudibus aequas
Aemulus; (haud magnum prolem cognoſcere certam
Illius eſt, altus cui Juppiter adnuit ultro
Connubium felix & primae lumina vitae,
Adnuit ut facilis Nelidae, quem lare juſſit
In patrio molli placidum gaudere ſenecta;
Conſilioque bonos atque haſta cernere natos;)
Inceptos praeſtet fletus abrumpere, jamque
Inſtaurare epulas. vos o manibus date fontes

Nunc

Nunc pueri; cras tempus erit ſermonibus aptum
Telemacho pariterque mihi. nec plura loquutus
Conticuit: properat puros invergere rores
Aſphalion, rurſumque alacres ad pocula dextras
Porriciunt juvenes, dapibuſque fruuntur opimis.
Atque ibi pulcra novam verſans in pectore fraudem
Tyndaris immiſcet medicata in pocula ſuccum
Adverſumque irae & ducentem oblivia luctus.
Hauriat hunc ſi quis, non triſti ſparſerit imbre
Ora per integram lucem, non ſaeva parentem
Si rapiat miſero Parcarum dextera utrumque,
Nec videat coram ſi fratrem aut germina cara
Vulnifico conciſa peti per corpora ferro.
Talem gnata Jovis ſuccum formoſa potentem
Servabat, Polydamna uxor quem Thonos in oris
Nata canopaeis dederat, qua plurima tellus
Gramina fert. varios pars vitae inſervit ad uſus,
Pars etiam nocuis corrumpit membra venenis;
Illaque gens omnis medicas exculta per artes
Paeonis a prima deducit origine ſtirpem.
Hunc in plena mero dulci quum pocula ſuccum
Miſcuit argivae proles pulcherrima Ledae,
Sic ingreſſa loqui eſt. vos o Menelaë, patrumque
Clarorum ſoboles, pueri (nunc triſtia rector
Ille deum, nunc laeta, poteſt quando omnia, donat,
Alternatque vices:) dapibus gaudete paratis,
Et vario lenite animum ſermone quieti
Sedibus in placidis. prior ipſa ex ordine fabor,
Atque unum e multis (neque enim certamina duri
Cuncta Ithaci fando ſperem percurrere poſſe)
Expediam Trojae media intra moenia geſtum.
Ille etenim quondam non ullo corda labore

Fractus apud Xanthum ſua diris corpora plagis
Suſtinuit foedare ultro; circumque decoros
Injiciens humeros ſordentem ut ſervus amictum
Dardania eſt auſus penetrare in moenia furtim
Solus, inops, formamque omnem diverſus ab illo,
Qui proceres inter grajos in litore ſtabat.
Talis erat veniens, cunctoſque fefellit in urbe
Trojugenas. non & potuit me fallere quamvis
Corpore mutatus: multis in millibus una
Agnovique virum, dictiſque aggreſſa vocavi.
Ille nihil certi ſimulata mente referre,
Ingeniique ſui primum non immemor omnes
Cunctando in partes verſari. mox ubi lotum
Veſtibus indueram, & juraram numina magna,
Nil prius Hectoridis dicturam fortibus, atras
Quam rurſum ad naves, tentoria & alta rediſſet,
Conſilia expediens tum prodidit omnia Grajum.
Sic poſtquam multos Troum demiſerat orco,
Ad ſocios rediit, luctumque reliquit in urbe
Commixtum rabie. paſſis ibi crinibus omnes
Troades implebant moeſtis ululatibus auras:
Contra laeta mihi tentabant gaudia mentem
Talia cernenti. veteres nam corde penates
Verſa meo optabam, miſerandaque damna querebar
Illacrimans, quae multa tulit Venus aſpera, quum me
Abſtulit a patria, gnataque, & conjuge nulli
Sive animis digno ſeu pulcra cedere forma.
Deſierat memorans; illamque his vocibus heros
Excipit Atrides. nulli dubitanda loquuta es,
Quamvis magna refers, conjux dulciſſima. namque
Vidi ego multorum mentemque animumque ſagacem
Heroum late vaſto jactatus in orbe;

Sed

Sed nondum talem mihi noſcere contigit uſquam,
Nec dabitur, qualis fuerat Laërtia proles.
Magnum etiam facinus quondam fortiſſimus heros
Auſus equi in latebris, ubi lecti inſedimus omnes
Inachidae cladem Phrygibus letumque ferentes.
Vix fuimus poſiti; tu dardana moenia linquens
Juſſa equidem nutuque reor monitiſque deorum,
Gloria queis ingens Teucrorum, & pergama curae,
Illuc veniſti. vadentem pone ſequutus
Protectus clipeo telumque immane coruſcans
Deiphobus veniebat. ibi ter robora luſtrans,
Attrectanſque dolos circum, mentitaque vocem
Uxorum primos iterumque iterumque vocabas
Nomine quemque ſuo ſignans ex ordine Grajos.
Ipſe tamen, Tydeique genus, magnoque creatus
Laërta vocem ſimulataque ſenſimus ora
In medio ſtrati. jamque una adſurgimus ambo
Corpora tollentes, animis in utrumque paratis,
Sive exire, tibi ſeu reſpondere vocanti,
Ni vetet obſiſtens Ithacus teneatque ruentes.
Ergo aliis circum taciturna prementibus ora,
Solus ibi Anticlus demens te inceſſere dictis
Dum parat, arreptum clamantis guttur Ulyſſes
Strinxit utraque manu cohibens, certamque ſalutem
Attulit Argivis, illum ſic uſque premendo
Turbidus, abduxit donec te bellica Pallas.
Haec ubi fatus erat Menelaus, talia reddit
Telemachus: dilecte Jovi dux inclite Achivum,
Dura quidem fortuna mea eſt; nil tanta parenti
Profuit heu miſero virtus, nec pectora ferro
Septa gravi potuere nigras avertere Parcas.
Nunc tamen in ſedes nos ducite, leni ubi ſomno
Moe-

Moesta per optatam claudamus lumina noctem.
Dixerat: alma suis proles Ledaea puellis
Imperat extemplo curvata sub atria mollem
Ferre thorum, ac tyrias vestes, pictosque tapetas
Sternere, tum supra villosa imponere texta.
Jussae abeunt manibus retinentes lampada dextris,
Insternuntque thorum. quo postquam induxerat ambos
Armiger, in placida posuerunt corpora sede
Telemachusque heros & Nestoris optima proles.
Interiora autem subiit penetralia scandens
Atrides, juxtaque illum pulcherrima nympha
Tyndaris accubuit, stratisque locata quievit.
Inde ubi deseruit Tithoni aurora cubile
Suave rubens, thalamo prodit Menelaus ab aureo,
Induiturque artus, laterique accommodat ensem,
Candida & evincit formosis crura cothurnis.
Jamque deo similis thalami quum sede recessit,
Telemacho adsedit, dictisque ita fatus amicis.
Dic age fortunae quae vis te dira coegit
Per freta lata sali vastam Lacedaemona adire?
An privata viae caussa est, an publica rerum
Conditio jubet ire, edissere vera roganti?
Talia quaerenti suspirans natus Ulysse
Reddidit: Atrida, magnorum o cura deorum,
Huc genitoris ego quaesitum nuncia veni,
Si qua feras longe vectus maria omnia circum.
Diripitur domus ampla mihi, pereuntque labores,
Hostibus & fervent sedes, qui caedere gaudent
Balantumque gregem & nigrantes terga juvencos,
Gens efraena, proci matris, fas omne perosi.
Huc igitur supplex venio, genibusque volutus
Te precor o! si forte velis mihi fata parentis
Exstin-

Exſtincti leto viſa, aut audita referre
Alterius ſermone. unum nempe edidit illum
Prae cunctis miſerum Grajis quondam optima mater,
Inviſumque diis: quare non ulla profari
Cura mei, quaecumque tuo ſub pectore ſervas,
Impediat; quin cuncta refer, ſi fortis Ulyſſes
Ille meus genitor dextra tibi tempore in ullo
Profuit iliacis, ubi paſſi plurima, campis:
Illa ego te per dura precor, vera omnia redde.
At gemitus imo rumpens de pectore Atrides:
Heu juvenes, heu triſte genus proh Juppiter, inquit,
Tantum adeo ſperare nefas, tantique cubile
Haud metuunt tentare viri jura omnia contra!
Cerva velut magni ſi quando in luſtra leonis
Ingreditur, parvoſque locans necdum ubere pulſos
Hinnuleos campis it late, herboſaque quaerens
Paſcua frondiferis ignara in vallibus errat:
Ille autem rediens notoque receptus in antro
Infremit, ac vivos morſu depaſcitur artus,
Sanguineiſque horret ſetis. ſic fervidus heros
Sic rediens ollis feret omnibus aſpera fata.
Jam pater ille deum, Phoebuſque, & bellica virgo
O faciant, ſeſe talem poſt tempore longo
In patriam referat, qualem videre Pelaſgi
Luctantem in Lesbo, quum ſurgens arduus ictu
Stravit humi Philomeliden, gaviſaque turba
Inſonuit plauſu, totamque implevit arenam.
Talem o! ſe referat, turbamque aggreſſus inertem
Ingratamque ſimul vitam ſperataque rumpat
Connubia inſanae falſa inter gaudia mentis.
Illa autem, quae poſcis, ego haud mendacia fingens,
Expediam, fuerint quaecumque; auditaque pandam,

Quae

Quae docuit quondam verax me in gurgite vasto
Caeruleus senior, repetamque ex ordine dicta.
Nequidquam optantem patrios invisere fines
In viridi Aegypto me saevo numine divi
Continuere diu. non illis namque litaram
Rite sacris, ceu fata deum, ceu jussa ferebant.
Stat pelago in lato, diti praetenta Canopo,
Insula, quam dixere Pharon cognomine, tantum
Semota a terris, quantum cita carpere cursum
Luce queat tota navis, cui flamina spirent
A puppi motas zephyris crispantibus undas.
Portus ibi statioque patet, nautaeque carinas
Hinc soliti, hauserunt postquam de flumine fontes,
In freta vesani longe propellere nerei.
Illic bisdenis me di tenuere diebus,
Aura nec ulla polo venit, quae carbasa flatu
Impleret per dorsa maris tumefacta secundo.
Jamque adeo consumpta & pabula, & ipsa fuisset
Fracta hominum virtus, ni me fors una dearum
Caerula magnanimi servasset filia Protei
Idothee miserata. hujus nam pectora votis
Sollicitans flexi, quum sola in litoris ora
Averso a sociis pisces fallentibus hamo
Parte alia, qua quemque fames malesana trahebat,
Obtulerat sese manifesta in luce videndam.
Atque ea ubi steterat propius, sic ore loquuta est:
Quis furor, aut mens dira expertem sensibus urget
Omnibus? anne ultro cessas; atque aspera gaudes
Ferre mala heic residens? non certa pericula sentis
Lentus adhuc claususque mari carisque relictus
A sociis, queis victa fame jam corda labascunt?
Huic refero: o tandem quaecumque es magna dearum,
Dicam

Dicam equidem, nec vera tegam. non ſponte morantem
Aſpicis heic; laeſi retinet me numinis ira.
Sed tu diva mone, norunt quando omnia divi,
Quis ſuperum mihi ſaevit atrox, curſumque moratur
Plena vetans ventis intendere vela vocatis?
Illa autem firmans animum ſic incipit ore:
Haud procul hinc habitat verax in gurgite vates
Jam ſenior Proteus, Neptuno carus & ipſi,
Qui pelagi ſubter glaucas ſcrutatur arenas,
Undarumque domos late, ſedeſque profundas,
Utque ferunt, genitor meus eſt. hunc ſi modo poſſis
Corripere inſidiis, ſollerti aggreſſus & arte,
Ille tibi expediet curſus, atque omne reſolvet
Certus iter, piſcoſa ruas quo ſtagna profectus.
Praeterea ſi tantus amor, te cuncta docebit,
Evenere tuo quae laeta, aut triſtia regno,
Dum procul ignotis erras male tutus in oris.
Deſierat: ſed rurſus ego. quid maxima poſſim,
Quid ſine te ſperem? tu fraudem vatis, & omnes
Inſidias tu diva doce, ne praeſcius idem
Effugiat fruſtra conantem: fallere namque
Difficile eſt homini captumque evincere numen.
Haec ego tum paucis: contra dea protinus infit
Sic exorſa, docens pavitantem & multa putantem.
Quum medium caeli ſcandit ſol igneus orbem,
Fatidicus ſenior vitreis emergit ab undis
Flamine ſub zephyri, ſpumis horrentia tectus
Terga ſuper, rupiſque cavo procumbit in antro.
Circum ipſum patulis pedibus glaucae Amphitrites
Sternunt ſe variae paſſim per litora phocae
Aequorei triſtem ſpirantes roris odorem.
Ipſa ego te facilis, quum primum aurora rubebit,

In ſecreta ſenis ducam: tu delige fidos
Tres numero ex omni ſocios, qui robore praeſtant.
Accipe & inſidiae quae ſunt, ex ordine pandam.
Ille quidem circum luſtrans, numerumque recenſens
Per litus phocas ut late inſpexerit omnes,
Defeſſus nemorum ceu quondam paſtor in umbra,
Gramineo medius componet membra cubili.
Videris hunc poſtquam vix ſomno lumina captum,
Tunc animis uſus, tunc firmo robore: tende
Fortia cum ſociis conanti evadere vincla.
Omnia tentabit verti in miracula rerum,
Et varias referet ſpecies, fluviumque liquentem,
Ardentemque ignis flammam: tu vincula capto
Nil dubitans, nexuſque magis contende tenaces.
Verum ubi mutatus, vocemque atque ora reſolvens
Talis erit, qualem ſopitum videris ante,
Deſine vi dura, faciliſque tenacia ſolve
Vincla ſeni, poſcens ultro, quo numine laeſo
Saeva luis commiſſa, & fruſtra quaeris abire?
Haec ait, & ſeſe jactu dedit aequor in altum
Spumantem torquens undam dea corpore. at ipſe
Digredior, ſtanteſque petens in litore naves
Procedo multis turbatus pectora curis.
Quo ſimul ut veni, nigro ſub veſpere menſas
Inſtruimus, pariterque epulis vinoque refecti
Languida curamus per litus corpora ſomno.
Mox tenebras aurora polo quum clara fugarat,
Extremam aequorei proceſſi ad marmoris actam
Multa deos orans, ducenſque ardentia corda
Tres comites mecum, quaecumque audere paratos.
Interea ſumma pelagi caput extulit unda
Diva ferens quatuor phocarum e gurgite pelles

Dire-

Direptas paullo ante, dolos meditata parenti
Inſidiaſque ſuo; dein apta cubilia ſcalpſit
Effoſſa tellure prope udi litoris oram
Opperiens: contra taciti nos venimus olli
Cominus, ac ſubito juſſi conſedimus una
Quiſque data circum conteƈti corpora pelle.
Dura fuit ſtatio: phocis direpta marinis
Uda gravem nimium ſpirabant tergora odorem,
Afflabantque luem: quis enim graveolentia cete
Indomitus juxta poſſit conſiſtere longum?
Sed nympha incolumes voluit, ſuccoſque paravit
Ambroſiae, nares halanti ſuaviter aura
Contingens, qua tetra extemplo peſtis abaƈta eſt.
Sic taciti in latebris ſtetimus, ſol altius egit
Exaƈto dum mane jubar, jamque igneus orbem
Hauſerat ut medium titan, venere frequentes
Sedibus e pelagi phocae, paſſimque cubantes
Corpora per ſiccum ſtravere humentia litus.
Ultimus emerſit vates, armentaque circum
Pinguia per ſcopulos luſtrans, numerumque recenſens
Nos etiam primos, deceptus imagine falſa,
Rettulit in cenſum; dein ſtratus & ipſe quievit.
Irruimus clamore alto, dextramque jacenti
Injicimus: contra ille ſuae non immemor artis
Fit ſubito fulvuſque leo cervice comanti,
Squamoſuſque draco, tygriſque, ac horribilis ſus,
Fontis & unda liquens, procera & ſtirpibus arbos:
Inſtamus circum affuſi, maniciſque tenemus.
Verum ubi nulla ſenem juvit fallacia, viƈtus
Corpore mutato demum ſic ora reſolvit.
Nam quis te ſuperum docuit, fortiſſime Atrida,
Me capere inſidiis, quidve hinc petis, inquit? at olli:

Scis, Proteu, ſcis ipſe; petis quid talia fallens?
Jamdudum hac teneor deſerta in rupe, neque ullum
Invenio finem curis oppreſſus acerbis,
Turbatuſque aegro moerentia pectora luctu.
Sed tu dic miſerans, divi quando omnia norunt,
Quis ſuperum iratus teneat, fruſtraquo moretur,
Ne ſolvens celeri ſulcem vada ſalſa carina?
Tantum effatus. ad haec vates ita turbidus inquit:
At tu caelicolum regi, ſuperiſque litare
Debueras, prius alba dares quam carbaſa ventis,
Rite ſecundarent ut curſus vaſta profecto
Per maria, optatis proram rapientibus auſtris.
Nam patrias non ante licet contingere ſedes,
Aſpicere & notos reduci, quam ſacra fluentis
Ab Jove tu longe repetas hinc oſtia nili
Aegyptum invectus viridem, doniſque peractis
Stellifera places divos in ſede repoſtos:
Expedient victi curſum, ventoſque remittent.
Hactenus ille: mihi cecidit, turbataque mens eſt
Continuo, ut ponti juſſit per caerula rurſum
Tendere in Aegyptum, longeque reviſere Nilum.
Atque haec ſubjicio vati: ſint ardua quamquam,
Perficiam quaecumque jubes; ſed tu mihi, Proteu,
Hanc quoque da veniam ſuper oro, atque ordine pande,
Num Danai ſalvis omnes rediere carinis,
Quos ego Nelideſque profecti liquimus oris
In phrygiis? quiſquamne inopino funere ceſſit
Fluctibus in rapidis, aut inter cara ſuorum
Brachia poſt duri ſuperata pericula martis?
Haec ubi quaeſivi, ſenior mihi talia rurſum
Dicta dedit. quid me iſta petis, ſate ſanguine claro
Atrida? mitte has curas; neu quaere doceri,

Nec fas, quae ſervo tacitus: namque omnia poſtquam
Audieris, largo ſparges tua lumina fletu.
Multi ſunt domiti, multi manſere relicti
Incolumes: gemini tantum, fortiſſima corda,
In reditu periere duces, ne triſtia dicam
Funera, queis aderas pugnando ad moenia Trojae.
Stat vero pelagi mediis incluſus ab undis
Unus adhuc, certatque graves evincere caſus.
In ratibus curvis periit mavortius Ajax,
Quem prius ad Gyras alte ſurgentia ſaxa
Vexerat irato Neptunus ab aequore ſervans.
Atque illic, quamquam inviſus foret ipſe Minervae,
Vitaſſet mortem, ni mens labefacta fuiſſet,
Oraque ſolviſſet caeleſtes impia contra,
Invitis jactans dis ſeſe evadere poſſe
Fluctibus e rapidis. jactantem grandia fruſtra
Audiit undarum rector, validaque tridentem
Corripiens dextra ſubito latus impulit ictu
Gyraeum, mediumque ſcidit: pars altera manſit,
Altera pars rupis pelago eſt illiſa ſonanti.
Illum heic haerentem, veſana & mente furentem
Praecipitem ſcopulo nigrum detruſit in aequor:
Sic hauſtus tumidis in fluctibus occidit Ajax.
At tuus heu! frater tunc Parcam effugit acerbam
Claſſe cita, expertus praeſens Junonis amicae
Auxilium, facilemque fugam in diſcrimine tanto.
Verum ubi jam Maleae tetigit minitantia caelo
Saxa, per undoſi ſtridens maris arva procella
Abripuit longe flentem graviterque gementem
Litus ad extremum, fuerant ubi tecta Thyeſtae,
Alta Thyeſtiades quae tunc Aegiſthus habebat.
Hinc etiam reditus ſpes viſa affulgere certi;

Fla-

Flamina dis mutata fremunt, & moenia ad alta
Incolumis proram vertit, ripaeque propinquat.
Emicat ille ardens in litus, grataque terris
Oscula dat patriis: lacrimae volvuntur obortae
Ex oculis magno visae telluris amore.
Illum autem specula custos conspexit ab alta,
Cui bina Aegisthus fulvi promiserat auri,
Hoc ipsum ut faceret, pacta mercede talenta.
Atque ibi jam residens totum servaverat annum
Excubias agitans, vigilem ne falleret heros
Praeteriens furtim, bellumque inferret apertum
Haud virtutis egens: ut vela accedere vidit,
It subito ad regem, venisse & nunciat hostem.
Continuo Aegisthus fraudem meditatur, & acres
E populo socios bisdenos deligit omni,
Insidiasque locat: mox & convivia mensis
Instruit, & curru vectus procedit in aureo
Obvius Atridae, dictisque invitat amicis,
Mente nefas agitans, alta in penetralia regem:
Heic illum ignarumque doli, ignarumque pericli,
Exceptum ferro, ut plena ad praesepia taurum,
Occupat, atque epulas inter demittit ad orcum.
Non quisquam Atridae sociorum in caede relictus,
Non quisquam Aegisthi: cuncti occubuere sub isdem
Sedibus, adversis confossi pectora telis.
Dixerat: ipse gravi fixus praecordia luctu
Stratus humi flebam, nec jam producere vitam
Longius optabam, nec solis cernere lumen.
Atque ubi sordentique artus in pulvere versans,
Effusoque madens explevi tristia fletu
Ora diu, curas his coepit demere dictis
Sic iterum vates, orsus: tabescere luctu

Nil

Nil juvat aeterno moerentem: quin age cunctas
Tolle moras, patriam ſi qua contingere poſſis.
Namque ipſum aut vivum invenies, aut fortis Oreſtes
Praeveniens ferro ſtravit, domuitque ſuperbum
Ultus caede nefas; tu vero funera cernes.
Queis dictis rediitque animus, pulſoque dolore
Sollicitam rurſus tentarunt gaudia mentem.
Et ſubito: o Proteu, tales jam noſcere caſus
Sat licuit. quiſnam ille autem, quem gurgite vaſto
Incluſum retinent ſeu vivum fata deorum,
Lumine ſeu caſſum? quamvis moerentia magnus
Concutiat tremor oſſa, hujus quoque diſcere nomen,
Fortunamque, viceſque, animi mens incita flagrat.
Ille ſub haec referens: quem poſcis, tertius, inquit,
Magnanimo eſt genitus Laërta Ithacenſis Ulyſſes.
Hunc ego fundentem lacrimas in litore vidi
Ogygio, vitreas ubi ſedes pulcra Calypſo
Incolit: heic refluo clauſum late undique ponto
Detinet exſilio in longo, quin cedere poſſit,
Molirive fugam: non illi aut curva carina,
Aut ſocii, queis terga ſali ſpumantia findat.
Te vero nec fata ſinent, Menelaë, nec ipſi
Caelicolae quondam patriis occumbere in Argis.
Eliſii longe in campos, qua meta receſſit
Ultima terrarum, vivum te numina ducent,
Flavus ubi Rhadamanthus, ubi eſt placidiſſima vita,
Nec glacies, nec ſaeva riget nix ulla, nec imber;
Sed zephyros ſemper ſpirantes mollibus auris
Sufficit oceanus laetae ſolatia genti.
Haec te certa manet ſedes, haec debita ſponſo
Tyndaridis generoque Jovis felicia regna.
Sic ait, atque altum Proteus ſe jecit in aequor.

Aſt ego ſtipatus ſociis veſtigia flexi
Ad naves tacito ſub pectore multa volutans.
Ut ventum eſt, caenam ſubito properavimus ipſis
Sub ratibus; mox veſper ubi proceſſit olympo
Defeſſi ſomno per litora ſtravimus artus.
Jamque nova humentes noctis dimoverat umbras
Exoriens aurora, cavas deducere naves
Inſtamus laeti, poſitumque tumentia vela
Cornuaque ad malum ſuſpendimus antennarum.
Nec mora; conſcendunt nautae, tranſtriſque locati
Spumea contorquent abiegnis aequora palmis.
Sic iterum puppes labentis ad oſtia nili
Conſtitui, ſacriſque deum de more peractis
Numina placavi, vacuumque Agamemnonis umbris
Aggeſſi tumulum, quo fama aeterna maneret.
His tandem exactis redii, dederuntque ſecunda
Flamina di faciles, volucri per caerula curſu
Me patriae ad ſedes & litora nota ferentes.
Nunc age, namque aliud nil reſtat, gnate, monere
Quod liceat, ſine te lux ſaltem undena reviſat
Atque etiam duodena heic mecum in ſedibus altis.
Poſt laetum hoſpitio dimittam, opibuſque juvabo
Ad patrias reducem terras. tibi munera ternos
Alipedes currumque dabo, variiſque figuris
Cratera ardentem, ſacros in honore deorum
Quo latices noſtri libes non immemor umquam.
Haec heros ubi fatus erat, ſic orſa reponit
Telemachus: me tanta precor ne tempora lentum
Heic agere, o rex magne, jube: ſimul otia ducens
Exigerem totum revolutis menſibus annum
Oblitus caramque domum, caramque parentem:
Uſque adeo laetum dulci ſermone moraris!

Aſt

Aſt alio vis dura vocat: fors taedia & ipſi
Jam Pylio nequeunt perferre in litore nautae,
Increpitantque moras, nimium dum tempore longo
Cogor adeſſe tibi. quae vero munera ſpondes,
In magno, quaecumque dabis mihi, ſemper honore
Servabo: nec coge tamen me ducere fines
Ad patriae alipedes. maneant, tibi nempe futuri
In pretio, qui regna tenes ingentia campis,
Lotus ubi viret alta, viret formoſa cyperus,
Hordeaque, & ſegetes, & plurima ſurgit avena.
Non curſu ſpatia ampla patent, non florida prata
Sunt Ithacae; capras tantum fovet aſpera dumis,
Et mihi cara magis, quam ſi vim paſcat equorum.
Nulla adeo aut campis felix, aut curribus apta
Inſula, finitimo reſidet quae gurgite; & omnes
Ante alias Ithaca abruptis male cautibus horret.
Dixerat: illi acer bello ſubriſit Atrides,
Amplexuſque manum placida eſt ita voce loquutus.
Sanguine te claro ſermo tuus arguit ortum,
Illaque mutabo, nam poſſum, dona; tibique
E cunctis, quaecumque jacent mihi ſede repoſta,
Eximium carumque dabo mage munus habendum.
Caelatum cratera feres: argenteus ipſe
Totus, & ardenti fulget labra illitus auro,
Vulcani ſollertis opus. ditiſſimus heros
Sidonium rex ipſe mihi donaverat olim,
Per caſus varios quum primum ſedibus hoſpes
Illius acceſſi; tu nunc donatus habebis.
Talia ſeſe inter placido ſermone ferebant,
Quum celſa ingreſſi convivae limina regis
Adducuntque greges, lenaeaque munera portant;
Nec minus & pulcris evinctae tempora vittis

Adveniunt nymphae, cereriſque albentia ſecum
Dona gerunt: fervet dapibus domus alta futuris.
Parte alia penitus diverſa, ante atria Ulyſſei
Ludere gaudebant diſco jaculoque volanti
Planitie in lata juvenes, ubi ſemper acerbi
Dirum exercebant veſana mente furorem.
Hos juxta Antinous ſimul Eurymachuſque ſedebant
Ductores primique procum, virtutibus ambo
Ante alios longe eximii: quos clara Noëmon
Progenies Phronii compellans talia poſcit.
Antinoë, ecqua tibi venit vox miſſa per aures,
Quando huc Telemachus Pyliis adpellet ab oris?
Ille meam duxit navem, qua tendere in almam
Elida debueram procul hinc, ubi gramine molli
Biſſenae paſcuntur equae, pullique ſequuntur
Indomiti totidem, quos ſub juga ducere tempus.
Haec ait, atque illi ſtupuere: haud namque putabant
Neleam petiiſſe Pylon, ſed rura profectum
Inter oves errare aut alta ſuilia propter.
Tum ſatus Eupitheo Antinous ſic ora reſolvit:
Dic age vera monens, quando hinc abſceſſit, & illum
Qui comites duxere? Ithacae num lecta juventus,
An pacti pretio nautae, captivaque turba
Vernarum? dic & pinum num forte coactus,
An dederis tu ſponte petenti? haec fatus ubi ille,
Excepit proles Phronii ſic orſa viciſſim.
Navim ſponte dedi: talem quicumque videret
Orantem juvenem curiſque ingentibus actum,
Quid faceret? durum juſtis obſiſtere votis.
Ipſum autem comites clara de ſtirpe ſequuntur
Flos Ithacae, ductorque una conſcendere viſus
Mentor, ſive deus, cui par ſe cuncta gerebat.

Sed tamen hoc mirum eſt: heſterna heic Mentora vidi
Luce ſub auroram; Pylias tunc ceſſerat arces.
Haec ubi dicta dedit, diſceſſit ad alta Noëmon
Tecta patris, triſteſque ambos mutoſque reliquit.
Jamque proci adſtiterant alii, ludoque quieti
Conſedere, quibus turbato pectore fatur
Antinous: furor illi atra caligine mentem
Intus agit, funditque oculis ardentibus ignem.
Commiſſum heu facinus magnum: diſcedere furtim
Sic potuit, ſic ille minas non fudit inanes?
Ergo puer nobis impune illuſerit unus
Scilicet invitis, pelagoque immittere navim
Auſus, & eximiam ſecum deducere pubem:
Jam premere incipiet gravior vis. at prius illum
Juppiter o perdat, nobis quam triſtia portet.
Quare agite ac celerem biſdeno remige pinum
Inſtruite. inſidiis venientem ac tuta ſecantem
Aequora deprendam mediis in fluctibus inter
Saxoſamque Samon Ithacenque: ita triſtis acerbo
Funere quaeſitum miſere luat ille parentem.
Sic ait, atque omnes adſenſu dicta probarunt,
Surgenteſque cito ſubiere in limina greſſu.
Nec vero longo latuerunt tempore & ipſam
Penelopen, quae dira proci ſub pectore verſant.
Omnia namque Medon retulit, qui forte prope aulam
Adſtabat, quum ſaeva intus conſulta ferebant.
Jamque ibat fidus reginae nuncia portans;
Obviaque huic propere vadenti in limine fatur
Penelope. inviſo quo miſſus ab agmine tendis?
An famulas ceſſare proci, penſiſque relictis
Inſtruere adſueto mandant convivia luxu?
O utinam nullos hymenaeos, nullaque poſthac

Munera laetitiae norint: poſtrema ſit opto
Ultimaque haec dapibus veſtris lux! ſiccine largas
Telemachi creſcentis opes vos perdere rapto
Uſque juvat, veſtros pueri nec dicere patres
Audiſtis, qualis fuerit generoſus Ulyſſes?
Ille quidem nullum facto nec laedere dicto,
Ut ſoliti reges, ſolitus vexavit acerbis
Hunc odiis, illum contra dignatus amore eſt:
Omnibus ille aequus, nil cuiquam triſte paravit.
Sed vis dira patet, veſtraeque injuria mentis
Improba: non ulla eſt meriti nunc gratia tanti.
Dixerat. atque Medon: utinam, regina, malorum
Haec, inquit, tibi ſumma foret; ſed majus adorſi
Et gravius multo, quod Juppiter arceat oro,
Flagitium juvenes furiata mente volutant.
Telemachum cupiunt redeuntem perdere ferro
Exceptum inſidiis, qui jam genitoris amore
Et Pylon, & claras petiit Lacedaemonis arces.
Vix ea: reginae trepida formidine ſanguis
Diriguit, ſtupuitque diu, nec verba nec ullas
Dat voces: lacrimae tantum volvuntur inanes
Ex oculis, clauſoque haeret vox gutture preſſa.
Poſt ubi vis tandem rediit, ſeſeque recepit:
Cur abiit mihi natus, ait? quae dira coegit
Mens miſerum puppes conſcendere, queis freta tranant
Mortales, pelagoque volant pernicibus alis;
Nullane ut in terris rapti vel fama ſuperſit?
Tales rumpebat queſtus, quum talia rurſus
Dicta Medon retulit. Neleam ut tenderet urbem
Quaeſitum genitorem, & acerbae nuncia famae,
Impuleritne aliquis caeleſtum, an ſponte voluntas,
Ignotum eſt: abiiſſe ſcio, volvique periclo.

Haec dicens alti ſubiit penetralia tecti.
At gravis invadit dolor in praecordia lapſus
Intima reginam, ſedemque exterrita linquens
Sternitur infelix thalami prope limina nudo
Moeſta ſolo, queriturque gemens: circum agmine denſo
Stant famulae, reſoniſque implent ululatibus aedes.
Quas lugens graviter regina affatur. adeſte,
Atque audite, mihi o carae: quot lucis in oras
Et natae, & matrum ſuxerunt ubera mecum,
Caelicolae irati voluere ex omnibus unam
Infandos me ferre magis ſine more dolores.
Amiſi prius ipſa virum fortemque, bonumque,
Inſignem virtute, atque omnes inter Achivos
Eximium, famaque per Argos & Hellada notum.
Nunc etiam abreptus nimbis turbantibus aequor
Unigena abſceſſit carus, matremque reliquit
Ignaram. nec me ulla e vobis ſurgere lecto
Improba tunc monuit; non ulla adiiſſe parentem
Suſtinuit, quum noſſet iter lacrimabile nati?
Haec mihi ſi miſerae citius via nota fuiſſet,
Aut heic manſiſſet, quamquam jam certus eundi;
Sedibus aut iſdem liquiſſet funere merſam.
Verum agite, atque aliquis Dolion mihi, quem bonus olim
Ipſe dedit genitor, cuique horti credita cura,
Advocet. ille ſeni Laërtae haec triſtia portet,
Si quod conſilium, ſi quis modus adſit; & idem
Adveniens inſtet lacrimis inflectere cives
Optantes prolemque ſuam atque exſcindere Ulyſſei.
Talia dicenti ſic fata anus Euryclaea eſt:
Nympha o cara mihi tu me ſeu interfice ferro,
Incolumem ſeu linque domi, nil ipſa negabo.
Cuncta equidem noram: cereremque & munera bacchi
Ex-

Expedii nato, tum divos juſſa per omnes
Juravi, duodena dies quam ſurgeret orta,
Ni cupidae interea digreſſum fama tuliſſet,
Dicturam nil ante tibi, ne turpibus ora
Fletibus, ac pulcros foedares corporis artus.
Quin age nunc puris te veſtibus indue lota,
Atque altae circum lectis comitata puellis
Conſcendens penetrale domus fer vota Minervae:
Illa tibi reddet vel ab atro funere natum;
Non vero patiare ſenis crudeſcere vulnus.
Haud Arceſiadae ſoboles inviſa Tonanti
Eſt penitus, diviſque aliis: ſuperabit, & agros
Qui teneat pingues, & celſas incolat aedes.
His dictis curae amotae, fletuſque repreſſus;
Lotaque candenti circumdat corpus amictu,
Aſcendenſque alte fidis ſtipata miniſtris
Imponit calathiſque molas divamque precatur.
Audi o me Pallas Jovis almo e vertice nata,
Si qua tuis umquam ſupplex altaribus exta
Pinguia taurorum pecudumque adolevit Ulyſſes,
Nunc memor ipſa veni facilis, miſerataque gnatum
Redde meum, longeque procos averte ſuperbos.
Haec orans altum inſonuit, deaque alma precantem
Audiit. at juvenes magno clamore fremebant
Tecta per & ſedes, ſtudioque elatus inani
Sic aliquis dixit. jam jam regina hymenaeos
Apparat optatos haud ſtructae conſcia caedis.
Sic aliquis: ſed vera latent, ac decipit error
Incautas agitans vana inter gaudia mentes.
Queis tunc Antinous: vos o generoſa juventus
Ponite, ait, magnoſque animos, atque ora tenete,
Audiat haec aliquis ne dicta, ac perferat intro.

Quin

Quin agite ac taciti ſurgentes, omnibus una
Quae potior placuit, fraudem properemus, amici.
Haec fatus, ſubito biſdenos deligit acres
Ipſe viros. properant ad navim in litore ſtantem,
Continuoque inſtant altum deducere in aequor,
Lineaque erecto ſuſpendere carbaſa malo.
Jam corio remos aptant, atque omnia rite
Expediunt, laxantque ſinus ſtrepitantibus auris.
Arma ferunt famuli: tum pinum in vaſta trahentes
Aequora conſcendunt alacres, epuliſque refecti
Opperiunt, ſero veniat dum veſper olympo.
At vero ſummum regina ingreſſa cubile,
Non potus, non illa cibi memor, anxia ſtratis
Incubuit. metus acer agit, num funera natus
Effugiat, moriens an fato occumbat acerbo?
Ac velut ille leo juvenum turbante caterva
Multa timet, volvitque animo, qua ſe undique clauſus
Expediat: ſic multa agitantem ac multa putantem
Corripuit ſomnus reginam. feſſa quietem
Accipit, atque omnes ſolvuntur protinus artus.
Heic virgo molita novam Tritonia fraudem
Effinxit tenuem ſine vita & viribus umbram
In faciem Iphtimae, Icario quam rege creatam
Tecta Pheris habitans Eumelus duxerat heros.
Hanc dea tunc ſedes Ithaci ſubmiſit in altas,
Penelopen ſi qua arte queat compeſcere flentem,
Moerentique animo triſtes abſtergere curas.
Illa ſubit, clauſaſque fores ingreſſa cubilis,
Qua clavi via facta patet, ſuper adſtitit ipſum
Ad caput, atque ultro reginam affata cubantem eſt.
Dormis, Penelope, dormis exterrita corde?
Non te caelicolae curis tabeſcere, & uſque,

Moe-

Moeſtam flere ſinunt: namque huc tua ſalva redibit
Progenies, nulla divis obnoxia culpa.
Cui tum Penelope referens, quam ſomnia circum
Blanda volant, formiſque animum fallacibus implent:
Cur, ait, o ſoror alma venis? non ante penates
Hos petere adſueras tam longo tramite diſtans.
Curve eadem ceſſare jubes a fletibus, actam
Triſtibus heu curis, miſerae quae pectora torquent?
Amiſi prius ipſa virum fortemque bonumque,
Inſignique auctum virtute, atque inter Achivos
Eximium, notumque omnem per & Hellada & Argos.
Nunc etiam abſceſſit volitantibus aequore velis
Unigena ignaruſque virum ignaruſque laborum
Infelix. noſtri nunc ille eſt cauſſa doloris,
Illi ego nunc timeo, ah ne illum voret aequoris aeſtus,
Ah ne illum errantem terris gens barbara perdat!
Nam miſero multi fatum crudele minantur,
Ante redux patrii viſat quam litora regni.
Talia Penelope: contra vacua umbra loquuta.
Fide, ait, ac tantos animo ne finge timores:
Talis enim dux alma viae eſt, ſibi legerit heros
Quam comitem quivis, tam forti pectore pollet,
Pallas magna Jovis ſoboles, eademque gementem
Te miſerans juſſit certa haec tibi dicta referre:
Penelope rurſum: ſi diva es, & ipſius, inquit,
Audiſti divae voces, de conjuge fare
Pauca precor; vivitne & ſolis lumina cernit,
An periit, nigraque repoſtus Ditis in aula eſt?
Tum ſata nocte nigra poſcenti reddit imago:
Nil dicam miſero de conjuge; vivit, an umbris
Occubuit: neque enim fas eſt me vana profari.
Sic fata in caeli tenues evanuit auras,

Qua fuerat delapsa prius. contra excita somno
Exsiluit regina: micat formidine pectus;
Usque adeo noctis manifesta insomnia vidit.
Interea per stagna proci neptunia longe
Ibant Telemacho letum exitiale struentes.
Insula stat mediis in fluctibus, horrida acutis
Cautibus, inter utramque jacens Ithacenque Samumque,
Asteris, haud ingens: portus utrinque patescunt
Intus, ubi insidians pubes consedit achiva.

HOMERI ODYSSEAE
LIBER QUINTUS.

Vix aderat linquens Tithoni Aurora cubile
Purpureum, caeloque jubar terriſque ferebat,
Quum ſuperi in coetum venere, & maximus una
Altitonans genitor ſolio conſedit in aureo.
His duri Laërtiadae diſcrimina Pallas
Multa renarrabat memorans, longumque peroſa
Hoſpitium nymphae: jam jam pater optime, & almi
Caelicolae o, dixit, rex miti pectore nullus
Sceptra gerat juſtique tenax ſervator & aequi:
Saeviat implacidus ſemper, jura omnia ſpernat.
Uſque adeo in populo nullum, cui praefuit olim,
Cura Ithaci tangit, quamquam regnaverit ipſe
Artibus heu, fruſtra patriis. illum inſula ponto
Moerentemque aegrumque tenet, nec dura Calypſo
Dat reditum, nec laeta valet contendere vela;
Quippe ratis comiteſque olli, queis turgida nerei
Aequora tranſmittat, longo jam tempore deſunt.
Nunc etiam gnato funus crudele paratur
In patriam reduci, poſtquam genitoris amore
Et Pylon & claras adiit Lacedaemonis arces.
Sic ait: aſt olli nimboſi rector olympi:
Pallas, ait, mea gnata, quid haec te cura remordet?
Non tibi jam ſedit ſententia, ut acer Ulyſſes
Adveniens perdat ſontes ultricibus armis?
Telemachum vero, potis es namque ipſa, per undas
Duc

Duc age duc patriae ad fines: dent carbaſa retro,
Illuſaque proci relegant iter omne carina.
Dixit; Mercuriumque vocans, ac talia mandans:
I nate o ſemper mihi fide, i nuncius, inquit,
Atque haec auricomae perfer mea certa per auras
Juſſa deae: placitum nobis, ut fortis Ulyſſes
Naviget actutum ſine ductu hominumve deumve.
Ille alta in navi laſſatus pectora curis
Bis decima Scherien contingat luce feracem,
Phaeacum in terram veniens, queis degitur aevum
Abſimile haud noſtro laetae inter gaudia vitae.
Illinc eximio ſuperum dignatus honore
Incolumis tandem patrias mittetur ad oras
Secum multa ferens auri data pondera & aeris,
Multas & veſtes, quot numquam dona tuliſſet
Adveniens Troja ſoſpes, magnaque potitus
Dardanidum praeda. ſic illum certa redire
Fata volunt, patriae ſic notas viſere ſedes.
Juppiter haec. paret juſſis Cyllenius ales,
Pulcraque ſubnectit niveis talaria plantis
Aureaque ac ſemper florentia, quae freta ſupra
Immenſaſque levem terras per inania portant
Aerio volucris pariter cum flamine venti.
Accipit & virgam dextra, qua lumina mulcet,
Sopitoſque hominum, quum vult, exſuſcitat artus:
Hanc manibus retinet, liquidumque per aethera fertur.
Poſt ubi Pieriam tetigit, delapſus ab aura
In mare ſe toto demiſit corpore praeceps
Adſimilis volucri, trepidis quae litora circum
Piſcibus inſidias volitans molitur, & alas
Saepe citas cana pelagi ſalſugine tingit:
Haud aliter fluctus inter Cyllenius ibat.

Jamque ut pervenit; qua tollitur avia longe
Inſula, ſubſiliens undanti e gurgitis aeſtu
Litus arenoſum ſcandit, progreſſus & ingens
Antrum adiit nymphae, nymphamque invenit in antro.
Intus inexſtincto focus igne ardebat, & udas
Fuſus odoratae cedri vapor ibat ad auras,
Atque thyae: illa autem cantu ſolata laborem
Aurato reſonam texebat pectine telam.
Circum antrum viridi lucus ſuccreverat umbra
Alnique platanique & odoriferae cypariſſi.
Heic variae inſtabant volucres componere nidos
Frondibus in denſis ſtrepitantes, foedaque bubo,
Accipitreſque, atque uda loquax per litora cornix,
Quaeque aliae glauci rimantur ſtagna profundi.
Rupe ſuper curva pendentibus undiqne tophis
Pampineos tendit ramos, floretque racemis
Vitis opaca ingens: vitreo pede mollia ſubter
Quattuor argento ſimiles per gramina ludunt
Vicini fontes, diverſoque agmine tendunt.
Stant ſemper violis, apioque virentia circum
Prata novo: ſedes viſu miranda vel ipſis
Caelicolis, laetaque hilarans dulcedine mentem.
Atque ibi tum pulcra correptus imagine rerum
Conſtitit admirans domitor fortiſſimus Argi.
Inde oculos poſtquam cupidos tulit omnia circum,
Antrum ingens ſubiit. non illum candida nympha
Non ſubito agnovit, ſubeuntem ut limina vidit
Prima domus; neque enim, quamvis diſtantia longe
Tecta colant, facies dis eſt ignota deorum.
Haud intra ſedes aderat Laërtius heros;
At reſidens flebat deſerto in litore, ubi aeger
Saepius inſano laxabat frena dolori,

Aſſi-

Aſſiduoſque ciens gemitus lacrimiſque madeſcens
Irrequieta alti ſpectabat caerula ponti.
Ergo his tum nymphas inter pulcherrima dictis
Mercurium alloquitur radianti in ſede locatum.
O Maja generate, interpres fide Tonantis,
Aurataque potens virga, venerandus & aeque
Carus ades; quae cauſſa viae? non ante receſſus
Viſere te memini noſtros. age fare, quid optas?
Si fas, ſi potero, mihi juſſa capeſſere mens eſt:
Quin ſequere ulterius; ponam digna hoſpite dona.
Haec ubi dicta dedit, ſuavi dea candida menſam
Ambroſia implevit, rubrique immiſcuit hauſtus
Nectaris: ille bibit gaudens & veſcitur una.
Poſtquam coenarat, dapibuſque refecerat artus
Aggreditur nympham placido ſic ore loquutus.
Divane me divum poſcis? non vera negabo
Quandoquidem ſic alma jubes. deſcendere juſſit
Juppiter invitum: quis enim per tanta refuſi
Stagna maris veniat delapſus ab aethere ſponte,
Nulla hominum ſeſe qua tollunt moenia, nulli
Qui ſuperos placent, cumulentque altaria donis?
Sed Jovis imperio parendum, nullaque juſſa
Fas ulli divum fruſtrari. heic vivere tecum
Ille virum dicit fortunae turbine nigro
Jactatum ante alios, Priami quot Pergama circum
Annis pugnavere novem, decimoque penates,
Iliacas populati arces, petiere carinis.
Sed reduces fortem laeſerunt Pallada, in ipſos
Quae rapida excivit ventorum praelia, & undas
Ingentes. ſocii monſtris data praeda marinis
Tunc omnes periere; aſt illum aſperrima ponti
Tempeſtas, nimbiſque furens huc ventus adegit,

Hunc

Hunc te, nympha, domum genitor dimittere mandat;
Ignotis nam fata vetant occumbere in oris
Diſtractum a ſociis: fatale eſt rurſus amicos
Viſere, & optatas poſt longum tangere ſedes.
Dixerat. his dictis exhorruit alma Calypſo,
Ac trepido tales effudit pectore voces.
Di genus adverſum nobis, quaenam improba tantum
Invidia, haud vacuo divas requieſcere lecto,
Si qua virum placito carum ſibi junxit amore?
Sic roſeos ornata ſinus ut Oriona cepit
Aurora, invidiae ſtimulis ingentibus actos
Vos doluiſſe polo memini, nec deſiit ira,
Donec in Ortygiae ſylvis Latonia virgo
Perculit aggreſſum numquam fallente ſagitta.
Sic etiam quum victa animi Iaſiona petivit
Flava Ceres, dulcemque ardens ſaturavit amorem
Mixta viro per culta ſoli, non inſcius illum
Juppiter ardenti jaculatus fulmine ſtravit.
Nunc eadem vos cura agitat, quod ſanguine cretus
Mortali vir adeſt carus mihi. pinea fractae
Illum ego verſantem ſe circum texta carinae
Servavi ſolum, rutilo quum fulmine navim
Diffidit in mediis iratus Juppiter undis.
Occubuit comitum manus omnis: at ille furenti
Turbine ventorum fluctuque huc venit adactus.
Excepi, fovique libens, voluique ſenectae
Neſcius ut mecum ſemper traduceret aevum.
Sed quoniam parere Jovi vis maxima cogit
Caelicolas, mentemque nefas fruſtrarier ulli,
Peſſum eat, ipſe virum ſi vult trans aequora longe
Mittere; me nullo miſſuram at tempore ſperet.
Tantum conſiliis adero, monitumque docebo,

Quid

Quid faciens patrias contingat ſalvus arenas.
Haec dea: Mercurius breviter cui talia reddit:
Mitte age ſic, magnique Jovis dea reſpice nutum,
Ne tibi fors odiis poſt ſaeviat aſper acerbis.
Tantum effatus abit motis Cyllenius alis.
Illa autem, poſtquam magni Jovis horrida juſſa
Audiit, extemplo contra proceſſit Ulyſſem.
Hunc ſolo reperit projectum in litore: fletu
Lumina non umquam ceſſant, vis vivida dulcem
Carpitur optanti reditum, nec mollia curat
Gaudia jam teneros nymphae pertaeſus amores.
Ille cava ſub rupe cubans in nocte jacebat,
Invituſque deae haud invitae adſtabat; at almam
Per lucem ſolis reſidens in cautibus aeger
Singultuſque ciens longos lacrimiſque tepeſcens
Irrequieta vagi ſpectabat caerula ponti.
Cui dea tum propior moerenti haec edidit ore.
Infelix ne longa trahens ſuſpiria, queſtus
Aſſiduos heic rumpe, vigor neu vividus aevi
Langueat; optanti reditum tibi certa paravi.
Jamque age longa ſecans reſonanti robora ferro
Arte tibi latamque ratem tabulataque ſupra
In ſublime ſtruens propera, devectus ut atro
Gurgite ſpumantis nerei vada turgida ſulces.
Ipſa autem cereremque tibi laticeſque lyaeos
Expediam, fontemque feram, queis pulſa faceſſat
Dira fames. veſtem ſuper addam, ac flamina mittam
Ventorum a tergo ſpirantia, quae cita fines
Ad patriae incolumem lapſu te praepete reddant;
Si modo caelicolae ſtellantia templa colentes
Adnuerint, quorum vis major, & omnia noſcit,
Et melius ſanctae regit omnia numine mentis.

Sic

Sic ait. obſtupuit ſantem Laërtius heros,
Continuoque: aliud ſimulato pectore volvis,
Non reditus mihi, nympha, paras. mene horrida, dixit,
Exigua tentare jubes rate caerula ponti,
Quae neque ſurgentes ingenti mole carinae
Trajiciant actae facili Jovis alite vento?
Non ego te invita conſcendam, diva, nec uſquam
Hinc fugiam, ni ſancta mihi juraveris ante
Numina, nil aliud per te mihi triſte timendum.
Vix ea: ſubriſit pulcro dea, caerula vultu,
Permulſitque virum dextra, & ſic ore loquuta eſt.
Macte animis vafroque diu mihi cognite mentis
Ingenio, quae dicta tuo de pectore promis?
Audiat hoc tellus, & deſuper arduus aether,
Et ſubter ſtygis unda fluens, dis maxima cujus
Relligio eſt ſanctum jurare ac fallere numen:
Clades nulla tibi per me, nil triſte paratur.
Conſilium, quod ego caperem, do ſcilicet, ipſam
Si qua gravis pariter ſors rerum & cura teneret
Sollicitam. mens aequa mihi eſt, nec viſcera ferro.
Stant rigido; miſeris ultro ſuccurrere novi.
Dixerat, ac celeres greſſus tulit ante; nec ille
Segnius ingrediens divae veſtigia ſervat.
Utque cavam tetigere ſpecum, conſedit Ulyſſes
Magnanimus ſolio, quo ſe Cyllenius ales
Suſtulerat. tum nympha dapes mortalibus aptas
Aggerat, ac bacchi ſpumantia pocula ponit.
Sedit & ipſa ducem contra; cui protinus almae
Ambroſiam famulae dulcem nectarque tulere.
Jamque alacres ambo tendunt ad fercula dextras,
Veſcunturque ſimul: poſtquam ſatiata voluptas,
Talibus eſt regem dictis affata Calypſo.

Ergone,

Ergone Laërtae ſate claro o ſanguine, fines
Sic patriae ad caros properas? felicibus opto
Auſpiciis, longumque vale mihi laetus in aevum.
Si tamen heu ſcires, quantos tibi fata labores
Ante parant, patriae venias quam vectus ad oras;
Credo equidem, haec mecum ſervares limina major
Et ſenio & leto, quamquam non immemor umquam
Conjugis uſque adeo cupias inviſere vultus,
Quae miſerum cogit ſemper tabeſcere curis.
Nec vero faciemque minus formoſa nec artus
Ingentes reor eſſe; nefas mortalia quando
Corpora cum magnis forma certare deabus.
Haec illa: at contra ſic orſus reddit Ulyſſes.
Ne ſaevi, dea magna: meam tibi cedere & ipſe
Penelopem fateor membriſque atque oris honore;
Quippe olli mortale genus, tua forma perennis
Stat ſine fine. animus nec ſecius ardet abire
Scilicet, ac patriae dilectas viſere ſedes.
Si vero divum quis in aequore ſaeviat atro,
Omnia durando patiar, non pectore geſtans
Corda ignara mali; bello jactatus, & alto
Namque tuli jam multa: etiam haec ſors aſpera cedat.
Nec plura his. titan ſubiit delapſus in aequor:
Interea, ſparſitque polum nox atra tenebris.
Et jam ambo ingreſſi ſecreta cubilia rupis
Dulcia nocturni ceperunt gaudia ſomni.
Poſt ubi diſpulerat ſtellas aurora micantes
Suave rubens, Ithacus chlamydem tunicamque ſuperne
Induit. at niveam tenui velamine pallam,
Artis opus rarae charitum, demiſit ad imos
Nympha pedes, zonaque latus conſtrinxit utrumque
Auro intertexta; tum flavo vertice mytram

M Impo-

Impoſuit properans reditum non ſegnis Ulyſſi.
Principio ſolido e ferro dat habere bipennem
Ingentem: hinc acies atque hinc ſplendeſcit acuta,
Ac teritur qua parte manu, ſuſtentat eamdem,
Ceu capulus, pulcro radix oleagina ligno;
Datque alia inſtrumenta artis. dein tramite noto
Ducit ad extremi ſecretam litoris oram
In nemus umbriferum, foliis ubi plurima canis
Populus, & ſuperas abies educta ſub auras
Proceraeque alni ſtabant, arentia ramis
Robora & aequoreas propere lapſura per undas.
At poſtquam oſtendit ſilvam, in penetrale receſſit
Digrediens dea pulcra: inſtat contra impiger heros,
Aggrediturque nemus ferro, celeratque laborem.
Jamque adeo immani biſdenos corpore truncos
Straverat, ac ferro laevans aequarat acuto,
Directoſque omnes ad normam exegerat. utque
Adtulit optanti terebras formoſa Calypſo,
Protinus inſiſtens terebravit robora, & actis
Omnia firmavit clavis ac nexibus aptans
Seſe inter. jamque ille ingenti mole carinam
Condiderat ſolus, patulae quo tempore cymbae
Vix alius fundum ſtrueret faber inclitus arte.
Addit tranſtra, addit tabulata haerentia vinclis,
Aſſeribuſque tegit diſſecta ex abjete. malum
In medio ſtatuit, pendentiaque antennarum
Cornua; tum puppi clavum defigit in alta,
Quo regat obſcuro dubios in marmore curſus.
Nec minus, & ſalicum lentis latera ardua virgis
Protegit in gyrum, rabidas munimen in undas
Materiam ſtipans multam. dein linea texta,
Quae dea portarat, ſinuoſa in carbaſa vertit,

Illigat

Illigat & funes circum, tortósque rudentes,
Atque pedes. ut cuncta suo videt ordine stare,
Vectibus innitens navim demittit in aequor.
Quarta adeo lux orta aderat, perfectaque moles
In pelago nabat. quinta discedere jussit
Luce dea, irriguo postquam illum flumine lavit,
Mollibus & niveos intexit vestibus artus.
Dat quoque vina, dat & fontes, epulisque parandis
Apta locat large variarum munera rerum,
Ac lenem innocuo submittit murmure ventum.
Vela facit laetus, zephyrisque faventibus heros
Fertur aperta volans per caerula. jamque residens
Ipse gubernaclum torquet, nec lumina somno
Languida declinat, tardantis plaustra Bootae,
Pleïadumque choros spectans, brevibusque coactam
Ire polum circa spatiis ad Oriona versam
Arcton, quam vocitant etiam cognomine currum,
Solaque in oceani numquam lavat aequore vultus.
Hanc etenim ad laevam semper dea jussit habere
Tendentem cursus & caerula vasta secantem.
Ille decem septemque dies sulcaverat aequor,
Quum decima octava se luce ostendere montes
Phaeacum visi, brevior qua meta viarum,
Et longum obscuro ceu scutum adsurgere ponto.
Aethiopum interea linquens procul avia regna
Illum undis nantem conspexit rector aquarum
Montibus e Solymis, subitasque exarsit in iras,
Et quassans caput haec secum: mutata voluntas
Dulichio de rege diis caelestibus, inquit,
Heu procul Aethiopum caris dum versor in oris.
Ecce tenet propior Phaeacia litora, ubi illum
Fata volunt longos tandem finire labores.

Nec tamen omnino fugiet; gravis exitus instat.
Sic fatus cogit nubes, magnoque tridente
Aequora subvertit miscens, atque excitat omnes
Ventorum pelagique minas. jam nubila condunt
Telluremque fretumque, polo nox incubat atra.
Una eurusque notusque ruunt, zephyrusque protervus,
Ac vastos boreas volvens ad litora fluctus.
Extemplo collapsi artus solvuntur Ulyssi,
Turbatoque haeret gelida formidine sanguis:
Ingemit, ac tales effundit pectore voces.
Heu quinam excipiet miserum me denique casus,
Vel quid agam? fuerit ne verax alma Calypso,
Nunc vereor, quae fata monens horrenda deorum
Dicebat, patrios quam fines tangere detur,
Hausturum mediis in fluctibus ante dolores
Immensos: rata dicta manent atque omina divae.
Heu quibus occuluit Saturnius aethera nimbis,
Turbavitque undas! ventorum horrentia gliscunt
Praelia, & adverso concurrunt agmine cuncti:
Mors instat vicina. o terque quaterque beati
Inachidae, magnis queis coram occumbere Atridis
Contigit iliacae pugnando ad moenia gentis!
Mene illo exstinctum vitam hanc effundere in auras
Non potuisse die, quum me contra aspera tela
Troës ad exanimi jactabant corpus Achillei?
Tunc mihi apud Grajos ingens & parta fuisset
Gloria, & inferiae dignae; nunc funere tristi
Perditus ad stygias descendam inglorius umbras.
Talia jactantem veniens a vertice fluctus
Impulit horrendum stridens, totamque carinam
Concussit. cadit ille ruens, clavumque remittit
Avulsum e manibus; tum malo adverso procella

Ingruit

Ingruit ac medium glomerato turbine frangit:
Nant procul antennae dilapsaque vela per aequor.
Ast illum rapido tenuit sub gurgitis aestu
Unda diu superas quamprimum emergere in auras
Conantem frustra, madidaque in veste gravatum.
Post tandem emersit, salsique liquoris amarum
Evomuit fontem, qui plurimus undique rivis
Caesarie e flava totoque e vertice manat.
Nec tamen oblitus tanto in discrimine navim,
Sed valido nisu luctatus in aequore captam
Arripuit, seditque intus fata ultima vitans:
Ipsam agit ac partes maris aestus torquet in omnes.
Ac veluti, scythicis aquilo quum saevus ab oris
Incubuit campis autumni tempore, & altum
Insonuit, raptat sentes atque arida differt
Gramina, seque leves glomerant per inane manipli:
Sic illam in rapido versabant vortice venti,
Interdumque notus boreae, interdumque ferendam
Praecipiti objectat zephyro violentior eurus.
Haec sensit mediis Cadmaea in fluctibus Ino
Leucothee, quondam mortali corpore virgo,
Tunc pelagi dea magna, almoque insignis honore.
Illa Ithacum rabido miserata in gurgite ferri
Languentemque aegrumque, volans par omnia mergo
Prodiit e fluctu, navimque ingressa resedit,
Ac propior sic fata. quid o tibi rector aquarum
Tam graviter saevit, tantas & suscitat iras?
Infelix! at non te perdet in aequore, quamvis
Id quoque, si possit, cupiat furialibus orsis.
Quin sequere o mea dicta, atque exue vestibus artus
Nudatos, ventisque feris sine ferre carinam
Per vada nigra sali. tu vero litora cursu

Tende

Tende natans ad prima, ubi te fatalibus arvis
Accipiet ſalvum pelago Phaeacia tellus,
Dimittetque iterum. jamque hanc citus accipe vittam
Expertem ſenii, & prono ſub pectore tende:
Nil metue hac fretus, nullum patiere periclum.
At poſtquam optata manibus tellure potitus
Litora contigeris, ſpoliatus in aequor eamdem
Projice, tuque alio faciem & veſtigia verte.
Haec ubi fata dea eſt, vittam dedit, & freta rurſum
Aſſimilis mergo ſubiit ſpumantia: at illam
Qua ſubiit, fluctu texit ſuper unda nigranti.
Haeret inops animi, necdum ſat certus Ulyſſes
Fluctuat: inde imo ducens ſuſpiria corde
Haec ſecum. ah miſero ne quis deus aſpera rurſum
Damna mihi inſidiaſque ſtruat, ſic linquere navim
Sponte monens? nondum parebo: diſſita longe
Viſa jacet tellus, ubi ſpondent fata ſalutem.
Quin ego, quae potior ſurgit ſententia menti,
Hanc ſequar, & junctis donec compagibus haerent
Robora, non illis uſquam dimotus abibo
Dura ferens. poſtquam navim diſperſerit aeſtus,
Nil melius quando ſupereſt, per caerula nabo.
Atque ea dum ſecum turbata mente volutat,
Saevus in adverſam puppim contorquet ab alto
Ingentem pelago fluctum Neptunus, & ipſum
Excutit: utque olim violento turbine ventus,
Venit ubi in magnum ſtipularum illapſus acervum,
Diſſolvens vacuas omnem diſpergit in auras
Hac illac: ſic texta ratis maris unda reſolvit.
At non tardatus caſu vafer emicat heros
Et ſeſe, velut altus equo, locat arbore longa,
Nudatuſque artus vittam ſub pectore ſternit;

Et

Et jam undas pronus subiens, & brachia jactans
Nat pelago. vidit nantem Neptunus ab alto,
Concutiensque caput sic voce incessit amara.
I licet, i passus mala multa, & fluctibus errans
Tende manus. venies optatae ad litora gentis,
Nec tamen adventu spero laetabere tali.
Sic fatus concussit equis fluitantia lora,
Altaque ubi surgit domus illi, venit in Aegas.
Sed Pallas Jove nata novas se vertit ad artes,
Aeolioque procul ventos in carcere frenat,
Omnibus obstructis lateque silentibus acrem
Threicium praeter borean, qui caerula frangat,
Donec Phaeacum terras contingat Ulysses
Elapsus ponto raptusque e faucibus Orci.
Noctes ille duas totidemque ex ordine luces
Fluctibus erravit cladem undique & undique letum
Permetuens: tot namque adstare pericula cernit.
Tertia sed postquam tenebris aurora fugatis
Clara polo effulsit, posuerunt murmura venti,
Pacatusque stetit ridenti marmore pontus:
Vidit & ille altam propius consurgere terram
Intendens aciem summa sublimis ab unda.
Ac veluti gnatis vita est jucunda parentis
Cui misero longum sedit vis morbida membris,
Incubuitque malum numen; tum rursus amatam
Di faciles reddunt depulsa tabe salutem:
Haud aliter cupido jucunda apparuit olli
Vertice frondifero tellus adsurgere visa.
Innatat, ac pedibus nitens conscendere litus
Accelerat. sed postquam aberat non longius arvis,
Quam vox auditur resono clamantis ab ore,
Illisi ad cautes hausit strepitantia ponti
Murmura. namque ingens reboabat litore fluctus
Horren-

Horrendum eructans, ſalſaque adſpergine late
Omnia rorabant: neque enim ſtatioque carinis
Tuta aderat, curvique ſinus; ſed culmina ſtabant
Aſpera, & objectis ſcopulorum horrentia ſaxis.
Tum vero gelidus circum praecordia ſanguis
Diriguit, gemitumque trahens: heu viſere poſtquam
Inſperata dedit facilis mihi Juppiter arva,
Ac propiora ſequens adii ſpatia humida terris,
Nuſquam, ait, egreſſus patet atro e gurgitis aeſtu.
Cautibus horreſcit praetentum litus acutis,
Rauca fremit circum unda, ſuper juga laevia candent,
Et ſubter vaſto demittitur aequor hiatu.
Qua fugiam preſſis figens veſtigia plantis,
Evadamque malo, quin raptum ad lubrica fluctus
Projiciat me ſaxa, & niſu eludat inani?
Quod ſi etiam ulterius ſulcem vada, ſicubi portus
Inveniam, tutoſque humili tellure receſſus;
Heu timeo, ne ſaeva iterum maris unda gementem
Abripiat longe in pelagus; neu grandia contra
Monſtra ſali, quae multa ſinu fovet Amphitrite,
Faucibus immittat patulis male numen amicum:
Novi odia infenſi Neptuni expertus, & iras.
Interea haec ſecum triſti dum pectore verſat,
Ad cautes & ſaxa ipſum fert aeſtus aquarum.
Quo pulſus, ni diva aderat Tritonia praeſens
Conſilio, infractos artus doluiſſet & oſſa
Exanimis, lacera foede cute, & undique manans
Sanguine. ſed manibus prendens capita aſpera rupis
Ambabus, gemitumque trahens ſe advolvit, & arcto
Haeret in amplexu, veniens dum profluat aequor.
Exitium ſic ille ferum tunc fugit: at unda
Mox eadem refluo perculſum gurgite traxit,

Avulſum-

Avulſumque jugis procul altum immiſit in aequor.
Ceu quando glauco latebroſae rupis ab antro
Polypus extrahitur, ſimul ater vulnere ſanguis
Volvitur, infixi ſimul uncis cruribus haerent
Ad vivum lapides: aſpro ſic ille revulſus
E ſcopulo manibus laceris ſparſuſque cruore
Excidit: unda ſuper ſpumanti marmore texit.
Atque ibi tunc Ithacus contra, quam fata ferebant,
Funere crudeli periiſſet, nata Tonante
Ni virgo trepido mentem hanc miſerata dediſſet.
Exſilit a fluctu, rauco qui murmure fervens
Litora pulſabat: tum praeter proxima vectus
Caerula, tellurem nando reſpectat, an uſquam
Subſidatque ſolum, pateatque egreſſibus ora?
Nec fruſtra: pulcri delapſus ad oſtia venit
Fluminis. haec illi viſa eſt accommoda ſedes,
Nec ſcopulis praetenta, nec ulli pervia vento;
Agnovitque amnem, placidumque in vota vocavit.
Quiſquis es, o mihi ſancte fave: tua ad oſtia ſupplex
Advenio ſaeva Neptuni elapſus ab ira.
Caelicolis etiam ſacer eſt, quicumque virorum
Adſiſtat curis gravibus jactatus, ut ipſe
Ingredior nunc amne tuo, genibuſque propinquo:
Supplicis o miſerere pater; tua numina adoro.
Dixerat. ac fluvius ſedato gurgite fluctus
Leniit, & ſtagni in morem lentaeque paludis
Stravit aquas, gremioque intrantem accepit amico.
Ille autem genua inflectens contraxit & ambo
Brachia jam nimio laſſatus corda labore,
Edomituſque mari. tumet albo corpore totus,
Atque liquor large ſalſus promanat ab ore,
Naribus & plenis: non vox, aut ſpiritus aegro,

Sed jacet, exanimanſque artus ſtupor urget inertes.
Poſtquam auras hauſit ſpirans, pulſumque recepit
Corde animum, ſolvit diam ſub pectore vittam,
Immiſitque amni. retro tulit aeſtus in undas
Aequoreas prono labentem flumine, & Ino
Laeta ſuis tenuit manibus. progreſſus at heros
E fluvio juncos inter procumbuit in ulva,
Oſculaque infigit terrae; & ſic ore profatur
Mixta trahens crebro gemitu ſuſpiria corde.
Heu quid fata parant? miſero quid denique reſtat?
Accumbamne gravem per noctem ad fluminis undas?
At ros nocte cadens, & matutina pruina
Exitio periment; nam primo lucis in ortu
Frigida vicini venit aura e fluminis alveo.
Anne petam nemora alta, interque umbroſa recumbam
Luſtra?, ſinet languor ſi tantum adnitier aegrum,
Feſſaque jucundo componere membra ſopore;
Ah metuo, lanianda feris ne praeda quieſcam.
Talia jactanti, taleſque in pectore curas
Secum alternanti potior ſententia viſa
In nemus ire. ergo celerat, mollique repertam
In clivo, fluvium ſupra, conſurgere ſilvam
Horrentem cernit propius; ſubitoque locatur
In medio natas inter de ſtirpibus iſdem
Felicem hinc oleam, hinc oleaſtrum fronde virentem,
Quas neque ventorum gravium vis humida perflat,
Nec Phoebus radiis flammantibus acer adurit,
Non imber penetrat. ſic arctis nexibus haerent,
Inque vicem ramos & denſa cacumina jungunt.
Huc Ithacus ſubiit, foliiſque agreſte cubile
Aggeſſit ſtratis, quorum vis magna jacebat
Sparſa ſolo, plureſque operire in tempore brumae

Apta

Apta viros, glacies quum saevior asperat axem.
His opibus gaudet tremefactus corpore nudo,
Seque locans medius gelidos super integit artus
Undique. ceu quando flagrantem pastor in arvo
Sub cinere abscondit torrem, servatque repostae
Semina vivacis flammae deserta pererrans
Culmina, ne longe quaerat post indigus ignem:
Sic ille intexit foliis sese undique. Pallas
Dat facilem somnum, longo qui fessa labore
Membra levet nigro componens lumina velo.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER SEXTUS.

SIc tacitam per noctem Ithacus recubabat agresti
In tumulo curis somnoque oppressus. at alma
Pallas adit Phaeacum alte surgentia tecta,
Et populos, quondam latae qui vasta colebant
Arva Hiperiae atris Cyclopibus undique clausi,
Assuetique malas, haud aequo marte potentes,
Ferre vices validis vicini incursibus hostis.
Illos Nausithous veteri discedere sede
Jussit, & in Scherien infesta e gente profectos
Duxit, ubi magnis circumdedit arcibus urbem,
Divisitque agros ponens ingentia divis
Templa, domosque viris. at fato ereptus ad umbras
Cesserat infernas senior; sceptrumque regebat
Alcinous tum cura deum, servator & aequi.
Hujus adit claras virgo Tritonia sedes,
Moliturque duci reditum. jamque ardua scandit
Limina fulgentis thalami, quo nympha cubabat
Praestanti assimilis formaque habituque deabus
Nausicaë Alcinoi magni pulcherrima proles.
Hinc atque hinc geminae, Charites queis munera formae
Addiderant, famulae stabant clausasque tenebant
Nocte fores. sed diva, levis velut halitus aurae,
Nulli visa intro subiit, capitique puellae
Adstitit , egregii pelago mentita Dymantis
Progeniem, aequaevas quam semper regia gnata
Prae-

Praecipuo socias inter dilexit amore:
Omnia cui similis dea magna affata puellam est.
Cur adeo cessas? cur te sic optima mater
Lentam atque immemorem rerum tulit? en tibi pulcrae
Neglectaeque jacent vestes, properatque hymenaeus
Laeta ferens jam dona. ipsam & splendescere tempus
Te niveo ornatam cultu, similemque parare,
Conjugis ad cari sedes quicumque sequentur.
Hinc oritur laus certa, hominumque it fama per ora
Didita, qua genitor gaudet, quaque optima mater.
Quin simul ac radiis aurora retexerit orbem,
Loturae properemus: ego comes addita tecum
Ipsa adero, curamque omnem partibor, ut una
Expedias mecum facili te nympha labore.
Non etenim, mihi crede, diu sine conjuge virgo
Sedibus in patriis ludes: te prima juventus
Jam petit, & cupidis in te suspirat ocellis.
Verum age cornipedes geminos ad frena sub ortum
Fac genitor currumque paret, qui mollia portet
Cingulaque & peplos & diti pallia cultu;
Sic potius decet ire, viam quam carpere longam
Per campos pedibus: multum fons distat ab urbe.
Haec ut fata dea est, petiit stellantis olympi
Culmina, tranquillas perhibent ubi numina sedes
Incolere. haud illic ventorum flamina gliscunt,
Haud pluviae incanaeve nives; at pura sereno
Aura polo sine nube viget, circumque coruscat
Lumine purpureo, qua laeta per otia vitam
Caelicolae ducunt aeterna pace potiti.
Illuc tum volucri fugiens per inania cursu
Sese diva tulit; postquam est affata puellam.
Aurora interea formosa in veste nitentem

Nausi-

Nausicaam excivit: miratur somnia virgo,
Egrediensque toro, sua visa parentibus ultro
Nunciet ut caris, celerat per tecta domorum.
Haud mora; non longe nacta est utrumque. sedebat
Ante focum fidis mater stipata ministris
Puniceum versans contorto pollice vellus:
At genitor tum forte suis a sedibus ibat
Concilium in magnum tendens, quo sancta vocabant
Jura patrum. stetit illa pedes genitoris ad ipsos,
Et prior has voces pudibundo effudit ab ore.
O genitor currumne vetas mihi ducier altum,
Ut lotura feram pulcras ad flumina vestes,
Quae longo sordent jam tempore? scilicet ipsum
Te proceres inter primum consulta ferentem
Usque decet puro corpus circumdare amictu.
Sunt tibi praeterea quini felicia gnati
Germina, quorum alma gemini jam conjuge gaudent,
Tres thalami expertes florent. hi vestibus omnes
Ornarique novis cupiunt, semperque nitere
Mollibus in choreis; mihi vero haec omnia curae.
Sic fata est; nec enim pudor ipsam dicere sivit
Plura, nec optatos patri memorare hymenaeos.
Ille tamen novit latitantes pectore sensus,
Et sic pauca refert. non bigas, gnata, negabo,
Non poscas quaecumque; i felix: alta ministri
Ad juga cornipedes jungent, currumque parabunt.
Haec dicens dat jussa viris. nec segnius illi
Educuntque levem currum, lapsusque rotarum
Subjiciunt, adduntque pares ad frena jugales.
Illa autem e thalamo celerans velamina pulcra
Extulit, imposuitque supra: cui sedula mater
Apparat in calathis varias florentibus escas,

Capri-

Caprigenumque utrem ſpumanti nectare bacchi
Implet. jamque levem dum virgo aſcendit in axem,
Palladiae ſuccos oleae, queis molliat artus
Ipſa ſuos comitumque, dat aptum munus in auro.
Lora manu cepit virgo, lentoque flagello
Increpuit bijugos. reſonant longa atria circum
Quadrupedante pedum ſtrepitu, curruſque citatus
Fert poſitaſque ſupra veſtes, ipſamque puellam
Haud ſolam; famulantum una nam turba ſequuta eſt.
Quae vitrei poſtquam venere ad fluminis undas,
Structa aderant ubi labra, ac puro affuſus ab amne
Semper abundabat purgandis ſordibus humor;
Cornipedes ſolvere jugo, atque in paſcua laetos
Propter aquas ripis egere virentibus. hinc et
Accipiunt, tinguntque alto ſub gurgite veſtes,
Et ſcrobibus calcant in curvis: aemulus omnes
Ardor agit, celerantque pares rapiuntque laborem.
Mox ubi laverunt, ſternunt ex ordine late
Omnia arenoſum ſubito per litus, ubi albos
Spumea lambebat reſoni maris unda lapillos.
Nec minus ipſae etiam juvenilia corpora lotae,
Perfuſaeque oleo vicinae in margine ripae
Gramineo accumbunt epulis, dum candida texta
Siccantur Phoebi rutilo tepefacta calore.
Quin & pulſa fames poſtquam eſt, redimicula ponunt,
Contenduntque pila: medio nitet agmine, & alte
Nauſicaa ingeminat numeroſo carmen ab ore.
Qualis ubi incedit montes Dyctinna per altos,
Seu juga Taygeti ſuper ardua, ſive Erimanthi,
Tela manu ſpargens, cervoſque aſſueta fugaces,
Damarumque ſequi turmas; agreſtia circum
Numina ludentes glomerantur Oreades una,

Exercentque choros; Latonaque pectore gaudet:
Illa deas gradiens & pulcro vertice ſupra
Et fronte eſt, habituque omnes inſignior una
It ſocias inter; talem ſe laeta ferebat
Per medias, tali virgo praeſtabat honore.
Sed bijugos reditura domum quum jungere curru,
Et legere apricum per litus texta parabat,
Diva novas animum Tritonia vertit ad artes,
Excitus ut ſomno nympham Laërtius heros
Aſpiciat, quae celſa illum ſub moenia ducat.
Jamque levem regina pilam dum jactat ad unam
E ſociis, pila miſſa volans haud pertulit ictum,
Irrita ſed cecidit ſpumanti in vortice. at illae
Clamavere altum; clamore excitus Ulyſſes
Exſiluit, trepidoque ſedens haec pectore ſecum.
Hei mihi quas gentes quae veni ad litora vectus;
Barbara num regio haec fera corda ignaraque recti
Servat; an hoſpitibus parcit, ſuperoſque veretur?
Ut mihi nympharum ſubito vox impulit aures,
Nympharum, montana colunt quae culmina, quaeque
Flumina amant fonteſque & ſtagna virentia muſco.
Fors homines etiam, fors juxta heic moenia gentis:
Quidquid erit, tentabo oculis ultro omnia luſtrans.
Haec ait, arbuteoque levat ſua membra cubili,
Frondentemque rapit viridanti ex arbore ramum,
Quo pubemque tegit circum omnem atque ilia nudus,
Ingrediturque. leo veluti quum magnus & imbres
Et ventos perpeſſus atrox ruit; igneaque intus
Lumina ſtant; pecudes it contra armentaque denſa
Cervorumve boumve, nec acri turbidus ira,
(Suadet enim veſana fames) irrumpere parcit
In ſtabula, & clauſis tentare in ovilibus agnos.

Haud

Haud aliter nudus (vis namque extrema jubebat)
Virginibus mediis heros ſe inferre parabat.
Jamque ſale ut foedos horrens apparuit artus,
Continuo trepidae ſummis per gramina ripis
Diffugere omnes: tantum una haud territa gnata
Reſtitit Alcinoi, cui mentem bellica virgo
Firmarat, ſolvens turpi formidine pectus.
Illa immota ſtetit contra: turbatus at heros
Haeſit inops dubiuſque animi, genibuſne prehenſis
Virginis exoret pacem progreſſus, an ipſam
Eminus aggrediens dictis, & pectora blandus
Mollia demulcens tentet prece, ad urbis ut alta
Moenia demonſtretque viam, nudataque membra
Veſte tegat? potior dubio ſententia viſa,
Longius abſtantem ſua nympham in vota vocare,
Ne, dum genva capit, fors ſaeviat aſpera tactu.
Tum ſic blandiloquo ſupplex eſt orſus ab ore.
Adſis o, faciliſque leves quaecumque laborem
Sive dea, o virgo, ſeu noſtri ſanguinis una:
Si dea; nata Jovis certe es Latonia Phoebe,
Cui ſimilis vultuque habituque incedis honeſto.
Sin genus es noſtrum terraeque nigrantis alumna,
O ter felices, qui te genuere parentes;
Felices etiam fratres, queis dulcia ſemper
Gaudia pertentant animos te propter eamdem,
Aſpiciunt quum tale choris floreſcere germen!
Ante alios tamen ille omnes felicior unus,
Qui te dives opum ſua quondam ad limina ducet
Muneribus victam. nam talem e ſanguine noſtro
Non nympham, non ipſe virum vidi: occupat ergo
Mirantem ſtupor, & raptis vix ſenſibus hiſco.
Tale erat in Delo, quod vidi ad Apollinis aram

Formoſum tenerae germen juveneſcere palmae;
Namque illuc magna quondam comitante caterva
Acceſſi, peterem quum Dardana tecta, futura
Exitium mihi triſte. utque illa in imagine fixus
Obſtupui ſiluique diu; (nam nulla per agros
Creverat huic ſimilis ramis felicibus arbos;)
Sic miror te nympha ſimul ſtupeoque, nec ora
Suſtineo tua ferre, aut genva attingere ſupplex.
Me vero fera fata premunt: heſternus ab undis
Huc ego biſdenas poſt luces denique fugi
Jactatus pelago nimbiſque furentibus uſque
Inſula ab Ogygia: tandem his deus appulit oris,
Heic quoque fors iterum clades ut ſaeva fatiget
Immeritum. neque enim credo pia numina ponent
Exitiis finem, ſed multa prioribus addent.
Ergo oro miſerere: mihi tu prima ſalutis
Spes miſero oſtenſa, ac primam te in vota vocavi
Poſt tantas pelagique minas caelique procellas
Omnibus heic errans ignotus. moenia gentis
Ipſa doce o facilis regina, ipſa indue egentem,
Huc veniens lacerum ſi quod male tegmen habebas.
Di vero tribuant, quaecumque in pectore ſervas
Vota tuo, ſponſum gnatoſque & munera pacis
Unanimae: neque enim donum praeſtantius ullum,
Quam quum tranquillos concordi mente penates
Femina virque regunt. triſti dolet improba turba
Invidia, contra cari laetantur amici,
Primaque conjugibus venit ipſis gloria famae.
Talibus orabat ſupplex, quum talia virgo:
Haud equidem arguerim tua dicta, animumque ſagacem
Hoſpes, ait. ſed enim celſi dominator olympi
Ipſe ſuas partitur opes mortalibus aegris.

Juſtiſque

Juſtiſque injuſtiſque, ut fert dare cuique voluntas:
Haec tibi ſorte dedit; proin ferre utcumque neceſſe eſt.
Nunc vero has quoniam terras jactatus adiſti,
Fide animo; veſtemque feres expertus amicum
Auxilium, doniſque ſuper cumulabere dignis
Supplice. jamque urbis te celſa ad moenia ducam,
Et gentis dicam nomen. felicia regna
Haec habitant Phaeaces; ego alto ſanguine creta
Magnanimi Alcinoi, cui parent omnia, & unus
Imperioque regit ſceptriſque potentior urbem.
Haec ubi fata, vocat famulas ac talia mandat.
O greſſus cohibete: viro cur denique viſo
Diffugitis? ſaevumne hoſtem adveniſſe putatis?
At non ille ſatus, nec Phoebi lumen & auras
Spero equidem aſpiciet. poſthac volventibus annis,
Horrida qui placidis Phaeacibus inferat arma:
Quippe ſumus cari ſuperis, medioque tenemus
Regna mari, haud ſoliti miſceri gentibus ullis.
Hic pelago infelix & tempeſtatibus actus
Appulit his tandem terris; cui protinus omnes
Auxilium properate: inopi pater ille deorum
Hoſpitibuſque praeeſt aequus, nec gratia doni
Parva vel exigui eſt. date bacchi pocula, & ipſum
Ducite, & a ventis averſum in fonte lavate.
Vix ea; quum famulae pulſa formidine ſiſtunt,
Inque vicem ſeſe exhortantur. jamque reducta
Parte locant Ithacum tranquillo in flumine, ubi alma
Juſſerat Alcinoi ſoboles; juxtaque ferentes
Apponunt chlamydemque viro tunicamque recentem;
Dant quoque palladium caelato munus in auro,
Sordenteſque monent puris in fontibus artus
Abluere. affuſis queis circum haec ſubdidit heros:

Longius hinc vos ferte pedes; dum fluminis unda
Tabentes humeros sale tergam, & suave liquenti
Rore olei visi longo post tempore lustrem.
Non ego nam vobis circum cernentibus artus
Perluere, aut ausim nymphis adsistere nudus.
Dixerat: illae abeunt, dominaeque ea dicta reportant.
Interea salsum tergens circum undique rorem
Amne lavat puro ductor Laërtius, olli
Qui penitus terga atque humeros insederat altos,
Cervicemque, comasque rigentes. hinc ubi foedos
Purgavitque artus, nitidoque perunxit olivo,
Induitur vestes intactae munera nymphae.
Atque olli Jove nata novum decus artubus addit,
Majoremque facit visu, plenoque decorum
Corpore; tum similes hyacinto e vertice crispos
Effundit nigra rutilos ferrugine crines.
Argentum veluti fulvo variaverit auro
Artificis quum docta manus, quem Mulciber una,
Pallas & ipsa suas docuit non invida laudes;
Artis opus rarae admirans stupet excita turba,
Luminibusque inhiat tacitis. ita nata Tonante
Olli humeris capitique novos afflarat honores.
Jamque nitens Charitum forma digressus ab amne
Litore consedit sicco. mirata puella
Obstupuit, sociisque haec protinus addidit ore.
Accipite o fidae, quae dicam cumque, ministrae:
Haud equidem hunc venisse reor stellantis olympi
Omnibus invisum divis ad litora nostra.
Ante quidem visusque horrens, nec amabilis ulli,
Caelestum nunc ille refert decus. o mihi talis
Huc veniens divum contingat munere conjux,
Et velit his mecum semper considere terris:

Vos

Vos epulas jam ferte viro, jam fundite vina.
Haec illa: audivere alacres, nec juſſa morantes
Appoſuere dapes cum bacchi nectare. at heros
Veſcitur, ac raptim ſpumantia pocula ſiccat,
Ex longo collecta fames namque improba ſuadet.
Sed jam nympha viam celerans altoque plicatas
Imponit curru veſtes, bijugoſque volucres
Sub juga panda trahit. dein ipſa ut celſa reſedit,
Affatur Laërtiaden his vocibus uſa.
Surge age; turrigeras urbis properemus ad arces,
Atque altas cari ad ſedes genitoris, ubi omnem
Conſpicies florem Phaeacum ac prima virorum.
At ſapias licet ipſe, tamen monuiſſe juvabit,
Ne ſecus ac moneo, facias. dum per ſola culta,
Ac pingues inter curſum celerabimus agros,
Poſt currum propior commixtus in agmine fido
Carpe viam, trito bigas ego tramite ducam.
Haud procul aſpicies urbem, quam maxima cingunt
Moenia, & anguſtis aperit ſe portus utrinque
Faucibus: hinc atque hinc longo ſtant ordine naves
Subductae, ſedes ubi nigris certa carinis.
Inde forum eſt, medioque foro conſurgit in auras
Aetherias niveo Neptuni e marmore templum.
Nautica ibi clauſis ſervant navalibus arma
Carbaſaque & funes & tonſis apta parandis
Robora. nulla etenim cura eſt Phaeacibus arcus,
Aut pharetras tractare: abiegni pondera mali,
Et remi, puppeſque placent, queis caerula ſulcant
Diſſita, & immenſi contemnunt aequoris aeſtum.
Heic ego mordacis metuens convicia linguae,
Quippe procax vulgi turba eſt, disjungier opto,
Inferrique prior portis. namque obvius una

Si

Si quis me videat tecum, fors talia contra
Improbus incipiet. quiſnam ille eſt corpore pulcro,
Nauſicaae qui preſſa legit veſtigia pone?
Hoſpes? ubi inventus? junget connubia ſecum?
Aut aliquem fracta deſerto in litore navi
Externa de gente virum (loca proxima namque
Nulli habitant homines) auſa eſt deducere in urbem;
Aut aliquis ſuperum caeli delapſus ab arce
Supplicibus votis jam tandem victus ad imas
Deſcendit terras: omnes una exiget annos.
Quin melius ſi ſponte ſua delegit habendum
Ipſa virum, ſociumque aliis excivit ab oris
Tot patriae claros jam dedignata hymenaeos.
Sic dicet juvenum mala turba, ingrataque famae.
Damna feram. neque enim non ipſa irata puellam
Arguerim, quae forte viros verſarier inter
Sponte ſua haud dubitet necdum genitoribus orba,
Nec thalami vinclis, taediſque jugalibus aucta.
Quare age, ſub memori condens mea pectore dicta
Altius infigas hortor, quo per vada ponti
Quamprimum reditu potiare. a tramite recto
Haud procul eſt lucus, viridi qui procubat umbra
Populea, armiſonae divae ſacer: exſilit intus
Egelidis fons lene ſonans argenteus undis,
Ac circum irriguo pubeſcit gramine pratum.
Heic etiam campique mei genitoris & horti
Pomiferi florent, ſemoti haud longius urbe,
Quam ſonus adveniat miſſus clamantis ab ore.
Ergo ibi tu reſidens maneas, dum moenibus altis
Nos introgreſſae patrias veniamus ad aedes.
Poſtquam autem tetigiſſe fores ac limina credes,
Tunc urbem progreſſus adi, ſedeſque require

Alci-

Alcinoi. fuerit quaerenti noſcere magnus
Nec labor: ipſe etiam puer infans ducat ad alta
Atria; turrito ſe tantum vertice ſupra
Attollunt, nulli Phaeacum aequanda domorum.
Mox ubi te ingreſſum ſubter faſtigia tecti
Excipiet domus alta, citus veſtigia ab aula
Ad matrem ferto properata. uſque adſidet illa,
Lucet ubi focus igne, & docto pollice verſat
Purpureum lanae, viſu mirabile, penſum
Ancillis ſtipata atque altae innixa columnae.
Stat juxta & ſolium genitoris, ubi aurea laetus
Pocula convivas inter tenet ille, deus ceu
Aetherio in caetu reſidens rutilantis olympi.
Hoc tum praeterito, matri tua brachia tende
Protinus affuſus genibus, ſupplexque precare,
Det facilem votis reditum, miſerataque longum
Exſilium, patriae quamprimum ad littora mittat.
Si precibus devicta tuis miſerebitur ultro,
Omnia polliceor tibi tuta, iterumque ſodales,
Antiquamque domum viſes, fineſque relictos.
Haec effata, acri percuſſit verberae terga
Cornipedum: mora nulla, volant, fluvioque recedunt
Pulvereos rapido glomerantes impete greſſus.
Illa autem faciles manibus moderatur habenas,
Hoſpes uti famulaeque ſequi veſtigia poſſint,
Nunc laxans, nunc arte premens retinacula virgo.
Jamque ſubibat aquas Titan, lucumque Minervae
Populeis nigrum foliis tetigere; ubi ſedit
Heros Laërta genitus, magnamque precatus
Voce deam, tales effudit pectore queſtus.
Audi, gnata Jovis ſummi Tritonia praeſens,
O miſerum nunc ſaltem audi, fruſtra ante vocata,

Quum

Quum me alto dirus pelago Neptunus agebat:
Da molles Phaeacum aditus, da inflectere mentem.
Talibus orabat supplex: summo dea caelo
Audiit orantem, sed non se offerre videndam
Clara in luce palam voluit non immemor irae
Immitis patrui, furiis qui saevus acerbis
Jactabat Laërtiadem maria omnia circum,
Litora ne patriae, dulcesque reviseret oras,

HO-

HOMERI ODYSSEAE
LIBER SEPTIMUS.

Atque ea dum superas heros fundebat ad auras,
Nympha citis invecta rotis devenerat urbem;
Altaque ubi patriae tetigit penetralia sedis,
Vestibulum ante ipsum levis adstitit. undique fratres
Circumstant laeti reducem, solvuntque jugales,
Ac nitidas portant septa intra regia vestes.
Virgo autem thalamum scandit; longaevaque custos
Eurymedusa olli flagrantia lumina praefert.
Hanc ex Epiro curvis duxere carinis,
Munus & Alcinoo dederant Phaeaces habendam,
Alcinoo, late placidi qui frena regebat
Imperii, divumque pari gaudebat honore.
Regia post fuerat nutrix, semperque parare
Nausicaae dulces epulas ignemque solebat.
Interea surgens Ithacus tendebat ad urbem,
Quem multa circum Pallas caligine sepsit,
Ne quis eum possit Phaeacum incessere dictis,
Scitarive genus, veniendi aut poscere caussas.
Jamque erat ad portas, quum se tulit obvia contra
Virginis os habitumque gerens referentis in urna
Fontis aquam Jove nata, prior cui fatus Ulysses
Sic coram adstanti est. mene hinc deducere celsas
Alcinoi ad sedes, qui pulcrae huic praesidet urbi,
Filia vis? nam passus ego discrimina multa
Advena longinquis terrarum e finibus errans
Ignarusque hominum veni ignarusque locorum.

Dixerat: atque olli sic caesia diva reponit.
Tecta tibi nunc, hospes, ego, quae regia quaeris,
Monstrabo; stant ipsa patris prope limina nostri:
Sic tacitus modo perge, viae dux ipsa praeibo.
Non tibi compellare viros, nec reddere voces
Cura sit: haud etenim genus est tractabile vulgi,
Nec multum hospitiis indulget. freta juventus
Navigiis maria alta secat, ferturque superba
Per vastos longe fluctus. Saturnius olli
Ipse dedit celeres, ut pennae praepetis alas,
Et mentis simulacra citae, volitantia, naves.
Haec ubi fata dea est, subito vestigia torsit,
Et gressum antetulit celerans; nec segnior heros
Vadentem sequitur, mediaque incedit in urbe
Haud ulli visus. neque enim Jove nata sinebat
Cernier, obscuro quae texerat aëre circum,
Ac densis nebulae gradientem offuderat umbris.
Miratur Laërtiades portusque, carinasque,
Ipsorumque fora heroum, surgentiaque urbis
Moenia praetentis, visu mirabile, vallis.
Postquam autem tetigere fores ac regia tecta,
Talibus est aggressa virum Tritonia dictis.
Haec quaesita domus, regisque optata verendi
Atria: ducentes intro convivia lectos
Aspicies proceres. tu certo limina gressu
Nil dubitans metuensve subi: re praestat in omni
Scilicet, audaci cui gliscit pectore virtus,
Ignotas licet ille domos ac litora lustret.
Reginam heic primum, proprio quam nomine dicunt
Aretam, invenies: orta est genitoribus isdem,
Ex quibus Alcinous venit prognatus in auras.
Primum Nausithoum fudere in luminis oras

Neptu-

Neptunus terrae domitor, Peribaeaque forma
Egregia, extremum clari genus Eurymedontis,
Qui quondam imperio tenuit fera regna Gigantum;
Poſt tamen & populos & ſeſe perdidit ipſum
Efferus. at natae rector commixtus aquarum
Magnanimis genuit regem Phaeacibus acrem
Nauſithoum: hinc natus Rhexenorque Alcinouſque.
Ulla nondum auctum Rhexenora prole virili
Ipſe ſuis telis celſa jaculatus in aula
Perdidit Arcitenens, & filia ſola relicta eſt
Arete, Alcinous cui ſe conjunxit, & ipſam
Eximio ſemper coluit dignatus honore.
Non ulla in terris mulier ſub conjuge vixit
Uſque adeo dilecta, ſuo velut illa marito
Cara viget, natiſque ſuis, & civibus: ipſam,
Incedit quoties latam ſpatiata per urbem
Excipiunt plauſu, & praeſens ut numen adorant.
Quippe animis valet illa, & recto praedita mentis
Judicio ſuevit varias componere lites.
Ergo eadem miſerata tuos ſi denique caſus
Adnuerit votis, certam ſperare ſalutem,
Et reditum jubeo; patriam ſocioſque reviſes.
Vix ea dicta dedit, fugitque avecta per undas
Nata Jovis, Scheriaeque reliquit amabilis oras.
Illa abiens tetigit Marathona, ingreſſaque Athenas
Antiqui patriam ſedeſque inviſit Erechthei:
Aſt heros genitus Laërta ad regia tecta
Alcinoi greſſum torſit. jamque omnia luſtrans
Subſtitit, & pulcra correptus imagine rerum
Ante fores ſtupuitque diu miratus, & haeſit.
Namque velut lunae radiis aut ſole coruſco
Tota renidebat circum domus ardua regis;

Aerea cui gradibus ſurgebant limina, & ipſi
Hinc atque hinc muri longo in penetralia ductu.
Celſa nigreſcebant cyano faſtigia, & altis
Aureus in foribus ſplendebat lumine fulgor.
Argento poſtes aerato in limine ſtabant,
Argentumque ſupra poſtes: micat annulus auro
Lucidus e puro valvis bipatentibus aptus.
Ex auro argentoque canes utrinque ſedebant
Spirantes, multa quos Mulciber extudit arte
Excubias foribus ſemper tectiſque futuros
Et turpis ſenii expertes & funeris atri.
Intus erant utraque e parte ſedilia fixa
Parjetibus, primo deducta a limine ad uſque
Interiora domus penetralia, clauſi ubi pepli,
Femineae quos arte manus nevere, jacebant.
Heic & ductores Phaeacum rite locati
Pocula ſiccabant menſis, totumque per annum
Laeti indulgebant genio. quos propter ad aras
Stabant in manibus retinentes lampadas auro
E ſolido pueri, convivis atria circum
Clara per obſcuram fundentes lumina noctem.
Quinquaginta intus famulae, pars frangere ſaxo
Sueta opere aſſiduo Cereris flaventia dona;
Texere pars telam, teretes & pollice fuſos
Verſare. una omnes reſident ac brachia motant,
Intenduntque manus: ceu populus incita vento
Frondiferos agitat concuſſo ſtipite ramos.
Palladius textis humor deſtillat ab udis
Suave liquens. tantum namque illic maſcula pubes
Ante alias gentes undoſa per aequora puppes
Velivolas agitare valet, quantum ipſa per artem
Turba puellarum ſcit lucida texere fila,

Inge-

Ingenium queis molle dedit Tritonia, & apto
Exercere manus opera inter pulcra labore.
Aulaï ante fores quatuor per jugera ſeſe
Area tendebat, ſeptuſque heic hortus ab omni
Parte vireſcebat. laetas ſe tollit ad auras
Et pyrus, & mali, graniſque rubentibus arbos
Punica, & hyblaeae ficus, & pallida oliva.
Non aeſtu fructus, non illis frigore ceſſant
Arboribus; zephyro ſed ſpirans aura perenni
Hos fovet enatos, alios cernentibus offert
Maturos. pyra flava pyris, rubicundaque pomis
Poma abeunt mutata, atque uvas excipit uva,
Inque vicem ficus poſt ficum plena ſeneſcit.
Fertilis heic etiam multo ſtat vinea foetu;
Et pars uvarum calidi dum ſidere ſolis
Excoquitur diſtenſa ſolo, pars altera plenis
Ponitur in calathis tum primum a matre revulſa,
Pars etiam pedibus premitur. ſic tempore eodem
Induiturque albos in flores vitis, acerboſque
Oſtentat foetus eadem, tingitque rubore
Jam jam maturos, mutato haud menſe, racemos.
Haec circum vario ſedes de ceſpite ſurgunt
Limite in extremo camporum, omnique vireſcunt
Tempore. tum gemini ſaliunt e marmore fontes,
Ac diverſa petunt: vitreo pede labitur hortum
Per totum hic late trepidans, fluit ille ſub aulae
Limina, ubi laeti ſemper Phaeaces aquantur.
Talia in Alcinoi tectis felicia divum
Munera perſtabat ſpectans Laërtius heros:
Inde ubi miratus luſtravit lumine cuncta,
Continuo ſuperat limen, ſedeſque repoſtas
Ingreditur. primos Phaeacum cernit in aula

Ducto-

Ductoreſque patreſque, petunt quum tempora ſomnos,
Ultima Mercurio libantes pocula: quos tum
Per medios gradiens multa caligine ſeptus
Tranſit, & Areten confeſtim adit Alcinoumque.
Ut venit propius, palmas utraſque tetendit,
Amplexuſque haeſit genibus: tum tota repente
Fugit, & in purum dilapſa eſt aethera nubes.
Turbati ſtupuere omnes, coramque videntes
Stare virum ſiluere; quibus ſic incipit heros.
Arete o magni Rhexenoris inclita proles,
Teque tuumque virum ſupplex, infandaque paſſus
Exitia, adjuro; vos & clariſſima regni
Lumina, convivae lecti (ſic numina vobis
Dent facilem vitam, partaſque relinquere gnatis
Divitias, laudemque, & primos urbis honores)
Reddite me patriae, meque hinc deducite ſalvum
Ocyus. heu longo diſtractus tempore caris
A ſociis diro fortunae jactor ab aeſtu.
Nec plura his, juxtaque focum conſedit ad ignem
In cinere immundo. circum vox omnibus haeſit
Faucibus in tacitis, & preſſo lingua palato.
Inde heros tandem ſic fari coepit Echeneus
Grandior & natu Phaeacas inter, & acri
Eloquio melior, gnaroque in pectore ſervans
Multa ſenex rerum, veterumque exempla virorum:
Hic tacitis circum ſociis bonus ora reſolvit.
Turpe equidem indignumque reor, ſi pulvere in atro
Deſideat ſic hoſpes humi. tua juſſa verentes,
Rex magne, hi contra cunctantur: verum age dextram
Da facilis, placiduſque jube conſidere juxta
In ſolio pulcro bulliſque ardentibus apto.
Praeterea dic vina ferant, ſuperoque Tonanti,

Suppli-

Supplicibus qui ſemper adeſt, libemus ovantes,
Gaudeat atque hoſpes caena dapibuſpue paratis.
Audiit haec poſtquam Alcinous, curvatus Ulyſſem
Erigit ipſe levans dextra, ponitque locatum
Fulgenti in ſolio, pulcrum quo ſurgere juſſit
Laodamanta pater, gnatis ex omnibus unum
Dilectumque magis, propiuſque adſidere ſuetum.
Dant famulae manibus fontes, quos lucidus auro
Urceus irrorat ſupra, purumque fluentes
Subjecti excipiunt argentea labra lebetis.
Ponunt & menſam juxta, cereremque caniſtris
Expediunt, cumulantque epulas, & multa ferentes
Fercula grata virum praeſenti munere donant.
Ille bibit, fruiturque datis. tum maximus ultro
Alcinous: plenum dulci fer protinus, inquit,
Pontonoë cratera mero, cunctiſque miniſtrans
Per ſedes age funde, ſimul libemus ut omnes
Dona Jovi, rutilo gentes qui fulmine terret,
Supplicibuſque addit comes alto numine vires.
Vix ea. Pontonous latices in pocula fundens
Lenaeos, cunctiſque ferens ex ordine tradit.
Inde ubi libavere, ſitiſque expleta bibendo eſt,
Alcinous placido rurſum ſic infit ab ore.
Phaeacum o proceres, quae fert mea certa voluntas,
Audite, & dictis animos intendite veſtros.
Nunc epulis ſomnoque graves ad tecta redite;
Cras autem multis luce exoriente vocatis
Hoſpitis adventum laeti celebrabimus una
Sollemneſque aris de more ſacrabimus ignes.
Poſt etiam, quam ſpem foveat, quod poſtulet hoſpes
Auxilium, quaeremus; ut hinc deductus ad oras
Perveniat patrias gaudens, nulloque labore

Per

Per vada ſalſa volans, quamvis petat avia regna;
Ulla neque interea patiatur damna, priuſquam
Contingat ſua tecta. ibi demum ſentiat, atro
Stamine quae Parcae nerunt, quaeque aerea fata
Naſcenti tulerunt, hauſit quum luminis auras
Editus enixae foecunda matris ab alvo.
Quod ſi quis divum caelo delapſus ab alto
Adſtitit, exitium nobis mutata deorum
Mens aliquod laevum portendit. namque ſolebant
Antea ſe claro manifeſti numine ſemper
Objicere, inſtratiſque una coſidere menſis,
Thuricremas donis quoties incendimus aras.
Quin & ſolus iter carpat ſi forte viator,
Apparent: loca quippe ollis vicina tenemus,
Ipſi ut Cyclopeſque & agreſtia ſecla Gigantum.
Talia dicentem Laërtius excipit heros,
Continuoque infit. non caeli numina ſancta,
Alcinoë, ingenio refero, nec corpore pulcro;
Non me tantus agit (mitte hanc e pectore curam)
Laudis amor. ſimilem mortalibus omnia dicas,
Quos ſubiiſſe graves noſti mage cumque labores,
Omnibus exhauſtos & caſibus. addere fando
Multa queam, divum ſi quae mens laeva ferenda
Obtulit heu miſero, liceat proferre ſub auras.
Sed tempus non iſta petit: nunc munere caenae
Moerentem quamvis graviter, dapibuſque potiri
O ſinite. haud etenim vis ulla procacior inſtat,
Quam ventris veſana fames, quae turbine in atro
Curarumque homines ſaevis in fluctibus actos
Eſſe ſui memores rabidis latratibus urget.
Illa etiam me dira tenet, luctuque gementem
Aſſiduo dapibuſque jubet vinoque repleri

Scili-

Scilicet oblitum magnos in corde dolores.
Vos autem adſitis, roſeo quum craſtina caelo
Fulſerit orta dies, meque hinc deducere ſedes
Ad patrias properate viri. mihi viſere tantum
Excelſamque domum, famulaſque, & cara meorum
Pectora contingat; poſt artus vita relinquat.
Sic ait. adſenſere omnes fremituqne ſecundo
Spem reditus certi fecere & dicta probarunt.
Jamque ubi libarant, ſitis atque exſtincta lyaeo
Omnis erat, nigra cubituri in nocte per urbem
Diverſas petiere vias diverſaque tecta.
At non Laërta genitus; nam manſit in iſdem
Sedibus Areten inter fortemque locatus
Alcinoum. hinc famulae e menſis dum vaſa reponunt,
Candida ſic illum dictis affatur amicis
Arete regina videns chlamydemque ſuperne,
Et tunicam inſignem, quas olim intenta labori
Cum teneris reſidens perfecerat ipſa puellis.
Ergo Ithacum ſubito compellans: hoc mihi primum
Fare, inquit, quinam ſis hoſpes, & unde profectus
Haec loca contigeris? quis te hoc ornarit amictu?
Non pelagi errando veniſſe per aequora dicis?
Talia poſcebat quaerens: tum reddit Ulyſſes.
Difficile o regina (deum namque actus iniquo
Numine multa tuli bello jactatus, & alto)
Nunc caſus narrare omnes. quae prima requiris,
Expediam, ſortemque meam clademque docebo.
Ogygia undiſono jacet avia in aequore longe
Inſula, ubi Atlantis proles male fida Calypſo
Tecta colit ſedeſque gravis dea; nullaque divum,
Nulla hominum in ſolo veſtigia litore cernit.
Me vero rapidis jactatum fluctibus illuc

Tempestas tulerat, postquam mihi fulmine navim
Diffidit in mediis jaculatus Juppiter undis.
Omnes tunc socii periere: ego curva carinae
Amplexus tabulata, novem atro in gurgite luces
Erravi infelix; decimo post lumine fessus
Ogygias tetigi divis ducentibus oras,
Et vastum penetrale deae. quae blanda receptum
Hospitio fovit placido, viridemque juventam
Dicebat senii expertem letique daturam.
Sed non illa meos inflexit pectore sensus,
Mutavitque animum. sic annos ordine septem
Durando explevi totos, nec tempore eodem
Tristibus heu lacrimis cessavi spargere vestes,
Quas primum aeternas & pulcro stamine textas
Induerat mihi diva. simul revoluta tulerunt
Sidera ut octavum perfectis orbibus annum,
Ipsa suis cupidum tectis decedere jussit,
Seu Jovis imperio, seu quod mutata fuisset,
Dimisitque cava in pinu. multa ante Lyaei
Dona dedit Cererisque almae, vestemque recentem
Induit optato submittens flamine ventos.
Bis quinos septemque dies tranquilla per alta
Tendebam cursus, & jam lux postera vestros
Visa aperire procul montes complerat inani
Laetitia misero pectus. sed dira manebat
Pernicies superanda, ferus quam rector aquarum
Exciit, immittens ventorum praelia, & imo
Aequora subvertens fundo. non tendere contra,
Non puppis superante salo me ferre valebat.
Ergo illam rapidus turbo difregit: at ipse
Haec maria errabam circum, dum gurgite pontus,
Saevaque nimborum vestras vis egit ad oras.

Heic

Heic me conantem capere alti litoris oras
Inter ſaxa ingens veniens ex aequore fluctus
Cautibus infigens actum laceraſſet acutis,
Ni celeri abſiliens curſu, qua viſus ab alto
Sternere ſe contra fluvius, diverſa petiſſem
Litora tuta loco rabidiſque impervia ventis.
Evaſi firmans animum. ruit interea nox
Atra polo, gelidoque remotum a flumine ſuadet
In denſum nemus ire, interque arbuſta quietem
Carpere. ibi foliis texi circum undique corpus
Deciduis, altuſque ſopor mea lumina preſſit.
Compoſitus frondes inter ſic nocte quievi,
Nec jubar aurorae ſenſi mediaeque diei
Lumina; cum prono ſomnus me ſole reliquit.
Ecce autem in ſolo dum ludunt litore, cerno
Ancillas natamque tuam prope marmoris undas,
Illa aderat ſocias inter formoſa puellas
Aſſimilis vultu ſuperis, cui brachia ſupplex
Ad genua adſiſtens pariter cum voce tetendi.
Audiit orantem facile miſerata, nec ullam,
Sic adeo viridi florens aetate fuiſſet
Obvia ſi virgo, ſperaſſem inflectere votis
Poſſe meis: juvenum namque ardens deſipit aetas.
Ipſa dapes vinumque dedit, puroque lavare
In fluvio juſſit, lotumque hoc texit amictu.
Haec habeas nunc vera, finit quae pectore luctus
Sola loqui. poſtquam ſic dixerat, excipit heros
Alcinous. non illa tibi, quaecumque decebant,
Praeſtitit, hoſpes, ait: ſedes deducere in altas
Debuerat te gnata ſimul, cui talia primae
Supplicis in morem fudiſti e pectore vota.
Heic Ithacus: ne quaeſo, inquit, ne iraſcere nymphae

Inſonti: famulas inter procedere juſſit
Illa quidem; non ipſe tamen te, maxime ductor,
Te veritus, volui parere. inſidere ſuevit
Saepe animis error, ſuſpectaque crimina fingit.
Cui tunc Alcinous: non hanc mihi numina mentem,
Nec tales dederunt animos, ait, ut malus urat
Sic temere mea corda furor, potioraque duco
Quae fas cumque ſinit, contra nec pugnat honeſtas.
Atque utinam pater ille deum, & Tritonia faxint
Cum Phoebo, talis quum ſis, ut pectore eoſdem
In tacito ſenſus volvens, quos ipſe voluto,
Connubio ſtabili noſtrae te jungere gnatae,
Atque meus gener eſſe velis. ingentia dona,
Ingentemque tibi gazam, ſedeſque parabo,
Heic maneas ſi ſponte tua: nam cogere quiſquam
Nec potis invitum, nec amat vim Juppiter aequus.
Interea ignarum ne fors ea cura fatiget,
Cras reditum ſtatuam. dulci tu lumina ſomno
Compoſitus per iter tranquilla in puppe quieſces;
At ſocii zephyros captabunt, teque penates
Ad patrios ducent, ſeu quo magis ire lubebit
Ultra etiam Euboeam, longo quam caerula tractu
Dividere a nobis perhibent, qui lumine primi,
E nautis videre, olim flavus Rhadamanthus
Quum Tityum terrae petiit viſurus alumnum
Finibus e noſtris, juvenes ivere profecti,
Atque immenſa die tranarunt aequora eodem
Haud feſſi, celeremque retro adduxere carinam.
Tu quoque jam noſces, quam concita labitur undis
Noſtra abies, qualis pelago eſt Phaeacia pubes.
Dixerat. extemplo dictis laetatus Ulyſſes
Suſtulit ad caelum palmas, & voce precatus:

Juppi-

Juppiter o maneant, quae dicta eſt cumque loquutus
Alcinous: qua terra patet, fama illius ibit
Inclita per gentes; ego noſtra in regna redibo.
Talia ſeſe inter vario ſermone ferentes
Dum referunt, regina ſuis per tecta puellis
Imperat actutum curvata ſub atria mollem
Ferre torum, veſteſque ſuper tyrioſque tapetas
Sternere, villoſaſque ſimul componere laenas.
Illae abiere citae geſtantes lumina dextris,
Et poſtquam ſtravere toros, monuere vocantes
Sic Ithacum: tibi ſtratum, hoſpes jam ſurge, cubile.
Haec famulae: olli autem cupido jucunda ſoporis
Viſa quies, ſubitoque abiens, qua celſa patebat
Porticus, incubuit ſtratis, ſomnoſque petivit.
Nec minus Alcinous penetrali in ſede quievit,
Et noto pariter conjux excepta cubili eſt.

HOMERI ODYSSEAE
LIBER OCTAVUS.

CUm roſeae primo nymphae Titanidis ortu
Proripuit lecto corpus, thalamumque reliquit
Alcinous, Trojaeque ferox everſor Ulyſſes,
Conciliumque adeunt, ubi ſtabant litore puppes.
Ingreditur rex ipſe prior; tum marmore ſtructis
E niveo pulcris conſidunt ſedibus ambo.
Interea magnam properans it laeta per urbem
Aſſimilis regis praeconi bellica virgo,
Auxiliumque parans Ithaco, reditumque penates
Ad patrios celerans ita quemque affata virorum:
Huc agite, inclamat, vos o capita inclita cives;
Concilium celebrate. novi juvat ora videre
Hoſpitis, Alcinoi venit qui nuper ad aedes
Jactatus pelago, & pulcro par corpore divis.
Talibus arrectae mentes, atque omnibus ardor
Additus: implentur cunei, coetuque frequenti
Conveniunt. taciti vultum admirantur Ulyſſei,
Adſpectuque ſtupent: miros nam diva ſedenti
Bellipotens humeris capitique afflarat honores,
Majoremque habitu dederat, plenaque juventa
Inſignem, ut carus populis ſpectantibus heros
Adforet eximia virtute, & victor abiret
Exercens durae certamina multa paleſtrae
Florentes inter juvenes. queis rite locatis
Alcinous placido coepit ſic farier ore.
Egregii o proceres, quae ſit ſententia nobis,

Expe-

Expediam, & paucis, animos adhibete, docebo.
Hic novus, adceſſit noſtris qui ſedibus hoſpes,
Incertum eoiſne plagis, an finibus actus
Heſperiis? reditum poſcit, certumque precatur
Auxilium ſupplex. nos ut conſuevimus ante,
Maturemus opem: neque enim ſuſpiria fundit
Longa diu, quicumque meas accedit ad oras
Indigus auxilii, fruſtraque heic tempora ducit.
Quare agite, ac nigram deducite litore puppim
Haud prius expertam fluctus: duo ſcandite ſupra
Quinquaginta una lectae fortiſſima pubis
Corpora, & inſtructis circum latera ardua remis
Provehite. hinc reduces noſtris convivia tectis
Certantes properate; ego large dona parabo.
Haec pubi ſint dicta. at vos o prima ſenatus
Lumina, ſceptriferi reges, celebrate faventes
Hunc coetum, dapibus feſtis ut gaudeat hoſpes.
Una omnes laeti adſitis, parere nec ullus
Abnuat. ipſe etiam vates, cui dulcia muſae
Carmina dant, menti quoties vis incita fervet,
Demodocus veniat tectum in regale vocatus.
Haec fatus praeit ipſe foro, cunctique ſequuntur
Pone duces. vatem ſimul in regalia praeco
Tecta vocat, pariterque virum acciti duo ſupra
Quinquaginta, omni e numero delecta juventus,
Juſſa petunt celeri non longe litora greſſu.
Et jam nigrantem reſoni maris alta carinam
In freta deducunt, ſolidoque e robore malum,
Antennaſque aptant, vincliſque tenacibus alta
Ad latera adjungunt remos, & candida pandunt
Carbaſa. dein retro tranquillo ex aequore vecti
Alcinoi tendunt generoſi ad limina nota.

Porti-

Porticibus latis perque atria longa domorum
Undique collecti juvenes glomerantur in unum
Atque ſenes. ollis biſſenas rite bidentes
Setigeroſque ſues octo, geminoſque juvencos
Alcinous mactat: queis caeſis tergora pubes
Deripit, atque inſtans epulis operatur opimis.
Duxit & inſignem praeco ad convivia vatem
Ante alios carum muſis, cui laeta dedere
Triſtiaque Aonides: dulci pro lumine adempto
Scilicet argutae tribuerunt praemia vocis.
Huic ex argento bullis rutilantibus aptam
In medio poſuit ſellam, qua ſe alta columna
Erigit attollens; donum & teſtudinis aureae
Suſpendit praeco ſupra caput ipſius, & qua
Accipiat jam parte, docet: tum plena caniſtra,
Poculaque in menſa ſtatuit ſpumantia baccho,
Hauriat ut vates, quoties ferat ipſa voluntas.
Cuncti ſe accingunt menſis, dapibuſque fruuntur.
At quum exempta fames, potuque expleta cupido
Jam fuerat, vatem illabens dea pangere cantu
Impulit audaces animos praeclaraque bello
Facta ducum, quorum tunc ibat ad aethera fama.
In primis Laërtiaden atque inter Achillem
Exortum certamen; ut olim ad ſacra deorum
Contendere acres dictis: at major Atrides
Gaudebat tacitus laetanti pectore cernens
Argolicos proceres ſeſe jurgarier inter,
Gliſcere & ardentes animis diſcordibus iras.
Quippe ita vaticinans verax praedixerat olli
Pythius in templo, quum ſacra ad limina Phoebi
Venerat ex adytis quaeſitum oracula; jamque
Trojugenas Danaoſque ſuper Jovis ira ruebat.

Haec

Haec memorat cantu dum vates, moeſtus Ulyſſes
Purpureum manibus tollens objecit amictum
Ad caput, & pulcri laetum decus abdidit oris,
Lumina Phaeaces lacrimis ne foeda notarent.
At quoties dulci ceſſabat carmine vates,
Ille manu tergens lacrimas ponebat amictum,
Auratum atque implens cyathum libabat olympi
Dis ſuperis. mox quum rurſus Phaeacia pubes,
Ut caneret, vatem excibat (nam munere cantus
Laeta fruebatur) rurſum ille intecta rigabat
Ora novo fletu. nec quiſquam lumina vidit
Spargentem lacrimis, gemituſque e corde cientem,
Ni pater Alcinous. qui juxta ut forte ſedebat,
Turbatumque oculis ſenſit, graviterque gementem
Audiit, ac tales effudit pectore voces.
O proceres, voſque o magni fortiſſima cives
Robora, ſat dapibus paſti ſollemnibus una,
Perpetuaque dapum ſocia teſtudine capti
Jam ſurgamus, ait. variis certamina ludis
Nunc praeſtat celebrare, ut redditus hoſpes amicis
Poſt referat, quantum gentes nos vincimus omnes
Et caeſtu, & lucta, ſaltuque, & praepete curſu.
Dixerat, ingreſſuſque prior ſeſe extulit altis
E domibus magna populi comitante caterva.
Demodoci citharam vicino in pariete praeco
Suſpendit, captumque manu deduxit eodem,
Quo proceres ibant viſuri clara paleſtrae
Munera. jamque forum petiere: it maxima turba,
Subſequiturque effuſa viis late omnibus urbis.
Heic medio in circo juvenum manus emicat ardens
Acroneos ſimul, Ocyaluſque, & flavus Elatreus,
Ponteuſque, Proneuſque, Thoonque, Anabaſineuſque,

Tectorida & Polyneo Amphialus genitore creatus.
Praeterea Euryalus magno par omnia Marti,
Naubolidesque, omnes qui forma & corpore supra
Phaeacas, pulcrum post Laodamanta, vigebat.
Nec non Alcinoi surgunt tria germina gnati
Laodamas Haliusque & par superis Clytonaeus.
Atque hi prima pedum rapido certamina cursu
Praecipites ineunt effusi e carcere: jamque
Corripuere viam celeres, pedibusque volantes
Pulveream glomerant nubem. levis agmine tandem
E socio & ventis Clytonaeus & ocyor igne
Effugit, ac spatii quantum jumenta per agros
Signant ante boves, tantum post terga reliquit
Antevolans comites, coetuque immixtus amico est.
Inde alii media juvenes luctantur arena
Durum opus aggressi, meruit quos inter honorem
Euryalus longe potior. tum praemia saltu
Amphialus, discoque refert insignis Elatreus:
Caestibus at superat cunctis praestantior acer
Laodamas clarum regis genus. isque ubi vidit
Laetitia & plausu populi exsultantia corda,
Sic medius socios affatur, & infit ab ore.
O juvenes, poscamus, ait, qua praestat in arte
Advena, quas didicit pugnas? haud ille videtur
Hirsutumque femur, surasque, & longa superne
Brachia, cervicemque malus; nec pectore virtus
Vivida adhuc fugit, multo sed tarda labore
Membra labant. neque enim vis ulla furentibus undis
Saevior heroum fortissima corpora frangit.
Dixit. at Euryalus: sic sic juvat, inquit, & illum
Laodama tu primus adi verbisque lacesse.
Haec breviter tunc Euryalus: nec dicta moratus

Regius

Regius Alcinoi gnatus, mediumque per agmen
Ingrediens placida ſic voce invitat Ulyſſem.
Huc ades o venerande hoſpes, certamina noſti
Si qua manu, juvenumque potes tractare laborem,
Experiare ſimul. non hac tu ignarus in arte,
Nec fas; quippe homini quid clarius alma dedere
Numina, quam pedibus, quam forti vincere dextra?
Jamque ageſis, tentare juvet: nunc abjice triſti
Ex animo curas; lux illa optata propinquat,
Quae reditum fert certa tibi, nautaeque parati,
Et deducta natat mediis nova pinus in undis.
Tantum effatus erat. tum ſic Laërtia proles:
Laodama, irriſum quid me nunc talia, dixit,
Cogitis iſtantes circum? mihi triſtia cordi,
Luctuſque, lacrimaeque magis, quam praemia pugnae,
Qui jam multa tuli bello jactatus & undis.
Nunc autem heic ſedeo ſupplex ſi flectere regem
Indigus auxilii, ſi poſſim & flectere cives.
Haec Ithacus: contra Euryalus ſic turbidus illum
Increpuit dictis. clarae non ulla paleſtrae
Dona tibi, aut umquam petiiſti praemia laudis
Adſuetus princeps inter conſidere nautas,
Per mare qui longis repetunt compendia terris,
Servatorque penus praedaeque; haud corpore magno,
Haud animis pugiles validos praeſtantibus aequas.
Quae poſtquam juvenis vacuas effudit in auras,
Illum torva tuens, graviterque iratus Ulyſſes:
Heu quam turpis, ait, tibi vox nunc excidit ore,
Quiſquis es, immeritum demens qui capere dictis
Haud dubitas. laus cuique ſua eſt: non omnibus addunt
Omnia caelicolae, formamque, & munera linguae.
Invida cui formae natura invidit honorem,

Eloquio tamen ille potens sua damna rependit;
Atque ipsum aspiciunt homines, dum pallida fanti
Infuscat pudor ora, regitque modestia vocem
Suaviloquens. it fama viri sublimis, & omni
Eminet in coetu late, totamque per urbem
Ingrediens divum caelesti gaudet honore.
Sed cui di dederunt praestanti corpore formam,
Assimilemque sibi fecere, haud aurea manant
Verba etiam. facies tibi pulcra, & nullus eamdem
Caelicolum renuat; firmo sed robore contra,
Et justa tu mente cares haud aequa loquutus,
Scilicet & vanis incessens pectora verbis.
Non ego non ista; ceu rere, ignarus in arte;
Sed retuli primam vario in certamine laudem,
Dum vigor, & solido stabant in corpore vires:
Fracta malis nunc membra gero, bella horrida passus
Multa diu, pelagique gravi labefactus ab aestu:
Nec tamen edomitum curis certare pigebit.
Sic etiam; dictis alte mihi vulnus adactum,
Excitusque furor menti est: nec plura loquutus
Prosilit in medios, ipsaque in veste gravatus
Saxum immane rapit, multoque ingentius illo,
Quo soliti alterno Phaeaces ludere jactu.
Hoc circumvolvens dextra contorsit in auras
Turbinis in morem: rapido lapis impete missus
Insonuit, pronique ad terram corpora cives
Curvavere fuga resonantis ab alite: at ille
Actus abit, supraque volans trans omnia longe
Signa fugit. subito praesens Tritonia metam
Figit cuncta homini similis, magnaque vocatum
Voce Ithacum inclamat: vel lumine captus utroque
Hoc ipse & possit palpans dignoscere signum:
Haud

Haud alia heic mixtum campo jacet inter, at omnem
Ante jacet turbam longe, jam laude ſuperbus
Macte tua, primoque animos certamine firma;
Non alius juvenum te aequare aut vincere ſperet.
Sic diva: exſiliit laetanti pectore Ulyſſes
Aſpiciens circo in medio, qui laudibus ipſum
Ornaſſetque bonus dictiſque exciſſet amicis:
Ac levius tali eſt ad pubem voce profatus.
Illuc, o juvenes, illuc vos tendite jactu:
Experiar dehinc rurſus ego, rurſuſque vel illud,
Vel ſpatium valido tranſmittam longius ictu.
Quod ſi cui virtus, roburque in pectore praeſens,
Huc adſit, ſtimulis mihi quando ſubdita flamma
Aeſtuat, & caeſtu mecum, luctave, vel acri
Contendat curſu. non ullum ex agmine toto
Phaeacum, excepto uno Laodamante, recuſo.
Ille hoſpes meus eſt: caro quis pugnet amico?
Demens, ac ſimilis veſano corde furenti
Quippe agitur, quicumque alienis audet in oris
Hoſpitibus certare ſuis: ille immemor ultro
Votaque fortunamque optataque commoda turbat.
Cetera jam properet mecum contendere pubes;
Nec metuo quemquam tota de gente, nec ullum
Deſpicio: quid quiſque ſtat valet, noſcere factis.
Non adeo exoſus pugnas, vel inutilis arma
Demotor: ipſe arcum novi tractare ſonantem,
Inque acie hoſtili primus fallente ſagitta
Confoderem, quemcumque velim; multi undique circum
Jactarent quamvis non irrita tela ſodales.
Solus me Danaos inter pubemque Pelaſgam
Alta Philoctetes jaculando Pergama circum
Vincebat: reliquos multo praeſtantior eſſe

Glorior ante omnes, quotquot nunc educat alma
Terra viros. neque enim priſcis aequarier auſim
Alcidae aut Thebano, aut Euryto Oechaliaeo,
Qui ſuperos valuere ipſos contendere contra:
Unde etiam celeri fato, viſam ante ſenectam,
Eurytus oppetiit: quippe illum ad tela vocantem
Aemulus excepit longe jaculatus Apollo.
Haſta autem noſtra volat eminus incita dextra,
Quantum non alius celerem torquere ſagittam
Evaleat. ſolum timeo ne praepete curſu
Inferior cedam: nam me ſtridentibus euris
Edomuit gravis ira maris, dapibuſque carentem
Longa fames: aegri languent ſine viribus artus.
Talia dum memorat, circum ſtupor omnibus ora
Preſſerat. Alcinous dein alta ſilentia rupit
Sic referens: nobis haud haec ingrata profaris,
Nec fruſtra laudeſque tuas, tuaque inclita facta
Enumeras laeſus, ne quis te carpere poſthac
Audeat, aut dictis virtutem inceſſere tantam,
Fas novit quicumque, inimicaque jurgia damnat.
Nunc adeo, & nobis dederit quas Juppiter artes
Perpetua veterum ductas ab origine patrum,
Accipe; tuque aliis contra cum conjuge cara
Cumque tuis quondam ducens convivia gnatis,
Immemor haud umquam noſtrum, narrare memento.
Non ſumus aut validi pugiles, aut praemia lucta
Quaerimus: in volucri curſu, levibuſque carinis
Fama prior. nobis epulae, citharaeque, chorique;
Et variae ſemper veſtes, calidoque lavacra;
Rore placent, molleſque tori. vos crura movere
Ante alios apti melius, jam tollite ſaltus,
O juvenes, patrias ut redditus hoſpes ad oras

Poſt

Poſt ſociis referat, quantum heic ſe nautica tollat
Gloria, quantum etiam valeat Phaeacia pubes
Saltibus & choreis & dulci munere cantus.
Atque aliquis properans citharam ferat ocyus auream
Demodoco; pendet regali in ſede relicta.
Vix haec Alcinous: tecta intra regia praeco
Adproperat vati citharam adlaturus ab aula;
Nec non cura quibus ludorum publica, lecti
Surrexere novem proceres, atque undique campum
Aequantes late circum fecere patentem.
Et jam altis praeco citharam e penetralibus affert
Demodoco: ille autem media progreſſus arena
Conſtitit, & circum ſparſi lanugine prima
Implicuere chorum juvenes. pede concita tellus
In numerum percuſſa ſonat: miratus Ulyſſes
Curvatoſque ſtupet motus, vibrataque crura.
Interea argutas percurrens pectine chordas
Dulce canit vates jucundos Martis amores
Et Veneris, primum Vulcani in ſedibus olim
Ut furtim congreſſi una votoque potiti.
Multa quidem Mavors auſus temerare nefando
Crimine Vulcani thalamos caſtumque cubile
Dona dedit, vicitque deam. ſed Phoebus ab axe
Aetherio dum cuncta videt, detexit amantes,
Admonuitque ſenem. quae triſtia nuncia poſtquam
Audiit Ignipotens, cura perculſus acerba
Infremit, atque iram flammato in pectore verſans
Tecta petit. poſitis heic rite incudibus altis
Neſcia diſrumpi ſolvique tenacia vincla
Arte parat, flammiſque liquentia temperat aera.
Hinc ubi perfecit veſano concitus aeſtu
Inſidias Marti, thalamum conſcendit in altum,

Mollis

Mollis erat qua parte torus; circumque ſupraque
Vincula diffudit ſolidis haerentia fulcris
Eque altis trabibus demiſſa: ut aranea caſſes
Quum tenues texit, quos vis non ulla videre,
Non ipſi valeant ſuperi. ſic caeca latebant
Stamina, ſic vafro fallebant lumina nexu.
Atque ea diſpoſuit quum ſtrata cubilia circum,
Implicuitque torum, tecto ſe finxit abire,
Et Lemnum petere inde procul, quam Mulciber urbem
Incoluit caram terris magis omnibus unam.
Nec fruſtra excubias, furtiſque accommoda Mavors
Tempora ſervabat. deformem ut linquere vidit
Tecta ſenem, ſubitis ictus praecordia flammis
Pulcra coronatae ſubiit penetralia divae,
Quae tum forte redux magni genitoris ab aula
In thalamo defeſſa aſſederat. ille ubi venit,
Amplexuſque manum divae, ſicque orſus ab ore eſt.
Huc ades o lux cara mihi: quid gaudia nota
Differimus? ceſſit domibus, Lemnumque profectus
Sintias inviſit ſenior Vulcanus agreſtes.
Dixerat: illa ultro flagrans haud vota moratur.
Conſcendunt ambo ſtratis, & munera ſomni
Dulcia furtivi libant; ſimul aerea circum
Retia ſopitos effuſis nexibus artus
Impediunt. non ulla valent attollere membra,
Non relevare, dolis jam certi & fraude teneri.
Interea prius ipſe ſuae quam gentis adiſſet
Moenia, Vulcanus rediit; namque altus ab arce
Aetheria ſol furta videns detexit, & olli
Detulit infidos damnatae conjugis ignes.
Accelerat, gravibuſque ictus ſub pectore curis
Veſtibulo inſiſtit. ſubitus furor iraque mentem

Praeci-

Praecipitant, clamatque horrendum; & cuncta deorum
Atria terrificis late clamoribus implet.
Juppiter o ſuperique omnes, huc vertite greſſus
Viſuri dirumque nefas, infandaque facta
Haud toleranda mihi. magno me nata Tonante
Dedecorat claudum Cypris; fovet improba Martem,
Quod pedibus valet ille, & toto eſt corpore pulcher;
Contra informis ego, clauduſque. haud auctor at ipſe,
Aut ſum cauſſa mali: tota eſt haec culpa parentum,
Heu fuerat ſatius tali queis prole carere.
Cernitis, ut placido devincti membra ſopore
In thalamo recubant noſtro; me ſaeva tuentem
Cura premens agitat? non poſthac talia credo
Furta ſimul repetent; fors & nunc poenitet auſi,
Optatamque quietem, optataque gaudia culpant.
Invitos tamen uſque doli, atque innexa tenebunt
Vincula, dum genitor dotalia munera reddat,
Olli ego pro infida ſolvi quae virgine cumque:
Pulcra quidem eſt, ſed habet nimium mutabile pectus.
Talia vociferans jactabat. nec mora, divi
Aurea conveniunt exciti ad limina: venit
Neptunus domitor terrarum, venit Apollo
Arcitenens, Majaeque genus Cyllenius ales.
Solae ſe tenuere deae prohibente pudore
In domibus: ſtabant alii per limina divi,
Atriaque implebant magno reſonantia riſu
Cernentes ante ora dolos, Vulcania texta.
Atque aliquis ſocium ſpectans: haud turpia, dixit,
Facta decus laudemque parant; vis effera cedit
Ingenio, celeremque ſolet praevertere tardus.
En & Vulcanus claudo veſtigia greſſu
Tarda movens ſuperis celerem magis omnibus unum

Deprendit Martem, mulctamque exsolvet adulter.
Haec divi alternis. post &. formosus Apollo
Mercurio: fare o, dixit, Jove nate, subires
Vincula num captus, tecum si Cypris adesset?
Cui volucer laeto subridens nuncius ore:
Hoc utinam fieret! tum me ter tanta profusis
Implicitum nodis teneant vincla aerea, & una
Dique deaeque alto spectatum adsitis olympo,
Non ego apud talem fugiam requiescere divam.
Haec ita Mercurius: superi risere loquentem.
At non Neptunus; tolli sed ahenea Marti
Vincla petit, mulcetque animos & mitigat iras.
Solve agedum, supplex inquit: quaecumque reposces,
Spondenti mihi si qua fides, Mars omnia reddet
Caelicolis coram. sed contra Mulciber inquit.
Ne vero ne coge: haud aequo haec foedera jure,
Nec sat firma reor. qua te vi namque tenebo,
Si Mars effugiet vinclis, mulctamque negabit?
Cui rector pelagi: fugiens persolvere poenam
Si renuet Mavors, ego solvam. quae simul ille
Dixerat: aequa petis, nec fas me tendere contra;
Continuo Vulcanus ait, nodosque resolvit.
Illi autem validis elapsi e nexibus una
Prosiliere toro. petiit Mars horrida Thracum
Arva fuga; Cyprumque adiens Venus aurea venit
In Paphon, altus ubi stat lucus, & ignibus olli
Ara calet semper, sertisque recentibus halat.
Excipiunt reducem Charites, formosaque membra
Ambrosio, gaudent quo numina magna nitere,
Rore rigant, circumque addunt mirabile textum.
Talia cantabat vates. gaudebat Ulysses
Miratus tacito cantum sub pectore, & omnis

Phaea-

Phaeacum pelago ratibusque assueta juventus.
Hinc jubet Alcinous choreas pede plaudere solos
Laodamanta Haliumque, quibus contendere laudem
Haud alius juvenum poterat. jam murice pictam
Accipiuntque pilam, Polybus quam fecerat ipsis,
Dumque illam superas caeli jacit alter ad auras
Absiliens, alter terra in sublime levatus
Excipit ante levem, pedibus quam tangat arenam.
At postquam lusere pila, dant corpore saltus
Curvato in spatio varios, & crura reponunt,
Alternantque vices. plausum Phaeacia pubes
Ingeminat, fremituque ingenti cuncta resultant.
Atque heic Alcinoum compellat laetus Ulysses:
O pater, o rector Phaeacum maxime, vanam
Non mihi pollicitus laudem es: quis visere tales
Sperasset juvenum choreas? fecere tuenti
Facta fidem, pressitque animum stupor. haec ubi dixit,
Alcinous contra tanto gavisus honore
Protinus alloquitur Phaeacas. o mihi fida
Pectora, ductores, audite haec mentibus aequis.
Hospitis eximiam virtutem cernitis: ergo
Ferte viro jam dona, ut fas. me praeter in urbe
Sunt alii reges bisseni sceptra gerentes:
Quisque novam tunicamque paret, chlamydemque decoram,
Atque talentum auri. confestim cuncta feramus,
Laetus ut accumbat mensis data munera cernens
Hospes. at Euryalius demens infanda loquutus
Et dono & dictis offensi leniat iram.
Sic ait. assensere omnes, nec dicta morantes
Munera ferre jubent, misso praecone per urbem
Quisque suo. Euryalus dein regi talibus infit.

Alcinoë, o populo regum clarissime in omni,
Nunc equidem tua jussa sequar, veniamque precabor,
Atque ensem hunc ex aere dabo, cui lucidus ardet
Argento capulus, totumque nitens elephanto
Includit vagina; haud est ignobile donum.
Haec dicens rutilum manibus simul accipit ensem,
Pauca simul fatur. sis, o pater optime, felix,
Fudimus & verbum si quod male, ventus in undas
Abripiat vanum. sic o tibi conjugis ora
Cernere, sic patrios tandem dent numina fines!
Cui Laërtiades: & tu sis, inquit, amice,
Felix, dique tibi semper fausta omnia donent;
Nec te adeo posthac, quem nunc mea pectora dictis
Supplicibus placans donasti, torqueat ensis.
Dixerat, atque humeris aptum demisit ab altis.
Sol ruit interea, totaque ex urbe feruntur
Munera ad Alcinoi sedes. quae cuncta recensent
Magnanimi regis gnati, ponuntque parentem
Ante suam late clara splendentia luce.
Jamque etiam Alcinous gradiens prior alta subibat
Atria, ductoresque alii post terga sequuti.
Ut venere, altis considunt sedibus omnes;
Et senior: fer, ait, quae pulcrior omnibus, arcam
O conjux dilecta mihi, tunicamque recentem,
Et chlamydem super ipsa para. jamque adsit ahenum
Flammea vis circum, calidis ut fontibus artus
Abluat, utque videns heic longo ex ordine cuncta,
Eximii dederunt quae large munera cives,
Et dapibus festis & cantu gaudeat hospes.
Illi praeterea signis auroque nitentem
Hanc pateram nunc ferre dabo, non immemor umquam
Ut nostri libetque diis magnoque Tonanti.
Au-

Audiit Arete, facilesque hortata puellas
Ocyus imponi flammis de more lebetem
Imperat ingentem. tripodem quae protinus aptant
Rore superfuso plenum, congestaque flammae
Pabula subjiciunt: latam circumdedit alvum
Flamma sonans, humorque cavo tepefactus aheno est.
Regina interea pulcram penetralibus arcam
Extulit, imposuitque viro, quae clara dedere
Munera Phaeaces, vestemque, aurique talenta,
Adjunxitque super tunicam, laenamque rubenti
Murice fulgentem placido sic ore loquuta.
Haec manibus tu claude tuis, & vincula circum
Injice, ne quis iter carpentem & molliter artus
Compositum somno noctis te fallat in umbra.
Sic illa: audivit quae postquam dius Ulysses,
Ipse suas occludit opes, circumque tenacem
Implicuit nodum, docuit quem subdola Circe.
Queis actis subito famulae duxere lavatum
Apposito in labro. subit ille, & rore tepenti
Perfundi gaudet: nam postquam tecta Calypsus
Liquerat auricomae, non umquam talia sensit
Munera. diva quidem superis caelestibus aequans
Illum laeta prius studio omni atque arte fovebat.
Ut famulae lavere, & pingui corpus olivo
Lustrarunt, tunicamque humeris chlamydemque nitentem
Induerunt, gradiens iterum processit in aulam,
Et medium sese potantibus intulit heros.
Nausicaa extemplo celsi pulcherrima tecti
Adstitit ad postes, formamque atque oris honorem
Admirata novum, pudibundaque in hospite figens
Lumina: salve, inquit, semper; patriaque potitus

Sis

Sis memor o! primae debes cui munera vitae.
Ille autem: Alcinoi sata claro o sanguine nympha,
Sic reducem sistat patriis me Juppiter oris,
Jactatumque diu tranquilla per aequora ducat;
Semper honore meo, semper celebrabere votis,
Diva velut; vitam tu virgo namque dedisti.
Haec ait, & sponda sedit compostus in aurea
Magnanimum juxta regem, jamque incita pubes
Partiturque dapes & vina liquentia miscet.
Nec minus & carum populo cantuque potentem
Demodocum praeco ducens protraxit, & ipsum
In medio posuit subnixum terga columna.
Atque Ithacus subito tosto de tergore partem
Abscindens (pars magna suis nam proxima dextrae,
Et circum tenera candens pinguedine stabat)
Praeconem alloquitur. grata haec o munera ferto
Demodoco, quem vel tristi praecordia luctu
Saucius, eximio gratus complectar amore.
Omnibus in terris clari celebrantur honore
Praecipuo vates: namque illos aurea cantum
Musa docet, carumque genus nomenque tuetur.
Dixerat: & praeco celerans data munera vati
Porrigit. ille capit dono lætatus opimo,
Et simul ipse, simul reliqui convivia ducunt.
Inde ubi pulsa sitis, compressus & ardor edendi;
Rursum Ithacus: cunctis ego te mortalibus, inquit,
Demodoce antefero, seu dulcis carmina musa,
Seu docuit cithara pharetraque insignis Apollo.
Usque adeo ornato cantu fera fata Pelasgum
Concelebras, casusque doces, durumque laborem,
Quem passi quondam, ceu si vel miles ad altam
Ilion adfueris, vel saltem certus ad aures

Nun-

Nuncius adtulerit famam. quin ordine verſo
Dic ingentis equi molem, quam ſtruxit Epeus
Pallade cum ſocia, ſummaque locavit in arce
Inſidians Ithacus foetam latitantibus armis
Excidiumque Phrygum & fatum exitiale futuram.
Si referes haec rite, memor late undique laudes
Ipſe tuas nomenque feram, cui numine divum
Talia contigerunt jucundi munera cantus.
Nec plura. ille deo plenus ſic ora reſolvit
Carminis hinc ſeriem repetens, avecta carinis
Pars Danaum ut longe phrygio de litore ceſſit
Ignibus injectis in caſtra; at moenia Trojae
Altera pars ingreſſa ingentibus abdita clauſtris,
Et glomerata Ithacum circa conſederat urbe
In media. nam ſponte ſua dementibus orſis
Ipſi Troes equum traxere in Palladis arcem.
Sic medius ſtetit ille: at circum plurima muſſant
Dardanidae variis curarum fluctibus acti,
In parteſque abeunt diverſas. namque placebat,
Aut latebras uteri ferro terebrare repoſtas,
Dejicere aut prono molem de culmine, & arce
Praecipitare ſacra, ſcopuliſque illidere acutis,
Aut ſinere aeternis nulli violabile donum
Eſſe diis, quorum ſub numine Pergama ſtabant.
Haec vicit, potiorque aliis ſententia viſa,
Nec Troes potuere aliter. nam fata ferebant
Exitium certum, poſtquam intra moenia magnus
Conſcendiſſet equus, delecta ubi corpora pubis
Grajugenae, primique duces, capita alta, ſedebant
Supremum excidium Phrygibus letumque ferentes.
Dein canit, ut late populantes Pergama Graji
Eruerint patefacta effuſi e roboris alvo,

Egreſ-

Egressique dolis. loca per diversa vagantes
Diversos memorat, vastantesque ignibus urbem;
Ast Ithacum irrupisse domum armipotentis in altam
Deiphobi, ceu Martem ipsum, dicebat Atrida
Stipatum Menelao. horrendam heic protinus armis
Conserere illum ausum pugnam, facilique Minervae
Auxilio fretum tandem vicisse canebat.
Finierat vates: cantu commotus at heros
Moerebat, lacrimisque genas atque ora rigabat.
Ac veluti carum luget quum femina sponsum
Collapsum patriae celsis sub moenibus urbis,
Dum cladem a gnatis carisque a civibus arcet:
Illa videns multo lapsantem in sanguine, & aegrum
Vitam exhalantem super incubat anxia tristes
Ingeminans questus. contra hostes vulnera telis
Adjiciunt, caeduntque humeros & colla retrorsum,
Captivumque trahunt: tanto magis aestuat illa,
Aegrescitque dolens, atque implet lumina fletu.
Sic tum etiam tristi ductor Laërtius imbre
Ora rigans flebat; nec quisquam in sedibus illum
Viderat effusis foedantem pectora guttis,
Alcinoum praeter. qui forte ut sederat olli
Proximus, ingenti suspiria crebra trahentem
Cum gemitu audivit sic interfatus amicos.
Audite o cives clarum genus: aurea ponat
Demodocus jam plectra; haec fors non omnibus aeque
Dulce sonant. ex quo dapibus consedimus una,
Et resona incepit modulari carmina vates,
Ex illo numquam tabescere desiit hospes
Luctibus indulgens: aliquis dolor insidet aegro
Magnus, & assiduo convellit viscera morsu.
Verum agite, edico, vates jam cesset; ut omnes
Laeti-

Laetitia excipiat, noſque una & gaudeat hoſpes,
Id ſatius multo eſt. olli hunc celebramus honorem,
Donaque largimur faciles, reditumque paramus:
Quippe homini, cui tantum aliquis ſub pectore ſenſus
Vivit adhuc, ipſo pro fratre eſt hoſpes habendus.
Nec vero quaecumque petam, tu callidus aſtu
Vera tegas, oro: fari quin omnia praeſtat.
Dic nomen, quo te genitrix, genitorque vocabant,
Et cives, & rura urbi vicina tenentes?
Namque hominum nemo eſt ſine nomine, ut ortus in auras
Prodiit aetherias primum, ſive improbus ille,
Sive probus contra eſt: ſimul ac genuere parentes,
Nomina jucundis gaudent imponere natis.
Dic patrios etiam fines, dic moenia gentis,
Ut referant te ſponte alienae haud mentis egentes
Conſiliique rates? noſtris non puppibus ullus
Rector adeſt, clavoque docet per caerula curſum.
Ipſae hominum mentemque vident penituſque repoſti
Senſa animi; norunt urbes, & pinguia rura,
Quae diverſa locis habitant late undique gentes
Omnigenae, volucrique fuga maris aequora tranant
Aëre & obſcura circum caligine ſeptae,
Quin metuant vel damna pati, vel mergier undis.
Sed memini haec ſolitum quondam memorare parentem
Nauſithoum, & nobis portendere triſtia fata,
Neptunique iras ob talia munera. namque
Adfore dicebat tempus, quum pinea navis
Laeta mari rediens, ſubito ſpumantibus undis
Haerebit, noſtraeque ingens mons ingruet urbi.
Haec genitor: quae dicta velit ſive irrita numen
Sive rata, ut placitum menti eſt, ſic denique cedant.
Tu vero mihi fare, atque haec ſuper adde roganti

Queiſnam jactatus terris, quas vectus & oras
Adpuleris? populoſque doce, cultuſque locorum,
Quaeque gerunt gentes injuſta atque effera corda,
Quae contra hoſpitibus faciles pia numina ſervant?
Cur Danaum Argivumque vicem ſic pectore triſti,
Iliacaeque urbis caſus, auditaque luges
Funera, quae ſtatuere dii, & perfecta tulere
In cantum ſeris ventura nepotibus olim.
An tibi ſub Troja generum mors invida fortem,
Vel ſocerum rapuit, quos nobis numina caros
Ante alios dederunt poſt prolem & germina prolis?
Anne aliquis periit tibi dulci cognitus uſu,
Eximiuſque animi ſocius? non fratris amori
Praetulerim, virtus quem fidum candida junxit.

HOMERI ODYSSEAE
LIBER NONUS.

TAlia quaerenti contra Laërtius heros
Orſa refert. inter magnos o maxime reges
Alcinoë, hunc vatem ſimili dis voce canentem
Dulce audire mihi eſt. neque enim magis ulla voluptas
Grata venit, quam quum populum diffuſa per omnem
Laetitiae vis alma viget, cantuque fruuntur
Ordine diſpoſiti convivae, ubi menſa renidet
Plena epulis, puerique ſuos fragrantia circum
In cyathos magno vina e cratere miniſtrant:
Ab Jove nil equidem melius nec pulcrius optem.
Tu vero caſuſque meos, & triſtia quaerens
Supplicia, infandum cogis renovare dolorem.
Quem primum? quem deinde tibi?referamque ſupremum
Caſibus e tantis, quos me fortuna ſubegit
Ferre diu? primum dicam tibi nomen; ut icti,
Longa licet noſtras via dividat aequore terras,
Hoſpitii maneant ſemper rata foedera nobis.
Sum Laërtiades late celebratus Ulyſſes
Ingenioque doliſque, & fama ad ſidera notus,
Apricamque Ithacam teneo, qua vertice ad auras
Neriton aetherias ſurgit, circumque coluntur
Ioniis crebrae ſeſe inter Echinades undis,
Dulichiumque Sameque & ſilvis alta Zacynthus.
Haec propior terris longo ſtat in aequore ad Arctos
Oppoſita, illae autem verſae reſonantibus auſtris:
Aſpera, ſed juvenum nutrix bona: non ego quidquam

Dulcius optarim, patriae quam viſere fines.
Me tenuit ſub rupe cava formoſa Calypſo,
Auricomi pariter Solis me filia Circe
Inſula in Aeaea tenuit, conjungier ardens
Utraque connubio ſtabili juſtiſque hymenaeis;
Nec tamen ulla meos inflexit pectore ſenſus.
Nil adeo dulci patriae telluris amore
Suavius eſt. nec regna placent, ditiſſima quamvis
Auroque argentoque fluant, ſi nota ſuorum
Pectora, ſi cari longe ceſſere parentes.
Sed jam age, poſcenti referens iter omne retexam,
Triſte quod a Troja reduci Jovis adnuit ira.
Principio Ciconum vexit me ventus ad alta
Iſmara, ubi ferro gentem populatus & urbes
Ingentem praedam ſociis captivaque matrum
Corpora diviſi, ne quis non laetus abiret.
Hinc ſubito celerare fugam, terraſque jubebam
Linquere nequidquam nautas. at juſſa morantes,
Conſiliiſque acti ſtultis non ſecius illi
Pocula ſiccabant laeti, multaſque bidentes,
Flexipedeſque udo mactabant litore tauros.
Interea Cicones fugientes undique cogunt
Auxilia, & late vicinis agmina terris
Conclamant, genus acre virum, & concurrere ad arma
Aut ab equo aſſuetum, aut pedibus, quum tempora poſcunt.
Ergo aderant, quot vere novo ſe frondibus arbos
Induit, & vario flores naſcuntur in horto
Mane ſub auroram. nobis tum nigra repente
Ab Jove tempeſtas & inhorruit aſpera clades.
Nec mora: conſiſtunt acies, ratibuſque ſub ipſis
Pugnam ineunt, longiſque ruunt in vulnera telis.
Nos vero, radiis ſub primae lucis, & axem

Dum

Dum medium caeli sol scanderet, agmine raro
Excipimus belli nubem & defendimur armis.
Sed prono quum sole boum juga solvit arator,
Tum domitos saevi Cicones vertere Pelasgos,
Et seni jaculis confossi e quaque carina
Procubuere viri. fugimus nos cetera turba,
Ingressique rates vehimur per caerula ponti
Moerentes dira sociorum caede peracta.
Nec tamen ante cavae poterant procedere pinus,
Ingenti quam quisque viros ter voce vocasset,
Quos rapuit Ciconum miseros mors invida campis.
Juppiter extemplo boream cum turbine magno
Exciit, ac nebulis horrentibus abdidit omnem
Telluremque fretumque: polo intempesta ruit nox.
In latus obliquant se naves, velaque venti
In diversa trahunt validi, discissaque frangunt.
Nos trepidi legimusque sinus, letumque paventes
In terram e rabido subducimus aequore classem.
Heic geminas noctes totidemque ex ordine luces
Egimus & curis & fracti corda labore
Assiduo. dein pulcra comis ubi tertia caelo
Extulit os aurora, iterum sustollere malos,
Carbasaque instamus ratibus per transtra locati,
Provehimurque salo. classis cita labitur undis,
Qua cursum ventusque gubernatorque vocabant.
Atque ego fors patriae tetigissem litora sospes,
Ni Malean circum dum flecto carbasa, ab aestu
Praecipiti abreptus boreaeque ferentibus auris
Avius errassem praeter vada nota Cytherûm.
Jamque novem luces ventis feror undique vastum
Per mare: conspectas decimo vix lumine ad oras
Lotophagum, gustant qui florea germina, veni.

Egre-

Egredimur cuncti, lymphisque a fonte petitis
Instruimusque toros, navesque epulamur ad altas.
Mox ubi pulsa fames, socios ex agmine lectos
Ire duos jubeo, praeconemque insuper addo,
Qui loca vestigent, & gentis nomina quaerant.
Haud secus ac jussi faciunt, subitoque profecti
Lotophagos adeunt. non illis triste minantur
Indigenae, cladem que parant, at florea loti
Germina dant ultro. sed enim data munera quisquis
Attigit ambrosio ceu mellis dulcia succo,
Nuncius ad naves negat ire, iterumque sodales
Visere: Lotophagis commixti pascier ardent
Flore dato patriamque obliti atque ora suorum.
At non ipse quidem cupidos consistere longum
Passus ibi: invitos animis lacrimasque cientes
Vi dura abduxi, tabulataque ad alta revinxi.
Hinc alios moneo juvenes conscendere classem
Pontibus ingressos, ne quis contingeret ore
Floriferas mihi forte dapes, redituque careret.
Continuo parent, positique ex ordine transtris
Purpureum feriunt remis mare, & aequora verrunt.
Sic etiam hinc fugimus tristes, proramque Cyclopum
Vertimus ad terras. haud est affabilis ulli
Effera gens, fastuque tumens; quae freta deorum
Munere nec frangit glebas neque conserit arva.
Illis proveniunt ullo sine semine cuncta
Sponte sua, variae segetes, expressaque vina
Ingenti de vite, auctis Jovis imbre racemis.
Non populi coetus agitant, nec jura, nec ulla
Foedera: in aërio praerupti vertice montis
Antra tenent; sua quisque regit, legesque ministrat
Conjugibus gnatisque, & mutua commoda spernit.

Insu-

Inſula Cyclopum terris obverſa Lachea
Parva jacet pelago, nec longo tramite diſtans,
Nec portu vicina; & ſilvis horret opacis
Frondea. caprigeni pecoris ſilveſtria paſſim
Agmina paſcuntur; neque enim veſtigia campis
Trita hominum terrent, latebroſaque luſtra peragrans
Rumpit iter durum venator, & avia ſcandit.
Non ovibus colitur, nec vomere ſcinditur ullo,
Seminaque exceptat, deſertis hiſpida glebis,
Cultorumque expers: tantum dat paſcua capris.
Nam neque fluctiſono Cyclopum in litore naves
Stant minio pictae proras, nec texta per artem
Pinea qui jungat curvatae tigna carinae
Ullus adeſt, quibus illi undoſa per aequora vecti
Turrigeras adeant urbes, ceu ſaepe videmus
Ire redire viam nautas alterna meantes
Per freta, & auxilium varia de gente petentes.
Sic etenim parto pubeſceret inſula cultu
Haud ſterilis, paſſimque ſuo daret omnia menſe.
Prata virent late per litus mollia rivis
Uberibus, baccho fecunda & vitibus olim
Aeternis; campique patent, ubi meſſor ariſtas
Carperet ingentes; nigranti uligine circum
Quippe ſolum praepingue ſubeſt: latet aptus in illa
Portus, ubi feſſas retinent non vincula naves,
Anchora nec morſu cohibet, nulluſque rudentum
Uſus adeſt, miſeris ſtatio tutiſſima nautis,
Dum repetant curſus, atque increpet aura morantes.
Pura ſub umbroſo clivoſi tramitis antro
Unda fluit, ramiſque virent frondentibus alni.
Huc nos, credo equidem, divis auctoribus acti
Venimus obſcuram per noctem atraſque tenebras:
Um-

Umbrarum denſa circum caligine tecta
Claſſis erat; non aſtra jubar, non fulgida caelo
Luna dabat nebulis atque atro condita nimbo.
Haud oculis quiſquam ſurgentem ex aequore terram
Viderat, aut magnos provolvi ad litora fluctus,
Ante cavae ſteterunt quam tuta in ſede carinae.
Carbaſa tum demum legimus tellure potiti;
Egreſſique altis a pontibus, aegra ſopore
Corpora curamus, dum lux optantibus alma
Se referat. primo quae poſtquam fulſit Eoo
Purpureo rutilans caelo, nos undique campis
Fundimur, & cupido luſtramus lumine terras.
Ecce autem a nymphis excitae ad litora caprae
Decurrere jugis, ſociis jucunda futurae
Praeda meis epulaeque, maris poſt longa pericla.
Continuo curvoſque arcus celereſque ſagittas
Cepimus e ratibus: triplici mox agmine fuſi
Irruimus circum telis, multaſque per agros
Sternimus, & praedam numerum partimur in omnem.
Biſſenae naves aderant, & cuique carinae
Sorte novem ceſſere; decem mihi corpora lecta.
Sic totam per lucem occaſum ſolis ad ipſum
Inſtamus dapibus ſtrati, pinguique ferina
Veſcimur, haurimuſque cadis fumantia vina
Nondum abſumpta mari: magnam vim ſcilicet omnes
Extulimus, Ciconum ſacras quum cepimus arces.
Atque hinc vicinos Cyclopum lumine campos
Proſpicimus, fumumque videmus in aëra volvi,
Audimuſque ipſos, pecudumque ſonantia magno
Culmina balatu. ſed jam caligine terras
Sparſerat occiduo ſol merſus in aequore, & atris
Admonuit tenebris placido dare membra ſopori.

Ut

Ut vero effulſit roſeo dea pulcra cubili,
Omnibus in coetum ſociis ego rite vocatis
Haec tum dicta dedi. vos heic o fida manete
Pectora, dilecti cives: ego vectus abibo
Cum ſociis navique mea viſurus in illis
Quinam homines terris habitant? an barbara degit
Gens ſine lege; diis an cara, & mutua ſervans
Hoſpitia? haec fatus conſcendo in litore navim,
Meque ſequi jubeo ſocios & ſolvere funem.
Extemplo juſſi parent, perque alta locati
Tranſtra citis verrunt ſpumantia caerula remis.
Inde ubi pulſa ratis tenuit loca proxima curſu,
Litore in extremo reſoni prope marmoris undas
Antrum ingens lauris frondentibus undique opacum
Vidimus. intus oves multae, ſtrataeque jacebant
Caprigeni pecoris matres, obſeptaque ſaxo
Et piceis quercuque alte praeſepia ſtabant.
Hoc metuenda viri facies habitabat in antro,
Qui deſerta procul pecudes in paſcua ſolus
Ducebat, fugienſque ſuae commercia gentis
Impia ſub tacito volvebat pectore facta:
Monſtrum horrendum ingens, homini nec corpore vaſto
Aſſimile, at celſae frondoſo in vertice rupi,
Quum ſtat, & aërias conſurgit ſola ſub auras.
Ergo ibi tunc aliis ſecreta in parte relictis
Ad navim, biſſex ſociis comitantibus omni
E numero lectis proceſſi, munera bacchi
Mecum nigra ferens, dederat quae dulcia proles
Evanthei generoſa Maron longe Iſmara propter
Templa colens arae cuſtos Phoebique ſacerdos.
Hunc etenim quondam veriti ſervavimus una
Conjuge cum cara gnatiſque ad Apollinis aram

Inventum viridi in luco. servatus at ille
Septem caelati dedit auri ferre talenta,
Et solido argento totum cratera rigentem,
Implevitque cados bissenos flore Lyaei
Ambrosio, divum potu, quem rite repostum
Non ullus famulantum aut mas aut femina vidit;
Solus at ipse, uxorque, penus & provida custos.
Ex illo quoties fragrantem in pocula partem,
Ceu mel dulce, sibi fundebant, pocula quaeque
Hausta fontis aqua cyathis miscere solebant
Bisdenis; craterque tamen spirabat odorem
Nectareum; suavi quisquam nec temperet haustu.
Hujus dona ferens magno securus in utre,
In peraque dapes ibam. mens ardet adire
Cominus ingenti membrorum robore fretum,
Agrestemque virum, nec fas, nec jura verentem.
Ingredimur taciti sinuosae in rupis hiatum,
Cunctaque deserto (pingues namque ille per agros
Duxerat ad pastum pecudes) miramur in antro.
In calathis aderat pressi vis maxima lactis,
Stipatique agni stabulis haedique sonabant
Quique suo clausi septo: seorsum ubere pulsi
Jam grandes, mediique, & nati nuper in auras.
Omnia vasa sero nabant: mulctralia juxta,
Cymbiaque adstabant mulgendo accommoda lacti.
Heic primum socii monuere coagula pressa
Surripere, ac subito retro vestigia ferre.
Ad navem abductis gregibus: tum solvere ventis
Carbasa, & undisoni remeare per aequora ponti.
Fecissemque utinam! sed sperans munera, & ardens
Nosse virum, monitis demens parere negavi,
Exitio pubi quamvis erat ille futurus.

In-

Interea positas superis incendimus aras,
Inventisque epulis fruimur, dum redditus agris
Duceret e pastu pecudes. jamque ibat onustus
Fasce gravi referens arentia robora silvis
Nutrimenta igni dapibusque in nocte parandis.
Adstitit ut propior stabulis, dejecit ab alto
Ligna humero: gemuit magno sub pondere tellus,
Nosque metu trepidi latebroso condimur antro.
Ille autem ingrediens simul egit corpora matrum
Speluncam in vastam pressurus turgida lacte
Ubera; at hirsutos villis male olentibus hircos,
Lanigerosque duces ovium sedem ante reliquit.
Dein scopulum in sublime levans emuniit alta
Ostia: non illum campo bisdena movere
Atque duo juga celsa rotis simul acta quaternis
Sustineant: tanto praetendit pondere montem.
Tum medius residens lac mulget, & ubera foetum
Ad sua quemque vocat; plexisque e vimine qua is
Lactis partem aliam cogit, partemque reservat
Spumantem in cyathis, sibi grata in pocula pasto.
Omnia quae properans demum sic rite peregit,
Accenditque ignem, nos curvo ut vidit in antro,
Turbidus affatur. qui vos, atque unde profecti
Stagna per alta maris? pontone inquirere merces,
Praedonum an ritu caput objectare periclis
Errantes juvat usque, & tristia damna ferentes?
Dixerat; extemplo gelida formidine sanguis
Diriguit nobis sonitumque timentibus oris,
Adspectumque trucem: tandem sic pauca repono.
Nos procul a Troja diversa per aequora ventis
Jactati, patrias Danai dum tendimus ora,
Venimus huc nutuque Jovis fatoque coacti.

Gentes dura vides Agamemnonis arma ſequutas
Atridae, cujus caelo nunc maxima fama
Tollitur, evertit poſtquam Priameïa regna,
Feliceſque Aſiae populos. nos ad tua contra
Litora devecti tibi vota en tendimus ultro
Haerentes genibus, facilis dare munera forte
Si qua velis, laetoſque tua dimittere ſede,
Hoſpitii ceu jura ferunt atque exigit uſus.
Tu vero divos veritus miſerere precantum:
Juppiter hoſpitibus laeſis precibuſque repulſis
Ultor adeſt, ſequiturque pios & numine ſervat.
Haec ubi dicta dedi, torvo me lumine cernens
Reddidit iratus. vel te dementia verſat,
Longa vel hinc pelagi via dividit, alta vereri
Qui me forte putas, curare aut numina caeli.
Nulla mihi ſuperique Jovis reverentia; curo
Nec divos: cedunt nobis praeſtantibus orſis
Caelicolae. proin mitte Jovis praetendere vires
Atque odia: haud alius coget me parcere quiſquam
Nempe tibi ſociiſque tuis, ni certa voluntas
Juſſerit, ipſa mihi ſola inviolabile numen.
Verum age dic, navis qua terrae in parte relicta eſt
Huc tibi ſubvecto; vicino an condita portu,
Anne procul? dic: noſſe juvat. cui talia fanti
Contra ego (ſenſi etenim ſimulata mente loquutum)
Subjicio ſic arte. mihi regnator aquarum
Cautibus illidens heic veſtro in litore navem
Praecipiti borea ex alto disjecit adactam;
Hiſque ego cum ſociis vix fugi elapſus ab aeſtu.
Tantum effatus: ad haec nil contra turbidus ille,
Sed ruit, & numero de noſtro corpora bina
Corripiens manibus, catulos velut ubere raptos,

Im-

Impulit ad saxum: sanie sparsoque cerebro
Terra natat. tum secta atro manantia tabo
Membra vorat, manditque, leo ceu torvus in altis
Montibus assequitur quum praedam: haud exta relinquit,
Aut armos, aut dura erosis artubus ossa.
Haec nos cernentes cum fletu ad sidera palmas
Tendimus, & certi media jam morte teneri
Infandum horremus. postquam ille at lacte recenti,
Visceribusque atris miserorum impleverat alvum,
Lanigeras inter pecudes resupinus in antro
Sternitur immenso. me crudum, cominus ense
Educto, monet ira jacentis in ilia ferrum
Condere: fecissemque, animo ni cura subisset,
Nos quoque, si caderet, perituros funere secum.
Haud etenim manibus conando, ullaque moveri,
Quam primum ingressus foribus praetenderat altis,
Vi poterat rupes. inter suspiria noctem
Egimus ergo illam insomnes trepidique pavore.
Postera quum roseo perfudit lumine terras
Orta dies, iterum sopitos excitat ignes,
Et vocat ad mulctram pecudes, mulsisque recentes
Submittit foetus. raptim queis rite peractis,
Prensa manu valida rursum duo corpora nostro
Corripit e numero, dapibusque accingitur atris.
Deinde satur vasto pecudes eduxit ab antro,
Immensam attollens molem, facileque reponens
Ostia ad alta, velut pharetram si tegmine claudat,
Et magno stridore ruens juga celsa petivit
Cum pecore. ipse autem vacua sub rupe relictus
Mecum agito, si qua possimque ulciscier arte,
Victorque auxilio divae armipotentis abire:
Dumque agito, haec animo melior sententia visa est.

Forte olea e viridi clava ingens pingue jacebat
Ad ſtabulum, quam ferre manu poſt ille volebat
Duratam, malo biſdenis ordine remis
Sulcantis freta lata ratis non mole minorem:
Talis erat viſu, tantum ſurgebat in auras.
Partem ego ab hac ferro longam non amplius ulna
Abſcidi, ſociiſque dedi, juſſique polire
Undique: ſupremum laevata in parte cacumen
Ipſe acui flammis ſubdens nigraque favilla:
Deinde fimo, late foedo qui ſparſus in antro
Multus erat, poſui candentem, atque aggere texi,
Ne pateat. ſocios jubeo tum protinus omnes
Sortiri, mecum auderent qui lumen acuto
Torre cavum terebrare, ubi ſomno ſterneret artus.
Illi ſorte legunt, ultro quos ipſe vocaſſem,
Quattuor; his quintus comitem me audentibus addo.
Interea, ſero pecudes ſub veſpere Cyclops
Venit agens, curvaſque redux pecus omne coegit
Speluncae in latebras nil toto ex agmine linquens.
Seu laevum quid forte ratus, ſeu numine juſſus.
Nec minus immanes emuniit objice poſtes,
Uberaque acclinis preſſare tumentia coepit
Caprarumque oviumque, ſuos atque ordine foetus
Submiſit: celeri quae poſtquam exegerat arte,
Ecce duos iterum ſcelerata in pabula caenae
Arripit, & vivos vorat horridus ore cruento.
Atque ego tunc adſtans & nigro pocula baccho
Plena tenens. en vina tibi, quae dulcia potes
Artubus humanis paſtus; cape pocula Cyclops:
Experiere, olim quo potu navis onuſta
Noſtra fuit. rurſum libanti talia ferrem
Dona quidem, ſineres hinc ſi miſeratus abire;

In-

Incolumem. ſed te contra vis effera raptat;
Crudelis! quis te poſthac viſurus adibit
Huc hominum, dira miſerorum caede peracta?
Sic ego: at ille manu capiens ſe proluit almo
Munere, & inſueti captus dulcedine potus;
Da facilis mihi rurſus, ait; dic nomen & una
Ipſe tuum, referes jam nunc digna hoſpite dona;
Et nobis nam terra parit felicibus uvas
Sponte ſua, tumidaſque mero Jovis educat imber:
Hoc tamen ambroſia ut dulcis, vel nectaris hauſtus
Liquitur. haec Cyclops: ſubitoque ardentia rurſum
Vina dedi ter ſponte ferens, terque impiger hauſit
Ille bibens. jamque ut ſenſi praecordia circum
Fervere, ſic coepi ſimulato pectore fari.
Quaeris tune meum Cyclops cognoſcere nomen?
Dicam equidem; promiſſa tamen ſint munera praeſto:
Nemo dicor ego; ſic pectora fida ſodales,
Sic tenerum dici cari voluere parentes.
Vix ego finieram, quum ſaeva fervidus ira:
Ultimus ergo, inquit, tu Nemo vorabere caros
Poſt ſocios, dignumque feres hoc hoſpite munus.
Dixit, & immenſo jacuit reſupinus in antro
Inflexa cervice ſolo; tum pectora ſomno
Victa dedit, patuloque eructans gutture fruſta
Evomuit vino & ſanie commixta cruenta.
Aſt ego ferventi vectem candeſcere feci
Sub cinere, & dictis ſocios hortatus amicis
Ultro animos acui, ne quis mihi cederet auſo
Territus. hinc viridis jam jamque arſurus in igne
Suppoſito quum vectis erat, circumque rubebat
Torridus, eripui flammis crepitantibus: una
Stant ſocii, ingentemque animum deus ipſe miniſtrat.

Jamque

Jamque illi arreptum fixere in lumine torrem
Cuſpide candenti; ſuper ipſe at rectus acutum
Undique verſabam telum. ceu robora navis
Quum terebrant, alius premit inſtans vertice ſummo,
Hinc atque hinc alii torquent utrinque tenentes
Lora manu adnixi ſubter, circumque rotatu
Volvitur aſſiduo trepidatque volubile ferrum:
Haud ſecus ardentem defixo in lumine torrem
Verſamus. calido ſanguis de vulnere manat,
Hirſutumque ſupercilium, ſetoſaque lucis
Urit clauſtra vapor media ardeſcente coruſci
Sede oculi; crepitat flammis jamque intima radix.
Ac veluti magnam properans quum forte bipennem
Rore faber gelido candentem tingit, & undis
Durat (ſic etenim vires rigor accipit aeris;)
Merſa ſonat ſtridetque lacu: non ſegnius olli
Stridet acuta ſonans oculus ſob robore acuto.
Infremit horrendum ſubito; rupeſque fragore
Intonuit, retroque timor nos egit: at ille
Extrahit ex oculo foedatum ſanguine telum,
Correptumque dolens ab ſe procul abjicit, acres
Ingenti clamore vocans e rupe Cyclopas,
Qui cava vicinis habitabant montibus antra.
Continuo auditum celeres unde undique currunt
Ad ſonitum, denſoque ſpecum ſtant agmine circum;
Et ſubito. quidnam voces Polypheme per umbram
Horrendas adeo jactas, trepidiſque ſoporem
Excutis? invito pecudes mortalis an ullus
Surripit? inſidiis, aut vi congreſſus aperta
Te perimit? queis ille furens: me perdidit, inquit,
O ſocii, inſidiis Nemo, non viribus auſus.
Cui mox Cyclopes: te ſola in rupe morantem,

Quando-

Quandoquidem Nemo laedit, morbosa fatigat
Ab Jove missa lues, nec fas contendere contra.
Supplex Neptuni numen tu patris adora,
Quod superest, precibusque voca. nec plura loquuti
Discessere; mihi risus contra occupat ora,
Quum sensi pariterque dolis & nomine captos.
Ille autem gemitusque trahens actusque dolore
Caeca regit manibus palpans vestigia, & altum
Abmovet a foribus montem; tum brachia tendens
Limine considit, si quem comprendere possit
Inter oves tacito tentantem evadere gressu;
Sic me adeo stultum vesana mente putabat!
Contra ego defixus volvebam pectore mecum,
Qua potius certamque mihi sociisque salutem
Arte parem, fraudesque omnes atque omnia rerum
Consilia expendens tanto in discrimine vitae,
(Quippe aderat vis dura,) heic certus denique sisto.
Stabant ductores ovium pinguedine laeti,
Ingentesque, nigro violae suffusa colore
Vellera gestantes: direpto fune Cyclopis
E thalamo hos tacitus ternos per vincula junxi
Nexa pares cohibens. medius mihi quisque gerebat
Unum de sociis, reliqui duo corpore euntis
Cingebant utrinque latus: sic ordine terni
Ibant quemque virum servantes. hinc ego demum
Arjetis (ille etenim superabat maximus omnes)
Arripui tergum, villoso & ventre volutus
Delitui subter, manibusque in vellere denso
Implicitis fidens animo, nec territus haesi,
Usque sub aurorae croceum Titanidis ortum.
Quae simul ac rutilo suffudit lumine montes,
Cornigeros e rupe mares in pascua Cyclops

 Exigit;

Exigit; haud mulctae stabulis atque ubera multo
Lacte graves agnae pariter mollesque capellae
Balabant dominum circa; qui corda dolore
Percitus, extensis venientum terga superne
Palpabat manibus, demens; latitare revinctos
Nec juvenes subter villosam sensit ad alvum.
Jamque adeo super unus erat, portisque propinquans
Ille aries, villis & me gravis, ultimus ibat.
Hunc placide mulcens sic tum Polyphemus euntem
Alloquitur. miserande aries, quae tanta morantem
Caussa tenet, graderis cur nunc postremus in antro?
At non sic ovibus quondam disjunctus amatis
Ibas, ante quidem solitus florentibus agris
Primus inire viam, gelidoque exstinguere primus
Fonte sitim, primusque e pastu tecta subire
Vespere: nunc vero cunctis ignavior exis.
An domini luges oculum, quem perdidit una
Cum sociis malus hospes, ubi praecordia vino
Edomuit mea, Nemo? haud ille hinc vivus abiret,
Si modo vocalis factus tu dicere posses,
Eludit qua parte meam nunc improbus iram.
Ipsius haec certe fluerent aspersa cerebro
Limina diffracto ad cautes, levioraque menti
Damna forent, nihili quae vir malus intulit hostis.
Haec ubi dicta dedit, lentum dimisit in arva
E foribus. longe sat vix excessimus antro,
Primus ego exsilio pedibus, nexuque sodales
Implicitos solvo; nec non simul undique fusi
Innumeras agimus pecudes, & litora cursu
Tendimus ad navim properantes. nec mora visos
Excipiunt plausu socii, partimque reductis
Laetantur, tristi flent partim funere mersos.

Sed non passus ego gemitus extollere nutans
Lumine, & abductos navis tabulata sub ima
Jussi inferre greges, rapidisque incumbere remis.
Illi conscendunt alacres, atque ordine transtris
Dispositi feriunt certatim marmora palmis.
Utque aberant terris, quantum clamantis ab ore
Audiri vox missa potest, illudere coepi
Sic prior increpitans Polyphemum. in rupe vorasti
Non ignava viri gestantis corda sodales,
O Cyclops; dignas solvisti at crimine poenas,
Improbe, nil veritus sacrum corrumpere caede
Hospitium: idcirco sic dis plaudentibus ultus
Juppiter est. nec plura: olli furor arsit in imo
Pectore, & abruptam montis de vertice molem
Arripiens valido contorsit turbine nigram
Ante ratem, rostrumque parum quin frangeret ictu
Abfuit. impulso exundant freta spumea saxo,
Ad terramque trahunt navim refluentibus alto
Fluctibus e pelago, rapiuntque ad litus adactam.
Tunc ego corripui longum de robore contum,
Detrusique ratem campis, simul aequora remis
Admonui juvenes certatim findere nutans
Vertice; nec segnes illi fugere periclum
Viribus adnixi totis. bis longius illo
At spatio postquam provecti cessimus arvis,
Me rursum inclamare juvat; trepidique timore
Contra instant socii blanda sic voce vetantes.
Desine: cur dictis horrendum incessere monstrum,
Improbe, vis? misso modo nos ad litora telo
Impulit adducens, & vix non funere mersit.
Quod si clamantem te magna & voce sonantem
Audierit, jacto cervicem ipsamque carinam

 Disrum-

Disrumpat scopulo: tanto jacit impete telum.
Haec socii. sed non animo deterritus ipse
Abstinui, rursumque Cyclopem affatus ab ore
Sic coepi. si quis rapto de lumine quondam
Te poscat, Polypheme; tibi dic illud Ulyssem
Eripuisse satum Laërta, Ithacesque tenentem
Regna procul, bello populatum Pergama Trojae.
Sic ego. contra autem cum luctisono ululatu
Ille refert: heu prisca tenent me oracula vatum,
Credo equidem: fuerat divino heic numine plenus
Telemus Eurymedes, venturi & praescius aevi
Inter Cyclopas volventia fata canebat;
Omnia qui docuit me quondam, atque adfore, dixit,
Eripiat qui dulce ferus mihi lumen, Ulyssem.
Hunc ego sed pulcrumque aliquem rebarque futurum
Ingentem, nec non praeclaro robore fretum
Forte virum: nunc me parvusque & viribus expers
Nescio qui misere captum domitumque Lyaeo
Perdidit. huc adsis tamen o, cape munus, Ulysseu:
Ipse tibi reditum Neptuno a rege precabor,
Cujus ego soboles, nec se negat ipse parentem
Esse meum. potis autem idem me reddere solus
Incolumem, nullusque alius seu forte deorum
Sive hominum. dixit: subito cui talia reddo:
Sic utinam possimque anima vitaque carentem
Te jacere exstinctum nigras Plutonis ad umbras,
Ut reddet non ipse oculum vel rector aquarum.
Quae quum fatus eram, supplex ad sidera palmas
Sustulit affatus Neptunum hac voce parentem.
O genitor saevoque potens Neptune tridenti,
Si tua sum proles, si tu mihi sanguinis auctor,
Da, pater, in patriam redeat ne victor Ulysses

Laërta genitus procul hinc Ithacensia ponto
Regna colens. vel si reducem contraria votis
Fata meis poscunt, certusque hic terminus haeret,
At sero veniat, sociorum & funere tristis;
Nec patria in puppi, videatque indigna domorum
Excidia, & misera turbatos clade penates.
Talibus orabat; genitor nec vota precantis
Respuit: inde aliam majori pondere molem
Contorquens vacuas caeli projecit in auras,
Immisitque ratem post curvam turbinis actam
In morem, clavo propius. furit aestus aquarum
Praecipiti sub monte, ultraque impulsa carina
Fluctibus a tumidis contraria litora tangit.
Ergo exoptata tandem tellure potiti,
Qua reliquae stabant naves, sociique sedentes
Lugebant nostro concussi pectora casu,
Subductam in sicca navim religamus arena,
Egredimurque ipsi, pecudesque educimus omnem
In numerum praedam sortiti partibus aequis:
Maximus atque aries cessit mihi munere soli
Sponte datus. viridis quem celsa in litoris ora
Rite Jovi magno, caelum qui numine torquet,
Mactavi femora incendens. respexit ad ignes
At non ille sacros, irata mente volutans
Excidium classis, miseranda & fata meorum.
Sic igitur totam per lucem in gramine strati
Solis ad occasum dapibus vinoque fruentes
Vescimur; & postquam nigras nox attulit umbras,
Sternimur in placido carpentes litore somnum.
Inde ubi clara diem stellis aurora fugatis
Extulit, hortatus nautas conscendere jussi
Protinus, & tortos campis laxare rudentes.

Nulla

Nulla mora est: dictis parent, cunctique locati
Considunt transtris, & remis spumea volvunt
Aequora. jam fugiunt terrae, vehimurque per undas
Solliciti ac duro sociorum funere tristes.

HO-

HOMERI ODYSSEAE
LIBER DECIMUS.

PRotinus Aeoliam veni, qua fluctibus acta
Insula in instabili dis carus tecta colebat
Aeolus Hippotades: consurgunt aerea circum
Moenia, & ingenti procurrit vertice rupes.
Corpora gnatorum bissena in sedibus olli,
Sex pueri, totidem forma praestante puellae,
Ludunt, atque inter se laeti mutua curant
Connubia assueti patriis considere mensis,
Perpetuasque dapes celebrare. it nidor ad auras
Aetherias per lucem altis late undique tectis;
At tacita sub nocte sua cum conjuge quisque
Mollibus in thalamis strato super incubat ostro.
Hos ego tum fines tetigi, facilique receptum
Aeolus hospitio fovit, dum menstrua totum
Luna iter expleret. saepe ille audire volebat
Ilion, Argivumque rates, reditumque Pelasgum;
Cunctaque ego contra narrabam rite petenti.
Verum ubi jam cupidus volui discedere, & illum
Admonui, nihil ipse mihi, quibus indiget usus,
Abnuit, ingentemque novennis tergore tauri
Utrem ferre dedit, introque sonantia clausit
Flamina ventorum; namque illum rector olympi
Et rapidos jussit mulcere, & tollere ventos.
Ipse suis utrem manibus sub transtra locatum
Argento molli vinxit, ne quâ via ventis
Adsit, & aequoreas tantum strepitantibus auris

Mulceat excitus zephyrorum ſibilus undas.
Ceſſimus, atque novem ſulcantibus aequora luces
Et noctes totidem, decimo ſub lumine viſi
E pelago nobis patrii ſe oſtendere colles,
Ardenteſque ignes propius. mihi pectora preſſit
Dulcis & alta quies feſſo; namque ipſe regebam
Uſque ratem, nullum ſociorum vela movere
Paſſus adhuc, patria citius quo ſede potirer.
Interea nautae vario ſermone ferebant
Multa inter ſeſe, meque auri pondera ferre
Argentique domum ventorum a rege putabant.
Atque aliquis comitem ſpectans: proh Juppiter! inquit,
Omnibus ut carus, quaſcumque accedit ad oras,
Advenit hic: multas Trojana ex urbe reportat
Laetus opes; eadem nos vero caerula menſi
Nequidquam patrias vacui remeamus ad aedes.
Ecce etiam pretioſa dedit nunc munera ferre
Aeolus. eja omnes juvet inſpexiſſe, recluſo
Aurique argentique latet quae copia in utre?
Sic fatur, cunctoſque eadem dementia vincit,
Et laxant jam vincla utri. ſimul agmine venti
Ocyus erumpunt omnes, ſaevaque procella
Abripiunt pubem turbata per aequora longe
A patria flentem nequidquam. atque ipſe ſopore
Excitus, & triſti concuſſus pectora caſu
Mecum agito, in fluctuſne ruam, vitamque relinquam?
Anne feram tacitus, caeleſti veſcar & aura
Vivus adhuc? praeſtat ſupereſſe; imaque reſedi
Sub puppi tacitus, claſſem dum turbine venti
Rurſus in Aeoliam ferrent, circumque ſodales
Ingemerent. illic iterum tellure potimur,
Fontibus atque hauſtis naves epulamur. ad ipſas.

At

At dapibus postquam vires potuque refectae,
Praecone & socio tantum comitatus ab uno
Hippotadae petii sedes, quem larga bibentem
Pocula cum gnatis deprendi & conjuge cara.
Ut veni, primo consedi in limine tecti
Ante fores: illi reducem stupuere videntes,
Et subito: quae caussa movet? quod numen, Ulysseu,
Ingruit adversum misero? te nuper amico
Auxilio tutum patrias dimisimus oras,
Et quocumque animo cuperes intendere cursum?
Talia quaerebant. queis ipse: heu perdidit, inquam,
Me comitum vesana manus, somnusque fefellit
Improbus. optatam miserati o ferte salutem,
In vestra namque ipsa manu. tum plura paranti,
Mulcentique animos dictis pater Aeolus infit:
Ocius o discede hominum jam pessime, & isthinc
Eripe te: curare nefas me quippe sceleftum
Invisumque diis superis caput: aequore in alto
Jam pereas laevoque huc fato & numine vectus.
Haec dicens tristemque animi graviterque gementem
Expulit e domibus. rursum freta caerula moesti
Verrimus, & duro pubes defessa labore
Deficit incumbens remis, frustraque negatam
Ipsa sua suspirat opem jam perdita culpa.
Sex adeo noctes totidemque ex ordine luces
Dum ferimur, nos celsa Lami sub moenia sistit
Septima lux; ubi longam habitant Laestrygones urbem,
Pastor & e campis rediens inclamat agentem
Pastorem in saltus pecudes, auditque vocantem
Ille quidem diversa petens; duplicemque referret
Idem ubi mercedem dulci sine munere somni
Balantum per prata greges, armentaque pascens:

Proxima nam lucis noctisque est meta viarum.
Heic ingens sese portus venientibus offert
Quem scopulis cingunt praeruptis undique cautes,
Litoraque adversis procurrunt frontibus ante
Ostia, & angusto fauces arctantur hiatu.
Huc alii duxere rates, tortoque carinas
Inter se propius vinxere ad litora nexu,
Immoto qua parte silent freta caerula fluctu,
Et circum placidis substernitur aequor arenis.
Solus ego haud subii portum, navimque rudente
Implicui extremo religatam in margine ripae
Extrorsum ad cautes; specula dein celsus ab alta
Prospectum exploro: non ulla hominumve boumve
Signa noto, tantum caelo consurgere fumum.
Hinc subito socios praemitto, & quaerere gentis
Praecipio nomen, lectis ex agmine binis
Adjunctoque simul praecone. iter ocius illi
Corripiunt, celso montis de vertice ad urbem
Arida quo rapidi vectabant robora currus.
Illis Antiphatae Laestrygonis inclita gnata
Obvia, dum magnae sub moenibus urbis aquatur,
Venit, ubi Artaciae vitreis argenteus undis
Fons sonat, & patriae semper fluit utilis urbi.
Hanc adeunt propius, dictisque affantur; & una,
Quinam habeant homines, quae sint ea moenia, quaerunt.
Talia quaerentes duxit genitoris ad aedes
Illa sui; at postquam subiere in limina gressu,
Terruit ingressos alta stans mole velut mons
Femina, quae subito jactans ad sidera voces
Exciit absentem thalami sibi foedere junctum
Antiphatem. ruit ille foro molitus acerba
Fata meis, sociisque fuga properante duobus

Elapsis,

Elapſis, alium rapiens vorat horridus ore,
Inceditque altis totam clamoribus urbem.
Quo ſonitu exciti Laeſtrigones undique currunt
Innumeri, vaſta referentes mole gigantas,
Et late ſcopulis effuſi immania ſubter
Saxa rotant: gemitus dira ſub morte cadentum
Tollitur, & fractae ſtridor ferit aethera claſſis,
Transfixiſque viris inhiant ceu piſcibus hoſtes.
Aſt ea dum clauſo fervebant funera portu,
E femore eductum vagina protinus enſem
Corripio, & ſtricto ferio retinacula ferro
Hortatus comites validis incumbere remis,
Molirique fugam. ſimul illis excitus ardor,
Jactantque adducuntque manus: ſic praepete curſu
Una ratis mecum fugit ſubvecta per altum,
Atque aliae diro perierunt turbine fractae.
Hinc adeo elapſi turbato corde per undas
Provehimur, tantoque juvat fugiſſe periclo
Incolumes. Aeaea oſtenditur aequore contra
Inſula, ubi ſedem Circe formoſa tenebat
Aeaetae germana ſoror; nam Sole creati
Et Perſa genitrice ambo, eximia Oceanine.
Vertimus huc taciti proras, portuque ſubimus
Non divum ſine mente; duas & litore noctes
Exigimus totidemque dies, vix aegra trhaentes
Corpora, ſolliciti curis fractique labore.
Tertia ſed poſtquam roſeo jubar extulit ortu
Alma dies, haſtam capiens enſemque coruſcum
In ſpeculam aſcendo de litore, ſicubi cernam
Culta ſoli, vocemque arrectis auribus adſtans
Accipiam. ut veni, conſcenſo vertice, fumum
Volvier aſpexi denſis nemus inter opacum

Arboribus longe penetrali e culmine Circes.
Atque etiam tacitis propius succedere tectis
Audentem dum cura subit, descendere navim
Ad celerem visum satius, dapibusque refectos,
Qui loca vestigent, lectos praemittere pubis.
Jamque ubi tendebam vicina ad litora gressum,
Tunc aliquis divum caeli miseratus ab arce
Obtulit arboreis mihi cervum cornibus altum
Ipsa sub ora viae in medio; latebrosa relinquens
Qui nemora e pastu gelidum veniebat ad amnem
Fonte sitim cupiens restinguere; namque caloris
Arida vis illum, solisque exegerat ardor.
Protinus egressum, tergo qua spina recumbit
In medio, aggredior: cuspis latus aerea transit;
Decidit, exanimesque artus in pulvere volvit:
Hunc super insiliens ferratum e vulnere telum
Eripui, tractumque solo viridante reclinans
Lenta manu carpsi virgulta, & vimina torto
Fune simul nectens, haud longo ingentia vinclo
Crura feri implicui, monstrumque immane subivi.
Sic ego processi curva cervice gravatus,
Innixusque hasta; neque enim manus altera quibat
Ferre humero impositum: tanta ingens mole patebat.
Ut ventum ad navim, dejecto pondere fidos
Admonui socios dictis moerentia mulcens
Pectora. non miseri quamvis Plutonia regna
Ibimus ante, viri, quam nos occumbere leto
Fata velint: largo nunc o dum pabula victu
Sufficiunt, revocate animum, atque accumbite mensis.
Talia stans propius memoro, paretque juventus
Undique conveniens, mirataque litore cervum
Obstupet, & magna defixa in mole moratur.

At

At simul ac omnes explerunt lumina visu,
Puro in fonte manus loti convivia mensis
Laeta parant celeres, occasum & solis ad ipsum
Implentur dulci baccho largaque ferina.
Quum subiit sol stagna maris caligine spargens
Telluremque polumque, herboso in litore somnum
Cepimus; ut vero radiis aurora refulsit,
Stans medio in coetu tali sum voce loquutus.
Huc aures adhibete, experti & tristia fata
O socii (nec enim surgat qua parte vel arctos,
Vel resonant austri; qua sol petat aequora fessis
Tardus equis, aut unde oriens sese inferat axe,
Novimus ignari,) si qua est via certa salutis,
Consulite in medium, mihi nulla ostenditur aegro.
Namque ego dum scopuli celso de vertice lustro
Omnia, fluctisono vidi loca gurgite clausa
Undique: stant humiles fumo, & fumus ad auras
Volvitur in medio crebris nemus inter opacum
Ilicibus. vix fatus eram, quum territa pubes
Concidit, & casum Laestrygonis anxia volvens
Antiphatae, necdum vim saevi oblita Cyclopis,
Horret, & effusis humectat fletibus ora:
Non lacrimis at tempus erat: partitus omnem
Stat numerum in geminas partes; dux agminis ipse
Unius, Eurylochus partem dux alter habebat.
Dein galeae in resono sortes concussimus aere,
Et primum Eurylochi retulit sors concita nomen.
Ille invadit iter celerans, juvenesque sequuntur
Bisdeni supraque duo, sociosque profecti
Nequidquam flentes moesti post terga relinquunt.
Jamque iter emensi niveo de marmore structa
Tecta vident Circes media surgentia valle;

Montani-

Montanique lupi circum fulvique leones
Stant placidi in foribus, quos diva potentibus herbis
Lenierat. non illi acres venientibus inſtant,
Sed blandi, & longis teſtantes gaudia caudis
Luxuriant; reducemque velut quum divite menſa
Excipiunt catuli dominum ſibi nota ferentem
Pabula; ſic variae facies atque ora ferarum
Ludebant circum. ſed viſu territa pubes
Reſtitit, & foribus preſſit veſtigia primis.
Interea dulci reſonantem gutture Circem
Audiit, arguto magnam dum pectine telam
Aſſiduo incumbens operi dea pulſat, & auro
Mollia purpureae pingit velamina lanae.
Primus ibi ante alios, magno quem ſemper honore
Complexus, carumque habui magis omnibus unum
In mediis adſtans coepit ſic voce Polites.
Heic aliqua ingentis percurrens ſtamina telae
Dulce canit (tremulo reſonat domus ardua cantu)
Seu dea ſeu mulier: quin illam voce ciemus?
Vix ea fatus erat, ſonituque excita repente
Nympha fores rutilo ſtridentes cardine pandit,
Invitatque viros. cuncti irrupere ſequentes
Heu miſeri, Eurylochum praeter, qui tecta ſubire
Abnuit, inſidias veritus fraudemque latentem.
Jamque introgreſſos dea vafra ſedilibus omnes
Collocat, & cererem niveique coagula lactis,
Mellaque cum dulci confundit nectare bacchi,
Tum nocuo miſcens medicatas gramine fruges
Porrigit, & patriae cunctis oblivia fundit.
Poſt ubi guſtarunt, virga dea ſaeva potenti
Percutiens altis clauſit praeſepibus omnes
Mutatos in membra ſuum vocemque coloremque

Et ſetas: tantum manſit vis priſtina mentis.
Stant moeſti lugentque ſimul; fera pabula Circe
Iliceos fetus, glandemque, atque aſpera corna
Sufficit, & quaecumque ſues manduntque vorantque.
Interea Eurylochus fugiens redit inde relictam
Nuncius ad navim, magno ſed corda dolore
Perculſus fruſtra conatur mittere vocem,
Nec valet, & curis ingentibus aeſtuat intus
Ora rigans lacrimis. nos contra inſtamus, & omnes
Sollicite precibus pavitantem urgemus: at ille
Redditus in ſeſe tandem ſic ora reſolvit.
Ivimus, horrenti qua procubat ilice ſilva,
Contigimuſque domum ſecto de marmore ſtructam
Valle ſub umbrifera. cantu ſolata laborem
Intus inaurato texebat pectine telam
Seu dea ſeu mulier: ſociiſque vocantibus ultro
Inverſo reſonos patefecit cardine poſtes,
Accivitque viros. ſequitur male cauta vocantem
Turba ſimul, ſoluſque dolos ratus ipſe reſedi.
Continuo ex oculis omnes abiere, neque ullus
Praeterea longo reſidi mihi tempore viſus.
Dixerat: ipſe autem bullis fulgentibus aptum
Enſem humero ingentem ſuſpendo arcumque ſonantem,
Atque ipſum noto jubeo me ducere calle
Eurylochum. ſed genva manu complexus utraque
Ille mihi: ne quaeſo, inquit, Jovis inclita cura,
Invitum ne coge: ſine heic me ſponte manere:
Incolumis nec enim jam tu, mihi crede, redibis,
Nec quemquam abduces. quin o fugiamus, & undis,
Si qua manet miſeros, praeſtet tentare ſalutem.
Cui refero: maneas licet iſtheic, comprime greſſus
Euryloche, & reſidens dapibus vinoque fruare;

Ibo

Ibo solus ego, nam me vis aspera cogit.
Sic fatus puppimque & litora nota reliqui.
Ast ubi per sacram celerans vestigia vallem
Non procul a Circes aberam penetralibus altis,
Adstitit aurata mihi virga insignis eunti
Mercurius juveni similis, cui prima rubentes
Flore genas molli spargit lanuginis aetas,
Amplexusque manum placido prior edidit ore.
Quo tantum juga solus obis, ignotaque lustras
Arva miser? socii tibi saevae in limine Circes
Setigeri jam plena sues praesepia complent.
Auxilione venis miseris? at non tamen inde
Effugies una stabulo conclusus eodem.
Sed tibi parta salus per me est: hoc accipe gramen,
Quod retinens manibus nympham securus adibis,
Exitiumque malum fugies & tristia damna.
Quin etiam insidias Circes atque omnia dicam
Consilia expediens: primum tibi mixta parabit
Pocula, & objiciet medicatis frugibus offam.
Sed neque sic poterit corrumpere; namque resistet
Hos tibi servatum, mea munera, gramen in usus.
Dein ubi percussum virga te diva sonanti
Contigerit, stricto contra tu protinus ense
Irrue in adversam, jam vulnera jamque minare.
Illa manus tum victa dabit, tremefactaque ducet
In thalamum te sponte vocans. nec vota precantis
Respue, ut incolumes socios ipsumque remittat
Servatum te blanda. prius tamen exige, divum
Numina uti juret, nullum tibi deinde periclum
Adfore; ne mollem nudato corpore reddat
Indecoremque animi. sic dicens, gramen ab ima
Evulsum terra subito mihi tradit, & usum

Edo-

Edocet. illi atro radix perfusa colore
Nigra subest, niveo lacti flos concolor halat,
Moly vocant superi, donum mortalibus aegris
Difficile inventu, possunt vero omnia divi.
Haec inter sese motis. Cyllenius alis
Per nemus umbriferum levat alti ad culmen olympi;
Contra ego multa putans processi ad limina Circes.
Ut celerans pulcrae tetigi penetralia nymphae,
Ante fores clamans tenui vestigia: at illa
Audiit, & surgens reseratis postibus aulam
In mediam accivit moerenti corde sequentem:
Protinus ingressum rutilanti in sede locavit
Sub pedibus mihi fulcra aptans, molitaque fraudem
Aurea commixtis infecit pocula succis.
Sed postquam data dona bibens interritus hausi,
Contigit aurata me virga: atque ocius, inquit,
Cum sociis i foeda tuis praesepia serva.
Dixerat: ast illam correpto turbidus ense
Aggredior, trepidaeque minans jam desuper insto.
Ipsa autem inclamans subiit, genibusque prehensis
Haesit inexpletum lacrimans sic ore loquuta:
O quis, & unde venis, quaenam tibi patria tellus,
Qui talem genuere? haec te sine labe bibisse
Pocula, quae nostro quotquot medicata veneno
Contigerunt, sensere malum? tibi pectore robur
Indomitum, nullique subest mens pervia fraudi.
Tu certe, nec vana fides, ille acer Ulysses,
Quem mihi venturum spondebat classe per aequor
Iliacis reducem campis Cyllenia proles.
Quin age vagina ferrum jam conde reponens,
Et thalamos conscende meos, ut amore potiti
Mutua firmemus nos inter foedera pacis.

Talia cui fanti refero. mollire furentem
Posse etiam speras precibus, convertere nostros
Ausa prius socios in vultum ac terga ferarum;
Nunc autem in thalamum, si captum fallere possis,
Invitans me blanda? ut mollem & honore carentem
Perfida post reddas nudatum turpiter artus.
Sed non ante tuum meme conscendere cernes
Nympha torum, quam sancta deum mihi numina rite
Adjures testata; nihil dein triste timendum.
Nec plura: illa deos sollemni more sacrorum
Jussa vocat, spondetque fidem. queis ipse peractis,
Haud renui nymphae votis parere vocantis.
Sedibus in pulcris forma praestante puellae
Quattuor, assuetae varios properare labores,
Olli aderant: almam sacris e fontibus ipsae
Progeniem, silvisque trahunt, fluviisque, sonanti
Qui pelago sese miscent, pontoque residunt.
Accelerant omnes: Tyriisque sedilia stratis
Illa tegit, subterque locat canentia lina:
Haec ponit mensas, atque apta sedilia mensis
Admovet argento e puro cum lancibus aureis.
Atque alia ambrosium miscet cratere Lyaeum
In rutilo, funditque aurata in pocula circum;
Ultima fert liquidos rores; atque excitat ignem
Sub tripode ingenti: superas vapor udus ad auras
Tollitur. at flammis intus tepefactus ut humor
Incaluit, subiitque labrum splendentis aheni,
Ipsa manu facili positos invergit in artus
E tripode undanti rorem, spargitque superne
Cervicemque humerosque, & amatis irrigat undis
Usque fovens, redeant dum lasso in corpore vires
Exempta jam tabe mihi. tum denique olivo

Spar-

Sparſit, & abluti niveos ſuper induit artus
Veſtibus intextis auro, ſolioque locavit
Languida ſuffultum molli veſtigia ſtrato.
Atque eadem manibus fontes de more miniſtrat,
Aureus effundit cyathus quos ore lebetem
In ſolidum argento, & menſis mantilia ſternit
Candida. fert cererem calathis, & lancibus eſcas
Altera jam ſtipat, meque ultro ſedula tardum
Excitat. ipſe autem moerenti corde ſedebam
Anxius, atque alias volvebam pectore curas.
At poſtquam tacito defixum lumina vultu,
Spernentemque epulas vidit, ſic prima dolentem
Alloquitur Circe. cur o taciturnus, Ulyſſeu,
Sic reſides muto ſimilis, nec munere gaudes?
Inſidias certe metuis, quum triſte timendum
Jam nihil eſt, poſtquam divos in verba vocavi
Pollicita aeternum foedus. cui talia fanti
Sic retuli: quis, diva, movet pietatis imago
Ulla animum cui forte, epulas contingere laetus
Suſtineat prius, ille ſuos quam ſolvere curet,
Et coram aſpiciat ſocios? tu redde meorum
Corpora, nec ſegnem cernes accumbere menſis.
Haec ego fatus eram; quum Circe e limine greſſus
Extulit, & virgam capiens ſtabula alta recluſit,
Exegitque ſuum mutata in corpora pubem.
Stant miſeri juvenes; medios quos illa per omnes
Incedit, ſpargitque novum per membra liquorem
Cuique viro. fluxere horrenti e corpore ſetae,
Induerant quas ante, & primae forma juventae
Reddita continuo verſos illapſa per artus
Pulcrior, & multa renovata in luce refulſit.
Atque ubi me coram videre, amplexibus omnes

Effusi petiere manum, dulcique repente
Omnibus exorto late domus excita fletu
Insonuit. jam diva simul miseratur, & ipsa
Cominus aggreditur sic me solata gementem.
O Laërtiade navim litusque relictum
Nunc repetens, pelago fac primum educere puppim
Tellurem in siccam, speluncisque abdere opacis
Armaque, & advectam Phrygio de litore gazam;
Huc iterum dein ipse veni socia agmina ducens
Emensum per iter. dixit; nec jussa moratus
Protinus ad navim celerans vestigia torsi.
At juvenes sola pelagi resonantis in acta
Tristia foedabant lacrimis manantibus ora.
Ac veluti molles vitulae circum ubera matrum,
Quum redeunt campis dulci jam gramine pastae,
Saltibus adversae ludunt; nec vincla nec illas
Ulla tenent jam septa; at circum armenta vagantur,
Et querulis implent late mugitibus auras.
Haud aliter pubes me circum affusa ruebat,
Ut reducem primum vidit; nec segnior omnes
Laetitia invasit, quam si patria arva tenerent
Sedibus excepti placidis, longosque cientes
Incassum gemitus verba inter singula cuncti
Sic memorant. reduci jam te, nos alma voluptas
Non minor incendit, Jovis o certissima cura,
Quam si Ithacae nobis tetigissent litora prorae:
Quin age & infandos sociorum edissere casus.
Quos ego solatus: navim subducite, dixi,
Speluncisque cavis advectam condite gazam,
Armaque; tum celeri gressu vestigia ferte
Me duce, ut incolumem sacra intra limina Circes
Cernere contingat plena ad convivia pubem.

Nec

Nec plura: illi omnes ſubito mea dicta ſequuntur;
Sed non Eurylochus, ſolus qui fida tenere
Agmina conatus: quo nos nunc ibimus, inquit,
Ah miſeri! tantus qui nam nova quaerere damna
Ardor agit? nos ſaeva deae penetralia adire;
Scilicet ut ſubito mutati in membra luporum,
Setigerique ſues facti dirique leones
Excubias divae foribus ſervemus adacti?
Excidit an Cylops animis, improvida pubes
Hoc duce quum ſubiit ſceleratae rupis in antrum?
Unius heu capitis miſeram dementia triſti
Perdidit exitio. fundentis talia ab ore
Protinus educto cervicem abſcindere ferro
Ira ſubit, quamvis propius mihi ſanguine junctus
Ille foret; verum ſocii tenuere furentem;
Et precibus flexere animum ſic deinde loquuti.
Ni tua juſſa vetant, maneat licet ille relictus,
O Jove nate; ratem ſervet: nos limina ad alta
Duc age, luſtratoque citos rege tramite greſſus.
Vix haec finierant, navimque & litora cuncti
Deſeruere alacres: audet non ipſe manere
Eurylochus, verituſque meas iraſque minaſque
Ingreditur, moeſtuſque legit veſtigia pone.
Interea Circe tectis penetralibus omnes
Laverat, & pingui juvenes luſtrarat olivo
Inducens tunicaſque ſuper laenaſque decoras.
Cernimus accinctos epulis; noſque illi ubi contra
Conſpexere, ſimul varios in pectore motus
Suſcipiunt, lugentque ſimul: gemitu omnia late
Atria, & effuſis reſonant clamoribus aedes.
At dea tum ſubiens propius: ſate ſanguine magni
Laërtae o, dixit, triſtem nunc ponite luctum,

Et

Et lacrimas cohibete. mihi sunt omnia nota,
Experti quaecumque mari sive estis in alto,
Seu terris, toties inimica a gente fugati.
Sed victu revocate animos, quos ante profecti
Ex Ithaca quondam Phrygiis habuistis in oris
Pectore sub forti. nunc & sine viribus artus,
Et defessa malis longoque errore viarum
Aegrescit mens victa, ullam nec cura quietem
Dat miseris, laetave animos dulcedine spargit.
Sic ait; & cuncti dictis paremus ovantes.
Heic igitur toto lenti consedimus anno
Perpetuis pasti dapibus, dulcisque Lyaei
Munere gaudentes. postquam sol aureus annum
Mensibus exactis revoluto temporis orbe
Egerat, & longas perfecerat ordine luces,
Talibus aggressi juvenes. quid, lente, moraris
Immemor heu patriae longum? si fata reposcunt
Incolumem te certa tuas contingere sedes,
Infelix o rumpe moras. sic voce monebant
Sollicitum votisque ultro parere volentem;
Et rursum instaurant epulas, & pocula libant
Usque sub extremam lucem. quae sole cadente
Cessit ubi, nigris & inhorruit aura tenebris,
Hac illac strati placido dant membra sopori.
Ast ego conscendens assueta cubilia nymphae
Illius accessi genibus, lacrimisque profusis
Haud ignaram adii tali prior ore loquutus.
O dea, pollicitum jam tu mihi perfice munus,
Et patriae me redde. haud ipse resistere votis,
Haud socii, mea cura, valent, qui semper acerbis
Quaestubus increpitant, quoties tu diva recedis,
Me circum assussi. sic ipse; at nympha precanti
Blan-

Blanda refert: non his invitos longius oris
Vos teneam, jam pone metus, o fortis Ulyssèu.
Longa tamen vobis via restat, & ante petenda
Persephones domus atra atque alti regia Ditis,
Caecus ubi responsa dabit certissima vates
Tiresias, cujus menti vis integra perstat.
Namque etiam exstinctus, voluit Proserpina, solus
Ut saperet: volitant alii sine honore per Orcum
Umbrae infelices, simulacra carentia mente.
Dixerat illa: mihi gelida formidine sanguis
Diriguit; taedet vitae lucisque sedentem
In thalamo, fletuque sinus atque ora rigantem.
Post ubi me luctu satiavi moestus acerbo,
Collegique animum: fare o pulcherrima, dixi,
Ecquis erit dux ille, viam qui monstret ad Orci
Limina? numquam adiit Plutonia regna carina
Ulla, nec umbrarum subiit loca nigra silentum.
Sic ego, sic iterum Circe: non ulla fatiget
Nunc te cura ducis; tantum volitantia malo
Carbasa tende manu residens, placidasque per undas
Excitus impellet boreas tibi flamine puppim.
Mox tamen oceani quum jam tranaveris aestum,
Litus ubi stat molle, & frondibus horret opacis
Populus, & steriles platani, salicesque nigrantes
Tergeminae silva alta deae, tu gurgite summo
Siste ratem, Ditisque nigra in penetralia tende;
Quaque Pyriphlegethon torrens Acherontis in alveum,
Cocytusque fluit Stygio deductus ab amne
Rupe sub adversa, resonant ubi murmure magno
Amborum late ripae coëuntibus undis.
Huc subiens fossam cubito non amplius altam
Effodere, & circum libamina jussa memento

Spar-

Spargere mella ferens medicata, & dulce lyaeum;
Tum latices de fonte, & adorea munera funde
Manibus. his actis ſimulacra carentia vita
Supplicibus ſupera votis, Ithacamque reverſum
Multa vovens ſterilem praeſtanti corpore vaccam
Ignibus impoſitam ſacris dic rite daturum,
Structurumque pyram cumulatam rebus opimis.
In primis vero nigranti vellere ſoli
Tireſiae ſponde, pecudes qui maximus inter
Lanigeras aries veſtris in ovilibus errat.
At ſimul ac precibus manes in vota vocaris,
Enſe aries cadat ictus, & atri velleris agna
Verſa Erebi ad fauces: tu contra averte reflectens
Cervicem, fluvioque ſubi circumundique fuſae
Advenient animae, tenues ſine corpore vitae.
Tunc ſocios hortare, ignique imponere ſacro
Praecipe jam ferro mactatas ante bidentes
Pellibus ereptis, nec non dis fundere vota
Perſephonae metuendae & magnanimo Plutoni.
Ipſe autem ſtrictum vagina protinus enſem
Eripiens propius reſide, circumque volantes
Sanguinis a rivo prohibe ſine viribus umbras,
Tireſias dum fata ferat: non ille moratus
Adveniet, reditusque modum totumque docebit
Certus iter, quo longa iterum maris aequora luſtres.
Haec dea: quum caelo rutilans Aurora refulſit,
Admonuitque toro conſurgere: jamque ego laenam
Accipio tunicamque; at nymphae veſtis ad imos
Candida defluxit talos, atque aurea cinxit
Zona ſinus, tenuiſque comas velavit amictus.
Hinc ego tunc celerans tectis penetralibus ibam,
Hortabarque viros: o ſomno ſurgite, eamus;

Nam divae sic jussa ferunt. quae talia postquam
Dicta dedi, laeto socii clamore sequuti
Expediunt sese, quos nec tamen inde malorum
Expertes potui salvosque abducere cunctos.
Elpenor nam forte fuit pubentior aevo
Omnibus, haud bello validus, nec pectore fortis,
Qui, tacita sub nocte mero somnoque sepultus
Parte in secreta fessos ut straverat artus,
Excitus extemplo turbari tecta tumultu
Audiit, oblitusque sui, strepitumque sequutus,
Nec gradibus nitens, tecti de culmine praeceps,
Dum properat sine mente furens, ruit ocius actus
In caput. olli humero cervix infracta pependit,
Vitaque diffugit nigrum indignata sub Orcum.
Interea reliquos venientes alloquor ore:
Ad patrios vos forte lares intendere cursum
Creditis? at monitu divae prius atria Ditis,
Atque Hecates adeunda domus caligine opaca,
Thebanique manent scitanda oracula vatis
Tiresiae. dixi: subitusque per ima cucurrit
Ossa tremor sociis; flentes tum vellere crinem,
Et manibus lacerare genas, nec parcere luctu;
Nequidquam: haud etenim requies his ulla dabatur.
Inde ubi digressi, cursuque ad litora tristes
Tendimus, & multo suffusi lumina fletu,
Jam dea nigrantes pecudes religarat ad altam
Nulli visa ratem; quis enim nolentia cerni
Numina mortali possit cognoscere visu?

HOMERI ODYSSEAE
LIBER UNDECIMUS.

POſtquam contigimus vicini litoris oram,
Continuo in reſonas puppim deduximus undas
Malum attollentes maloque haerentia vela:
Egimus & pecudes intro, lacrimiſque madentes
Suſpenſique animum ſimul ipſi aſcendimus. auris
Mollibus aſpirans a puppi ventus euntes
Proſequitur, flatuque implet ſinuata ſecundo
Carbaſa, & auricomae crebreſcit munere Circes.
Hinc poſitis placidi circum conſedimus armis,
Dum navim rectorque ſimul ventuſque ferebant
Tota luce cito ſulcantem caerula roſtro.
Mox ſimul heſperium ſubiit ſol aureus amnem,
Jam tenebris late ſparſis devecta per altum
Oceanum tuto conſedit litore puppis.
Cimmerii heic habitant, denſa caligine ſemper
Et nebulis gens merſa: haud illos aſpicit unquam
Sol radiis, nec celſa petit quum ſidera curru,
Ad terram nec vertit equos quum rurſus ab axe,
At ſemper fuſcis nox atra ſupervolat alis.
Litus ibi in ſiccum ſubducta e gurgite navi,
Extractoque grege, oceani labentis ad aeſtum
Tendimus, & curſu petimus loca juſſa ſub amne
Adverſum per iter. tenet atri velleris agnam
Arjete cum ſacro Perimedes Eurylochuſque
In medio; ipſe autem ſtricto mucrone ſub ima
Ad cubitum hinc atque hinc foſſam tellure cavavi.

Mani-

Manibus hanc circum cunctis libamina fudi
Mixto melle prius, dein dulci nectare bacchi,
Tum lymphis de fonte, ſuper cerealia ſpargens
Dona manu frugeſque ſacras. hinc multa precatus
Promiſique redux vovique ſilentibus umbris
In patria ſterilem praeſtanti corpore vaccam,
Ingentemque pyram cumulatam rebus opimis;
Tireſiae vero nigranti vellere totum,
Pulcrior in noſtris aries qui ſaltubus errat.
Verum ubi finieram manes in vota vocare
Supplicibus dictis, foſſam ſuper enſe coruſco
Colla ovium ferii. fluit ater vulnere ſanguis,
Atque erebi e latebris imi ruit excita turba,
Matres, atque viri, ſeniumque imbelle, puellaeque
Innuptae fato triſtes & caede recenti:
Multi etiam in bello transfixi pectora telis
Magnanimi heroës calido ſparſa arma tenentes
Sanguine adhuc. omnes magno ſtridore ruebant
Effuſi ad foſſam: ſubitus mihi pallida tinxit
Ora timor, ſteteruntque horrenti in vertice crines.
Tum celerans ovibus mactatis tergora juſſi
Deripere & ſacris imponere viſcera flammis,
Votaque ferre diis caeloque ereboque potenti
Perſephone, & ſtygio regi, cui tartara parent
Umbrarumque domus. ſtricto non immemor enſe
Interea imbellem vetui ſuccedere turbam
Sanguinis ad rivum, thebani oracula vatis
Dum peterem, placiduſque idem conſulta referrem.
Prima mihi ante alias Elpenoris adſtitit umbra
Nondum etiam tumulo compoſti: namque verendae
Sedibus in Circes inhumatum liquimus ante
Infletumque, aliis diſtracti pectora curis.

Illum ego quum vidi, sortem miseratus acerbam,
Sic prior aggredior: quae te via duxit in orcum
Elpenor miserande? prior pedes ipse subisti,
Quam navi devectus ego. sic fatus: at ille
Excipit illacrimans: me laevi numinis ira
Corripuit Laërtiade, visque improba vini.
Namque oblitus, humi recubans ut forte jacebam,
Scalarum inniti gradibus, de culmine tecti
Praecipitans alto cecidi: gravis impete cervix
Ossibus infractis humero collapsa pependit,
Atque anima haec stygio petiit loca subdita regi.
Nunc ego te cupidos per amatae conjugis ignes,
Per genitorem oro, per spes & gaudia cari
Telemachi, solus patria qui ludit in aula,
(Rursum etenim, postquam vises Plutonia regna,
Excipiet reducem tellus Aeaea,) ibi nostri
Te subeat jam cura, memor patiare nec ossa
Heu miseri tumuloque diu lacrimisque carere,
Numine sim laeso ne fors tibi caussa doloris.
Injice me flammis, oro, meaque omnia pone
Arma rogo, tumulumque aggesta in litore terra
Exstrue mansurum, famam venientibus annis.
Haec mihi tu persolve, & remum in mole sepulcri,
Caerula quo vivus torquebam, desuper adde.
Dixerat; illi autem breviter: tibi redditus ipse
Omnia perficiam, dixi, solvamque sepulto.
Hac vice sermonum trahimus dum tempora maesti,
Ipse quidem residens ad rivum sanguinis, ille
Parte alia multis nequidquam vocibus instans;
Ecce mihi ante oculos carae subit umbra parentis,
Magnanimi Autolyci clarum genus Anticlea,
Quam vivam Iliacas liqui digressus ad oras.

Hanc

Hanc tum forte videns flevique & tactus amore
Indolui: non ante tamen ſum paſſus eamdem
Sanguinis ad ſacri dulcem ſuccedere potum,
Quam ſe Tireſias ageret conſulta daturus.
Jamque aderat vates, & dextra ſceptra tenebat
Aurea, meque ultro agnoſcens: quae cauſſa ſubegit
Linquere, ait, ſolis jucundum lumen & auras,
Ut ſtygias erebi ſedes, loca turbida, adires?
Quin iſthinc abſiſte, & vagina indue ferrum
Fulmineum, ut ſacro ſaturatus ſanguine pandam
Vera tibi. dixit, ſubitoque, ubi vidit acutum
Me gladium poſuiſſe manu, ſucceſſit ad hauſtus
Impiger, & fatis demum ſic ora reſolvit.
In patriam reditum tu dulcem quaeris, Ulyſſeu,
Quem tibi difficilem ſtatuet deus: haud ego namque
Iram poſſe reor te magnam fallere regis
Aequorei; tibi ſemper atrox odia aſpera contra
Suſcitat, & rapto gnati pro lumine ſaevit.
Sed tamen & multos per caſus litora carae
Tangere poſt dabitur patriae, modo parcere praedae
Tuque, tuique velint, ubi primum elapſus ab undis
Trinacriae curvo religabis in aggere puppim,
Paſcenteſque boves armentaque pinguia cernes
Solis, inexſtincta luſtrans qui lampade terras
Cuncta videt novitque pater. ſervare nefanda
Hos fuerit ſi cura ſacros a caede juvencos,
Sic quoque ſpes Ithacae vobis: ſin laeſerit ullus,
Tum certum exitium ſociis navique futurum
Edico. tuque ipſe licet fata ultima vites,
At miſer heu ſero venies, indigna tuorum
Funera perpeſſus, numero ſuper unus ab omni,
Auxilii navisque alienae atque artis egenus.

Aſpi-

Aspicies vero celsa intra tecta domorum
Jamdudum assuetos juvenes tua perdere luxu
Omnia, dum fidum tentant pervertere donis
Conjugis optatae pectus: mox digna rependes
Supplicia, atque ultor merita vim caede piabis.
At simul ac sontem turbam demiseris orco,
Sive dolo furtim, seu pugna aggressus aperta,
Accipiens habilem tum laevi ex abjete remum
Vade age, dum venias populos procul actus ad illos,
Qui freta, qui dulcem fugiunt salis ore saporem,
Nec pictas videre rates, nec remigis usum
Caerula findentis, volucris velut aethera findit.
Nunc etiam te signa, animos adverte, docebo:
Obvius adverso veniens quum forte viator
Ferre abiegna humeris te dicet fortibus arma,
Ventilat ad zephyrum jactas queis messor aristas;
Heic remum defige solo, caesoque juvenco
Neptunum pinguique sue veneratus & agno
Ad patrios concede lares, atque omnibus una
Caelicolis fer sacra libens: post funus ab undis
Adveniet tibi Parca ferens, quum longa senectus
Canitie placida confectum cernet, & omnes
Otia te circum peragent felicia gentes:
Haec te certa manent, fatorum hic vertitur ordo
Dixerat. huic autem contra: stant omnia, dixi,
Tiresia, imperiis haec divum & numine fixa.
Nunc alia o referas, oro: jam luce carentis
Heic video nostrae simulacrum adstare parentis:
Ipsa tacet propiorque sedens nec cernere gnatum
Sustinet heu contra, notas nec reddere voces;
Dic age, quo prolem valeat cognoscere pacto?
Talia quaerenti vates, sic ore vicissim

Dicta

Dicta refert: non te per longa exorsa tenebo,
At cupido dicam. quaecumque accedere sacros
Sanguinis ad latices simulacra carentia luce
Siveris, illa tibi referent responsa petenti;
Quaeque abiges, ibunt nequidquam muta sub umbras.
Sic dicens nigri subiit tecta horrida Ditis
Tiresiae levis umbra, haec postquam oracula fudit.
Ast ego, dum veniat mater, fusumque cruorem
Ebibat, opperior cupidus. quo protinus hausto
Agnovit sobolem lacrimans, ac talibus infit:
Quae vivum te, gnate, vices, quae fata tulerunt
In leti fine luce domos, atque invia vivis
Litora? circum obeunt lymphis torrentibus amnes,
Oceanusque sinu vasto, quem vincere cursu
Non vis ulla pedum valeat; vix fortia possunt
Velivolae hos fluctus transmittere texta carinae.
Redditus an Phrygiis nunc primum a finibus errans
Cum navi sociisque venis post tempore longo,
Necdum Ithaca, necdum formosa conjuge visa?
Dixerat: illi autem retuli. vis aspera cogit
O genitrix me regna nigri Plutonis adire
Tiresiae manes scitatum umbramque potentem.
Nondum etenim tetigi delapsus Achaeidis arva,
Aut fines vidi nostros, maria omnia circum
Actus, ad Iliacos ex quo victricia campos
Arma tuli primum gemini bellator Atridae.
Verum age fare mihi, quo mors tua funere clausit
Lumina in aeternam noctem? num tabida morbi
Edomuit te longa lues, an laeta sagittis
Ipsa suis miseram stravit jaculata Diana?
Quid genitor? quid gnatus agit? stat pristina fama,
Imperiumque illis nostrum? vel fortior alter

Sceptra

Sceptra tenet me jam ratus atro funere merſum?
Dic quoque conſilium, dic noſtrae conjugis artes:
Cum puerone manet, ſedeſque & ſalva tuetur
Omnia, an abrepta jam quiſquam gaudet Achivum?
Vix ea fatus eram, genitrix quum talia rurſum
Voce refert: manet illa tibi, manet icta dolore
Corda gravi, curiſque ingentibus aeſtuat aegra
Semper, & aſſiduo corrumpit lumina fletu.
Nondum ullus tua ſceptra tenet: tranquillus at altis
In lucis feſtoſque dies in honore deorum
Natus agit, ſocioſque inter convivia curat
Digna viro, judex populis qui jura miniſtrat:
Omnes namque vocant. genitor tuus urbe relicta
Sola tenet procul arva; neque illi ſtrata cubili
Mollia, nec pictae ſunt tonſo vellere veſtes.
Ipſe hyeme in gelida famulantum more prope ignem
In cinere accumbit ſordentem indutus amictum;
At quum aeſtas fervet gravidoque virens autumno
Ridet ager, qua ſe tulerit per conſita cumque
Vitibus arva, torum dant illi ex arbore lapſa
Et folia & frondes. ibi cura oppreſſus acerba
Moeret, & aſſiduo luctu te, gnate, tuumque
Exitium queritur lacrimans, duraque ſenecta
Inſuper heu premitur, quae me quoque funere merſit.
Nam neque me telo numquam fallente Diana
Perculit in domibus jaculata, nec aſpera morbi
Corripuit vis ulla, artus quae virus in aegros
Inſinuans tenuem potuiſſet ſolvere vitam;
Sed me cura tui, tua virtus maxima, Ulyſſeu,
Et pietas erepta has me duxere ſub umbras
Exſtinctam. ſic illa gemens dicebat: at ipſe
Nequidquam volui matris comprendere manes,

Conat-

Conatuſque manus ter collo imponere circum,
Ter vacuas elapſa manus effugit imago
Par umbrae ſomnoque levi: meque acrior imo
Cepit corde dolor, tali & ſum voce loquutus.
Quo genitrix me cara fugis? ne ſubtrahe noſtris
Te manibus; circum liceat dare brachia & orci
Ipſius in latebris, luctuque explere dolorem.
Anne mihi fallax umbram hanc Proſerpina miſit;
Quo magis aegreſcens dolor imo in pectore gliſcat?
Sic ego: quum mater. non te Proſerpina, gnate
Heu miſer ante alios, vana ſub imagine ludit.
Haec homines ſed forma manet, quum ſpiritus artus
Deſerit. haud etenim ſalientes ſanguine venae,
Oſſibus aut haerent nervi: vis ignea molem
Corpoream abſumit, ſimul ac nos vita reliquit;
Aſt anima in tenues ſomno par evolat auras.
Quin age poſt lucem repetens atque omnia ſervans
Dicta redux eadem nuptae narrare memento.
Talia nos inter; ſubito ſeſe obtulit agmen
Quum mihi femineum (nam claro e ſanguine nymphas
Innuptas Hecate nuptaſque emiſerat una)
Et circum affuſum properabat ſanguine paſci.
At mihi ſcitari tum quamque accenſa cupido,
Eductoque iterum ferro ſimul undique fuſas
Stat potu prohibere. ita cunctae ex ordine adibant,
Narrabatque ſuam mihi quaeque ab origine gentem.
Heic prior acceſſit forma pulcherrima Tyro
Magnanimum jactans patrem Salmonea, & almo
Aeolidae quondam Crethei dignata cubili,
Mollibus in ripis aſſueta & margine Enipei
Ludere propter aquas, quo non formoſior alter
In mare purpureum per campos labitur amnis.

Huic deus, aequoreas nutu qui temperat undas,
Aſſimilis, reſoni prope fluminis oſtia nymphae
Accubuit. ſtetit unda fluens, curvataque montis
In faciem texitque deum nymphamque ſub amne
Virginea exutam zona preſſamque ſopore.
At deus interea perfecto laetus amore
Accepitque manum placidoque haec addidit ore.
Munere laeta meo jam gaude o candida nympha;
Nam paries claram revoluto temporis orbe
Progeniem: numquam di ſpe fraudantur inani:
Sit prolis tibi cura. vale o dilecta, neque ulli
Prodens facta refer; ſi neſcis, magnus aquarum
Rector ego. dixit, ſubiitque undantia ponti
Caerula: at illa gravis Pelian & Nelea partu
Edidit, a magno ſortitos regna Tonante
Scilicet imperiumque ambos: ille almam Iaolcum
Dives opum coluit, Pylias hic ſedit ad oras.
Ipſa etiam Cretheo peperit fortemque Phereta,
Aeſonaque, & volucrum domitorem Amythaona equorum.
Poſt hanc Aſopi genus alto a ſanguine vidi
Antiopen, quae mixta Jovi duo germina fratres
Protulit inſignes animis, Amphiona dium,
Et Zethum; primi quondam qui celſa locarunt
Moenia Thebarum, cinxere atque arcibus urbem
Impoſitis; neque enim quamquam acri robore freti
Sat poterant arcere altis ſine turribus hoſtem.
Vidi etiam Alcmenam junctam Amphitryoni hymenaeis,
Indomiti Alcidae matrem, quem ſemine cretum
Aetherio furtim genuit complexa Tonantem.
Dein Megaram forti natam genitore Creonte
Herculis invicti nuptam. vidi quoque matrem

Oedi-

Oedipodis miſeri, flavam crines Epicaſtam,
Auſa nefas quae triſte, animi correpta furore,
Ipſa ſuo nupſit gnato. dedit ille parentem
Heu miſerum leto ignarus, thalamoque potitus
Materno implevit ſubitis terroribus urbem.
Tum ſcelerum infelix furiis agitatus habebat
Imperium Thebis, Cadmaeaque regna premebat
Caelicolum fato triſti. Plutonis at ipſa
Clauſtra adiit, trabibus ſibi nectens funus ab altis
Acta dolore gravi, gnatoque exſtincta reliquit
Supplicia, ultrices matrum quot Erynnies addunt.
Nec non & Chlorin formae praeſtantis honore
Eximiam aſpexi: qua viſa captus, haberet
Neleus ut ſociam, dedit auri ingentia dona,
Iaſidae minimam gnatarum Amphionis. ille
Orchomenum tenuit Minyei fontis ad undam;
Ipſa Pylo regnavit, ubi almae lucis in auras
Neſtoraque Chromiumque Periclymenumque ſuperbum
Progenuit, curamque ſuper te, pulcra, futuram
Finitimis late, Pero. ſed jungere nulli
Suſtinuit Neleus, lata niſi fronte juvencos
Egerit Iphicli ſtabulis e fortibus idem
Indomitos. ſolus quos vates inclitus olli
Pollicitus, fidens animi, contraria ſenſit
Fata deum, vigilum vim duram & vincula paſſus.
Mox tamen exactis quum menſibus integer annus
Aetherium complevit iter, volventibus horis;
Tum demum Iphiclus fata ipſum certa canentem
Solvit, & altiſoni nutu Jovis omnia verſa.
Ecce autem inſignis facie ſe Leda ferebat
Tyndarei conjux, genitrix tua, Caſtor equorum

O domitor, pugilumque ferox certamine Pollux.
Ipsa etiam nigrae terrae intra viscera vobis
Ab Jove partus honos, alterno ut tempore vita
Gaudeat hic, fatique ultro vim sentiat alter,
Inque vicem superum caelesti luce fruatur.
Post & belligero nuptam Iphimedian Aloëo
Cernere erat, pelagi domino quae mixta supremo
Edidit, angusti cepit quos terminus aevi,
Caelicolis Otumque parem, clarumque Ephialtem,
Omnibus, alma tulit quos terra, & mole priores
Et pulcro aspectu post fulmineum Oriona.
Vix etenim nonum tulerat sol aureus annum,
Jamque novem cubitos lata se mole ferebant,
Ac totidem longis aequabant jugera membris.
Ausi etiam superos inimica in bella vocare,
Armaque, & horrisona mortem cum caede minari,
Stellifero magnum sunt Ossam imponere Olympo,
Scilicet & celso conati Pelion Ossae
Addere frondosum, caelique assurgere in arcem.
Fors quoque, si vires melior pubentibus aetas
Aucta dabat, votoque forent ausoque potiti.
Sed peperit Latona Jovi quem candida gnatum,
Perdidit Arcitenens prius ambos, flore juventus
Ornaret quam prima genas, & spargeret ora.
Heic Phoedram, Procrinque etiam, pulcramque Ariadnam
Minois vidi sobolem, quam finibus olim
Gnossiacis Theseus dites abduxit Athenas,
Nec potuit perferre; illam nam diva Triformis
Irrigua in Dia tenuit, tibi munus, Iacche,
Nempe parans, precibus non frustra in vota vocata.
Maeramque, Clymenamque super, moestamque Eriphylen,

Aurea pro caro cepit quae conjuge dona,
Vidi ego tunc residens. at non quascumque videre
Contigit, has possim referens comprendere cunctas,
Magnanimum heroum gnatas thalamumque sequutas;
Praecipitans namque atra polo nox cederet ante.
Et me prona monent jam sidera carpere somnos
Sive heic, seu potius curvatae ad transtra carinae
Cum sociis: stet cura mei Phaeacibus & dîs.
Finierat: pressoque omnes intenta tenebant
Ora sono, rerumque nova dulcedine capti
Sedibus haerebant tacitis; quum candida coepit
Sic regina: quis hic, cives, quantusque videtur?
Quem sese ore gerens, quam forti robore, & aequo
Consilio? meus hospes erit, nec parva sequetur
Gloria vos etiam. proin hinc dimittere tantum
Ne properate viri, neu parce munera egenti
Usque adeo vos ferte, quibus vis plurima rerum
Divite sub tecto superum jacet abdita dono.
Talibus illa: heros dicentem excepit Echeneus
Phaeacum proceres inter jam maximus aevo.
Non haec, o socii, vobis sine mente loquuta
Est adeo regina; omnes quin dicta sequamur,
Si probet Alcinous: namque ipsius omnia pendent
Imperiis. dixit senior, cui talia subdit
Alcinous: nec vos aliter fas velle, nec ipse
Perpetiar contra, dum sceptra haec vivus habebo.
Nec minus heic hospes, quamquam citus optet abire,
Sustineat tamen ille, polo dum crastina reddat
Exoriens Aurora diem, perfectaque dona
Constituam tum rite viro: delecta juventus
Auspiciis properata meis iter omne parabit.
Non plura Alcinous. tum sic exorsus Ulysses:

O rex,

O rex, o populo longe clarissime in omni
Alcinoë, heic etiam lentum si forte morari
Jusseris, exactis dum mensibus integer annus
Effluat, auxiliumque parans & ditia cogens
Dona mihi, & vellem & reduci magis utile multo
Id foret. ad patrias quanto ipse opulentior oras
Nam veniam, tanto redeuntem & laetius omnes
Excipient, & major erit mihi fama per urbem.
Atque heic Alcinous: non te, jam mitte, vereri,
O sate Laërta, mendacemque arguat ullus,
Fallacemque putet; quales fert maxima sparsos
Terra viros capto referentes somnia vulgo,
Vanaque fingentes subitae mendacia famae.
Rebus inest dictisque tibi sua forma, nec aequa
Degenerem mens ipsa notat. tu fata Pelasgum,
Atque tuos, vates retulisti ut carmine, casus,
Fortunasque omnes. quin o mihi fare roganti,
Si quem etiam ex illis, qui quondam ad Pergama tecum
Pugnarunt, fatoque illic cecidere supremo,
Videris: haec nimium nox longa, & tempora somni
Haud prohibent fari: perge o miranda referre.
Usque sub Aurorae roseum Titanidis ortum
Heic adero, si dura velis tua dicere fata,
Erroresque vagos. haec ille; at rursus Ulysses:
Alcinoë o, dixit, sunt & sua tempora verbis,
Sunt molli & somno pariter: quod si juvat ista
Longius, & nondum pertaesum audire, recusem
Invidus haud alios sociorum edicere casus,
Majoresque etiam luctus. namque arma tulere
Iliacis postquam campis, jam Marte soluti,
Femineo periere astu vitamque dedere.
Interea hac illac tenues Proserpina manes

Nympha-

Nympharum ut ſparſit, moerens Agamemnonis umbra
Adſtitit: hunc circa dextra laevaque frequentes
Ibant, Aegiſthi qui jam cecidere ſub aula.
Me ſubito agnovit, quum ſeſe proluit hauſtu
Sanguinis, & multum lacrimans mihi languida fruſtra
Brachia in amplexus protendit: nulla volentem
Vis ſequitur, ſolituſque vigor jam defficit artus,
Qui fuerat quondam miſero, dum vita manebat.
Ipſe etiam ut vidi, caſu concuſſus amici
Demiſi lacrimas, fudique has pectore voces:
O Atreo generate Agamemnon inclite regum,
Horrida quo leti domuit te funere Parca?
Obruit an pelago convolvens aequora ſaevo
Turbine Neptunus, nimbiſque furentibus auſtro?
An longis aggreſſa virum gens effera terris
Vaſtantem raptoſque greges, armentaque agentem;
Pro dulci aut ſtravit pugnantem conjuge & urbis
Moenibus? ille mihi quaerenti talia contra
Reddidit: heu miſerum nec me deus aequore merſit
Corripiens ſubito ventorum turbine pontum,
Saeva nec ignotis captum gens ſtravit in oris;
Sed me, molituſque dolos Aegiſthus & atrum
Flagitum dira cum conjuge, in alta vocatum
Limina & exceptum dapibus, ceu plena juvencum
Ad ſtabula, occidit. ſors haec me funere terris
Eripuit: circum ſociorum denſa cadebant
Corpora, ſetigeri velut apri ad ſacra deorum,
Sollemneſque dapes, aut vincla jugalia regum.
Inſidiis vero captos, aut horrida miſcet
Praelia quum Mavors, vidiſti occumbere multos
Saepe viros; tamen illa tibi miſeranda fuiſſet
Ante alias caedes, quum corpora ſtrata videres
Crate-

Crateras menſaſque inter per tecta jacere
Undique, & effuſo ſedes undare cruore.
Quin & Priamidis Caſſandrae heu perditus hauſi
Verba, Clytemneſtrae manibus dum caeſa doleret
Me ſuper; ultriceſque manus attollere fruſtra
Enſe furens ipſa tentavi in morte. ſed illa
Protinus effugit, nec labra informia leto
Improba, nec voluit componere lumina dextra.
Uſque adeo nil terra tulit crudelius ira
Feminea, ſi forte nefas admiſerit ulla,
Quale, ſuo caedem moliri aggreſſa marito,
Auſa eſt illa ſcelus. demens ego rebar adire
Jucundus gnatiſque ſimul famuliſque penates
Egregia at conjux ſcelus extiale fovebat
Dedecorans ſe labe, ſimul genus omne futurum
Femineum: nulli poſt illam credere tutum,
Quamquam eadem ſit digna. haec ille ut fatus ab ore eſt:
Heu! quantum Atridas, dixi, Jovis ira fatigat
Femineo ſcelere inviſos! jamque ante Lacaenae
Occidimus furiis Helenae tot millia in armis;
Saeva Clytemneſtrae te nunc perjuria & ipſum
His merſere malis. nec plura his fatus: at ille
Excipit. atque ideo nec tu placabilis, inquit,
Sis generi infido, mentis neve omnia credas
Conſilia, aut ſi quid prodas, pars maxima ſemper
Deliteat. ſaevo ſed non tibi conjugis aſtu
Pernicies metuenda: alios in pectore mores
Penelope, ſervatque piam ſine crimine mentem.
Illa quidem nobis in dura ruentibus arma
Nupta relicta nova eſt; pendebat ab ubere matri
Parvulus, heroum qui nunc fors agmine felix
Aſſidet in medio: pater ipſum ante ora videbit

Laetus,

Laetus, & ille ſuo reduci dabit oſcula patri.
At mea nec gnati vultu me lumina ſaltem
Paſſa explere mei eſt; prius atro vulnere namque
Perdidit incautum. tu vero haec pectore conde
Dicta tuo ſervaque memor: clam litore navim
In patrio, non ſiſte palam; quippe omnia plena
Inſidiis, nec tuta ſatis jam femina cuiquam.
Dic age & audieris num qua ſors vivere gnatum
Parte meum, Orchomeno in diti, Pyliaſque per oras,
Aut etiam in Sparta fraternae ad limina ſedis?
Nondum etenim dius terris deceſſit Oreſtes.
Dixerat. huic breviter: quid talia poſcis, Atrida,
Ignarum, vivatne haeres tibi carus Oreſtes,
An periit? dictis haud fas me fingere vana.
Hac vice ſermonum dum ſede moramur in una
Sollicitì ac tenero ſpargentes lumina fletu;
Ingens ante oculos Pelidae venit Achillei,
Et Patrocli, Antilochique ſimul ſine viribus umbra,
Ajaciſque, ibat cunctis qui major Achivis,
Et, poſt Aeacidem, formoſo inſigior ore.
Heic ſatus ut Peleo veterem cognovit amicum,
Ingemuit lacrimans, triſtique haec addidit ore:
O vafer & rerum mirande inventor, Ulyſſeu,
Infelix, quid adhuc animo tibi reſtat inauſum?
Qua triſtem nunc arte Erebum, loca luce carentum,
Umbrarumque domos, potuiſti vivus adire?
Cui refero: o Peleo generate, o lumen Achivum
Aeacida, vatis quaeſitum oracula veni
Tireſiae, ſi forte viam mihi denique monſtret,
Deveniam properans Ithacae qua ſalvus ad oras.
Nondum ego nam vidi devectus Achaeida, necdum
Tellurem tetigi noſtram jactatus acerbis

Uſque malis. at tu felicior omnibus anteis,
Qui fuerunt, & qui venient labentibus annis.
Scilicet & vivus divum es dignatus honore,
Et nunc magna tui ſub terris regnat imago
Imperium umbrarum retinens: ne dura querare
Propterea tu fata dolens. quae talia poſtquam
Edideram, graviter ſuſpirans ille reponit:
Ne vero exſtinctum ſolare, o fortis Ulyſſeu;
Malim ego vel tenui ductus mercede colonus
Pauperis ad nutum domini nunc degere vitam,
Quam regere imperio heic populos tellure ſub ima
Sceptra tenens. potius memorans mihi fortia gnati
Facta refer, primoſne inter ruit acer in hoſtem?
Dic quoque, ſi qua tuas Pelei genitoris ad aures
Pervenit fors fama: regit num clarus honore
Myrmidonas ditem per Phthiam atque Hellada; an ipſum
Deſpiciunt ſenio vix languida membra trahentem?
Non ego namque adſum rutili ſub lumine ſolis,
Qualis eram quondam, quum circum Pergama Teucrûm
Agmina caedebam pro caris miles Achivis.
In patria nunc ipſe domo ſi talis adeſſem,
Haec eadem illorum jam dextra retunderet auſus,
Qui violant, raptiſque arcent ab honoribus ipſum.
Dixerat. illi autem retuli ſic orſa viciſſim:
Nulla quidem Pelei generoſi venit ad aures
Fama meas: cupido dicam tamen inclita gnati
Facta Neoptolemi, referamque ex ordine caſus.
Illum ego nam curvis Nerei per caerula duxi
Navibus e Scyro victricia ad arma Pelaſgum.
Atque ubi concilii Trojae ſub moenibus altae
Tempus erat, ſemper primus dicebat, aberrans
Haud umquam ſermone gravi: Neleïus illi

Neſtor,

Nestor egoque, pares visi contendere soli.
At quoties ferro cernebant praelia Graji,
Millibus haud ille in mediis, turbaque manebat;
Sed longe antevolans, nulli virtute secundus
Bellator, passim tollebat caedis acervos.
Haud autem numero possim comprendere, & omnem
Quam dederit leto pugnans, evolvere turbam.
Eurypilus scit Telephides; quo turbine ferrum
Torqueat, & circum late socia agmina strata
Cetaeûm, propter nympharum munera; cunctis
Memnona post dium se pulchrior ille ferebat.
Praeterea ingentem Danai, quem struxit Epeus,
Ascendere ut equum (fuerat mihi tradita cura
Et caecos aperire dolos & claudere rursum;)
Tunc alii proceres tergebant humida fletu
Lumina; & informes trepidabant omnibus artus.
Ast illum haud umquam pallentem corpore vidi,
Tergentemque genis lacrimas. quin saepe rogabat,
Ut sinerem jam corpus equo demittere saltu,
Fulmineum stringens ensem, hastamque coruscans
Aere gravem, Phrygiaeque intentans funera genti.
Mox ubi jam Priami celsam populavimus urbem,
Multa ferens ratibus captivae munera praedae
Incolumis cessit, non umquam aut eminus ictus,
Cominus aut ferro laesus, quod saepe videmus,
Fervet ubi Mavors permixta in caede virorum
Sanguineus. dixi; subitoque aversus abivit
Aeacides longo per prata virentia gressu
Incedens, gnati laetus praestantibus orsis.
Hinc aliae accessere animae, graviterque gementes
Narrarunt mihi quaeque suas ex ordine curas.
Solus torva tuens longe Telamonius Ajax

Stabat, adhuc triſti ſervans in mente repoſtum
Judicium, quo victor ego Vulcania quondam
Arma tuli, magnum ſpoliati munus Achillei
Praeripiens olli. genitrix Thetis ipſa locarat
In medio ad naves; lecti ſufragia Troës
Certa dabant, virgoque ſedens Tritonia judex.
O numquam tali certamine victor abiſſem,
Quod propter nunc terra premit caput invida tanti
Ajacis, formaque omnes ſuperantis, & actis
Grandibus, excepto Pelidae corpore Achillis.
Quem tum ego compellans dictis affabar amicis:
Siccine & exſtinctus veteres in pectore volvis
Irarum flammas, arma es fatalia necdum
Oblitus, ſtatuere dii quae triſtia Grajis?
Tale etenim periit columen. te propter Achivi
Non minus ac propter Pelidae funus adempti
Lugemus moeſti; nec luctus altera tanti
Cauſſa, niſi iratus graviter Saturnius odit
Quod Danaos; ille haec tibi triſtia fata paravit.
Huc age jam noſtraſque audi, rex inclite, voces
O propior, rabidoſque domans in pectore motus
Comprime. ſic fanti contra nihil ille; ſed atri
Turbidus horrentes Erebi diſceſſit ad umbras,
Unde etiam alterna me fors ad jurgia voce
Exciſſet: gliſcens at contra in corde voluntas
Tunc alios monuit venientum noſcere vultus.
Heic vidi Minoa ſatum Jove, ſceptra tenentem,
Et ſolio innixum dantem pia jura vocatis
Gentibus: harum aliae cauſſas longo ordine dicunt
Sedibus acclines; aliae ſtant agmine denſo,
Vaſtaque moerentes Ditis penetralia complent.
Heic etiam vidi captas & Oriona lyncas

Ducen-

Ducentem, praedamque humeris per prata ferentem
Florea, quam ſolis errans in montibus ante
Straverat: in manibus ſtat clava ex aere rigenti.
Praeterea & Tityon vidi telluris alumnum
Omniparae, cui vaſta novem per jugera corpus
Tenditur. immanes hinc atque hinc viſcera roſtris
Vulturii aſſidue tundunt, penetrantque ſub altum
Ungue jecur: nequit ille manu depellere peſtem
Supplicia expendens, carám violare Tonanti
Latonam aggreſſus, dum Pythia templa petebat
Sola per umbroſi Panopaei halantia prata.
Tantalus heic aderat, curaque exercitus acri
Stabat in amne. illi mento tenus unda fluebat
Poturo jam jamque, ſitim atque explere paranti,
Nequidquam. quoties namque ora admoverat undis
Aridus, inviſo toties fugiebat hiatu
Unda abſorpta: pedes circa telluris imago
Nigra videbatur, ſiccoque arebat in alveo
Fontibus ereptis ultrici a numinis ira.
Deſuper at ramis felicibus imminet arbos
Punica, fecundaeque piri, malique valentes,
Et ficus, oleaeque: ſui ſtant arbose foetus.
Quos ubi tentabat ſenior decerpere palmis,
Nubiferas alte ventus jactabat in auras.
Nec procul infelix viſus mihi Siſyphus ipſe
Saxum immane manu geſtans curvatus utraque,
Connixiſque humeris pedibuſque aſcendeee certans
Montis iter: ſummo mox idem in vertice fruſtra
Ut ſteterat jam jamque, averſa e parte Crataeis
Impulit. ingenti praeceps mons improbus actu
Volvitur in campos; ille inſtat, & omnia ſudor
Membra rigat, ſupraque caput ſtat pulvere nimbus.
Poſt

Poſt etiam vana vidi ſub imagine formam
Herculis; ipſe autem ſuperis convivia regnis
Laetus agit, pulchramque fovet complexibus Heben,
Aurea quam Juno regi eſt enixa deorum.
Hunc circa umbrarum ſtrepitus, ceu rauca volantum
Agmina quum reſonant: multa caligine tectus
Ille tenet nudumque arcum, nervoque ſagittam
Tendit acerba tuens ſemper, ſimiliſque minanti.
Horridus ex humeris pendebat pectora circum
Balteus, inque auro variatum monſtra ferarum
Urſique, agreſteſque apri, ſaeviquè leones;
Pugnaeque inſidiaeque neces & praelia ſtabant.
Nil ſimile his umquam viſum, nec talia quiſquam
Extuderit poſthac fulgentia cingula ſignis.
Iſque ubi me cernens nigra cognovit in umbra,
Ingemuit miſerans, dulcique affatus amore eſt.
O ſate Laërta, rerum admirande repertor,
Certe aliqua heu miſerum fati ſors improba verſat
Te quoque, me tenuit vivum quae dura ſub auris.
Altiſono Jove natus eram; ſed triſtia ſaepe
Multa tuli, ingrati ſemper parere coactus
Imperiis domini, & caput objectare periclis.
Huc quoque me quondam tracturum in vincula miſit
Dura canem; neque enim gravius certamine tali
Scilicet ille aliud miſero fore credidit ullum.
Hunc rapui tamen ipſe, atque atro e carcere traxi
Mercurio monſtrante viam & Tritonide diva:
Dixit, & obſcuri ſubiit penetralia Ditis:
At non ipſe abii. cupidum juvat uſque morari,
Si qua alia heroum facies ſeſe efferat Orco.
Fors & vidiſſem, quos multum cernere avebam,
Theſea, Pirithoumque, deorum germina clara;

Mur-

Murmure sed magno ſtridens prius adſtitit agmen
Umbrarum immenſum. tum vero pallidus horror
Corripuit metuentem, imo ne effundat Averno
Gorgonei horrendam faciem Proſerpina monſtri.
Ergo iter ad navim celero, jubeoque ſodales
Scandere, & excuſſos terris laxare rudentes.
Conſidunt juſſi tranſtris: fert gurgite puppim
Oceani in vaſto remis adnixa juventus,
Mox etiam veniens optato flamine ventus.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER DUODECIMUS.

Oceani rapido properans ratis amne relicto,
Rursum caeruleas Neptuni lapsa per undas
Venit ad Aeaeos fines, ubi ducit in altis
Sedibus alma choros Aurora, atque aureus axi
Jungit equos Sol ipse. stat acta in litore puppis,
Nosque una egressi dulci tellure potimur,
Sternimur & somno, lucis dum fulgeat ortus.
Qui simul ac roseo primum se ostendit Eoo,
Continuo socios praemisi ad limina Circes,
Ut miseri exstinctos referant Elpenoris artus.
Robora nos autem, qua celso vertice silvà
Tollitur, aggressi ferro, lacrimasque cientes
Condidimus terra delati corpus amici.
At postquam exustique artus atque arma fuere,
Aggesto supra tumulo, positaque columnà,
Fiximus in summo mansurum culmine remum.
Omnibus hinc rite exactis, haud inscia nostri
Ex erebo reditus celerans vestigia Circe
Venit: eam circum famulae Cerealia dona,
Lustralesque armos, generosaque vina ferebant.
Tum dea stans propior dedit has pulcherrima voces:
Heu miseri! horrentem vivi subiistis & Orcum,
Bis letum experti, quamvis semel omnibus hora
Atra venit? dapibus dulcique o corpora vino
Procurate viri; cras altum iterabitis aequor,

Luce

Luce nova. vos ipſa viam, vos cuncta docebo,
Inſidiis ne forte ullis terraeve mariſve
Capti iterum luctu fruſtra doleatis acerbo.
Dixerat, & dictis curas a corde removit.
Nos ſubito inſtamus dapibus, fuſique per herbam
Solis ad occaſum libamus munera Bacchi;
Utque abiit lux alma, & inhorruit aura tenebris,
Litoris in ſicca nautae ſternuntur arena.
At me diverſa ſolum dea parte locavit
Ipſa manu ducens, atque ordine ſingula quaerens
Me cubuit juxta. cui poſtquam rite recenſens
Omnia narravi, tunc illa ita farier inſit:
Haec fuerint jam cuncta quidem; nunc auribus iſta
Accipe, quae memori in mentem deus ipſe reducet.
Principio ſcopulos Sirenum & litora viſes
Triſtia, quae falſa capiunt dulcedine nautas.
Illas incautus quicumque acceſſerit oras,
Audieritque ſonum, nec amatae conjugis ora
Aſpiciet, nec laeta redux dabit oſcula gnatis
Carmine deceptus, quod molli e gutture fundunt
Sirenes viridi in prato. late oſſibus albent
Omnia, & infanda miſerorum caede putreſcunt.
Tu transvectus abi; ceraque ſodalibus aures
Obline, ne quiſquam voces exaudiat alter,
Ipſe velis ni forte unus. tamen ante jubeto,
Vincla tibi, circumque arctos inducere nexus
Ingentem ad malum, ſixoſque aptare rudentes,
Tutus ut accipias Sirenum ex aequore cantus.
Quod ſi etiam ſolvi poſcas, magis arcta revincto
Injiciant ſocii tendantque haerentia vincla.
At ſimul hinc volucri praeterlabere carina,
Non ego te moneam, quo flectas tramite curſum:

Tu videas; facies haec certa utrinque locorum.
Horreſcunt cautes, magnique ex aequore fluctus
Cautibus illiſi reſonant, errantia divi
Saxa vocant. pennis ſupra non ulla volucris
Tendit iter; poſſunt non ipſae impune columbae
Ambroſiam pavido referentes ore Tonanti;
Verum aliquam ſemper leto rapit improba rupes,
Suffectaque nova numerum Saturnius aequat.
Hac non ulla quidem potuit tranare carina
Soſpes adhuc: navimque ſimul correptaque ab aeſtu
Corpora fluctus agit nimbiſque vorantibus ignis.
Sola per undoſos intendens carbaſa tractus
Tranſiit haec Argo quondam loca, Phaſidis oras,
Aeaetaeque domos linquens. fors turbine & ipſam
Corripiens fluctus cautes fregiſſet ad altas,
Ni celeri lapſam praeter vada triſtia curſu
Vexiſſet Juno, fuerat cui gratus Iaſon.
Stant gemini ſcopuli: ſuperas hic tendit in auras
Arduus, atque altum caput intra ſidera condit
Nubibus aeternis horrens. non vertice fulgor
Purpureus rutilat ſolis, diffuſaque puro
Aura polo nec bacchi ardet nec tempore meſſis.
Haud etiam quiſquam valeat conſcendere ſupra,
Aut revocare gradus; non ſi biſdena moveret
Brachia, biſdeniſque ageret veſtigia plantis.
In medio ſcopuli nigro patet intus hiatu
In Stygias converſa plagas ſpecus horrida. longe
Flectere tum praeſtet curſum, atque avertere proram,
Quamvis immenſo fugiat ſpecus edita tractu,
Quo neque contingat juvenis jaculatus ab arcu
Nequidquam toto contendens cornua niſu.
Heic graviter frendens ſtat Scylla informis in antro,

La-

Latratuſque ciet catulos imitata recentes:
Ipſa autem monſtrum horrendum, quam cernere nullus
Gaudeat; ipſe deus non ſi foret obvius illi.
Subter crura rigent biſſex informia monſtro,
Senaque colla ſupra, totidem capita horrida collo
Cuique inſtant, triplicique aſſurgunt ordine dentes
Ora exertantis, caedemque & fata minantis.
Atra tegit mediam ſpelunca: at corporis exſtat
Pars alia, & barathro capitum ſaeva exerit ora,
Piſcaturque, oculis luſtrans ſaxa omnia circum,
Delphinaſque, caneſque; & ſicubi grandia poſſit,
Plurima quae pelago vivunt, deprendere cete.
Incolumes nulli haec nautae jactantur abiſſe
Per loca cum navi: tot corpora capta virorum
Surripit, ora ratem tendit quot hiantia ſupra.
At ſcopulus ponto ſurgit depreſſior alter
Parte ſub adverſa, telique haud longius ictu:
Frondibus hunc ingens potulis caprificus inumbrat.
Sub latere hoc tegitur, fluctuſque inviſa Charybdis
Eructans ter quaque die rurſumque reſorbens
Aeſtuat horrendum. ne tu, quum gurgite ab imo
Sorbet in abruptum fluctus, vicinior ito;
Nam neque Neptunus diro te ſubtrahet aeſtu,
Ille quidem id cupiat quamvis, fruſtraque laboret.
Quin propior Scyllae ſcopulis adverte carinam,
Atque citus molire fugam: ſex corpora praeſtat
Rapta dolere, omnes quam certo occumbere leto.
Dixerat. ipſe autem: fare o pulcherrima, meque
Diva doce; immitem fugiam ſi qua arte Charybdim
Incolumis? ſi fata ultus miſeranda meorum
Interitu Scyllae vertam? ſed nympha loquentem
Increpuit ſubito, rurſumque haec addidit ore:

Infelix! tibi facta animo ſtant Martia, necdum
Ardor abit: cedes nec dis, quos neſcia leti
Vita manet? mortale putas, quod funeris expers
Di voluere malum ſaevumque & triſte nec ulli
Vincendum: fuga ſola dabit properata ſalutem.
Si namque in ſcopulo ſumptis cunctabere telis,
Heu vereor, ne dira tibi tot hiatibus ora
Exerat, & ſocios totidem rurſum improba tollat.
Sed fuge praecipiti curſu, magnaque Crataein
Voce voca, monſtrum quae partu enixa nefando
Edidit; illa cavo rabidum compeſcet in antro.
Poſt hinc Trinacriam venies, ubi pinguia Solis
Et pecora & nivei ludunt per prata juvenci:
Septem armenta boum, totidem formoſa bidentum
Agmina; quinquaginta aequatis partibus omni
Sunt capita in coetu; numerum nec foetibus augent,
Nec minuunt leto. paſtoris munera curant
Nymphae pulcricomae Phaëthuſaque Lampetieque,
Aetherio genuit Soli quas dia Neaera,
Pubenteſque parens viridique in flore vigentes
Trinacriae aequoreas longe deduxit ad oras,
Et patrios ſervare greges armentaque juſſit.
Haec intacta ſines ſi pingues ire per agros,
Poſt varios caſus Ithacam cum pube redibis:
Laedere ſin auſus fueris, tum triſte carinae
Exitium ſociiſque cano; tuque ipſe periclum
Si fugies, ſero infelix tua litora viſes
Omnibus amiſſis. quae poſtquam diva loquuta eſt,
Aurea Tithoni conjux jubar extulit ortu
Purpureo: Circe ſimul ipſa e gramine ſurgit,
Et cedit diverſa petens. ego ſcandere puppim
Admoneo ſocios, terriſque incidere funes.

Nul-

Nulla mora; inſiliunt omnes, tranſtriſque locati
Spumea convellunt inflexis aequora remis:
Nec non a tergo faciles abeuntibus auras
Suſcitat implentes optato flamine vela
Ornatis ſpectanda comis dea maxima Circe.
Omnibus hinc armis per navim rite locatis
Sternimur: ipſa ferunt celerem ſua flamina puppim.
Atque ego tum triſti conpellans voce ſodales:
O ſocii, dixi; neque enim ſciat unus & alter
Haec modo, quae docuit verax oracula nympha;
Omnibus at pateant, ſeu nobis fata minantur
Exitium, ſeu laeta jubent ſperare ſalutem.
Scilicet illa prius vocemque & prata cavere
Florida Sirenum; meque unum audire canentes
Juſſit. at innexis vos vincla tenacia membris
Tendite, & haerentem nodis nexuque revinctum
Arboris ad truncum media me ſiſtite navi.
Solvi ſi precibus poſcam, conſtringite vincla
Arctius oranti, & duros cohibete rudentes.
Talia dum ſocios hortatus voce monebam,
Litora Sirenum placido ratis incita curſu
Contigit; innocuo labentem ventus agebat
Flamine. tum ſubito zephyri poſuere, neque ulla
Murmura tranquilli reſonant per caerula ponti,
Sopitique jacent aequato gurgite fluctus.
Vela legunt nautae, certaque in ſede reponunt
Compoſita, & validos ſortiti ex ordine remos
Certatim incumbunt, & ſpumea caerula torquent.
Ipſe autem ingentem cerae converſus ad orbem
Diſſecui ferro, & lenteſcere fruſta coëgi
Preſſa terens: jam cera manu tractata valenti
Liquitur, & Phoebi radiis ardentibus icta.

Hac

Hac ego tum ſociis illevi protinus aures
Omnibus infundens. contra illi vincula capto
Injecere mihi, rectoſque in ſtipite mali
Hinc atque hinc validis cinxerunt nexibus artus;
Dein rurſum impulſis ferierunt aequora palmis.
Jamque ubi diſtabat, quantum clamantis ab ore
Audiri vox miſſa poteſt, ratis acta per undas,
Haud latuit nymphas, curvoque in litore ſtantes
Talia ſuavidica cecinerunt carmina voce.
O Laërtiade Grajum decus, huc age navem
Dirige, ut arguto cantum quem fundimus ore,
Accipias. nemo haec tranſvectus caerula puppi eſt,
Quin prius adſtiterit vocum dulcedine captus;
Poſt variis avido ſatiatus pectore muſis
Doctior ad patrias lapſus pervenerit oras.
Nos grave certamen belli cladémque tenemus,
Graecia quam Trojae divino numine vexit,
Omniaque e latis rerum veſtigia terris.
Sic reſono ingeminant cantu: mihi corda voluptas
Intima pervadit, vultuque & lumine nutans
Solvere vincla precor ſocios. illi freta verrunt,
Surgenteſque una Perimedes Eurylochuſque
Implicuere magis cupidum perrumpere nodos.
Interea celeres vecti viridantia praeter
Litora Sirenum, nullis ubi cantibus aura
Pulſa ſonat, ceram juvenes ex auribus omnem
Eripiunt, laxantque meo de corpore vincla.
Ceſſimus ut campis, vidi atrum ad ſidera fumum
Tollier undarum ſtrepitumque exterritus hauſi:
Excuſſi manibus ſubita formidine remi,
Omniaque horrifico ſonuerunt murmure, & ipſa
Remigio puppis ſpoliata immobilis haeſit.

Atque ego per medios gradiens maerentia dictis
Pectora mulcebam, ſic quemque hortatus ab ore.
O juvenes, neque enim ignari ſumus ante malorum,
Exitium nec majus adeſt, quam dira Cyclopis
Experti quum facta cavo trepidavimus antro;
Hinc tamen & virtute mea & ſollertibus auſis
Fugimus: horum etiam quondam meminiſſe juvabit.
Quare agite & nullus dictis parere recuſet:
Vos rapidos remis fluctus per tranſtra locati
Scindite, ſi mortem ſaltem hanc fors Jupiter aequus
Det fugere, & praeſens etiam vitare periclum.
Tuque gubernator memori mandata reconde
Haec animo, tibi enim clavo torquenda carina.
Hunc extra fumumque procul fluctusque ſonantes
Flecte ratem, ſcopulumque cave, ne cautibus aſper
Incautum fallat, nosque atro funere mergat.
Vix ego finieram, ſociique haud juſſa morantes
Incumbunt remis; necdum implacabile monſtrum
Scylla rapax mihi dicta fuit, ne forte timentes
Ima ratis tabulata petant, remosque relinquant.
Heic etiam miſero Circes mihi pectore triſtes
Exciderant monitus: nam contra ac juſſa ferebant
Arma amens cepi, longoque haſtilia ferro
Bina manu criſpans prorae ſurgentis in ipſo
Fine ſteti, poterat prius unde horrenda videri
Scylla meis luctumque ferens & funera nautis.
Nec tamen aſpexi, licet acri lumine feſſus
Omnia luſtraſſem late loca rupis opacae.
Tendimus anguſto concluſi gurgite flentes
Inter utrumque latus: furit atra heic Scylla ſub antro,
Illic ſorbet aquas reſonans immane Charybdis.
Quae quoties vaſto fluctus eructat hiatu

Spumea, ceu rapidis quum flammis fervet ahenum,
Aeſtuat ingenti ſtrepitu. ſublatus in auras
It liquor, & ſummi fumant aſpergine montes.
At quoties rapidi ſalſas vorat aequoris undas,
Monſtrat aperta ſinum penitus: tum murmure circum
Saxa tonant, glaucaeque oculis cernuntur arenae
Recluſa tellure. aſpectu territa pubes
Palluit; atque illam trepidi dum cernimus unam,
Ecce furens antro, manibuſque & robore fortes
Ante alios mihi Scylla viros ſex improba tollit.
Reſpiciens navimque ſimul, ſimul acta meorum
Corpora, vix ſummo pendentia brachia ſaxo
Elatoſque pedes vidi me ſaepe vocantum
Nomine, & extremos gemitus in morte cientum.
Ac veluti reſidens viridi piſcator in acta,
Incautos longa quum fallit arundine piſces
Objiciens tecto letalia pabula in hamo,
Tollit anhelantes, ſiccaque exponit arena
Semineces: ſic illi in ſaxa horrentia tracti
Exanimes longis ſingultibus ilia tendunt.
Ipſa autem in foribus clamantum paſcitur artus
Tendentumque manus fruſtra mihi morte ſub ipſa:
Spectaclum horrendum! quo nil crudelius uſquam
Saeva diu ponti ſcrutando caerula vidi.
His tandem elapſos ſcopulis atraque Charybdi
Et Scylla, hoſpitio molli nos inſula divum
Cepit; ubi Solis forma praeſtante juvenci
Lanigerique greges tondebant roſcida prata.
Necdum contigerat litus ratis acta per undas,
Et jam mugituſque boum ferit excitus aures
Balatusque ovium; nec non mihi dicta recurſant
Tireſiae Circeſque iterumque iterumque monentum,

Solis uti ſacra caveam tellure potitus.
Haec metuens triſti ſic voce ſilentia rupi:
Accipite o ſocii, quae me Thebanus in Orco
Edocuit vates, fatorum & conſcia Circe.
Scilicet unum illud repetens edixit uterque,
Ut Solis fugerem cari mortalibus arva;
Exitium nam triſte manet: quin o freta roſtris
Findite Trinacria longe poſt terga relicta.
His dictis cecidere animi turbataque cunctis
Pectora, & Eurylochus ſubita me turbidus ira
Increpuit: mens laeva quidem te vexat, Ulyſſeu,
Indomitumque geris robur, nulloque labore
Frangeris. an ſociis tu ferrea corpora rere
Omnibus, haud patiens ſomno curiſque gravatos
Optata heu miſeros tandem tellure potiri,
Dulcibus atque epulis operari in litoris ora?
Scilicet obſcuram per noctem errabimus undis
Sic temere avulſi gremio telluris; an auras
Praecipites non ſaepe polo nox turbida cogit?
Quis fugiat late tenebris horrentibus atram
Perniciem, ſi forte mari gravis incubet auſter,
Nimboſuſque ruat zephyrus, qui turbine naves
Corripiunt, vexantque, adverſo numine divum?
Cedere nunc praeſtat nocti, dapibuſque refectos
Corpora vicini curare in litoris herba:
Cras iterum cum luce nova ſulcabimus aequor.
Sic ait Eurylochus: cuncti ſimul ore fremebant
Haec eadem aſſenſu haud dubio. mihi triſte canebat
Haud obſcura quidem jam tum gravis ira deorum;
Et ſubito: jam jam cedo, nec tendere contra
Sufficio ſolus. nunc vos at numina caeli
O ſaltem jurate: greges florentibus agris,

Contigeritve boum si qua heic armenta videre
Haud admissuros scelus exitiale, neque ullam
Laesuros pecudemve manu fortemve juvencum;
Sed fore contentos dapibus, quas provida Circe
Praebuit. haec fatus tacui; nec dicta retrectant
Jam nautae, jurantque omnes. queis rite peractis,
Ingredimur portum religata ex aggere navi
Dulcem propter aquam. juvenum manus emicat ardens
Litus in optatum, dapibusque operatur in acta.
Inde ubi pulsa fames, sitis & compressa Lyaeo,
Tristia prosequimur sociorum funera fletu,
Abstulerat curva quos nuper Scylla carina;
Flentibus & lassos dulcis sopor occupat artus.
Tertia noctis erat quum pars, jamque astra cadebant,
Saeviit extemplo nimbis ingentibus atra
Ab Jove tempestas, & late horrentia pontum
Nubila telluremque simul cinxere; polo nox
Nigra ruit. vix almus equis afflarat anhelis
Nos Oriens, quum prima ratem subducere nobis
Cura subit, tractamque cavo religare sub antro,
Candida ubi nymphis exstructa sedilia stabant.
Post etiam pleno in coetu sic alloquor omnes:
In curva mollesque dapes potusque carina
Dulcis inest: heu triste aliquid ne fata minentur,
O prohibete manus, quaeso, & servate juvencos.
Haec armenta deo pascuntur sacra potenti,
Omnia qui vastum lustratque auditque per orbem.
Nec plura his: fremitu socii assensere secundo.
Interea totum non secius aethere mensem
Flat notus, excito quisquam nec flamine deinde,
Ni notus atque eurus, pelago dominatus aperto est.
At juvenes, tostae Cereris dum dona manebant

Vinaque, ſolliciti vitae abſtinuere juvencis
A vetitis. ubi cuncta tamen ſenſere carina
Deficere, ad praedam verſi venatibus inſtant,
Rimanturque uncis manibus, ſi ſcrupea piſcem
Saxa inter (cogebat enim vis improba ventris)
Haerentem inveniant, latitantem aut rupe volucrem.
Contra ego ſecreti proceſſi ad litoris oram
Vota diis facturus, iter miſeratus ab alto
Expediat ſi quis miſero, reditusque ſecundet.
Jamque procul reſidens diverſa in valle, ubi ventis
Aequora tuta ſilent, palmasque in gurgite lotus
Omnes caelicolas ſupplex in vota vocabam.
Tunc mihi dî facili ſparſerunt lumina ſomno,
Eurylochus dum parte alia pervertere tentat
Corda virum ſubiens ſic aſtu: o dura ſodales
Experti mala quaeque, venit mortalibus aegris
Inviſum genus omne necis; ſed acerbius unum
Omnibus eſt, periiſſe fame fatumque ſubiſſe.
Quin agite, & Solis pingues adducite tauros,
Debita uti magnis ſolvamus munera divis.
Quod ſi Ithacae dabitur tandem patria arva videre,
E niveo Soli ſtatuemus marmore templum,
Ducemuſque ſacras alta ad donaria pompas.
Aut etiam pro caede boum ſi perdere navem
Hic volet iratus, prohibebunt cetera cladem
Numina. quidquid erit, malo jam mergier undis,
Quam miſer ignota longum tabeſcere in acta.
Dixerat, atque eadem placuit ſententia cunctis;
Continuoque ſacros lunata fronte juvencos
Excipiunt: multi camuris nam cornibus ibant;
Et vicina nigrae carpebant gramina puppi:
Circumſtant pariter laeti, divoſque precantur,

Et folia e querna, Cereris pro frugibus almae,
Arbore carpentes summa inter cornua fundunt.
Tum precibus missis feriunt colla alta securi,
Tergoraque eripiunt, & sectos cruribus armos
Arvina involvunt super & pinguedine densa.
Lenaei deerant latices; ardentiaque exta
Fluminea spargunt unda, libantque faventes.
Hinc simul incensosque armos & tosta vorarunt
Viscera, & aeratis fixerunt cetera membra
Secta minutatim verubus; mihi lumina somnus
Deseruit, sociosque iterum navimque reviso.
Vix aderam propius, tenues quum nidor in auras
Diffusus nares mihi noto afflavit odore.
Ingemui, & clamans has rupi pectore voces:
Juppiter o genitor, vosque o stellantis olympi
Numina, quid miserum juvit sic perdere somno?
Heu sine me crudele nefas est ausa juventus.
Haec ipse: interea celeri per inania lapsu
Attulerat dira stratos jam caede juvencos
Lampetie auricomo Soli, qui turbidus ira:
O pater, o superi, dixit, mihi digna rependant
Supplicia infandi comites errantis Ulyssei
Admissa pro caede boum, quos laetus ab axe
Cernere gaudebam, sive alto invectus olympo,
Seu repetens humilem stellato a vertice terram.
Quod mihi ni meritas persolvant crimine poenas;
In Stygias ibo latebras, atque horrida Ditis
Regna meo late perfundam lumine fulgens,
Discutiamque umbras. cui Juppiter: aurea caeli
Templa colens tu semper, ait, radiantia ferto
Lumina dis, pariterque nigrae telluris alumnis:
Horum ego jam celerem candenti fulmine puppim
Flu-

Fluctibus in mediis feriam jaculatus ab arce
Aetheria. quae dicta Jovis mihi deinde Calypſo
Candida narravit; retulit Cyllenius olli
Nuncius adveniens ſuperis e ſedibus ales.
At navem ut tetigi, ſocios in litore adortus
Increpui nulli parcens: ſed dicta cadebant
Irrita, nec tantam poterant ſarcire ruinam;
Exſtincti jam quippe boves tellure jacebant.
Terrificis etiam turbarunt pectora monſtris
Di ſubito, tractaeque ſolo (mirabile dictu!)
Serpere tum viſae pelles, auditaque longis
In verubus mugire ſimul jam torrida membra,
Cruda ſimul, ſonitu vivos imitata juvencos.
Nec tamen abſtiterunt, ſenaſque ex ordine luces
Perpetuis egere epulis convivia nautae
Sacra inſtaurantes. poſtquam lux ſeptima venit,
Nimbifer immani ceſſavit turbine ventus,
Et nos ingreſſi deductae in pinea navis
Robora velorum crepitantes ſolvimus alas.
Ut pelago fugit puppis, nec jam amplius ulla
Apparet tellus, caelum undique & undique pontus,
Caeruleam ſupra nigra caligine nubem
Juppiter induxit: tum ſubter inhorruit unda,
Continuitque ratis curſum. nam turbine ſtridens
Praecipiti zephyrus turbavit caerula, & ambos
Diffidit haerentes malo vis aſpera funes
Impete contorquens. cadit actus pondere retro
Malus, & arma ſimul fundum volvuntur in imum
Omnia: at ipſe ruens puppim ſuper incidit ictu
In caput inque humeros miſeri rectoris, & oſſa
Omnia ſubjecti frangit: jamque ille carina
Labitur in praeceps, vitamque relinquit in auris.

Tum

Tum ſimul intonuit caelo, ſimul igne triſulco
Juppiter intorſit fulmen; correptaque navis
Tota diu intremuit, dirumque efflavit odorem
Sulfuris. excuſſi nautae volvuntur in undas
Aequoreis ſimiles corvis circumque feruntur
Fluctibus in tumidis: reditum negat ira deorum.
Ipſe autem gradiens hac illac, pinea ſolvat
Donec texta ratis, laxis compagibus, unda,
Opperior. jamque illa ſalo reſoluta fatiſcit,
Imaque pars ſupereſt tantum, cui fortia vincla
E corio haerebant mali retinentia truncum.
His ſubito vinclis malumque, imamque carinam
Implicui, junctoque ſedens in robore utroque
Et vento & pariter fluctu jactante ferebar.
Dein zephyrus nimbisque furens & turbine ſaevus
Deſiit, adverſisque ruens notus ingruit alis,
Rurſus ut horrendae ſubeam vada iniqua Charybdis.
Tota nocte feror; primoque micantibus ortu
Cum radiis Phoebi violento gurgite vectus
Scyllae inter ſubii ſcopulos atramque Charybdim.
Illa quidem in barathrum ſalſas demiſerat undas
Faucibus abſorbens patulis: ego corpus ab aeſtu
In ſublime levans caprificu adfixus inhaeſi
Lucifugae ſimilis volucri: veſtigia nuſquam
Figere, nec ſummum potui contingere culmen.
Longe etenim ſtirpes ſuberant, ramique ſub auras
In diverſa alto fundebant ſtipite ſeſe
Ingentes, denſiſque umbrantes frondibus antrum.
Heic me tunc tenui obnixus, dum robora navis
Redderet eructans iterum. nec vana fefellit
Spes cupidum; nam jura foro quum dicere judex
Deſinit ad caenam properans poſt jurgia pubis,

Emer-

Emerſere atro barathri revomentis hiatu
Robora, demiſique pedes & brachia ſupra
Cum ſonitu illapſus mediis, manibusque recurvis
Uda ſedens pulſi verrebam caerula Nerei.
Nec vero Scyllam divum pater atque hominum rex
Amplius eſt paſſus me dira e rupe videre
Innantem; neque enim fugiſſem triſtia fata.
Inde novem per ſtagna dies maris humida ventus
Errantem vexit: decima poſt numina nocte
Telluri Ogygiae appulerunt, ubi dia Calypſo
Inter Atlantiadas forma pulcherrima nymphas
Fluctibus ejectum facili me ſede recepit.
Sed quid ego haec autem nequidquam indigna recordor
Heſterno jam dicta die tibi, maxime regum,
Uxorique tuae? feſſum piget illa referre
Rurſus, & inſomnes noto ſermone morari.

HO-

HOMERI ODYSSEAE

LIBER TERTIUSDECIMUS.

DIxerat: atque alii per tecta ſilentia late
Dum gaudent mira capti dulcedine rerum,
Sic illum Alcinous dictis compellat amicis.
O Laërtiade, quando huc te fata tulere
Per varios caſus, per multa pericula vectum,
Incolumis diveſque tuas remeabis ad oras.
Vos autem o, quicumque meos celebrare penates,
Gaudetiſque una convivia ducere, Bacchi
Laetitiam cantuſque inter, mea figite corde
Dicta, viri. Tyrio pictae jam murice veſtes,
Caelatumque aurum, quaecumque & ditia dona
Attulerunt proceres Phaeacum, condita in arca
Omnia ſunt. ſolido nunc quiſque ex aere lebeta,
Ac tripodem det quiſque ſuper. poſt certa redibit
Pars pretii toto e populo; non omnia namque
Fas unum tribuiſſe. haec poſtquam maximus heros
Fatus erat, plauſu cuncti aſſenſere ſecundo
Ad ſua cedentes laeti penetralia reges.
Mox îdem, ut roſeis Aurora evecta refulſit
Aequoribus, navimque parant atque aerea portant
Dona viro; quae rite locans curvata carinae
Alcinous ſtipat ſub tranſtra, offenſa juventus
Ne doleat validis freta findens verſa lacertis.
His propere exactis adeunt regalia rurſum
Tecta ſimul, menſaſque parant, ubi ſanguine ſacro

Victima caesa Jovi taurus fumabat ad aram.
Diripiunt costas, dapibusqe fruuntur opimis
Vescentes; interque ipsos ciet aurea plectra
Demodocus simul ore canens. at fortis Ulysses
Suspiciens crebro caelum, solemque cadentem,
Pronus ut hesperias curru descendat in undas,
Optat, & impatiens studio jam gestit eundi.
Ac veluti impasto tota cui luce jugales
Invertere gravi fecundas vomere glebas,
Occidit optanti prono sol igneus axe
Agricolae; fesso tum pectore gliscit edendi
Ardor, & exstimulat cupidum; trepidantia eunti
Genva labant titubantque pedes. sic aequora tandem
Sol Ithaco optanti subiit, mediaque corona
Alcinoo atque aliis Phaeacibus infit ab ore.
Maxime rex, vosque o magni, capita inclita, patres,
Perfectis me rite sacris dimittite quaeso
Protinus incolumem; vos & valeatis amici.
Namque mihi jam parta, animus quaecumque volebat,
Muneraque auxiliumque viae, quae numine servent
Cuncta suo divi faciles, veteresque sodales
In patria visam cum salva conjuge, faxint.
Heic quoque vos maneant semper rata gaudia vestris
Cum nuptis gnatisque; dii vos omnibus auctos
Muneribus cumulent, procul absit publica clades.
Vix ea finierat; laeto clamore sequuntur
Phaeaces, ducique jubent tam digna profantem.
Atque heic Alcinous fido praecone vocato:
Pontonoë o, dixit, plenum cratera lyaeo
Huc age; caelicolum regi libemus ovantes,
Mittamusqne virum tanto sub numine laetum
Ad patriae fines. dixit: nec jussa moratur

Pontonous cratera ferens atque ordine miſcens
Omnibus. hi taciti libant, divosque precantur
Per ſedes late; quos inter ſolus Ulyſſes
Adſtitit, ac multo ſpumantia pocula baccho
Tradidit Aretae ſic ipſam affatus ab ore.
O ſalve regina mihi, dum tarda ſenectus,
Parcarumque ſinant leges, ac debita fata.
En ego diſcedo; tu contra in ſedibus hiſce
Et populo & gnatis precor alma & rege fruare.
Sic fatus tendit greſſus ad limina, & una
Alcinoi it miſſus celerans veſtigia praeco,
Ad navim qui monſtret iter litusque reductum.
Nec non Arete famulas jubet ire puellas,
Haec ferat ut chlamydem ſecum tunicamque nitentem,
Illa auctam donis pictam regalibus arcam,
Atque aliae cererem pariter, laticeſque lyaeos.
Ut litus tetigere cavum, data munera nautae
Accipiuntque locantque alacres, tum mollia ſternunt
Lina viro, pictosque ſuper de more tapetas
Conjiciunt, queis molle cubet placiduſque quieſcat
Velivola in puppi. jamque ipſe aſcenderat heros,
Compoſituſque toro languentia membra locarat,
Quum ſubito curva ſocii ſedere carina
Ordine quiſque ſuo, ſolvere & litore funem.
Incumbunt remis adnixi, & caerula verrunt
Spumea: ſopitos Ithaci diffuſa per artus
Dulcis & alma quies mortique ſimillima ſerpit.
At navis, rapidae veluti per plana quadrigae
Prata volant, quas viva rapit vis incita equorum
Verberibus crebris; jam jam in ſublime videntur
Aëra per liquidum ferri, & contingere metam:
Sic celeri volat illa fuga, longoque ſonantes

Limite agit fluctus, canumque in gurgite ſulcum
Deſerit a tergo. non ipſam praepete penna
Accipiter levis alta ſecans praevertere poſſit
Labentemque undis, diviſque heroa ferentem
Conſiliis animoque parem; qui plurima quondam
Pertulerat longum bello jactatus & undis,
Tum placida oblitus curas in nocte quierat.
Jamque ubi purpureo procedens clarus ab ortu
Lucifer auroram Thitoni e ſede vocabat,
Conſtitit optata navis tellure potita;
Caerulei ſtat portus ubi Phorcynis ad oras
Litoreas Ithacae: verſis duo frontibus alte
Oppoſiti adſurgunt ſcopuli, pelagique furorem
Cautibus objectis, ventorumque horrida frangunt
Flamina: ſecurae tuta ſtatione carinae
Intus habent ſedem, nec vincla tenacia poſcunt.
Aſt olea in ſummo diffundit vertice ramos
Deſuper umbroſis complectens frondibus antrum,
Antrum horrendum, ingens, nympharum humentia tem-
pla
Naïadum. ſolido excisi de marmore circum
Crateres, anſiſque utrinque exſtantibus urnae,
Mellaque apes ſtipant, vivoque haerentia ſaxo
Stant juga, ubi reſono percurrunt pectine nymphae
Puniceo tenues variatas murice telas.
Manant & liquidi fontes; ſemperque recenti
Rore ſtrepunt; geminaeque fores, quarum altera, ſpectat
Quae borean, hominum patitur veſtigia, at almos
Altera ſacra deos, nigrum quae vergit ad auſtrum,
Excipit, haud tangenda viris, at pervia tantum
Caelicolis. huc ſe tunc noto in litore navis
Condidit ac media plus parte reſedit arena

In sicca; valido sic incita remige venit!
Emicat in terram pubes, etiamque cubantem
Mollibus in stratis, etiam alto lumina somno
Devinctum exponit gremio telluris Ulyssem.
Munera dein alii expediunt, quae virginis acti
Armisonae monitis dederant Phaeaces habenda,
Quum reditum supplex orabat. cuncta sub ipsos
Conjiciunt oleae ramos, & devia ponunt
Parte in secreta, ne quis fors ante viator
Praeteriens, heros quam somno suscitet artus,
Aspiciat, visique petat sibi praemia furti.
Hinc subito freta versa legit, retroque juventus
Ad patrias dat vela domos; quum rector aquarum
Nondum Ithaci longo satiatus pectora luctu,
Oblitusque minas sic est affatus in arce
Siderea fratrem. quisquam & jam numen adoret
Neptuni, aut divum justo dignetur honore,
Juppiter? ipsi etiam nunc me, gens edita nostro
Sanguine, Phaeaces temnunt. quippe ipse volebam
Usque malis Ithacum luctantem tendere ad oras
Dulichias; non & reditu prohibere parabam,
Aeternumque arcere domo, tua magna voluntas
Ex quo certa mihi, promissaque nota fuere.
Illi autem celeri sulcantes aequora navi
Securum adduxere mei, somnoque revinctum
In patrio statuere solo. tam multa dedere
Dona super, vestemque, aerisque, aurique talenta,
Quam multa incolumis praedaque potitus opima
Haud secum incensa a Troja devecta tulisset.
Juppiter huic contra: proh quae te cura remordet,
O germane potens? divûm te spernere nemo
Audeat, expertus ni fors cognoscere malit,

Sit

Sit durum ſoli quam te contendere contra
Viribus atque aevo praeſtantem. robore fretus
Quod ſi hominum quiſquam merito te fraudet honore,
Ut placitum fueritque magis, mentique ſedebit,
Digna luat. ſic fatus erat regnator olympi;
Quum ſic Neptunus: jampridem id, Juppiter, ultro
Ipſe etiam feciſſem, inquit; tua ſi mihi certa
Mens foret: iraſci tecum & pugnare verebar.
Nunc autem pulcram Phaeacum perdere navim
Eſt animus nigri reducem per caerula ponti;
Talibus abſtineant poſthac ut tempus in omne
Auxiliis: urbique ipſisque opponere magnum
Stat montem. dixit; nec Juppiter abnuit olli
Haec referens: age jam, venientem ex aequore puppim,
Quum propius terris laetanti lumine cives
Aſpicient, ſubito mutato corpore rupem
Effice, quae falſa referat ſub imagine navim
Omnibus attonitis monſtro, magnumque repente
Montem ſtare altas contra mirantibus arces
Ante urbem. quae dicta Jovis poſtquam audiit, aſtra
Deſeruit, Scherianque petens maris arbiter alti
Conſtitit inviſus ſcopulo. jamque impete magno
Ibat aquis, celeransque viam propiora tenebat
Laeta ratis; quum pone ſubit Neptunus, & actam
Corripit, immotamque alto ſub gurgite figens
Eſſe jubet rupem ingentem, ſubitoque recedit.
At bona Phaeaces gens ponto aſſuetaque remis
Miranturque animo, ſeque inter plurima muſſant.
Jamque aliquis ſocium reſpectans: heu quis in alto
Vinxit, ait, puppim? tota ecce e fluctibus exſtat
Haud labefacta ſalo. ſic ille: at neſcia facti
Corda ſtupent, donec trepidis rex farier infit.

Me veteris nunc certa premunt oracula patris,
Qui fore Neptunum nobis urbique canebat
Auxilia ob nostra infestum, quod navibus omnes
Scilicet incolumes vehimus per caerula Nerei.
Praeterea quondam praedixerat adfore tempus,
Quo validam nobis redeuntem ad litora puppim
Perderet in pelago, scopulumque opponeret urbi.
Haec senior, quae jam perfecta en cernitis ipsi.
Verum agite, ac jussis omnes parete volentes,
Nunc jubeam quaecumque viri: deducere ponto
Mittite, qui veniat nostras post hospes ad oras
Indigus auxilii: lectos at rite juvencos
Bissex Neptuno sacras mactemus ad aras,
Si prece qua victus montem praetendere parcat
Moenibus, & magna portus circumdare mole.
Sic ait: atque illi trepida formidine capti
Expediuntque boves, fusique altaria circum
Neptuno pia vota ferunt. consurgit Ulysses
Excitus interea somno, nec litus amatum,
Nec patriae optatos longo post tempore fines
Aspiciens noscit: circum Tritonia Pallas
Nam caelum nebula nigranti offuderat, omnes
Falleret ut veniens, utque illum diva doceret;
Ne prius uxori neu caris visus amicis
Ille foret, quam caede procos mulctasset acerba.
Propterea facies late mutata locorum
Tota videbatur, diversaque semita ad urbem
Portusque scopulique atque ipsa virentia prata
Arboribus versis. stetit ille, ac lumina volvens
Prospectumque petens late omnem & litora lustrans
Flevit, & ingenti concussus corda dolore
Percussitque femur manibus vocemque profudit.

Heu

Heu mihi quas hominum terras, ignotaque rurſus
Litora deveni? crudelibus effera coeptis,
An juſti rectique tenax gens hoſpita degit?
Has ubi divitias condam? quonam ipſe viarum
Ignarus ferar? o cur me Phaeacia tellus
Non habet? alterius vel ſaltem tecta petiſſem
Magnanimi regis, qui me juviſſet amico
Hoſpitio exceptum, & patrias miſiſſet ad arces.
Nunc autem haud novi, qua munera parte recondam,
Nec tamen heic aliis furtim tollenda relinquam.
Me miſerum! non tuta ſatis Phaeacibus ergo,
Nec fuerat mens aequa? alias per caerula ad oras
Advexere, licet ſponderent litora amatae
Cara Ithacae: promiſſa fides en irrita ceſſit.
Juppiter hoſpitibus miſeris qui praeſidet, ipſos
Ultor agat: vindex ſcrutatur pectora juſtus
Ille hominum, meritasque capit pro crimine poenas.
At nunc praeſtat opes, totamque inviſere gazam,
Ne mihi quid ſecum abſtulerint fugiente carina
Longe iter ingreſſi. dixit; rutiloſque lebetas,
Ac tripodas, fulvumque aurum, veſteſque recenſet
Enumerans. quae ſalva videt quamquam omnia, triſtes
Non tamen abſiſtunt curae: perculſus amore
Ingemit heu patriae, & reſonas procedit ad undas
Multa dolens, lacrimiſque rigans humentibus ora.
Huic virgo tum nata Jovis tulit obvia ſeſe
Omnia paſtori ſimilis, cui prima juventus
Spargit flore genas, quales regalia gnati
Germina formoſi pubeſcunt oris honore.
Ex humeris nodo duplicem ſuſpendit amictum,
Puniceiſque alte ſuras evincta cothurnis
Tela manu criſpat. quam primum ut vidit Ulyſſes
Ob-

Obvius aggreditur, laetoque ita pectore fatur:
O juvenis, primum te quando in litore ſolo
Aſpicio, ſalve o facilis, meaque omnia, meque
Reſpice jam ſervaque. ego te ceu numen adoro
Aetherium, votiſque vocans, genibuſque volutans;
Fare etiam ignarumque doce, quae nomine tellus,
Quive habeant homines? medio circumflua ponto
Inſulane, extremaene ſinus telluris in undas
Continuo heic tractu vergit, pelagoque reſidit?
At dea quaerenti: vel te dementia verſat,
Hoſpes, ait, vel longa procul, ſi talia neſcis,
Huc via te duxit. non haec ignobilis ora,
Aut adeo deſerta: ipſam novere, quot almam
Auroramque vident gentes, ſolemque cadentem
Parte ſub adverſa, qua nox fert atra tenebras.
Terra quidem praerupta, citiſque haud apta quadrigis,
Nec ſterilis tamen eſt, aequato ingentia quamvis
Haud pateat per prata ſolo. fert ubere gleba
Et cererem & bacchi latices, ac ſemper abundans
Imbribus irriguis florentique uvida rore
Educat & ſilvas late, dumiſque vireſcens
Optima caprigeno pecori eſt & bobus alendis.
Quin & Pergameas ingens pervenit ad arces,
Quas procul hinc perhibent diſtare ab Achaeide terra,
Fama Ithacae. ſic fata dea eſt: at pectus Ulyſſei
Gaudia pertentant ſubito; nomenque volutans
Auditum ficto ſic rurſum exorſus ab ore eſt;
Nec ſeſe prodit tamen ipſe, in pectore vafro
Vera tègens, longaque ita rerum ambage reponit.
Audieram famamque Ithacae nomenque paterna
Trans pontum in Creta longe: nunc aequora menſus
Parte ego cum gazae veni, partemque reliqui
Effu-

Effugiens aliam gnatis, post caede peremptum
Idomenei genus Orsilochum, quo vincere cursu
Nullus erat melior juvenum Dyctaea per arva.
Me rabie infestus voluit nil tale merentem
Exuere Iliaca praeda, quam propter acerba
Bella virum, multosque tuli per caerula casus,
Quod non sponte suo famularer ad alta parenti
Pergama, victricesque agerem dux ipse catervas.
Sed prior hunc magno confossum vulnere stravi
Insidians, campis dum sera nocte redibat
Obscurum per iter. nox atra ingentibus umbris
Me circum fidumque una complexa sodalem
Eripuit spectantum oculis; furtoque potitus
Delitui. postquam ferrum trans pectus adegi,
Phoenicum ad navem properans vestigia torsi,
Oravique viros magna mercede paciscens,
Ut secum ad Pylii veherent me litoris oram,
Elidave insignem, cui gens dominatur Epaeûm.
Quum subito insurgens validi vis aspera venti
Abripuit longe miseros, nec sponte volentes
Fallere. sic caeco per noctem errore viarum
Venimus huc acti, portuque subivimus alto
Praecipites. non cura dapes subit ulla parandi
Jejunis longum, sed fessi in litore corpus
Sternimus, ac somno lassos componimus artus.
Heic me grata quies miserum decepit; at illi
Interea eductis opibus, quaecumque fuere
Devectae, positisque, ubi stratus membra fovebam,
Effugiunt, ventisque petunt spirantibus arces
Sidonias: vacua moerens ego linquor in acta.
Dixerat: insignis glauco dea lumine risit,
Permulsitque manu nivea; tum virginis ora

Ora habitumque gerens pulcrae, cultaeque per artes
Egregias, tali mutata eſt voce loquuta.
Jam nimium vafer ille foret, qui vincere cumque
Speraret te poſſe dolis, licet obvius adſit
Vel deus aetherio caeli delapſus ab axe.
Improbe! ſicne adeo nequidquam fraudibus uſque
Indulgens ficta perges mendacia lingua
Redditus & patriis jam tandem ſoſpes in oris
Texere, cara tibi primis quae ſemper ab annis?
Quin age mitte dolos: noſtrum ſcit fallere uterque
Vana ferens; homines inter tu maximus omnes
Conſilio polles, contra dis omnibus ipſa
Ingenio praeſto. nec tu me Pallada noſti
Horriſono Jove rege ſatam, quae caſibus adſto
In duris tibi fida comes, praeſensque periclis
Incolumem ſervo? non & Phaeacibus eſſe
Te volui nuper carum? delapſa ſereno
Nunc iterum caelo veni, ne munera quiſquam
Surripiat, quae multa tibi mea juſſa ſequuti
Phaeaces dederunt. quin & quot fata dolores
Sedibus excepto patriis ſtatuere ferendos,
Expediam dictis. omnes tu pectore ferto
Indomito; nullus vel mas vel conſcia duri
Femina ſit reditus: quaevis convicia preſtat
Saeva virum, triſteſque vices ſuperare tacendo.
Huic Ithacus: quis te mortali ſemine cretus
Diva queat cognoſſe, vafer ſit quamlibet uſu,
Tot facies hominum mutas, tot vertis & ora?
Novi equidem expertus, quanto mihi ſaepe fuiſti
Auxilio ad Trojam dura inter praelia Grajum.
At Priami poſtquam celſam populavimus urbem,
Avectoſque cavis ratibus disjecit Achivos

Per

Per freta lata deus, numquam te maxima vidi
Adſtantem puppi in celſa curaſque levantem.
Heu quantum ignotis erravi in fluctibus acrem
Corde fovens luctum, donec ſolvere periclo
Me faciles tandem ſuperi. Phaeaces adire
Tu, fateor, me diva tuo cum numine ſancto
Juſſiſti, ac melius miſeris confidere rebus.
Nunc te per genitorem oro (nam dulcia nondum
Regna Ithacae tetigiſſe reor, verum avius oris
Neſcio queis jactor longe; tuque ipſa videris
Ludere deceptum, memoras dum talia fando)
Dic age, num patriae tetigi jam litora cara?
Talibus orabat; quum ſic Tritonia virgo
Orſa loqui: idem animus ſemper tibi pectore vafro,
Menſque eadem perſtat non ullis fracta periclis.
Nec potui idcirco tantis ~~in caſibus actum~~
Linquere, nec potero: noſtro te numine dignum
Ingeniumque animusque facit viſque aurea linguae.
Namque alius rediens per tot diſcrimina rerum
Arderet gnatosque domi nuptamque videre
Optatam: nil ipſe petis, nec ſcire laboras
Scilicet ante, tuae veniens quam pectora coram
Conjugis experiare. illa abdita moeret in altis
Aedibus; ingratae totaeque ex ordine noctes
Diſpereuntque dies ſuſpiria crebra cienti.
Omnia certa mihi fuerant; ſociiſque ſciebam
Amiſſis reditum dulcem tibi fata parare.
Non tamen & volui patruum contendere contra
Indomitos alto volventem corde furores,
Infeſtumque tibi rapto pro lumine nati.
Ac ne vana putes mea dicta, en aſpice ſedes
Jam patrias: ingens portus Phorcynis in illa

Caerulei ſtat parte ſenis; viden ardua ramos
Explicat ut patulas mihi ſacra in vertice oliva?
Subter Naïadum domus atro horreſcit hiatu
In latere exciſae rupis, latet undique ſepta
Arboribus ſpelunca, ubi tu ſollemnia nymphis
Vota dabis lectas ſtatuens de more bidentes:
Neriton en illic nemoroſo vertice ſurgit.
Haec ubi fata, ſcidit nebulam; tum viſa refulſit
Terra viro, patriique ſoli dulcedine motus
Exiluit, gaudensque ſuae dedit oſcula terrae:
Extulit & vocem, tendens ad ſidera palmas.
Nymphae Naïades, proles Jovis, o mihi nulla
Viſere quas fuerat jam ſpes, nunc omnibus auctae
Laetitiis ſalvete deae, mea munera vobis
Semper erunt, virgo tantum ſinat orta Tonante
Vivere me, natumque ſuo mihi numine firmet.
Talia fundebat ſupplex, quum caeſia diva:
Fide, ait, haec tacitum nec pectus cura fatiget.
Ac primum advectas parte interiore ſub antro
Umbroſo condamus opes, ubi ſalva manebunt
Omnia; dein pacto quo ſint videamus agenda
Cetera, uti recte cedant. nec plura loquuta
Antrum immane ſubit, latebraſque inquirit in antro,
Dum propius ſubvectat opes Laërtius heros,
Caelatumque aurum, fulgentique aere lebetas,
Et picturatas Phaeacum munera veſtes.
Ordine cuncta locat, lapidemque ante oſtia Pallas
Ingentem advolvit: tum ſe viridantis in umbra
Ambo oleae ſtravere ſacra fatumque ſtruentes
Perniciemque procis, & ſic prior orſa Minerva eſt.
Laërta generate, deum certiſſima cura,
Quo juvenes leto, quibus aggrediere vel armis,

Consule. tres adeo totos in sedibus annos
Imperitant, sociamque tori pervertere tentant
Muneribus. manet illa quidem, teque anxia luget,
Dum redeas, vanaque simul spe pascit amantes,
Verbaque dat miseris; aliudque in pectore versat.
Heic Ithacus: proh diva, inquit, ceu major Atrides,
Nescius heu nostri periissem in limine tecti,
Ni me cuncta prius monuisses. quin age dicas
Alma precor, si qua possim vi perdere sontes?
Adsis o lateri nostro comes, & mihi robur
Invictum da diva: tuo jam numine fretus
Non ego tercentos dubitem vel poscere in arma
Saeva viros, nil non ausim tanta auspice mecum.
Quae contra Pallas: tecum comes addita semper
Ipsa adero, trepidos nec me sine fortis in hostes
Insilies, quum tempus erit: jam jamque cerebro
Spero equidem, & sparso tincturum sanguine terram
Invisa de gente aliquem, poenasque daturum
Pro scelere. ut vero venientem agnoscere nemo
Mortalis te possit, ego squallentia reddam
Membra prius formosa, & flavos vertice crines
Eripiam, circumque humeros sordentia ponam
Tegmina. tum pulcra radiantia lumina fronte
Suffundam tenebris, ne cui noscare procorum
Sordidus, uxorive tuae gnatoque relicto.
Tu vero hinc subito pastorem jussus adibis,
Nigrantes qui rure sues tibi servat, & idem
Teque tuosque colit magno complexus amore
Jam senior. celsa invenies sub rupe sedentem
Ad Corvi scopulos, Arethusae dulcis & undas,
Iliceam frangunt ubi glandem & flumina potant
Nigra sues, multaque aucti pinguedine florent.

Illic tardatus vario ſermone morare,
Ipſa procul celero dum pulcrae ad moenia Spartae
Telemachum ductura tuum genus, acer Ulyſſeu,
Regia qui flavi Menelai ad tecta profectus
Te quaerens reditumque tuum Lacedaemone degit
In viridi: ſic diva; refert cui protinus heros:
Cur non heu miſerum docuiſti haec omnia; an altis
Ferret ut ingentes curas in fluctibus errans
Ipſe etiam, dum tecta fero vaſtantur ab hoſte
Sola relicta procis? non hic dolor haereat imo,
Pallas ait, ſub corde tibi; mea dicta ſequutus
Eſt ingreſſus iter, referat ſibi nomen ut ingens
Huc rediens. nil triſte timet, ſed lentus Atridae
Aſſidet in tecto, & laetatur divite menſa.
Interea inſidiis juvenes, quam litora tangat
Fida redux, tentant prius illum perdere leto;
Nec tamen & perdent: aliquis de gente nefanda
Ante cadet, moriensque ſolum premet ore cruento.
Haec dea fata, ipſum virga percuſſit, & omnes
Reddidit arentes tenuati corporis artus,
Flaventemque comam capitis, lumenque juventae
Abſtulit, inducens rugas habitumque ſenilem,
Turpavitque oculos & diae lucis honorem.
Dein aliam tunicamque aliumque imponit amictum
Sordentem lacerumque & fumi uligine plenum;
Aptat & ingentis circum ſpolia horrida cervae,
Nodoſumque manu baculum; curviſque pudendam
Subligat ex humeris perfoſſamque undique peram
Tortile cui pendet lorum. queis rite peractis
In diverſa abeunt: Pallas viſura relictum
Telemachum ſublimis adit Lacedaemonis arces.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER QUARTUSDECIMUS.

Digreditur portu, perque alta cacumina Ulyſſes
Carpit iter durum ſeptumque horrentibus umbris,
Qua dea monſtrarat; juſſusque ad limina tendit
Paſtoris fidi ante alios, quoscumque pararat.
Veſtibulo hunc reperit primo tum forte ſedentem,
Gramineo in tumulo ſurgens ubi caula nitebat
Pulcraque, & ingenti circum ſpatioſa meatu,
Quam rege ignaro ſenior, nec tale jubente
Laërta, aut domina quidquam, perfecerat ipſe
Sponte ſua e ſaxo, lateque obduxerat omnem
Sepibus, hinc denſos atque hinc ex ordine vallos
Inſigens nigro diſſectae e robore quercus.
Heic quoque ſetigero pecori diſcreverat intus
Proxima ſeſe inter biſſena cubilia: matrum
Quinquaginta aderant foetarum corpora ſepto
Magna ſuum ſub quoque; mares tellure cubabant
Haud totidem caulas extra. namque improba multos
Turba procum dapibus largis epulata vorarat;
Ipſe quibus cuſtos ſemper deducere in urbem
Juſſerat ex omni numero, qui pinguior eſſet
Ante alios; ſoli tercentum ex agmine ſtabant
Ac decies ſeni. vicini ad tecta jacebant
Ore canes quatuor villoſo, eduxerat acres
Quos ſibi praeſidio ſenior gregibuſque futuros.
Tum laeves ocreas plantis aptabat acuto
Incidens ferro corium, diverſaque vernae

Ad

Ad loca ſe tulerant: tres paſcua in alta ſequuti
Setigeros de more ſues, at quartus in urbem
Iverat ille procis invitus munera portans
De grege, queis epulas properent largeque fruantur.
Continuo vis dira canum latratibus inſtat,
Ut Laërtiadem venientem aſpexit: at ille
Sedit humi ſubiens aſtu, baculumque remiſit.
Fors quoque & indigno ſenſiſſet vulnera morſu
Ante ſuum ſtabulum, celerans ni protinus ipſi
Adforet auxilio cuſtos: huic ſecta ruenti
E corio diſperſa huc atque huc vincla cadebant.
Jamque alto clamore canes ſimul increpat ardens,
Saxa ſimul torquet, viſumque affatur Ulyſſem:
O ſenior, te dente fero quam pene minaces
Invaſere canes: indigno vulnere laeſus
Heu miſero nova cura fores! ſat multa dedere
Dura mihi, luctuſque alios di ſemper habendos.
Nam regis me torquet amor, quem moeſtus acerbis
Fletibus indulgens ſuſpiro, armentaque ſervo
Haec aliis mactanda: procul regna invia luſtrans
Exſul inops, menſae fors ille, atque indigus errat
Auxilii, ſi vivit adhuc & veſcitur aura.
Quin ſequere o, limenque ſubi progreſſus amicum,
Ut cereris poſt dona ſatur laticiſque lyaei
Expedias, qua parte venis, quae ſaeva fatigat
Dein miſerum fortuna? haec dicens intulit ultro
Accitum anguſti ſubter faſtigia tecti,
Effultumque toro molli, ſtratiſque locavit
Frondibus, atque ferae villoſo in tergore caprae,
Feſſus ubi recubet placide. laetatus Ulyſſes
Hoſpitio tali: magnus tibi Juppiter, inquit,
Dique alii, quae vota foves in corde, ſecundent
Omnia;

Omnia; ſic alacer qui me nunc excipis hoſpes.
Dixerat; Eumaeus contra: non ſpernere quemquam
Faſque piumque ſinit, non ſi quis limina ad iſta
Deterior veniat: Jovis alto numine gaudent
Erranteſque inopeſque omnes. ſunt munera noſtra
Parva quidem, ſed cara; timor famulantia corda
Pubere ſub domino prohibet dare magna petenti.
Illum autem a patria longe vis ſaeva deorum
Diſtinet, ingenti qui me complexus amore
Largus opeſque mihi proprias, ſedeſque paraſſet,
Ac ditem thalami ſociam; quae munera ſuerunt
Multa laboranti famulo concedere reges,
Cui facilis deus auctat opus, velut omnia nobis
Aucta fovet ſervatque. idcirco multa tuliſſem
Praemia, ſi patriis idem ſenuiſſet in oris.
At periit: genus omne utinam de ſtirpe revulſum
Sic Helenae Argivae pereat, quam propter Achivum
Millia tot leto cecidere. Agamemnonis arma
Ille etiam famamque ſequens per caerula ponti
Laomedontaeae petiit certamina Trojae.
Sic ait, & nodo laxum ſuccinctus amictum
In reſonam contendit haram, geminoſque reportans
In manibus foetus jugulum ferit acer utrique,
Imponitque igni, verubuſque infigit acutis
Diſſectos. jamque exta ferens fumantia flammis
Dat ſubito, transfixa duci, cerealiaque addit
Spargens dona ſuper, tum dulci munere bacchi
Spumantem large ſolidum cratera coronans
Conſidit contra, dictis ac talibus infit.
Utere nunc epulis, ipſi queis utimur, hoſpes,
Paupere contenti victu: vorat improba pubes
Ingentes affuſa ſues impune, nec ullum

Fas verita. oderunt sed enim facta effera divi,
Justitiam rectumque suo dignantur honore.
Certe etiam bello quum rura aliena domosque
Gens inimica rapit, praedamque ad litora vertens
Navibus imponit, cursum molita per undas
Effugit, atque eadem furti non immemor umquam
Ultrices metuit poenas dextramque sequentem.
At contra hi juvenes, moniti ceu voce deorum
Exitium regis noscant, nec jura verentur
Connubii, nec tecta volunt sua quisque redire;
Sed resident, certantque imo res perdere fundo.
Nam quotquot veniunt luces quotque ordine noctes
Ab Jove, caesa fero cadit illis victima ferro
Plurima; large epulis gaudent siccantque lyaeum.
Ingens gaza fuit quondam: nec ditior heros
Alter erat, quotquot vastas trans aequora terras,
Aut Ithacam coluere; opibus quin anteit amplis
Bisdenos censuque potens. jamque omnia fabor
Enumerans, si forte vacant sermonibus aures.
Olli trans fluctus bissena armenta vagantur,
Bissenique greges ovium, totidemque caprarum,
Atque suum: patria delecti e pube magistri
Omnibus, externique simul. pascuntur in oris
His etiam late pingues undena per agros
Agmina caprigeni pecoris: custodia fida
Advigilat, semperque procis ex agmine lectam
Quisque suo pecudem jussus fert pastor in urbem.
Ipse autem has pascoque sues & grandia servo
Haec stabula, invitusque isdem submittere cogor,
Optima quae pingui turgescit corpore, praedam.
Dixerat: ille autem tacitus fruiturque paratis
Raptim epulis, hauritque merum sub corde volutans
Fata

Fata procis. at poſtquam animi ſatiata cupido
Jam dapibus fuerat largis, nova vina refundit
Ingentem in cyathum, ſocioque haud tardus Ulyſſes
Porrigit undantem gaudenti, atque ore profatur:
Eja age fare, precor, quis te ſic inclitus heros,
Ut memoras, diveſque ſibi rebuſque paravit
Ipſe ſuis pretio captum? quemque arma ſequutum
Atridae occubuiſſe putas? dic o mihi nomen
Illius: aetheria caeli ſcit Juppiter arce,
Dique alii, vidiſſe uſquam ſi nuncius adſim
Hinc procul errando, multaſque advectus ad urbes.
Talia quaerebat; ſtabuli quum talia cuſtos
Reddidit Eumaeus: non haec perſuadeat ullus
Uxorive ſuae, natove huc advena fatis
Adveniens; multi jampridem vana ferentes
Nuncia, fraude mala petierunt praemia ſontes.
Namque Ithacae quicumque vagus defertur ad arva,
Continuo alloquitur reginam & pectore ficto
Vana ferens ludit cupidam. fovet illa receptos
Hoſpitio facili nequidquam, & multa requirens
Flet miſera, & longo tabeſcit perdita luctu,
Conjugis ut cari fato ſolet anxia conjux.
Tunc etiam vano fingens mendacia corde
Talia nunc referas, ſi quis pro munere laenam
Praebeat, aut inopi tunicam? procul occidit ille,
Alitibuſque feris canibuſque inhumata per agros
Praeda jacet; gelidos liquit jam ſpiritus artus:
Vel tumido merſum raptant ſub gurgite monſtra,
Oſſaque litus habet, cumuloque ingentis arenae
Preſſa tegit. duro ſic fato raptus amicos
Perdidit heu cunctos, & me miſerum ſuper unum
In primis. neque enim facili tam pectore regem

Inveniam, quocumque ibo; non tecta parentum
Dulcia si repetam, naſcens ubi lumina vidi
Prima puer, teneroque fui nutritus in aevo.
Nec vero patriae tantum perculſus amore
Optatamque domum notoſque reviſere fines
Diſcupio, quantum longo poſt tempore Ulyſſem
Anxius huc reducem, cujus vel dicere nomen
Vix ego ſuſtineo veritus: ſic ſemper amavit,
Scilicet ac toto complexum pectore fovit.
Quin ipſum dicam fratrem, dignandus & abſens
Nomine nimirum tali eſt. tunc dius Ulyſſes:
Tu licet haec illum non umquam ad litora dicas
Venturum, fixumque animo ſtet credere nulli,
Hoſpes, ait; contra jam nunc tamen ipſe futurum
Et reor, &, ſuperum teſtatus numina magna
Polliceor; nec dona moror. poſtquam ille penates
Redditus attigerit, tunc me tunicaque recenti
Laetus, & inſigni meritum donabis amictu.
Nil prius accipiam quamquam indigus: acrius odi
Namque Erebi foribus, mendax qui vana profatur
Pauperiem metuens duram. nunc audiat ergo
Juppiter omnipotens primum, menſaeque verendae
Quas adii, ſedeſque Ithaci patriique Penates;
Evenient, quaecumque canam: Laërtius heros
Hoc aderit labente anno; quin menſtruus orbis
Hic ſimul occiderit, primoque refulſerit ortu
Alter agens luces, ille alta in tecta redibit
Penelopen ultus natumque indigna ferentem.
Cui ſubito Eumaeus: non haec ego munera ſolvam
Debita, non Ithacus veniet: tu plena quietus
Pocula nunc hauri potius, nec talia fando
Commemora, o ſenior. triſti nam pectore luctus
Ingruit;

Ingruit heu misero, quoties audita recursat
Eximii regis pietas & cognita virtus.
Desine testari superos: at fortis Ulysses
O veniat, mecum ipsa velut regina preatur,
Laërtesque senex, & Telemachus similis dîs.
Nunc etiam carum genus alto e sanguine regis
Heu queror illacrimans juvenem; quem numina postquam
Florentem eduxere, ut pulcra ex arbore ramum,
Jamque fore heroas inter non oris honore
Non animis ipso rebar genitore minorem;
Incautum sine mente egit seu laeva deorum,
Sive etiam vis dira hominum. nam cessit in almam
Ipse Pylon patriae scitatum nuncia famae;
Et nunc saeva procum pubes in gurgite tentat
Excipere insidiis reducem, sine nomine ut omnis
Intereat multos Ithacae dominata per annos
Stirpibus ex imis evulsa Arcisia proles.
Quod dederit sors cumque, cadat; seu barbara captum
Vis rapiat juvenem, dextra seu Juppiter aequus
Ipse sua potius servet; jam fare vicissim
O senior curasque tuas durumque laborem;
Sanguine quo cretus, queis & devectus ab oris,
Quave rate, ac nautae qua se de gente ferebant,
Expedias, oro; neque enim late undique ponto
Clausa loca haec peditem potuisse attingere credo.
Haec ait; atque heros: fuerint quaecumque, fatebor
Vera, inquit; longo modo copia tempore nobis
Sufficiat, bacchique liquor, mensisque paratae
His maneant epulae lentos, & cetera tectis
Digrediens, ceu sueta, petat sua munera pubes.
Namque ego (vera loquor) totum nec fessus in annum
Expediam fando, misero quae tristia divi

Atu-

Attulerunt, quantos ſtatuere & volvere caſus.
Sum patria e Creta, diti genitore creatus,
Atque alii pueri tectorum in ſedibus iſdem
Legitima prognati aderant e conjuge multi.
Me vero pellex genuit captiva, nec aequus
Abſimili genitor tenerum dilexit amore
Caſtor Hylacides, qui noſtri eſt ſanguinis auctor,
Ille deum quondam parili dignatus honore
Creſſa per arva opibus florens gnatiſque beatus
Magnanimis. ipſum ſed poſtquam fata tulere
In ſtygias raptum tenebras, ſua quaeque relicti
Diviſere ſibi, & partem cepere bonorum
Sortibus eductis nati: mihi pauca dedere
Ingenti de gaza, & ſolas inſuper aedes.
Parta tamen virtute mihi ditiſſima conjux
Obtigerat; neque enim fueram vel futilis auctor
Conſiliis habitus, nec bello ſegnis, & armis.
Omnia nunc periere aevo dilapſa; ſed ipſa
E ſtipula qualis fueram cognoſcere poſſis
Olim in flore: ingens fractos ſitus occupat artus.
Fecerat audacem Mavors cum Pallade, & ambo
Addebant animos, quoties delecta virorum
Robora ad inſidias ducebam fata minatus
Hoſtibus adverſis. numquam mors terruit atra
Hanc animam; antevolans longe ſed primus in hoſtem
Spicula torquebam, medioque ex agmine caeſa
Corpora raptabam pedibuſque & robore fretus.
Talis eram bello: placuit non arva tueri,
Non opera exercere, quibus laetata renidet
Aucta domus, clari & creſcentia germina gnati;
Sed celereſque mihi naves, & cara fuere
Praelia, ferrataeque haſtae, laeveſque ſagittae

In

In manibus semper; quae dura atque aspera vulgo
Visa aliis, horum nobis insevit amorem
Numen & ipsa trahens animo sua quemque voluptas.
Ante etiam Graji peterent quam moenia Trojae,
Lecta virum ratibus novies per caerula duxi
Agmina ad ignotas gentes; praedaque potitus,
Quod libuit mihi cumque, prior sine sorte ferebam,
Deinde super pars aequa aderat. sic copia rerum
Creverat, & late patrias mea fama per urbes.
Hoc iter invisum sed quum Saturnius acer
Indixit, quo multa virum data millia leto;
Tunc validi legere ducem me Cretes, & una
Idomeneum classis venturae ad Pergama Atridis
Auxilio. via nulla aderat, qua jussa retrectans
Abnuere, & populi vim contra tendere possem.
Cessimus; atque novem bellando explevimus annos
Iliacos circa muros, decimoque profecti
Arcibus excisis Priami conscendimus aequor
In patriam; reduces disjecit numinis ira.
Ast aliud misero exitium fatale parabat
Juppiter: optata vix namque in sede moratus
Per mensem expleram dulci me prolis amore,
Conjugis & carae donis, opibusque, domoque:
Quum subito Aegypti ad fines malus impulit ardor
Vela dare, ac pelagi tentare pericula rursum.
Jamque novem stabant puppes, & multa ruebat
Undique vis juvenum. tum sex ex ordine luces
Incubuere epulis fusi per litora nautae;
Multa quibus capita ipse boum mactanda pararam
Et superis ad dona satis dapibusque futura.
Septima lux aderat, Cretaeaque protinus arva
Deserimus, borea classem, velut amne secundo,

Veli-

Velivolam raptim pelagi per plana ferente.
Nulla mihi periit navis, nec fracta labore
Ingemuit pubes; ſed longa ad tranſtra ſedebat
Compoſita, & rector curſum ventuſque regebant,
Incolumis quinta claſſis dum luce Canopum
Attigit, ac laeta fluvii ſtatione reſedit.
Heic ego continuo ſocios ſubducere puppes,
Atque agere excubias moneo; conſcendere partem
In ſpeculas, fineſque hortor luſtrare patentes.
Illi autem elatique animis faſtuque ſuperbi
Niliacis latos vaſtant cultoribus agros,
Captivaſque trahunt matres pueroſque gementes
Per mediam caedem. nec jam mora: rumor in urbem
Ocius advenit, populoſque excivit ad arma.
Erumpunt roſeae ſub lumina prima diei
Agmine conferti magno: tremit excita pulſu
Terra equitum peditumque gravi, galeaeque minaces
Solis inardeſcunt radiis, atque aera coruſcant.
Tum pater ipſe deûm molitus fulmina dextra
Immiſitque fugam ſociis, trepidoſque coëgit
Terga dare: haud ullus firmato pectore contra
Stare valet, certamque intentant omnia cladem.
Pars ferro transfixa cadit, pars viva meorum
Abripitur captiva procul ſubituraque triſte
Servitium; miſerans me vero aſpexit ab alto
Juppiter. o potius cecidiſſem ſtratus arenis
In Phariis, alia ex aliis nec fata ſubiſſem!
Tunc aliter viſum: galeam criſtaſque comantes
E capite, eque humeris clipei ſeptemplicis orbem
Projicio, dextraque haſtam; tum regis ad ipſum
Obvius ingrediens currum, ſupplexque prehenſis
Oſcula rite fero genibus. miſeratus inermi

Dat

Dat veniam, flentemque suas deducit ad aedes
Ipsius invectum curru. volat aerea circum
Telorum interea nubes, affusaque turba
Ardet in arma ferox, odiisque immanibus instat:
Ille vetat, cohibetque manu Jovis hospitis iram
Respiciens; scelerum saevit qui maximus ultor.
Septem illic annos mansi, gazamque coëgi
Aegypto in diti multam, cunctique ferebant
Dona viri. octavus vero simul adfuit annus
Mensibus exactis, jamdudum fallere suetus
Aggreditur miserum Tyria vir gente profectus,
Isque dolis atque arte vafer persuadet ad oras
Sidonias, ubi tecta olli, patriique penates,
Ire simul. cessi victus, Niloque relicto
Hospitio hoc alium subsedi lentus in annum.
Sed postquam expleti menses labentibus horis
Invertere annum, secum devexit ad urbes
Me Lybicas idem, fraudem molitus acerbam
Scilicet, atque auro sperans ibi vendere multo.
Conscendo, invitusque sequor, mihi saeva parari
Damna timens. claro fluctus aquilone secabat
Acta ratis Cretam supra, mediamque tenebat
Lapsa viam; dirum contra Jovis ira parabat
Exitium miseris. nam Cretam ut liquimus, & jam
Nulla alia apparet tellus; caelum undique, & alta
Aequora, caeruleum subito Saturnius imbrem
Desuper effudit, tenebris & inhorruit unda.
Intonuit simul ipse polo, simul igne corusco
Contorsit telum navem super: illa fatiscens
Volvitur, atque gravi late omnis sulfure fumat.
Excutitur pubes, pelagoque effusa marinis
Assimilis corvis fertur, reditumque fugamque

Fata negant. triſtem me contra haud paſſus obire
Juppiter eſt, valido ſed nanti e robore malum
Suppoſuit: manibus cui circum amplexus inhaeſi
Jactatus ventiſque undiſque: ita fluctibus errans
Ipſe novem exegi luces; vix denique nocte
Me decima advertit Theſprotum ad litora pontus.
Heic feſſum ejectumque heros ſuſcepit, & ultro
Praebuit hoſpitium Phidon. nam viderat unus
Ipſius e natis ut me fractumque labore
Atque hyeme horrentem, penetralia duxit ad alta
Ipſe regens dextra, patriaque in ſede locatum
Coſtituens duplicem per membra injecit amictum.
Heic Ithaci audivi famam; namque hoſpes ad oras
Tendentem patrias illum excepiſſe ferebat,
Et monſtrabat opes, quas ſecum advexerat heros,
Caelatumque aurum, ferrique, aeriſque coruſci
Munera, queis decimum large quis dives abundet
Poſt genus: uſque adeo rerum vis magna jacebat!
Illum autem ajebat ſcitatum oracula longe
Dodonam petiiſſe, Joviſque loquentia quercu
Numina ab aëria, patriae quo litora pacto
Clamne palamne adiens, longo poſt tempore viſat?
Addidit & ſuperos teſtes libamina fundens,
Deduxiſſe ratem ſeſe, pubemque paraſſe,
Quae reducem caras Ithacae comitetur ad arces.
Ipſe prior ſolvi: Theſprotum namque carina
Dulichium Cereri ſacrum tum forte petebat;
Magnanimo & miſſum regi me juſſit Acaſto
Reddier incolumem. nautas at dira cupido
Continuo invaſit ſcelerata mente furentes,
Ut nova me ſaevo premeret fortuna labore.
Namque ubi, deſerta tellure, per aequora fugit

Lapſa ratis, mihi triſte jugum captivaque collo
Vincla parant, laenaque meo de corpore rapta
Ac tunica, imponunt lacerum, quem cernis, amictum.
Poſtquam autem tenuere Ithacam ſub veſpere ſero
Implicuere arcto nexu; ſimul ocius ipſi
Certatim egreſſi ſtruxere in litore menſas.
Interea mihi fracta cadunt e corpore vincla
Vi ſuperum: raptis caput ipſe & tempora circum
Veſtibus obnubi, clavique per alta volutus.
Robora caeruleas prono me pectore in undas
Demiſi, fugique natans diverſa ſequutus
Litora; tum nigra ſubiens nemus ilice denſum
Delitui ſtratus. trepidos hac tendere & illac
Vidi ego nequidquam nautas, fletuſque ciere
Moerentes iramque inter magnumque dolorem.
Nec tamen ulterius profugum ſtat quaerere: ſolvunt
Vela notis, altumque petunt. ſic numine tutus
Praedonumque manus fugi, placidoque receptus
Hoſpitio heic tantique viri ſervatus amore
Vivam equidem, neque adhuc mergar fatalibus umbris.
Dixerat; ac ſtabuli cuſtos: quis temperet, inquit,
A lacrimis, miſerande hoſpes, tam dura ferentem
Aſpiciens, tantis fortunae fluctibus actum?
Dixiſti quaecumque tamen male fidus Ulyſſei
De reditu, ſuſpecta mihi; quid fingere talem
Heu juvat? optatos, video jam certus & ipſe,
Fata mei reditus prohibent crudelia regis,
Quem neque in Iliacis pugnantem occumbere campis,
Nec voluere ſuos inter poſt bella reverſum
Oppetere: exſtincto poſuiſſet Graecia buſtum,
Manſiſſetque loco nomenque & fama perennis,
Solamen gnato. ſed non ea gloria fato

Contigit: harpyiae miserum sine nomine raptant.
Tristis ego heic sedeo custos, surgentiaque urbis
Moenia numquam adeo, prudens nisi forte vocatum
Penelope jubeat, si quando nuncius olli
Advenit. extemplo circumstant undique visum,
Scitarique ardent, veniendi & discere caussas:
Hi moerent, casuque dolent absentis Ulyssei;
Illi opibus gaudent grassari impune potiti.
Sed mihi nil animo carum jam quaerere ab illo
Tempore, quo vanum fugiens post caede peracta
Aetola de gente satus decepit, & isdem
Sedibus his mecum, multis regionibus actus,
Constitit hospitio tandem laetatus amico.
Ille sibi in Creta visum narrabat Ulyssem
Idomenei in tectis diffracta furentibus undis
Robora supplentem classi; primoque sub ortu
Autumni, aut etiam venturum aestate ferebat
Cum sociis opibusque ingentibus: irrita frustra
Dicta abiere vagas jamdudum sparsa per auras.
Ergo age tu senior, quando huc te fata tulere
Desine velle movens mea blandis pectora verbis
Fallere; non ideo merito dignabor honore,
Sed veritus magnumque Jovem, tuaque aspera rerum
Fata dolens. haec ille: at contra exorsus Ulysses:
Sic adeo tibi nulla fides in pectore, dixit,
Certa satis, potui nec duram inflectere mentem
Numina testatus? quin dîs auctoribus îsdem
Haec age jam pactis maneant rata foedera nobis.
Contigerit si forte tuum tibi visere regem,
Pollicitus pulcrae decoratum munere vestis
Dulichium mittes, quo me rapit ardor abire;
Sin ille haud redeat, nec sint mea nuncia vera,

Nil moror, arreptum celſa de rupe jubeto
Dejicere, exemplo metuant ut fallere noſtro
Huc alii advecti. ſic heros fatus; at ille:
Egregiam vero laudem famamque referrem
Vivus, ait, ſeriſque olim poſt funera ſeclis,
Ipſe ego qui placida nuper te ſede recepi,
Si contra dulci ſpoliarem lumine vitae?
Qua tunc mente Jovem ſupplex in vota vocarem
Conſcius admiſſi ſceleris? ſed tempora caenam
Jam poſcunt, ſociique aderunt jam nota petentes
Limina, qui menſas epulis florentibus ornent.
Illi inter ſeſe jactant dum talia, paſtu
Interea rediere ſues, quas fida juventus
Protinus incluſit ſtabulo: ſepta omnia circum
Pugnantumque ſonant graviterque in nocte rudentum.
Tum ſubito Eumaeus: qui pinguior omnibus, inquit,
O ſocii properate ſuem, lectumque ſacrabo
Hoſpitis adventu mactans: epulabimur una
Nos etiam, longum quos cura exercet in annum
Sollicitos, noſtroque alii ſudore fruuntur.
Haec fatus, duro aggreditur reſonantia ferro
Robora, quinquenni dum corpore ducitur ingens
Victima, procumbitque focis. ſuper irruit ipſe
Immemor haud divum (caſta nam mente colebat
Juſtitiam) raptaſque alto de vertice ſetas
Ignibus impoſuit ſacris libamina rege
Pro ſalvo ſuperos omnes in vota precatus.
Dein feriit rapto diſſectae fragmine quercus
Arduus aſſurgens: olli artus vita reliquit,
Itque cruor jugulo e ſecto, nidorque ſub auras
Tollitur ambuſti flammis. ubi tergora coſtis
Deripuit pubes, ſenior decerpere partem

Artu-

Artubus e cunctis mixta pinguedine cepit,
Injecitque foco ſalſis cum frugibus una.
Atque alia in verubus fixere, ignique dedere
Secta minutatim ferro; detractaque rurſum
Omnia in ingenti poſuere ardentia menſa.
Haec inter medius rectos in pectore ſenſus
Uſque gerens ſenior conſurgit, & omnia ſeptem
Dividit in partes: vobis o Najades unam,
Unam Mercurio prognato Atlantide Maja
Ponit multa rogans; ſociis dein ordine partem
Cuique ſuam poſtquam fuerat partitus, Ulyſſem
Perpetui tergo ſuis, & dignatur honore
Praecipuo. ille autem praeſtanti munere laetus
Aggreditur meritum ſic ore affatus amicum:
O utinam carus regi ſtellantis olympi
Sic vigeas, Eumaee, viges dilectus ut ipſi
Huic animo, talem donis qui talibus auges!
Ille autem referens: dapibus nunc, optime, noſtris
Utere, ait, rebuſque fave non aſper egenis;
Perficiet mihi vota, poteſt namque omnia, numen,
Abnuet & quaecumque volet; ſic vertitur ordo.
Dixit, & in menſa primos libavit honores
Caelicolis, pateramque dedit, conſederat olli
Qui propior, magni Laërtae e ſanguine creto.
Interea Cereris fert dona Meſaulius acer,
Quem quondam Eumaeus ſibi rege abſente pararat
Ignaroque Arciſiada, ipſa & Penelopea,
Eque ſuo pretium Taphiis perſolverat aere.
Veſcitur una heros, paſtorum & ruſtica turba
Laeta epulis. ardor mox ut compreſſus edendi
Jam fuerat, collecta Meſaulius abſtulit almae
Fruſta citus Cereris; reliqui petiere cubile

Frugibus & saturi tostis, & pinguibus escis.
Forte fuit nox atra horrenti frigore, & imber
Assiduus zephyris udo ferventibus axe
Ingruit; utque hyemem sensit male tectus Ulysses,
Voce senem blanda, stabuli cui credita cura,
Affatur, tentatque vafer, si qua daret arte
Ille sibi laenam victus, vel cogeret ullum
E sociis: nimium miseris in rebus amicum
Senserat, atque animi fidens effatur ab ore.
Accipe nunc, Eumaee, & vos o cetera pubes;
Magna loquar de me. vesano in pectore Bacchus
Aestuat ille etiam curis ingentibus actos
Et cantare viros, & mollem solvere risum,
Incertoque adigens vestigia tollere saltu,
Edere & in tacito melius quod corde latebat.
Sed quoniam coepi fanda atque infanda profari,
Quo mens ipsa rapit, sequar ultro. o prima redirent
Tempora, & integro solidae mihi robore vires,
Quae fuerant quondam, Teucris quum Pergama circum
Struximus insidias Ithacusque & flavus Atrides,
Tertius atque una socios dux ipse sequutus!
Moenia ubi celsae pervenimus ardua Trojae,
Circum urbem dumos inter ulvamque palustrem
Sub dio longis armati corpora scutis
Sedimus. interea borea bacchante rigebat
Horrida nox, gelidaeque nivis contecta pruina
Armaque, & aeratus clipei concreverat umbo.
Heic alii tunicis septi laenaque per artus,
Et clipeis humeros protecti e pectore somnos
Efflabant placida composti in pace per umbras.
Solus ego, sociis laena procul inde relicta,
Scilicet haud animo tantum ratus adfore frigus,

Indutus tunicamque levem, parmaque superne
Constiteram tectus. jamque ut pars tertia noctis
Cesserat exactae, volventiaque astra cadebant,
Horrescens Ithacum, propior qui forte jacebat,
Admonui excitum cubito; nec segnius ille
Audiit haec fantem. jam me jam vita relinquit
Heu glacie edomitum saeva graviterque rigentem:
Nescio quis tenui male tutum huc egit amictu
Caelicolum iratus, nec spes super ulla salutis.
Vix haec. ille autem se notas vertit ad artes,
Consilioque valens pariter & fortibus armis,
Submissa sic voce refert. o comprime questus,
Ne quis te Danaum nunc audiat. atque ita fatus
In cubitum nixa cervice assurgit; & o vos
Audite, inclamat, juvenes, quae certa deorum
Visa monent: nimium longe processimus undis
A pelagi, medios inter versamur & hostes.
Nuncius ergo aliquis properans Agamemnona regem
Conveniat, plures velit huc si tendere gressum
Auxilio. sic ille: Thoas Andraemone cretus
Protinus exsiluit, rutilantem & murice laenam
Projiciens celeri petiit cava litora cursu.
Illius ipse autem posita tum veste potitus
Molliter accubui, roseoque effulsit Eoo
Alma diem referens stellis Aurora fugatis.
Talis ego si nunc florerem, & corpore vires
Incolumi starent, aliquis me tegmine pulcro
Motus amicitia pariter laudemque sequutus
Indueret. sed nunc frustraque inglorius aevum,
Despectusque agito sordens in paupere cultu.
Desiit. Eumaeus contra: laus magna feretur
Haec tua jam senior; nihil es, ni rite loquutus.

Nec

Nec merita jam veſte, aliis nec rebus egebis,
Conveniunt quaecumque tibi. mox craſtina reddet
Quum lux orta diem, rurſus mutata repones
Tegmina contectus propriis; non copia nobis
Quippe ſubeſt, dupliceſque adſunt e vellere veſtes:
Una viro data cuique. at poſtquam natus Ulyſſe
Huc aderit, tunicamque tibi chlamydemque nitentem
Ille dabit, mittetque alacrem, quo tendis abire.
Sic ait, ac ſurgens vicinum inſternit ad ignem
Ipſe torum, pecudumque ferens molliſſima ponit
Tergora, queis heros cubuit. tum feſſa jacentis
Membra ſuper magnam denſato vellere pallam
Injicit, ipſe olim qua ſeſe involvere ſuerat,
Horrida ſi quando tempeſtas frigora ferret.
Heic Ithacus ſomno jacuit, circumque juventus
Cetera; non ſenior pariter, quem dura fatigat
Cura gregis, ſedeſque vetat placidumque cubile
Incolere. arma citus, dum furtim aſpectat Ulyſſes,
Miraturque fidem, tacitoque in pectore gaudet,
Ille rapit, primumque humeris accommodat enſem,
Dein chlamydem ventos contra munimen & imbres
Induit ingentem villoſae terga retorquens
Longa caprae ſupra. tum demum haſtile lacerto
Adverſuſque canes & furta inimica virorum
Corripiens tectis ceſſit, cubiturus & ipſe
Curvata ſub rupe, ſues ubi frigore ab acri,
Et borea averſi, tranquilla in nocte jacebant.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER QUINTUSDECIMUS.

NAta Jovis virgo vaſtis Lacedaemona campis
Attigerat, magno patriae telluris amore
Telemachi jam diva parans incendere pectus,
Quem ſocio invenit cum gnato Neſtoris una
Magnanimi Atridae celſa intra tecta cubantem
Veſtibulo in primo. vinctum ſopor altus habebat
Neſtoriden; illum dulces non carpere ſomnos
Cura ſinit: ſtat fixa animo genitoris imago,
Sollicitoque dolor triſti ſub nocte recurſat.
Cui dea tunc adſtans propior ſic voce loquuta eſt:
Sedibus a patriis nimium jam tempore longo
Lentus abes, cui linquis opes ac tecta ſuperbis
Plena procis? jam jam fundo ruet omnis ab imo
Vaſta domus, multoque tibi via ſtabit egenti.
Rumpe moras omnes, reditumque age fortis Atrides
Apparet, ut caram penetrali in ſede parentem
Invenias, prius illa patris fratrumque ſequuta
Imperia Eurymacho quam nubat: largior omnes
Muneribus ſuperat, dotemque exaggerat auctu.
Heu vereor, ne furta parent, vacuoſque penates
Diripiant fruſtra invito. ſcis, femina quale
Ingenium ſub corde fovet: diteſcere curat
Illa domum, quam nupta ſubit, natoſque priores
Conjugis & rapti flammas oblita jugales.
Tu vero, fuerit quae viſa ex omnibus una
Apta magis, properans famulae ſervanda repones
Omnia,

Omnia, dum claro ſuperum comitata hymenaeo
Nympha tibi veniat. nunc o tamen accipe & iſta
Dicta prius, vigilique memor ſub pectore ſerva.
Faucibus, heu neſcis! Ithacae conſedit in ipſis
Pulvereaeque Sami juvenum manus impia letum
Inſidiis tibi triſte parans per caerula vecto.
Nil tamen efficiet: ſtratum quin ante nefanda,
Spero equidem, de gente aliquem premet aggere tellus.
Suſpectis longe a ſcopulis averte carinam
Nocte viam celerans: a tergo mollia mittet
Flamina, te ſuperum quiſquis tutatur euntem.
Hinc patrii attigeris primam quum litoris oram,
Continuo navemque jube contendere ad urbem
Advectamque ſimul pubem; tu frondea contra
Rura petens noti ſtabulum paſtoris adito,
Setigeros qui rite ſues cuſtodit in agro,
Teque amat in primis: illic requieſcere amica
Nocte juvet, lenior dum moenia miſſus ad alta
Penelopi reducem Pyliis te nunciet oris,
Incolumemque frui propius vitalibus auris.
Haec dea, & immenſum petiit ſublimis olympum.
At juvenis preſſo tetigit pede protinus artus
Neſtoridae exciti ſomno, & ſic infit ab ore:
Surge age, cornipedes, Piſiſtrate, jungere curru
Tempus equos, latoſque viam celerare per agros.
Sic ille; at contra Neleo Neſtore cretus:
Haud licet obſcuram, quamvis iter urgeat, inquit,
Maturare fugam per noctem. en alma propinquat
Aurea lux: maneas, oro; Pelopeïus heros
Expediat dum pulcra ferens tibi munera, & ambos
Affatus placide verbis dimittat amicis.
Semper apud memores infixa in pectore vivit

Fama viri, ſeſe facilem qui praebuit hoſpes.
Vix ea Neſtorides, roſeo quum lumine fulgens
Extulit oceano bijugos Aurora nitentes;
Et jam ſe propius tectis Menelaus agebat
Auricomae linquens Helenae penetrale ſuperbum.
Quem ſimul agnovit venientem natus Ulyſſe,
Continuo tunicam niveos ſuper induit artus,
Purpureamque humeris pallam demiſit ab altis
Heros; tum gradiens contra, foribuſque ſub ipſis
Obvius adſiſtens: genus alto o ſanguine regum
Inclite dux Menelaë, Jovis cura, inquit, ad oras
Me patrias dimitte, precor; namque ardet abire
Ultro animus cupido notaſque reviſere ſedes.
Cui tunc Atrides: non te diſcedere aventem
Longius invitum retinens, dilecte, morabor,
Nec fas. quin etiam ſimul ipſe iraſcerer olli,
Carum qui foveat nimis importunus amicum,
Negligat aut aeque durus: modus omnibus adſit
In rebus. non ille minus, qui ſponte manenti
Invidet hoſpitium, peccat; quam forte redire
Optantem, qui tecta intra gravis uſque moratur.
Gaudeat exceptus, donec velit, hoſpes; & idem
Diſcedat pariter, ſi fert ita corde voluptas.
Tu tantum concede morae, fulgentia curru
Munera dum properans tibi coram inſpecta reponam,
Atque epulas jubeam celeres in ſede puellas
Inſtruere. hinc & honor dignus, majorque ſequetur
Utilitas, quam ſi longae telluris obires
Tot ſpatia impranſus dapibuſque haud ante refectus.
Vis etiam per Grajum urbes divertere, & Argos
Per medium? ſequar ipſe comes molitus habenas
Alipedum, lateque virûm ſubvectus in alta

Moenia

Moenia te curru ducam: sua munera ubique
Aut rutili tripodes, aut pulcri ex aere lebetes,
Aut bijuges ad frena, aut auro pocula stabunt.
Dixerat; ille autem: quin, o fortissime ductor,
Praestat abire, inquit; neque enim custodia nostris
Fida sat in tectis, cui rerum cura relicta;
Et vereor, ne dum genitor mihi quaeritur absens,
Ipse cadam, spoliisque alius laetetur opimis
Diripiens mea regna. haec ille ut fatus, Atrides
Reginam aggreditur celerans, famulasque parare
Praecipit extemplo laetis convivia mensis.
Jamque Boëthoedes Eteoneus obvius illi
Adstiterat strato surgens vicinaque linquens
Atria; qui subito excitis imponere jussus
Ignibus exta boum, non segnis dicta moratur.
Ipse autem Atrides thalami penetralia in ima
Tendit odorati: Megapenthes pone sequutus
It comes, aligero & conjux generata Tonante.
Qui simul advenere, ubi regia gaza jacebat,
Ingentem extemplo pateram capit impiger heros,
Argentoque jubet solido Megapenthea ferre
Perfectum cratera, alia dum candida parte
Nympha legit vestes, variis quas ipsa figuris
Neverat, ac tenui pingens discreverat auro.
Quarum unam, ante alias quae se pulcherrima visu
Obtulerat, pallam signis rutilantibus aptam
Accipit: ardenti collucens lumine fulsit
Sideris in morem, postremaque venit ad auras
Ima in sede latens multoque insignis honore.
Post hinc digressi, sua quisque & dona ferentes
Telemachum petiere una; cui maximus ultro
Haec propior laeto fatur Menelaus ab ore:

Tu

Tu reditum ceu mente cupis, ſic Juppiter aequus
Adnuat expediens facilem. jamque accipe munus
Ex opibus, quaecumque meis in ſedibus adſunt,
Et pretio, & formae eximium praeſtantis honore,
Hanc pateram ſignis caelatam: argentea tota
Ardet, & in ſummo circum micat aurea labro,
Vulcani ſollertis opus: quam clarus habendam
Sidoniûm rex ante mihi donaverat, urbem
Quum patriam peterem; tu nunc laetare potitus.
Sic dicens juvenem preſtanti munere donat
Egregium ſimul ille, ſimul cratera coruſcum
Succedens coram Megapenthes ponit. at alma
Tyndaris in manibus geſtans velamina pulcra
Reſtitit; ac ſubito: puer o, mea magna voluptas,
Accipe & haec manuum, dixit, monumenta mearum,
Dona, quibus niteat felici tempore quondam
Nupta tibi: interea genitrix tua cara reponat
In thalamo ſervanda. vale o mihi laetus, & oras
I patrias, rurſumque tuos inviſe penates.
Tantum effata dedit juveni: gaviſus at ille
Dona capit, quae cuncta cavo Piſiſtratus axe
Condit, & inſigni ſtupefactus imagine luſtrat.
Hinc alacres in tecta vocat Menelaus, & ultro
Ducit, ubi ſoliis circum aſſedere paratis
Inſtratiſque toris ambo. dat protinus aureo
E cyatho manibus lymphas, funditque lebetem
In niveum argento e puro formoſa puella,
Atque eadem ſternit menſam; fert altera toſtam
In calathis cererem, patulis & lancibus eſcas
Expediens menſis large ſua munera ſtipat.
Parte Boëthoedes alia fumantia didit
Exta ſecans; miſcetque merum generatus Atrida

Ad cyathum ſtans ipſe puer: mora nulla, paratis
Accingunt epulis ſeſe, pariterque fruuntur.
Poſt ubi potandique amor & compreſſus edendi,
Surgens Telemachus, generoſo & Neſtore natus
Aeripedes jungunt bijugos, & corpora ſaltu
Dant facili, volucrique una ſuper axe locati
Veſtibulo excedunt, reſonantiaque atria linquunt.
It ſimul Atrides, plenamque nigrantis Iacchi
Fert dextra ex auro pateram, qua munera libent
Sacra diis, bijugiſque adſtans ita farier orſus:
Salvete, o juvenes, Nelidae & dicite cuncta
Fauſta, precor: genitor veluti me ſemper amavit,
Donec apud durae certatum eſt moenia Trojae.
Dixerat: huic contra referens prognatus Ulyſſe:
Omnia, ne dubita, nos haec narrabimus, inquit,
Mox reduces tua dicta ſeni. ſic redditus oris
Ipſe meis utinam genitori edicere ſalvo
Haec eadem poſſem; quo me complexus amore
Scilicet, & quantis voluiſti excellere rebus.
Talia dicenti dextra Jovis ales ab aura
Adſtitit alta volans ingenti e ſedibus imis
Anſere correpto;fugientem voce ſequuntur
Raucifona matreſque virique. aſt ille jugales
Emicat ante ipſos dextro per inania curſu.
Gaudent aſpectu juvenes, & pectore motus
Concipiunt varios laeti; quos impiger inter
Neſtorides regi: dic o, noſne omina divum,
An potius te certa petunt haec, maxime ductor?
Tantum effatus; & ille anceps dum corde volutat
Multa ſuo, quae rite ferat reſponſa petenti,
Occupat extemplo dubium pulcherrima Ledae
Progenies: adhibete aures; ego monſtra docebo,

Ceu

Ceu ſuperi mea corda monent, & fata recludam.
Ut ſubito e tectis praedam tulit unguibus uncis
Ales ab aërii deſcendens vertice montis,
Olli ubi ſtat nidus pullique; ita fortis Ulyſſes
Multa diu paſſus, multiſque erroribus actus
In patriam veniet; fors & jam limine greſſus
Intulit inſanae molitus funera pubi.
Telemachus contra: ſic o! ſic Juppiter ille,
Horriſona qui nube ſedet, tua dicta ſecundet;
Caelicolum meritas referam tibi vota per aras.
Dixit, & inſonuit concuſſo verbere equorum
Terga ſuper collumque: illi per ſtrata viarum
Corripiunt volucres curſum, campoque potiti
Tota luce rotis agitant volventibus orbem
Pulveream rapido glomerantes impete nubem.
Sol ruit, atque viae tenebris denſantur opacis;
Adveniunt Pheras, ſubeuntque in tecta Dioclis,
Quem ſatus Alphaeo ſuperas emiſit ad auras
Orſilochus. placidae per amica ſilentia noctis
Hoſpitio in molli dulcem cepere ſoporem.
Inde ubi purpureo conjux Tithonia ab ortu
Extulit os roſeum, juga ſub reſonantia ducunt
Rurſus equos, ſcanduntque leves poſt terga relictis
Poſtibus, & curru praeter longa atria vecti.
Inſtat equis auriga: volat properantibus ultro
Axis, & ad Pylias jam jam venit incitus arces.
Atque ibi Telemachus tum gnato Neſtoris infit:
Pollicituſne dabis, quod te, Piſiſtrate, poſcam,
Quidquid erit? veteri patrum jam foedere juncti
Dicimur, & viridi aequales pubeſcimus aevo,
Ipſaque concordi magis haec via pectore vinxit;
Ne precor averſo ne tende a litore curſum,

Heic potius me linque ratem prope. namque parentis
Tecta tui vereor contingere, ne mihi blandus
Tardet iter: celerare fugam res ardua cogit.
Vix ea: Nestorides huc atque huc fertur, & haeret
Mentis inops, quae digna ferat responsa volutans;
Tandem certus equos ad navim & litora flectit
Proxima. ibi puppis curvata in mole reponit
Dona Mycenaeus dederat quae maxima ductor
Aurumque argentumque & pictas murice vestes.
Tum sic aggreditur cunctantem, ac talibus infit:
Vade age continuo properans, nautasque jubeto
Praecipitare moras, prius alti ad limina tecti
Quam veniens referam longaevo facta parenti.
Novi etenim, senior quales in pectore sensus
Impatiens volvat: non te dare vela per aequor
Ille sinet, sed celsa trahens te in tecta vocabit;
Nec fugies, idem subitas quin surgat in iras.
Haec ait, alipedumque comantia colla reflectens
Moenia nota petit, Pyliasque invectus in arces
Stat patrias citus ante domos. at litore in udo
Telemachus contra socios hortatur, &: arma
Ferte agite, o juvenes, inquit, conscendite puppim;
Quamprimum aequoreas pelagi juvat ire per undas.
Dixerat: illi alacres parent, ac jussa facessunt,
Ingressique ratem se transtra per ardua fundunt.
At juveni haec eadem properanti, & vota ferenti
Palladis ante aram sacris de more litatis,
Adstitit ex Argo fugiens vir caede peracta
Vates, a claro deducta Melampode origo
Cui fuerat. Pyliis hic quondam dives in oris
Ante alios pulcro tenuit penetralia cultu:
Cesserat at longe fugiens patria arva, ferumque

Nelea, qui multas olli fortissimus heros
Eripuit praedatus opes, totumque per annum
Vi tenuit; vinclis dum contra & carcere saevo
Ipse domo in Phylaci clausus miseranda luebat
Supplicia ob Nelei gnatam, clademque nefandam,
Qua gravis heu miseri praecordia torsit Erinnys.
Hinc tamen evasit, Pyliasque abduxit ad arces
E Phylaca ingentes tauros, ultusque superbi
Facta redux Nelei, germano ad limina nympham
Pulcram duxit agens. subito mox inde profectus
Argos equis aptum venit; nam fata ferebant
Ingenti Argivos illum ditione tenere.
Conjugis heic auctus taedis immania struxit
Tecta sibi, natosque habuit, duo fortia corda,
Mantion Antiphatemque. hic vitae in lumina Oicleum
Magnanimum fudit; qui te clarissime deinde
Amphiaraë Jovi carum Phoeboque creavit
Auxilium populis ingens; sed raptus acerba
Morte cadis vano corruptae conjugis astu
Miles Agenoream contendere jussus ad urbem,
Alcmaonque tibi Amphilochusque e stirpe relicti.
Mantius at genuit Polyphideaque, Clitumque,
Aurea quem rapuit correpta cupidine formae
In superas Aurora domos, loca laeta deorum.
Egregium contra Polyphidea magnus Apollo
Gentibus esse dedit vatem, postquam occidit actis
Amphiaraus equis vasto telluris hiatu;
Qui patri iratus se longe Hyperesia ad arva
Contulerat, populosque illic ventura docebat.
Ergo Theoclymenus tanto genitore creatus
Telemacho obtulerat sese, puppique sub ipsa
Libantem aspiciens divosque in vota vocantem

Sic

Sic prior aggreſſus verbis compellat amicis:
Hoc quoniam ſacris operantem in litore cerno,
Te per ego divoſque rogo, perque ipſa deorum
Sacra, tuumque caput pariter, comitumque tuorum,
Dic age quaerenti, nec vano pectore falle,
Quis genus, unde hominum, quo patre es cretus, & urbe?
Illi Telemachus: fabor vera omnia, dixit.
Sum patria ex Ithaca; genitor mihi fortis Ulyſſes,
Dum fuit heu quondam, triſti nunc funere ſtratus
Occubuit; celeri ſulcans vada ſalſa carina
Illius huc ergo veni, ſocioſque coëgi
Nequidquam. vix fatus erat, quum talibus heros
Excipit Argivus: ſic & patria arva reliqui
Exſul ego pro caede viri, cui plurima late
Turba viget fratrumque ſimul comitumque per Argos
Frugiferum; imperio magno dominantur Achivi.
Horum permetuens ultricem in funera dextram
Nunc fugio, fatiſque feror procul actus iniquis.
Tu tecum me tolle precor, caedemque nefandam
Supplicis o prohibe: poſt me ruet excita pubes,
Credo equidem, poenam repetens. miſeratus at illum
Solatur juvenis: nec te conſcendere quiſquam,
Nec vetat optantem tutas inquirere terras.
Quin ſequere o; potiere, mihi quae copia cumque
Scilicet eſt, eademque ambos fortuna manebit.
Sic dicens ferro praefixum robur acuto
Suſcipit e manibus, curvaque in parte carinae
Collocat inſiliens alte, celſaque recumbit
Puppe ſuper, laterique una comes additur hoſpes.
Vincula tum ſocii laxant: ſimul ipſe parare
Arma jubet dictis acuens, ſimul ocius omnes
In medio attollunt procera ex abjete malum

Hinc atque hinc validis utrinque rudentibus aptum,
Laxaque ſuſpendunt intortis carbaſa loris.
His virgo optato Tritonia flamine ventos
Aëra per liquidum reſonantes miſit, ut undas
Aequoreas volucri pinus ruat incita curſu,
Crunoſque, & pulcrum praelabens Chalcidis amnem.
Sol cadit interea, & fuſcis nox advolat alis
Inducens late tenebras; Jovis alite flatu
Acta ratis linquitque Pheras & praeterit almam
Elida, ubi fortes late dominantur Epaei.
Hinc anguſta ſubit crebris freta conſita ſaxis,
Spemque metumque inter dubius regit aequore curſum
Telemachus, mortemne parent, an fata ſalutem.
Parte alia ſtabuli cuſtos, & dius Ulyſſes
Inſtabant epulis, circumque affuſa ſedebat
Vernarum bona turba ſimul; queis ceſſit opimis
Poſtquam exempta fames dapibus, vafer incipit ore
Sic Ithacus tentans animum ſenioris amici,
Longius hoſpitione velit gaudere potitum,
An jubeat celſam potius procedere ad urbem?
Accipe nunc Eumaee, & vos o cara ſodales
Pectora, ait: roſeo quum primum craſtina ſurget
Lux exorta polo, vicinae ad moenia tendam
Urbis inops, curamque tibi ſociiſque levabo
Jam nimium gravis heic. ſed tu mihi providus adſis
Conſilio, comitemque pares, qui ductor in urbem
Monſtret iter, quaeſo: celſas ingreſſus in arces
Poculaque hac illac errans frugeſque requiram,
Si miſerum quis forte vocet. quin atria regis
Ipſius haud dubitem vi dura victus adire
Nuncia Penelopi portans; turbaque procorum
In media tenuem famulando exquirere victum,

Dum plenae recubant laeta inter munera menſae.
Quo me juſſa volent, facilis ſequar omnia: fabor
Namque tibi; (noſtris tu dictis pectora & aures
Nunc adhibe;) haud alius vafri me numine fretum
Mercurii, cunctis addit qui rebus honorem,
Vicerit, ingentem ſive ignem attollere tempus,
Robora ſeu forti diffindere dura bipenni,
Aut etiam torrere dapes, aut fundere vina
Expediat, quaecumque obeunt & munera ſervi
Divite ſub domino. quae poſtquam dixerat heros,
Illum torva tuens ſenior, miſeranſque ruentem
In ſua damna, infit: quiſnam praecordia tantus
Error agit? ſaevone petas occumbere leto
Sic temere ad juvenes properans turbamque ſuperbam,
Cujus ad aeratum venit vis improba caelum,
Sideraque implevit ſcelerati injuria facti?
Non illis famuli tales; at vivida pubes
Veſtibus in puris flavos ornata capillos,
Formoſiſque genis adſtat; menſaeque renident
Et cerere & ſemper plenae fumantibus extis.
Heic maneas, oro; non his te excedere tectis
Inviſumque gravemque cupit vel perdere quiſquam;
Non ego, non alius comitum. poſtquam alma redibit
Progenies Ithaci juvenis, tum veſtibus ultro
Ille novis auctum, properas quo tendere, mittet.
Cui tum voce refert multum jactatus Ulyſſes:
Sic utinam carus vigeas, Eumaee, Tonanti,
Ut mihi, quem triſtes errando quaerere curas,
Sponte vetas! gravior clades mortalia corda
Nulla domat, quam ferre pedes circum alta domorum
Oſtia reptantem. docuit tamen omnia ventris
Aſpera vis perferre, vagum quem durus adegit

In

In varios casus error, variosque labores.
At quoniam retines, tecumque in sede manere
Nil meritum me tale jubes, age pauca roganti
Fare Ithaci de matre, atque ipso in limine duri
Quem senii liquit cedens, patre de Laërta:
Vivuntne aetherii claro sub lumine solis,
An periere ambo, stygiasque ivere sub umbras?
Talia quaerenti senior: certa omnia reddam,
Hospes, ait. longaevus adhuc vitalibus auris
Laërtes fruitur, sed magnum in vota precatur
Usque Jovem invisam cupiens abrumpere vitam
Artubus edomitis quamprimum. scilicet illum
Heu nimis amissae prolis jam torquet amaror,
Conjugis & carae luctus, quae funere rapta
Perdidit una magis miserum, tristemque senectam
Esse dedit, saevis pro gnato exercita curis
Horrendum subiens leti genus: o mihi tale
Dî prohibete malum, casumque avertite amicis!
Illa quidem dum viva fuit, mihi plurima dulce
Quaerere, & alternis fuerat sermonibus horas
Fallere: me pulcra namque ipsa eduxerat una
Cum Ctimena, extremam quam partu enixa crearat:
Huic ego nutribar socius, nec mater honore
Ipsa suam prolem multo praeferre solebat.
At postquam roseo simul ambo adolevimus aevo.
Illa Samum petiit claro deducta hymenaeo,
Congessitque ingens pro dote parentibus aurum.
Me vero indutum pictae subtegmine vestis
Evinctumque pedes ocreis fulgentibus agros
Incolere hos jussit missum, complexaque semper
Sollicito carum fovit ceu mater amore.
Queis nunc indigeo infelix: pia numina tantum
Respi-

Reſpiciunt curaſque meas, & vota ſecundant
Omnia proventu magno; ſatis ipſe, ſat hoſpes
Hinc habuit, noſtras quicumque accedit ad aedes.
Nulla mihi a domina ſpes eſt optanda ſalutis,
Auxiliumque malis: poſtquam ſcelerata procorum
Inſedit pubes, dirum genus; omnibus omnes
Rebus egent famuli, ſed coram dicere muſſant,
Affarique timent reginam. ita poſcere victum
Nec ſibi, nec ſociis audent ſubmittere in arva,
Soletur captiva gravem quo turba laborem.
Haec ille; atque heros: quo fato, Eumaee, tuaque
A patria longe cariſque parentibus aevo
In tenero has demum ſedes jactatus adiſti?
Dic age vera mihi referens: hoſtilibus armis
Urbſne fuit populata, ubi quondam tecta parentes
Incoluere tui; an ſola te in valle relictum,
Servantemque greges pecudum niveoſque juvencos
Praedonum avexit pelago manus effera, & oris
Vendidit his captum domino, pretiumque recepit?
At ſenior contra lacrimis ingreſſus obortis:
Si te tantus, ait, caſus cognoſcere noſtros
Ardor habet, memori tacitus jam pectore dicta
Accipe, & indulgens, laeta inter pocula, vino
Heic placidus reſide. tardae nunc tempora longa
Noctis eunt, ſomnoque licet componere membra,
Jucundiſque animos narrantum paſcere dictis.
Cur properes in ſtrata? gravis ſopor ipſe cubanti
Eſſe ſolet nimius. vos o, ſi corde cupido
Fert aliter, vos ite viri: dein candida primum
Quum radiis lux orta diem feret, ante refecti
Hirſutos nemoroſa greges educite in arva.
Nos autem ſaturique epulis, dulcique lyaeo
Gauden-

Gaudentes parvo ſtructi ſub ceſpite tecti
Alter in alterius luctu haud ignara malorum
Pectora ſolemur. quaedam meminiſſe voluptas
Eſt homini, quam multa tulit rerum aſpera quondam,
Jactatuſque diu eſt: & jam ad tua juſſa revertor.
Inſula ſtat ponto, Syrien quam nomine dicunt,
Ortygiam ſupra, verſos ubi flammeus orbes
Sol notat, & certis diſtinguit tempora ſignis,
Illa quidem non magna adeo, ſed divite gleba
Lanigeras paſcit pecudes, armentaque laeta,
Et Cereri, & Baccho facilis: non finibus illis
Dura fames populos torquet, non ulla per aegras
Serpit atrox gentes triſti vis excita morbo:
Aſt ubi felici ſenuerunt corpora in urbe
Sedibus e ſuperis delapſi Phoebus & una
Caſta ſoror jaculis figunt labentia membra.
Stant geminae heic urbes, diviſaque partibus aequis
Omnia ſunt: genitor meus olim rexit utramque
Imperio magno divis par, inclitus heros,
Cteſius Ormenides. ergo illa ad litora navi
Phoenices venere vafrum genus, aurea ſecum
Munera ducentes variique inſignia cultus.
Juncta meo fuerat mulier Phoeniſſa parenti
Pulcra genas habituque ingens, & culta per artes
Egregias. illam pubes externa fefellit
Muneribus captam; niveoſque in fluctibus artus
Dum lavat, aggreſſus juvenis cava robora propter
Accubuit furtim, dulcique potitus amore eſt
Mollibus illecebris pervertens, queis proba ſi qua eſt
Femina, victa ſolet tandem ſuccumbere culpae.
Haec inter petiitque genus patriamque; neque illa
Talia quaerentem refugit, ſed protinus orſa:

Sido-

Sidoniis, inquit, ſum nata in finibus olim
Progenies Arybantis ego, ditiſſimus agri
Qui fuit in Tyriis: at me per caerula vecti
Praedones Taphii venientem e rure tulerunt,
Captivamque viro heic pacta mercede dedere.
Tum juvenis furto gaudens: quin vecta per aequor
Nos ſequere in patriam, dixit, vetereſque penates
Poſt longum viſura, tuorumque ora parentum;
Ambo etenim vivunt, gazaque fruuntur opima
Incolumes. mox illa refert: in me mora nulla,
Si modo certa fides vobis, jurataque teſtes
Numina pollicitis adſint, ſine crimine nautas
Per freta ducturos patrias me rurſus ad arces.
Dixerat: illi omnes jurant, & foedera firmant
Teſtati per vota deos. tunc ipſa peractis
Rite ſacris dextraque data ſic callida ſubdit:
Nunc taciti haec ſinite, o nautae; nec ſtrata per urbis
Ingrediens aliquis veſtrum, nec fontis ad undas
Audeat affari viſam, ne fraude retecta
Advolet, & famam referat ſenioris ad aures
Nuncius. iratus vinclis & carcere duro
Me petet in primis; vobis dein triſte parabit
Exitium pariter. tacito ſub pectore dicta
Condite, voſque viae quamprimum accingite rebus
Omnibus inſtructi. fuerit quum plena carina,
Ad me aliquis veniat miſſus: nam protinus aurum,
Atque aliud potero quodcumque e ſedibus altis
Surripiam, mecumque feram. quin majus habendum
Haud invita paro pretium pro munere vobis.
Namque domi puer eſt regali ſanguine cretus,
Ipſa viro nutrix quem ſervo: haud ille periclum
Sentiet; hac illac ludens diſcurrere gaudet

Semper, & ante fores temere progressus oberrat.
Hunc simul adducam vobis: hic maxima reddet
Praemia in ignotis hinc longe venditus oris.
Haec effata domos petiit, nautaeque per annum
Litus apud nostrum tuta statione morantes
Mercibus implebant multis cava robora pinus.
Mox ubi pressa ratis fuerat jam pondere magno,
Velaque poscebant ventos, fit conscia facti
Femina. jamque mei veniens ad limina patris
Nauta vafer flaventi electro auroque monile
Contextum gestat, sesesque interritus infert.
Turba puellarum gaudet; famulaeque nitore,
Et pariter mea capta parens, dum lumine spectant,
Atque manus inter formosaque brachia versant
Pollicitae pretium; subito dat perfidus olli
Signa oculis, navimque petit vestigia torquens.
Illa manu capiens me secum e postibus effert,
Poculaque in positis circum longa atria mensis
Invenit, assueti fuerant queis ducere vina
Convivae cum patre meo, sed forte relictis
Tum dapibus, populo exierant dare jura vocati
Concilio in magno: raptim tria pocula tollit,
Absconditque sinu; sequor ipse heu stultus euntem.
Interea prono densantur sole tenebrae,
Perque vias nox atra horret: per opaca locorum
Tendimus in portum celeres, ubi conscia pubes
Sidoniam tuto religarat litore puppim.
Conscendunt nautae, secumque per humida regna
Nos procul avectos tollunt: dat Juppiter auras
Aëria caeli spirans regione secundus.
Sex adeo luces, totidemque ex ordine noctes
Effugimus pelago; sed postquam septima caelo

Fulse-

Fulſerat orta dies, jaculo confoſſa Dianae
Pro ſcelere infando perſolvit femina poenas:
Volvitur aſſimilis fulicae, lapſoque ſub ima
Corpore dat ſtrepitum puppi. dein gurgitis illam
In medios jaciunt fluctus phociſque vorandam
Piſcibus atque feris eſcam: circumſtetit horror
Corda mihi, lacrimiſque genae maduere volutis.
Hinc autem vento pariterque ferentibus undis
Venimus in portus Ithaces, ubi venditus auro
Laërtae ceſſi imperiis. ita litora primum
Haec tenui, fixique meos hac ſede penates.
Dixerat; huic heros divum genus: heu mihi quantos,
O ſenior, triſti moviſti in corde dolores,
Talia dum memoras fatis agitatus iniquis.
Sed pater ille deum cladem ſolatus acerbam
Scilicet eſt, ſedes qui te contingere tandem
Has voluit, regemque dedit tibi multa parantem
Commoda: nunc facilem vitam trahis; ipſe per urbes
Advenio multas, & multa per aequora vectus.
Talibus alterni lenibant pectora dictis;
Dein ſomnum petiere brevem: nam lumina terris
In croceis invecta rotis Aurora ferebat.
At cita Telemachi pubes propiora tenebat
Litora jam curſu, demiſſo & carbaſa malo
Laxa legens portum remis advecta ſubibat.
Anchora de prora jacitur, tortique rudentes
Impediunt pinum: juvenum manus exſilit arvis,
Inſtituitque dapes, & vina ardentia miſcet.
Sed poſtquam compreſſa fames, pulſuſque bibendi
Ardor erat, ſic deinde viros affatur ovantes
Telemachus: navem vos hinc deducite ad urbem,
O ſocii; ſervata meis paſtoribus arva

Ipſe petam, viſiſque illis operumque labore
Veſpere mox referam celeres ad moenia greſſus.
Mane autem reduces tecta intra regia mecum
Excipiam dapibus largis, & debita ſolvam
Munera, laetitiamque dei. cui talia ſubdit
Voce Theoclymenus: quonam me tendere ſolum,
Care, jubes; cujus penetralia celſa ſubibo,
Anne tuae ſiſtam recto me tramite matri?
At juvenis contra: te noſtra ad limina primum
Ultro ego juſſiſſem veſtigia ferre, neque ulla
Hoſpitii tibi cura foret. ſed triſtior illic
Me ſine ſolus eris, nec te mea cara videbit
Fors genitrix: neque enim ſeſe penetralibus effert
Saepe procis viſendam; in ſolo clauſa receſſu
Uſque ſedet longum tela ſolata laborem.
Propterea ſedes potius contendere ad altas
Eurymachi moneo, Polybo genitore creatus
Late qui colitur divis aequatus honore.
Quippe animis praeſtat longe, praeque omnibus unus
Ipſe meae ſperat genitricis amore potiri,
Atque Ithaci gaudere toro. ſed rector olympi
Aſtra ſcit ille colens, an Parcae extrema minentur
Sontibus, ante ſuos celebrent quam laeti himenaeos.
Vix ea, quum dextra venit de parte ſuperne
Accipiter, citus ales Apollinis: ille columbam
Ungue tenens vellebat atrox, vulſaſque carinam
Telemachumque inter fundebat ab aëre plumas.
Nec mora: ſecretum a ſociis, dextraque prehenſum
Subducit juvenem fatorum haud inſcius heros,
Et prior alloquitur. non haec ſine numine divum
Dextera venit avis volitans; noſco omina pennae
Praepetis. imperio ſceptriſque potentius oris

Haud

Haud genus his aliud veſtro eſt; immota manebunt
Regna tuae ſemper gentis. tum natus Ulyſſe
Accipiens omen: di talia vota ſecundent,
Hoſpes, ait; tantis a me donabere felix
Muneribus, ditem miretur ut obvia turba.
Dixit, Piraeumque vocat ſic deinde loquutus:
O Clytida Piraee, animo fidiſſime noſtro
Ante alios, quotquot Nelea ad regna ſequuti
Me pelago duxere, tuis penetralibus hoſpes
Gaudeat hic, meritoſque habeat dilectus honores,
Dum redeam campis. nec plura effatus; & ille
Continuo reddit: quantum vis tempore longo,
Telemache, hinc abeas; pro te mihi cura ſodalis
Semper erit, digniſque hoſpes celebrabitur ultro
Officiis. dixit; ſubitoque e litore nautas
Imperat, ingreſſus navem, laxare rudentes.
Certatim inſiliunt juſſi, validiſque locati
Conſidunt tranſtris; alia ſed parte coruſcas
Telemachus plantis ocreas aptavit, & aſtam
Accepit dextra, quam fixam cuſpide ahena
Extulerat puppi. jamque illi vincula ſolvunt,
Adnixique humeris ſpumantia caerula verrunt,
Inque urbem properant juſſi; jam tramite noto
Ipſe pedes celerat, ſequiturque per avia curſum
Ingrediens, ubi denſa ſuum ſtant agmina ſeptis
Clauſa olli, fiduſque ſenex ſtabula alta tuetur.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER SEXTU SDECIMUS.

IMpiger Eumaeus, Trojaeque everſor Ulyſſes
Ignibus excitis parvi ſub culmine tecti
Aurora rutilante dapes de more parabant;
Paſtorumque manus diſceſſerat avia in arva
Cum grege. Telemachum vigilans cognovit euntem
Turba canum, tenuitque feris latratibus ora
Adſiliens juvenem circa; Laërtius heros
Senſit adulantum voces, venientis & hauſit
Pulſa pedum propius reſonis veſtigia tectis,
Et ſubito: huc aliquis ſe fert, Eumaee, propinquans
Aut comes, aut certe notus: non excita latrat,
Sed potius blandita canum cuſtodia gaudet,
Vicinuſque pedum patulas ſonus incitat aures.
Necdum ea finierat, quum limine gnatus in ipſo
Adſtitit. obſtupuit ſenior, tectiſque repente
Proſiluit, manibus labuntur pocula, & una
Vina fluunt effuſa. ille obvia brachia regi
Tendit, & amplexus caris cervicibus haeret,
Infigitque oculis, ambabus & oſcula palmis,
Et capiti illacrimans. longis ceu finibus anno
Poſt decimo reducem cupidus jam denique natum
Quum pater unigenam recipit, quem ſerus in auras
Extulit aetherias ſenio confectus, & aevo,
Multaque perpeſſus: ſic illum excepit amicus
Tum ſtabuli cuſtos, figensque ardentia ſaepe
Oſcula laetatur ceu dira e morte recepto.

Veni-

Venisti o tandem, lux cara! heu salvus ab urbe,
Quam timui, Pylia ne non dilecte redires.
Ingredere o felix, longo post tempore visam
Ut reducem cupido pectus satiatus amore.
Haud etenim gaudes pastorum agrestia tecta
Incolere huc veniens creber: te scilicet urbis
Cura tenet, mixtusque procis facta effera spectas.
Dixerat, & juvenis contra: tibi redditus adsum
En, ait; has primum sedes te propter adivi
Praesentis cupiens jamdudum & cernere vultus,
Et voces audire tuas. penetralia servat
Carane jam genitrix longis exercita curis;
An taedas experta novas, aliumque sequuta
Nupta virum cessit, thalamoque absentis Ulyssei
In vacuo texit sublimis aranea telam?
Vix ea, quum senior referens: immota penates
Illa quidem tibi servat adhuc, & pectore contra
Stat casus obnixa omnes; nec luce dolores
Nec miserae absistunt sera sub nocte gementi.
Haec ait, & juvenem subito levat impiger, hastam
Accipiens. subit ille fores, cui protinus ultro
Ipse suam genitor sedem concessit Ulysses
Assurgens venienti. ille autem ingressus in aulam
Abnuit, & contra fatus: considere praestat
Te nunc, hospes, ait; jam strata sedilia nobis
Heic aderunt, propiorque venit, cui talia curae.
Nec plura his, genitor jussus consedit: at olli
Substravit virgulta senex, villosaque supra
Tergora conjecit: solio sic fultus agresti
Sedit Ulyssides inflectens corporis artus.
Hinc senior properans curvis in lancibus effert
Servatosque armos, servataque pinguia tostae

Terga

Terga ſuis; nec non calathis cerealia dona
Expedit, & dulci complet ſpumantia vino
Pocula confidens divino adverſus Ulyſſi.
Incumbunt epulis una: mox acta bibendo
Ut ſitis eſt, dapibuſque fames compreſſa receſſit,
Sic bonus Eumaeum dictis affatur amicis
Telemachus. noſtris unde iſte in ſedibus hoſpes,
Qui nautae advexere, ferunt quo nomine ſeſe
Caerula ſpumanti findentes aequora pinu?
Dixerat, & dicta Eumaeus ſic voce ſequutus:
Nulla mora; expediam jam nunc tibi vera roganti,
Care, ait. e Creta memorat ſe ducere ſtirpem,
Et ſpatia immenſae telluris obiſſe vagatus
Per populos, ceu juſſa ferunt fatalia divum.
Nunc autem e manibus Theſprotum elapſus adivit
Haec ſtabula infelix; jamque eſt tuus ille: quod optas,
Perfice tu miſero, ſupplex te in vota precatur.
At juvenis: nimium ſaevis mea pectora curis
Figis, ait, ſenior, quanam illum in ſedibus arte
Accipiam teneamque meis? non vivida ab annis
Venit adhuc valido virtus, nec robore fretus,
Si prior inceſſat quiſquam, defendere poſſim.
Contra animum genitrix nunc huc nunc dividit illuc,
In parteſque rapit varias incerta; penates
An teneat mecum, ſaevae convicia famae
Permetuens, veteremque torum & connubia ſervans;
An potius jam victa uni, qui maxima dona
Praebeat ante alios generoſus, denique nubat?
Ergo illi, quoniam ſupplex tua limina venit,
Intextamque dabo chlamydem, tunicamque recentem
Aeratumque enſem lateri, fulgentiaque addam
Vincla pedum, mittamque ultro, quo malit abire.

Quod ſi etiam in ſtabulo tecum vis ipſe tenere,
Haud moror: huc equidem promiſſaque tegmina mittam,
Atque epulas, veſtro ut parcat jam vivere ſumptu.
Non tamen & miſerum patiar ſuccedere turbam
In mediam juvenum. ſcelerata haud crimine ab ullo
Temperet, aut probris ceſſet; mihi ſaucia fruſtra
Uret corda dolor: multos contendere contra
Forti etiam durum eſt, numero vis incita creſcit.
Haec ubi dicta dedit juvenis, tunc acer Ulyſſes:
Fas mihi, fas, credo, jam pauca effarier, inquit.
Heu pereo, multoque angor praecordia luctu,
Talia dum pubi memoras impune procaci
Crimina te invito coram tantoque licere.
Dic age, ſponte jaces domituſne, an triſtia divum
Supplicia expendis, ſaev que odia aſpera vu gi?
An fratrum incuſas animos, queis fretus ad arma
Proſilit, atque audax vir dura pericula ſpernit?
O ego tam juvenis mentem hanc in pectore haberem,
Vel ſatus ex Ithaco, vel longo errore viarum
Functus & ipſe foret, (vota haec mihi numina ſervent;)
Eripiat noſtris caput a cervicibus hoſtis,
Ni ſubito cladem que illis & triſte pararem
Omnibus exitium ſubiens Laërtia tecta.
Quod ſi etiam opprimeret pubes me plurima ſolum,
Sedibus in patriis mallem procumbere ſtratus,
Cernere quam tales juvenum per tecta furores,
Hoſpitibuſque lares clauſos, actaſque nefandis
Flagitiis miſere famulas, exhauſtaque menſis
Vina ſuper frugeſque meas, atque omnia demum
Nequidqam heu vaſta temere collapſa ruina.
Ad quem Telemachus placido ſic ore loquutus:
Jam tibi nil veritus cuncta, hoſpes, certa fatebor;

Nec ſum odio populis, vulgique obnoxius irae,
Nec conſanguineos culpo, queis fretus in arma
Proſilit haud metuens duri vir praelia Martis.
Omnipotens noſtri ſecundum Juppiter eſſe
Sanguinis ipſe genus vetuit: Arceſius auras
In ſuperas ſolum Laërtem eduxit; Ulyſſem
Hic genuit contra magnum pater, ille creavit
Me pariter ſolum, nec longo expletus amore eſt.
Stant autem affuſi noſtris in ſedibus hoſtes
Innumeri: quot finitimis per caerula regnis
Dulichioque Sameque altae viridique Zacyntho
Imperitant clari proceres, quotque aſpera ſceptris
Arva regunt Ithaces, noſtrae connubia matris
Tot juvenes ambita petunt, vaſtantque penates
Funditus. illa autem nec dedignata petentum
Vota fugit, nec victa modum ſcit ponere curis;
Dum furit interea, ſedes populata, juventus
Improba, jamque ipſi exitium mihi triſte minatur.
Sed tamen haec divum fatis incerta ferantur.
Interea dilecte ſenex tu nuncius ito
Penelopi: incolumem dic olli ex urbe rediſſe
Me Pylia. heic adero, referas veſtigia donec
Fida redux: ſciat una parens, & nullus Achivûm
Audiat haec; nam ſaeva parant mihi funera multi
Inſidiis. haec fatus erat, quum protinus ille:
Accipio ſapioque, infit, nec talia mandas
Ignaro: tantum Laërtae, an nuncius ibo
Una eademque via, dic o; qui triſtibus olim
Curis heu graviter pro caro fixus Ulyſſe
Spectabatque artes operum, mixtuſque ſedebat
Cum famulis vino gaudens dapibuſque paratis;
Nunc autem Pylias ex quo tu remige ad oras

Ena-

Enaſti, dapibuſque expers & munere Bacchi
Haud opera inviſit, ſed flens atque aeger anhelat
Aſſiduo gemitu; duris cutis oſſibus aret.
Dixerat; at juvenis: durum eſt, at juverit, inquit,
Nunc ſinere ingrato miſerum tabeſcere luctu.
Namque uti arbitrio ſi qua ratione liceret
Omnibus in rebus, genitor mihi primus adeſſet
Redditus optanti. tu vero, ut juſſus, abito
Nuncius, atque iterum recto te tramite ſiſte
Protinus huc rediens, nec ſit curſare per agros
Cura tibi. matri potius dic, ipſa miniſtram
Clam fidam expediat mittens, quae laeta dolenti
Haec eadem celerans longaevo nuncia portet.
Sic fatus jubet ire ſenem: qui juſſa capeſſens
Accepitque ocreas, pedibuſque aptavit, ad urbis
Moenia corripiens greſſum. non ille Minervam
E ſtabulo egreſſus latuit: namque ocius altae
Virginis os pulcraeque gerens operumque peritae
Venit, & aſſiſtens foribus ſe oſtendit Ulyſſi.
Non illam ſenſit coramque adſpexit euntem
Telemachus; neque enim manifeſto in lumine divi
Omnibus apparent. tantum Laërtius heros,
Et trepidi videre canes, nec faucibus acres
Rauciſonis contra inſtiterunt, ſed murmure blando
Per ſtabula hac illac profugi petiere latebras.
Jamque ſupercilio dat ſignum: agnovit Ulyſſes
Nutantem, tectique agreſtia ſepta relinquens
Exſiluit, propiorque ſtetit, cui diva loquuta
Haec prior: o Laërtiade certiſſima magni
Cura Jovis, gnatum jam nunc affare, nec ultra
Decipe diſſimulans; moliti funera ut ambo
Nigra procis celeri greſſu properetis in urbem:

Ipsa diu haud abero a vobis, pugnare parata.
Dixit, & aurata subito dea contigit illum
Permulcens virga: niveas tum pectora circum
Imposuit primum vestes, humerisque coruscam
Pallam demisit, lumenque & membra juventae
Reddidit: ambrosius fusco color ardet in ore,
Depulsaeque genis rugae. stant vertice crines
Cyanei mentumque pari sublucet honore.
Haec dea ubi fecit, sublimis fugit: & heros
Tecta iterum subiit. juvenis miratus at illum
Obstupet, avertitque oculos praestantia coram
Numinis ora timens, dubiusque repente profatur.
Qualis eras nuper? quantum diversus ab illo,
Hospes, ades, vestesque alias, alia ora reportas:
Certe aliquis divum es caeli stellantis alumnus.
Sis bonus o placidusque! tibi cadet hostia ad aras,
Muneraque ex auro stabunt, miserere precantis.
Talia dicebat supplex; quum maximus heros:
Non tibi numen ego, quid me caelestibus aequas?
Sum genitor quin ipse tuus, quem propter acerbo,
Nate, gemis luctu, vi dura oppressus & armis.
Sic dicens cupidus caro dedit oscula gnato,
Effuditque genis lacrimas, complexus & haesit
Nescius a dulci longum divellier ore.
Telemachus vero (nondum namque ille parentem
Cernere credebat): non tu Laërtius, inquit,
Non Ithacus pater ille meus; sed numina caeli
Hac magis heu miserum vana sub imagine ludunt.
Haud etenim possit mortalis talia quisquam
Sic facile, aetheria caeli delapsus ab arce
Ni deus ipse velit juvenis mutare figuram
Atque senis. tu nuper eras confectus ab aevo,

Indu-

Indutusque artus foede; nunc corpore verso
Os humerosque geris similis caelestibus ipsis.
Tum genitor: non fas ita visa in imagine patris
Attonitumque haerere diu, tacitumque stupere,
Telemache: haud veniet tibi namque huc alter Ulysses:
Ille ego sum, passus mala dura, atque omnibus actus
Casibus in patriam bis deno redditus anno.
Palladis hoc, quod cernis, opus Tritonidos; illa
Fecit me qualem voluit, similemque videri
Cuncta potens inopi jussit, rursumque juventam
Induit, & pulcro circum dea texit amictu.
Dîs facile est, lati retinent qui culmen olympi,
Et rapere, & dignam mortalibus addere laudem.
Haec fatus propior consedit. at ille parentis
Affixus collo lacrimas fundebat, & ambo
Alter in alterius defixi lumina vultu
Tristius heu flebant, quam curvis unguibus acres
Vulturii aut aquilae; fetus queis durus ab antro,
Aspiciens nido implumes, detraxit arator:
Pulsa sonant nemora alta & questu implentur acuto.
Haud aliter luctumque ipsi gemitusque ciebant:
Et fors occiduas Titan abiisset in undas
Flentibus, affatus tali ni voce parentem
Rupisset tandem sic longa silentia primus
Telemachus. qua te, genitor, duxere carina
In patriam nautae, sese quo sanguine, quave
Gente ferunt; late pontus nos undique cingit.
Suscipit heic Ithacus: tibi vera, o nate, roganti
Dicam equidem; pelago Phaeacum experta juventus
Sueta alios etiam, quicumque accesserit illuc
Indigus auxilii, facili deducere cursu,
Me tulit, ac placido sopitum in litore liquit

Multa

Multa prius largita aeriſque aurique talenta
Intextaſque ſuper veſtes. haec rite repoſta
Omnia nunc antro divûm ſtant credita curae:
Ipſe autem huc veni juſſu. monitiſque. Minervae,
Hoſtibus exitium ſimul ut luctumque feramus.
Quare age & enumerans illos mihi, nate, recenſe,
Fortunaſque, genuſque virum, patriamque ſtat una
Noſcere, dein certa rationem evolvere mente,
Num liceat nobis contra contendere ſolis
Ullius auxilio ſine; an & ſocia arma roganda?
Filius haec contra: ſaepe eſt mihi cognita famâ
Magna tua, o genitor, virtus; teque eſſe timendum
Audieram dextra pariter ſtructiſque per artem
Conſiliis. nimium ne ſis at magna loquutus
Nunc vereor tua dicta ſtupens: quid in agmine tanto
Nos duo, quid contra tot poſſumus aſpera corda?
Haud etenim vel dena procum biſdenave tantum
Corpora ſunt, multo ſed plura; atque accipe porro,
Expediam numerum. duo ſupra aetate virentes
Quinquaginta alios adſunt, qui moenia celſa
Dulichii liquere ſimul, ſenique ſequuntur
Hos famuli: quatuor venere e divite lecti
Biſdenique Samo juvenes, viridique Zacyntho
Magnanimi pulcro viginti corpore Achivi.
Ex Ithaca vero biſſeni viribus omnes
Egregii atque animis adſunt, quibus additus una
Ipſe Medon praeco eſt, & dulci gutture vates,
Expertique epulas famuli duo rite parare.
Omnibus his congreſſi adeo ſi dura ſequemur
Praelia, jam timeo, ne vana audacia cedat,
Et graviter commiſſa luas. ſed quaerere praeſtat,
Si qua via auxilii, ſi quem tua pectora verſans

Inve-

Invenias fidum comitem. tum laetus Ulyſſes:
Fabor, ait: mea dicta animo memor accipe; tecum
Et reputa, nobis dea num Tritonia magno
Cum Jove ſufficiat, comes an quaerendus & alter?
Dixerat; at juvenis ſubito: non arguat ullus
Hos, ait, armorum ſocios, qui nubila caeli
Alta colunt, quorum ſupraque potentia magna
Eſt homines, ſupraque alios ſupera alta tenentes. 296
Atqui aberunt multo non illi tempore, Ulyſſes
Excipit, a pugna, ſtabunt quum fortia nobis
Atque procis una duri certamina martis.
Tu vero exorti primo ſub lumine ſolis
I citus ad ſedes, turbamque reviſe ſuperbam;
Me ſtabuli cuſtos cras alta ad moenia ducet
Aſſimilem miſeroque inopique aevoque trementi.
Quod ſi dedecorent me turpiter atria circum,
Duratum obfirmans animum ſine foeda parentem 300
Damna pati; pedibusque trahant me ad limina quamvis;
Emiſſiſque petant jaculis, ferto omnia gnate;
Inſanoque jube tantum ceſſare furore
Mollibus affatus dictis. parere negabunt
Immemores, namque atra dies turbantibus inſtat.
Nunc aliud dicam; memori tu in mente repone:
Quum bona conſiliis auctor mihi pectora Pallas
Concutiet, tacitus nutanti vertice ſignum
Sponte dabo, quod rite notans arma omnia tectis
Martia tu ſubito remove, collectaque in unum
Sub thalami obſcuris alte penetralibus abde. 310
Tum juvenes, ſi forte petant ac tela repoſcant,
Alloquere incautos, dic ficto & pectore fatus:
Surripui e fumo; neque enim nunc illa videntur
Quae pater ad Trojam properans fulgentia liquit,

Ignis

Ignis at horreſcunt ſordenti afflata vapore.
Quin aliquid majus Saturnius ipſe cavere
Admonuit, ne forte in mutua vulnera vino
Edomitae armentur dextrae, ſparſoque cruore
Triſtis hymen menſaeque fluant: namque ipſa feroces
Arma trahunt animos, pugnamque laceſſere ſuadent,
Sic tu falle procos. geminos at linquere cura
Sit gladios, totidemque haſtas, clipeoſque ſiniſtrae
Aptandos nobis divûm poſt ſacra peracta:
Illos Pallas aget turbans & Juppiter hoſtis.
Praeterea hoc etiam moneo ſuper omnia primum:
Si mea tu ſoboles, noſtro ſi ſanguine cretus,
Audiat haud Ithaci quiſquam intra limina nomen.
Non id Laërteſve ſciat, fiduſque repertus
Eumaeus, famulûmque alius, non cara vel ipſa
Penelope. nobis dabitur cognoſcere mores
Femineos, hominumque etiam tentare licebit
Corda ſimul, ſi digna manet reverentia menti,
Vel ceſſit mutata, tibi nec dantur honores
Promeriti ſpreto. ſic ille; at filius olli
Haec iterum ſic pauca refert. mea pectora noſces,
Spero equidem, expertus; nec me vanum arguet error;
O genitor; ſedenim non & reor utile nobis
Id fore, nec ſtatues aliter tecum ipſe volutans;
Explorare tuum tamen eſt, quid praeſtet agendum.
Namque diu campos obiens, longoque labore
Singula vix tandem luſtrans loca, noſcere poſſis
Quam ſpem quiſque ſecet; placidi dum ſedibus hoſtes
Interea in noſtris vaſtant ſine more feruntque
Omnia. nunc tantum tibi ſit muliebria corda
Veſtigare labor: quae te ſpernuntque, nec aequis
Reſpiciunt animis, diro vel crimine flagrant.

Aſt

Aſt hominum nolim tentare obſcura morando
Nunc ſtudia: haec tutos olim nos cura manebit,
Signa tibi ſi certa deum, ſi nota voluntas.
Talia dum vario alterni ſermone loquuntur,
Jam ratis, ad Pylias quae longe advexerat oras
Telemachum ſocioſque, altam devenerat urbem.
Et nautae, poſtquam portu ſubiere profundo,
Continuo in ſiccum nigram traxere carinam,
Extuleruntque ipſis properi ſimul arma miniſtri,
Muneraque in Clytii vexere micantia ſedes.
Poſt etiam praeconem excelſa ad limina regis
Praemiſere, ferat qui laetae nuncia matri,
Telemachum manſiſſe agris, ipſumque carinam
Adnare in portus juſſiſſe; exterrita triſti
Pectore, ne lacrimas regina effundere pergat.
Jamque eadem praeco, atque eadem tum dicta reportans
Parte alia ſenior devenit miſſus ab arvis;
Qui ſimul ingreſſi quum celſa in ſede ſtetere,
Ipſe prior mediis coram famulantibus infit
Nil veritus praeco: rediit tibi, maxima, natus
O regina. alter ſubiens at cominus, illam
Edocuit, quaecumque ſibi mandata fuere;
Cunctaque ubi expoſuit jam functus munere, greſſus
Ad ſtabulum vertit properans, & moenia liquit.
Aſt animi cecidere procis maerentibus imo
Pectore, & egreſſi ſpatioſae e ſedibus aulae
Ante fores magna maeſti aſſedere corona:
Quos inter Polybi ſic proles martia fatur
Eurymachus. perfecta, viri, res maxima noſtram
Telemacho ſpem praeter; iter nunc ille peregit
Incolumis. quare o celeres deducite pinum,
Optima quae portu reſidet, nautaſque jubete

Scandere, qui ſocios moneant dare carbaſa retro
Huc reduces. nondum fari ceſſarat, in altum
Quum ſubito Amphinomus converſus lumine portum
Aſpicit & navem, nautas & vela legentes,
Spumeaque adductis verrentes caerula remis.
Tum ſic ſubridens: jam parcite; nuncius, inquit,
Nullus eat, reduces adſunt: ſeu forte deorum
Admonuit quiſquam, ſive ipſi in gurgite puppim
Adſpexere citam, ſed non valuere tenere
Nequidquam adnixi. ſic ille: at litora cuncti
Ima petunt curſu: ſicca tellure carina
Sedit, & arma citi famuli cepere ferenda.
Ipſi in concilium tendunt, properantque frequentes
Haud alium juvenumve ſenumve accedere paſſi
Cominus: Eupithei ſoboles dein talia coepit
Antinous. proh fata deûm contraria, ut illum
Caelicolae ſolvere malo! per tempora lucis
Aërii ſemper ventoſo in vertice montis
Stabant excubiae vigiles; cum ſole cadente
Haud umquam in ſicco noctis tranſegimus umbras,
At pelago huc illuc vecti, roſeamque morantes
Auroram, inſidiis captum tentavimus uſque
Decipere, inviſumque caput demittere leto
Heu temere, heu fruſtra! nunc en deus attulit ultro
In patrias ſedes. ergo illi heic fata ſtruamus,
Nec fugiat; neque enim vivo ſperanda laborum
Praemia ſunt nobis: valet acri mentis & ipſe
Conſilio, & cives nos aequo haud lumine cernunt.
Ite agite, in coetum prius ille ingreſſus Achivos
Quam vocet: haud etenim parcet, raptuſque furore
In medios ſurget, caedemque hanc queſtus & omnes
Deteget inſidias, fato quas fugit iniquo.

Illi

Illi autem ardescent odiis haud facta probantes
Effera: fors aliquid contra quoque majus adorti
Finibus instabunt nostris nos pellere longe,
Inque alias abigent gentes: quin perdere ferro
Urbe procul properemus agresti in sede latentem,
Deprensumve via: tum gaza opibusque potiti
Ipsius, aequemus nos justis partibus inter
Omnem divisi praedam, matremque penates
Incolere, atque illi nubet quicumque, sinamus,
Quod si aliter placitum vobis, ipsumque jubetis
Vivere, & incolumem census retinere paternos,
Huc simul affusi sic omnia perdere rapto
Parcite, & optatum sua quisque in tecta profecti
Connubium donis ambite: hunc victa sequetur
Penelope, qui plura dabit, quem fata reposcent.
Postquam fatus erat, fecere silentia cuncti;
Amphinomus donec surgens exorsus ab ore est
Regis Aretiadae Nisi fortissima proles,
Dulichii uberibus qui quondam advenerat agris
Magnanimis dux ipse procis, & carus amantes
Reginae ante alios digno virtutis honore:
Hic ibi consurgens monuit sic voce sodales.
Non ego Telemachum jubeo vos perdere ferro,
O socii: indignum est regali sanguine cretam
Sternere progeniem; scitanda oracula nobis
Ante deûm: si jura probent & Juppiter auctor,
Aggrediarque prior, vosque una audere jubebo;
Sin superi abnuerint, satius desistere coepto est.
Sic ille: atque aliis eadem sententia sedit,
Surgentesque Ithaci rediere in regia tecta,
Ac soliis late se composuere coruscis,
Interea sese violentae ostendere pubi

Penelope ſtatuit, nato jam conſcia letum
Triſte feri; namque omne Medon recluſerat ipſi
Conſilium fraudemque. ergo comitata puellis
Ingreditur, propiorque viris ut candida venit,
Conſtitit ad poſtes aulaï innixa ſuperbos
Aurea praetendens roſeis velamina malis:
Tum ſic Antinoum increpitans accenſa profatur.
O ſcelerum inventor, furioſo pectore, tene
Antinoë in populo dicunt hoc mente valere
Eloquioque bonum? non tu, non, perfide, talis.
Demens, cur caedemque paras & triſtia fata
Telemacho, ſperniſque inopes, queis Juppiter ipſe
Teſtis adeſt; haud fas heu mutua quaerere damna.
Anne tuum huc quondam neſcis veniſſe parentem
Vitantem vulgi furias, praedonibus actis
Quum Taphiis etiam Theſprotos percitus ira
Laeſerat alterno nobiſcum foedere junctos?
Illum autem exitio triſti letoque volebant
Sternere, & exſtincti raptos populare penates:
Ardentes Ithacus tenuit, vetuitque furorem;
Cujus nunc inhias opibus, tentaſque potiri
Conjuge praerepta, gnatumque ad funera poſcis
Improbe, me laeſa graviter. ſed deſine tantum
Jam furere, atque alios prohibe. cui talia queſtae
Eurymachus proles Polybi clariſſima reddit,
Solaturque aegram. fide o pulcherrima nata
Icarii, talis nec triſti in pectore cura
Inſideat: non eſt, nec erit, dum ſpiritus artus
Hos alet in terris, dum ſolis lumina cernam,
Telemacho injiciat qui dextram ſaevus, & arma
Inferat. edico jam nunc, & dicta manebunt
Haud vana; illius noſtram cruor imbuet haſtam

Con-

Continuo effuſus. murorum everſor Ulyſſes
Impoſitum genibus me ſaepe & fovit, & ultro
Fumanteſque dapes vinique rubentia dona
Largitus puero eſt. pro quo mihi munere vivit
Carior ante alios ſoboles tua: non gravis ergo
Sors manet a nobis, non illi hinc ſaeva timenda
Funera; quis caveat vero, quae numina nerunt?
His animum dictis firmans lenibat, & atram
Interea mortem juveni ferus ipſe parabat.
Illa autem celſae conſcendit in aurea ſedis
Limina, ubi gemitu & luctiſono ululatu
Carum maeſta virum flebat, languentia donec
Lumina compoſuit placido Tritonia ſomno.
Jamque adeo ſenior ſub veſpere venit ab urbe
Telemachum patremque petens, qui rite parabant
Una epulas caeſo parvis in ſedibus horno
Forte ſue. aurata ſubito percuſſit Ulyſſem
Stans propior virga Pallas, tactuque potenti
Et ſenium, & rurſus foedos induxit amictus
Artubus attritis; ſtabuli ne ſcilicet ipſum
Noſceret aſpiciens cuſtos, & nuncius iret
Penelopi impatiens animi, viſumque referret.
Quem ſic Telemachus prior eſt affatus ab ore:
Exſpectate venis: quaenam altam fama per urbem?
Jam pelago rediere proci mihi fata minantes
Inſidiis, an adhuc me fruſtra in gurgite quaerunt?
Huic ſenior: fuerat non has inquirere curas,
Nec propero mihi noſſe animus, juſſiſque peractis
Moenia, quamprimum cupiens diſcedere, liqui.
Adfuit ipſe tuis praeco ſubmiſſus eodem
Nuncius a ſociis mecum, qui certa parenti
Dicta tuae retulit prior, & ſolatus amantem eſt.

Hoc

Hoc tantum ſuper unum habeo; fors cernere eunti
Obtulit ipſa oculis. quum jam veſtigia ferrem,
Mercurii qua parte ſacrum nemus imminet urbi
Colle ſuper viridi, labentem ex aequore pinum
Intrantemque cavos impulſo remige portus
Deſuper aſpexi. ſtabat denſata juventus
Plurima, & ardebat clipeis jaculiſque coruſca.
Hanc pubem tunc eſſe procos rebar, neque quidquam
Praeterea novi. dixit, gnatuſque parentem
Adſpiciens furtim laeto ſubriſit ab ore,
Quin ſenior tacitum videat. dein omnibus actis,
Expediunt epulas menſis, pariterque fruuntur
Appoſitis: gaudent aequatis partibus omnes.
Poſtquam autem fuerat compreſſa ſitiſque fameſque,
Accubuere toris, cepere & munera ſomni.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER DECIMUSSEPTIMUS.

JAm roſeo fulgens in nimbo Aurora rubebat,
Candida quum croceis evinxit crura cothurnis,
Corripuitque habilem dextra ceſſurus in urbem
Telemachus de more haſtam; dein talia mandans
Fatur dicta ſeni. celerans ego moenia greſſu
Alta petam, coram genitrix ut cara reviſat
Incolumem; neque enim gemitus prius anxia ponet,
Credo equidem, lacrimiſque madentia lumina terget,
Quam videat reducem: tibi vero haec juſſa relinquo.
Hunc ſocium tu deinde ſequens duc moenia ad alta,
Illic ut properet victum, ſi pocula quiſquam
Fruſtaque det cereris miſero: non omnibus unus
Sufficio hoſpitibus tanto jactatus in aeſtu.
Si ferat haec hoſpes non aequo pectore, magno
Illi erit exitio potius; me vera profari
Uſque juvat. dixit, contraque exorſus Ulyſſes
Excipit. haud equidem retineri heic longius optem:
Urbe inopi ſatius, quam victum inquirere campis
Reptanti hac illac fruſtra. dabit ille, voluntas
Quem dare fors aliquid poſcenti haud dura monebit.
Non etenim ſolidae ſtant vires robore tali,
Ut valeam in ſtabulo dictis parere jubentum
Jam ſenio domitus. tu vero i laetus; in urbem
Juſſus aget me deinde ſenex, poſtquam igne reſolvam
Frigus, & inſinuans gelidis calor oſſibus ibit,
Namque aliter cani male tectum frigidus humor

Cônficiet roris, primo qui ſaevit in ortu
Plurimus; ipſa etiam procul hinc urbs fertur abeſſe.
Vix ea: Telemachus ſtabulumque & ſepta relinquens
Ingreditur celeri paſſu, tacituſque volutat
Secum fata procis. poſtquam alta ad limina ventum,
Suſpenditque ferens ad longam haſtile columnam,
Interiora domus ſubiit penetralia. nutrix
Heic illum fida ante alios, ut forte tegebat
Pellibus inſtratis ornata ſedilia circum,
Euryclea prior ſubeuntem adſpexit, & ipſi
Adſtitit uda genas lacrimis, ac deinde frequentes
Advenere aliae, famulantia corda, puellae,
Complexaeque haerent humeris, dantque oſcula collo.
Ecce autem idaliam Venerem Phoebique ſororem
Penelope referens thalamo proceſſit ab aureo,
Brachiaque injecit nato, complexaque inhaeſit
Multa oculis, multa & capiti dans oſcula caro;
Tum ſic illacrimans: veniſti o dulce parenti
Lumen, gnate, tuae! non te ſpes ulla videndi
Jam fuerat, poſtquam me invita ad Neſtoris arces
Furtim ingreſſus iter ceſſiſti e litore noſtro.
Dic age, ſi qua patris famae veſtigia noſti,
Et quaecumque datum vidiſſe. ac talia fata
Conticuit regina: ille imo e pectore rumpens
Dat gemitum, maeſtiſque haec vocibus inſuper addit.
Ne lacrimas ne quaere meas: quid ſaucia figis
Corda mihi, fugi qui vix elapſus ab Orci
Faucibus, o genitrix? quin tu nunc flumine puro
Lota manus, niveaque artus circumdata veſte
In ſuperas aſcende domos comitata puellis,
Ferque diis jam rite preces, ſollemnia ſpondens
Munera, ſi placidus ſors tandem rector olympi

Adnuat,

Adnuat, ingratumque velit mutare laborem.
Contra ego nunc populi in coetum progreſſus abibo
Adducamque virum, qui me ſimul alta ſequutus
Per maria has tetigit ſedes, miſſuſque praeivit
Cum ſociis: illum juſſus Piraeus amico
Hoſpitio fovit, dum me procul arva tenebant.
Dixerat: illa autem volucri velut incita penna
Exſequitur mandata. manus jam flumine ſacro
Abluit, ac pura rutilans in veſte per aras
Vota facit divis, perfectaque munera ſpondet,
Auxilium ſi forte paret, ſi Juppiter adſit.
Contra Telemachus ſe fert e poſtibus haſtam
Concutiens, greſſumque canes comitantur herilem;
Ac Pallas dios oculis afflavit honores
Lumine perfundens claro. miratur euntem
Vulgus, & agglomerat ſe turba affuſa procorum
Laetitiam vultu ſimulans, dirumque furorem
Corde premens. quorum paullatim ex agmine ceſſit,
Et qua Mentor erat, quaque Antiphus, atque Alitherſes
Cum patre jam longo conjuncti temporis uſu,
Parte ſtetit. varios dumque illi ex ordine caſus
A juvene exquirunt, comitatus ab hoſpite fortis
Ibat Piraeus, mediiſque ingreſſus Achivis
Telemachum adverſa cernentem e ſede petebat.
Tum ſic adſtanti loquitur: ſate ſanguine Uliſſei
Magnanimo, jam dona meis tibi ferre jubeto
E laribus famulas, abeunti flavus Atrides
Ipſe dedit quae multa heros. nec plura loquuto
Telemachus reddit: dubio fortuna periclo
Pendet adhuc incerta; procûm namque effera pubes
Si patrias populata domos me funere perdat,
Te potius, Piraee, velim gaudere potitum

 Mune-

Muneribus; ſin & nobis victoria laudem
Adnuat, atque hoſtes poenam cum ſanguine ſolvant,
Tunc eadem ſervata mihi in penetralia ferto.
Sic dicens, dextraque virum, qui pulſus ab Argis
Venerat, accipiens ſecum alta ad limina ducit.
Quo ſimul advenere, toris rutilantia ponunt
Tegmina, & exutos luſtrant in fontibus artus
Marmoreo ingreſſi labro. dein flumine lotos,
Atque oleo ut nitidos rurſum de more miniſtrae
Veſtibus induerunt pictis tunicaque recenti,
E ſolio egreſſi ſe circum ad ſtrata reclinant.
Dat manibus rores, urnaque effundit ab aurea
In niveam argento choncam formoſa puella,
Inſternitque eadem menſam. fert altera puris
In calathis Cererem, patulis & lancibus eſcas
Expediens, ſua dona ultro ſervata, miniſtrat.
At genitrix adverſa ſtetit, foribuſque ſub ipſis
Nixa toro eſt, tereti molliſſima pollice verſans
Stamina, dum gaudent epulis vinoque fruuntur.
Inde ubi pulſa fames, ita voce exorſa profatur:
Telemache, infelixne iterum conſcendere triſtem
Cogar ego in thalamum, lacrimiſque cubile rigatum
Uſque meis, geminos ex quo comitatus Atridas
Dardanias Ithacus ceſſit bellator ad arces?
Nec tamen, heu diri quam ſeſe in tecta reportent
Noſtra proci, referes certo prius ore loquutus,
Audiſti ſi forte tuum qua parte parentem
Vivere? finierat genitrix, cui talia natus
Orſa refert: equidem, fuerint quaecumque, fatebor,
Mater, vera tibi: Pylias advenimus oras,
Contigimuſque manus Nelidae Neſtoris. ille
Hoſpitio exceptum diti me ad regia duxit

Limi-

Limina laetatus; gnatumque ut tempore longo
Accipit abſentem genitor, fruiturque recepto
Obvius exſiliens, ſic me complexus amore
Excoluit ſeniorque ſimul, generoſaque nati
Progenies. ſed enim miſerandi ignarus Ulyſſei,
Incertuſque heros ſive ipſum vivere, ſive
Paſſum extrema putet, Menelai ad moenia juſſit
In bijugo vectum longe contendere curru.
Illic Tyndarida aſpexi, quam propter Achivi
Pergameique duces multos hauſere labores
Caelicolum fato. poſtquam me vidit Atrides,
Continuo, quae vis, quae me fortuna tuliſſet
In Spartam, poſcit. mox illi ut certa roganti
Expoſui, contra mihi talia reddidit heros.
Proh ſuperi! qua mente viro, quo robore claro
Eripere imbelles adeo voluere cubile!
Cerva velut magni ſi quando in luſtra leonis
Ingreditur, parvoſque locans necdum ubere pulſos
Hinnuleos campis it late herboſaque quaerens
Paſcua per ſaltus & valles errat: at ille
Improviſus adeſt, notoque receptus in antro
Saevus utrique inhians laceros depaſcitur artus,
Viſceribuſque haerens ſpumas agit ore cruentas:
Sic Laërtiades feret illis horrida fata.
Juppiter o faciat, Phoebuſque, & bellica virgo,
Talem ſe referat, qualem videre Pelaſgi
Luctantem in Lesbo, quum ſurgens arduus ictu
Stravit humi Philomelidem, gaviſaque caſu
Ingenti eſt omnis Danaum mirata corona.
Talem o! ſe referat, turbamque aggreſſus inertem
Eripiat vitamque brevem, & connubia rumpat
Nequidquam ſperata horrendo funere merſis.

Illa autem, quae poſcis, ego haud mendacia fingens
Omnia nunc referam, nec te quoque certa latebunt,
Quae docuit quondam ſenior me gurgite vaſto
Caeruleus Proteus fatorum haud inſcius augur.
Namque tuum vates vidiſſe in litore patrem
Ogygio flentem dicebat, ubi alma Calypſo
Sedibus in vitreis invitum detinet. omnis
Clauſa via eſt; ſocii deſunt, & curva carina,
Qua freta devectus pelagi ſpumantia tentet.
Haec Atrei ſoboles, bello Mavortius heros,
Edidit, hiſque actis relegens iter omne redivi
In patriam, dederuntque auras dî pone ſequentes.
Sic ait, & luctu matris praecordia fixit
Telemachus. quos inter ab Argis advena fatus
Cuncta Theoclymenus ſuperis par: o bona Ulyſſei
Magnanimi conjux, non haec tibi vulneret aures
Fama incerta viri; quin huc advertere mentem
Ne dubita, tibi namque canens ego vera profabor.
Audiat haec divûm genitor, menſaeque ſacratae,
Quas adii, ſedeſque Ithaci, ſanctique penates:
In patria ſalvus certe Laërtius heros
Seu graditur, ſeu forte ſedet, ſceleriſque nefandi
Conſcius exitium pubi molitur acerbum.
Augurium e puppi nam nuper in aethere vidi
Certum ego, nec tacui monſtrans felicia ſigna
Telemacho. dixit vates; atque omine laeta
Penelope: haec utinam ſuperi rata vota ſecundent,
Hoſpes, ait; magnis a me cumulabere donis,
Scilicet ac ditem mirabitur obvia turba.
Talibus illi inter ſeſe; dum regia circum
Tecta proci jacto gaudent contendere diſco,
Et jaculo, fas omne obliti ubi ludere fuerant,

Queis,

Queis, ſimul ac menſae tempus jam venit, & agris
Undique paſtores lectas de more bidentes
Adduxere, Medon ſubito, qui carior unus
Ante alios pubi convivia laetus obibat;
O juvenes, inquit, ſat ludo inſiſtere juvit;
Ite domum, ac voſmet plenis accingite menſis;
Dulcius haud epulis quidquam, quum tempora poſcunt.
Dixerat: illi alacres ſurgunt, parentque vocati.
Jamque introgreſſi ſinuoſa per atria ponunt,
Exutaſque toris veſtes rutilantibus aptant
Mactantes oviumque greges, & pinguia circum
Corpora caprigeni pecoris, taurumque nitentem
Praeterea, hirſutoſque ſues. dumque omnia fervent
Heic dapibus, parte ex alia petere alta parabant
Moenia jam ſtabuli cuſtos, atque impiger una
Priamidum ac Trojae domitor; cui talia fatur
Sic prior Eumaeus. non te diſcedere ſponte
Hinc patior, potiuſque optem (ſic juſſa tuliſſent)
Tecum partiri curas operumque laborem
Hoc ſimul in ſtabulo. ſedenim contraria regis
Juſſa vetant; vereorque, gravi ne concitus ira
Increpet audentem: dominorum haud mollia gliſcunt
Jurgia. feſtinemus iter; proceſſit olympo
Alma dies, ſeroque riget ſub veſpere frigus.
Ille autem: mecum praecepi atque ante peregi
Haec animo; properemus, ait, tu dirige greſſus
Ignotum per iter, baculumque, trementia firmem
Quo genua innixus, ſi quem fors offerat aptum,
Da precor, haud facili quoniam via tramite fertur.
Continuo haec dicens humeris exſtantibus addit
Sordentem peram, retinet quam tortile lorum,
Et multis perfoſſa locis hiat: haud minus olli

Dat

Dat cupido Eumaeus ſectam de robore virgam.
Tandem abeunt: ſtabulum catulique & ruſtica pubes
Interea ſervant. hic celſa ad moenia regem
Inſcius aſſimilemque inopi, ſenioque trementem
Ducit, foedumque & veſtigia tarda regentem.
Sic adeo propius greſſi per ſcabra viarum
Succeſſere urbi, venere & fontis ad undam
Irrigui, ſoliti cives quo ſemper aquari,
Quemque olim ſtruxere Ithaco cum fratre Polyctor
Neritus atque ingens. ſilvis ſtat ſcaena coruſcis
Curvata in gyrum, ramiſque virentibus alni
Undique pubeſcunt; tum vivo e marmore circo
In medio ſalit unda, & nymphis alta verendis
Eminet ara ſuper, florentia ſerta viator
Ponit ubi, meritoque deas veneratur honore.
Heic Dolii occurrit proles veſana Melantheus
Agmen agens pecudum ſecum, totoque capellas
E numero lectas avidis in munera menſae
Sueta procis: juvenes ibant duo pone ſequuti.
Ergo ut conſpexit venientes, dira minatus
Increpuit, movitque duci ſub pectore bilem
Vociferans temere, faſque omne oblitus: & heus quam
Ecce malum malus ipſe, inquit, comitatur euntem!
Caelicolae ut ſimilem gaudent ſubmittere ſemper
Ad ſimilem! quonam moroſum hunc ducis, inepte,
Mendicum, cladem menſarum ac triſte venenum
Laetitiae? multis humeros jam poſtibus adſtans
Adteret, haud ullo victor certamine poſcens
Captivamque ſibi nympham, rutiloſque lebetas;
Fruſta ſed adroſae cereris. quin ſi mihi dones,
Ut noſtra aſſiduus verrat praeſepia cuſtos,
Arbuteaſque ferat frondes balantibus hoedis;

Ille

Ille ſero pingui paſtus protenderet artus
Magnos, laxaretque femur. ſed tempore longo
Nequitiae addictus non ullum ferre laborem,
Non opera exercere valet: tantum improbus atram
Ingluviem quaerens aliena paſcere menſa
In populo hac illac tremulo male corpore reptat.
Nunc tamen edico, res & mea dicta ſequetur:
Si tecum ingreſſus Laërtia tecta ſubibit,
Multa caput circum dextris jaculata procorum
Scamna humeris laterique adtrito illiſa ſonabunt.
Dixerat, elatoque femur maleſanus Ulyſſei
Calce petit, turbatque via conatus. at heros
Reſtitit immotus, ſecumque in pectore verſat
Inter utrumque anceps, an ſtricto robore vitam
Eripiat ſonti inſiliens, an turbidus alte
Sublatum illidat diffracto ad ſaxa cerebro?
Fert tamen, obduratque animum: tum protinus illum
Torva tuens, dictiſque minans Eumaeus amaris
Increpitat, tollitque manus, & voce precatur.
Nymphae Naïades, gnatae Jovis, o bonus umquam
Si qua tulit vobis Ithacus pia munera, & aris
Pinguia ſi pecudum fumantia praebuit exta,
Hoc mihi vos contra faciles perſolvite votum:
Jam redeat dux ille meus, patrioſque penates
Inviſat ducente deo. tibi corpore faſtum
Detereret bene compto urbis per ſtrata vaganti
Aſſidue, elatoque animis, nitidoque juventa,
Improbe: paſtorum vitio pecus omne peraeſum
Interea languet. ſic ille, & dicta Melantheus
Irridens: proh quanta canis, quam mira loquutus
Edidit! hunc equidem mecum per caerula quondam
Longe Ithaca avectum ducam, multoque carebit

Nec

Nec via mi pretio. nunc o! ſic perdat Apollo
Telemachum jaculis hodie, vel ſaeva juventus
Sedibus in propriis violento funere ſternat,
Jampridem ut periit; quem fruſtra poſcis, Ulyſſes.
Haec ait, & placido gradientes tramite linquit
Urbis iter celerans, regiſque in limina tendens.
Nec mora longa; adiit poſtes, ſeſeque locavit
Eurymachum contra, namque hunc ex omnibus unum
Eximie coluit: famuli dein torrida ponunt
Exta viro, cereremque ferens dat fida miniſtra.
Jamque adeo Eumaeus gradiens, atque acer Ulyſſes
Adſtiterunt propius, cytharaeque impulſus in aura
Infremuit ſonitus circum, dum carmina nervis
Phemius aptabat, jamque ipſis dulce canebat.
Reſtitit, Eumaeumque tenens: pulcherrima, dixit,
Regi tecta tuo ſurgunt educta ſub auras,
Aedibus & magno reliquis diſcrimine praeſtant.
Ordine ſe vario tollunt: heic atria celſis
Porticibuſque nitent, ſeptiſque, aptaeque coruſcant
Arte laboratae bifores ad limina valvae,
Quas non ulla virum valeat perfringere virtus.
Intro etiam juvenes multi convivia ducunt,
Et genio indulgent: it nidor in aethera cantu
Cum citharae, ſociam dapibus quam numina ſervant.
Ille autem reddit: non te ſententia fallit
Haud rerum ignarum; ſed qua ratione, quod inſtat,
Confieri poſſit, prius heic ſtatuamus, oportet.
Si celſas tu forte velis invadere ſedes,
Atque procis conferre gradum prior, en age limen
Ingredere; ipſe ſequar mox te poſt terga relictus.
Sin aliter, paullum ſubſiſte; ego limine greſſus
Anteferam, longo nec tempore deinde moratus

Tu

Tu ſequere, heic aliquis ne te ſpeculatus inermem
Dedecoret, plagiſque fuget; juvat ante videre
Scilicet, atque animo varios expendere caſus.
Illi heros: ne plura, inquit; ſatis omnia novi:
Tu prior ingrediare licet, celſiſque manebo
Heic ego pro foribus; didici jam doctus ab uſu
Et foedas ignominias & verbera ferre.
Id quoque nunc veniat: non hoc in pectore fruſtra
Stat patiens animus multis jam caſibus actus
Et pelagi & belli, longumque expertus utrumque.
At vis nulla valet rabiem compeſcere ventris
Luctificam, quae corda hominum perferre labores
Edocuit multos agitans; quam propter & armis
Horrentes volitant inſtructo & remige claſſes
Indomiti per ſtagna maris, cladem que minantur
Hoſtibus, & latos vaſtant incurſibus agros.
Talia dicebant; quum collum arrexit, & ambas
Excitus audito ſonitu canis ilicet aures
Argus amor Laërtiadae, quem paverat olim
Ipſe fovens, multaque heros eduxerat arte,
Praemia nec retulit; nam curva in claſſe profectus
Ante ſacrae petiit ſurgentia Pergama Trojae.
Saepe tamen juvenes crebris venatibus illum
In capras egere feras, damaſque fugaces,
Et lepores. nudo tum forte ſub axe jacebat
Neglectus caeno immundo, foedataque turpi
Membra fimo ſtratus, quem longe efferre ſolebant
Agricolae, ac magnos Ithaci jactare per agros.
Heic recubans ricinis exeſus turpiter artus
Argus ut agnovit dominum, caudamque remulcens,
Et motans utrinque aures ſpectabat euntem;
Nec tamen & cupiens potuit veſtigia ferre

Cominus. illum autem longe miſeratus Ulyſſes
Demiſit lacrimas; & furtim lumina terſit
Sic fatus: turpine canem procumbere caeno
Hunc ſinere? ingentes artus, formamque decoram
Pulcher habet; non & video, num curſibus acer
Exſtiterit pariter, formaeque aequarit honorem;
An ſecus? ignavi quales ſoloque nitore
Eximii regum menſis paſcuntur opimis,
Luxuriantque domo. ſic ille, atque orſa viciſſim
Excipit Eumaeus, gemitumque e pectore ducens:
Hic fuerat regi carus, quem flemus acerbo
Funere nequidquam merſum, canis, inquit; at ipſum,
Qualis erat forma quondam & praeſtantibus auſis,
Trojam quum ductor petiit, ſi forte valentem
Vidiſſes, curſuque pedum miratus & acri
Robore florentem, noſſes quid praeſtitit olim
Impiger. haud illi nemora inter inhoſpita dumis
Effugit fera viſa umquam, veſtigia late
Scrutanti, notaſque auras per luſtra ſequenti.
Nunc domitus jacet ipſe malo; mors abſtulit atra
Hinc procul heu miſero regem, nec cura relicti
Femineo eſt generi, dominiſque abſentibus ultro
Ignavi ceſſant famuli, ſpernuntque laborem.
Altitonans pater ipſe hominem, quem ferre ſubegit
Servitium, media virtutis parte carentem
Quippe facit. nec plura his tunc effatus in altas
Corripuit ſedes greſſum, ſeſeque procorum
Intulit in coetum. contra autem aſpexit ut Argus
Biſdenos reducem poſt annos laetus Ulyſſem,
Procubuit nigra fati caligine preſſus.
Eumaeum interea venientem in limine primus
Telemachus cernens ad ſe vocat ocius: ille

Adpro-

Adproperat, vacuamque videns, qua membra ſolebat
Ponere, qui laetis diſſecta & viſcera & armos
Portabatque procis, numerumque aequabat in omnem,
Telemacho propior ſedem locat, atque ibi feſſus
Conſidit juvenem contra. ſimul impiger olli
Fumanteſque dapes praeco cereremque miniſtrat.
Illum pone ſequens ſua tandem ingreſſus Ulyſſes
Tecta ſubit, baculoque regens veſtigia fertur
Os habitumque ſeni ſimilis, quem turpis egeſtas
Multa domat: circum membris horreſcit amictus
Sordidus, inque ſolo non auſus adire ſub aulam
Fraxineo ſternit ſeſe, tergumque reclinat
Poſtibus innixus, quos multa ornaverat olim
Arte faber cedroque & odorifera cypariſſo.
Heic ſubito Eumaeum jubet una aſſurgere, & almae
Vim cereris multam capiens fumantiaque exta,
Quae fors cumque tulit manibus: ferto omnia, dixit
Telemachus, doniſque novus fac gaudeat hoſpes:
Dic etiam, propius veniens ac munera poſcens
Quemque adeat juvenum: non eſt pudor aptus egenti.
Sic ille: Eumaeus paret, tum proximus adſtans:
Haec Ithaci tibi gnatus, ait, dat munera, & ultro
Admonet, ut juvenes adiens ex ordine, quemque
Sollicites: neque enim bonus eſt pudor, inquit, egenti.
Cui referens Ithacus: faxit jam magnus olympi
Ille pater, ſemper felici gaudeat aevo
Telemachus, voto & numquam fruſtretur inani
Omnibus in rebus. ſimul haec, ſimul accipit ulnis
Ambabus data dona, ſuoſque aggeſta reponit
Ante pedes lacerae ſupra ſordentia perae
Vellera. jamque epulis gaudet, dum carmine vates
Perſonat arguto ſedes; quum deſiit heros

Veſcier, & vates modulari deſiit una.
Interea magno ſonuerunt tecta tumultu,
Plauſeruntque proci; quum lapſa ex aethere virgo
Armipotens regem movet ultro, ut quemque procorum
Circum adeat, cereremque petat, viſurus aperto
Indicio, cui recta ſedet cuique improba diri
Vis animi, nullum quamquam non poena manebat.
Surgit, & incepit dextra, velut ante petiſſet
Saepe ſtipem, tendit ſupplex ad munera palmas
Undique. dant juvenes miſerati, unaque requirunt
Mirati, quis & unde venit? queis pauca Melantheus
Caprigeni pecoris cuſtos mirantibus infit.
Audite o juvenes, clarum genus; hunc ego nuper
Vidi ferre gradus, illumque Eumaeus agebat,
Non tamen & quali ſit cretus origine, novi.
Dixerat. Antinous tum contra iratus acerbis
Increpat Eumaeum dictis: cur, improbe, in urbem
Hunc etiam duxti? pauci verſantur in hiſce
Sedibus errones nimirum, & cogere peſtes
Huc juvat accitas unde undique, triſte futuras
Excidium regi? ſuper hunc accedere juſti,
Neſcio ubi inventum. quem tali voce ſequutus
Excipit Eumaeus: quaenam te indigna profantem
Mens agitat? cui tantus amor praecordia verſat
Ad menſas accire alium, niſi plurima dignum
Fecerit hunc virtus claras agitata per artes?
Fatidici vates, aut carmina grata canentes,
Inſigneſque fabri, doctique expellere morbos
Paeonia de gente viri; qua maximus orbis
Tenditur, hi tantum quaeſiti in tecta vocantur:
Non inopes, non dura animos queis urget egeſtas.
Tu vero ante alios unus magis aſper Ulyſſei

Incre-

Increpitas famulos: meque ipsum laedere gaudes
In primis. at nulla tui mihi cura minantis,
Penelope dum vivit adhuc, & numina servant
Telemachum. dixit senior: tum gnatus Ulysse:
Comprime jam vocem, neu contra plura reponas;
Antinous dirae semper convicia linguae
Laevus amat, cogitque alios assurgere in iras.
Dixit, & Antinoum cernens: tu me, inquit, amatum
Ut genitor natum curas, qui cedere nostro
Hunc ferus hospitio cogis. dî talia caelo
Facta vetent; cape dona manu, largire precanti,
Haud quidquam invideo; jubeo magis: eja age, matrem
Nec metuas, nec quemquam alium pro talibus ausis.
At non iste animus tibi saevo in pectore: mavis
Ipse vorare inhians, ulli quam ponere partem.
Huic autem Antinous: quid frustra talia jactas
Impatiens, dictisque tonans heu crimen acerbas,
Telemache? illi adeo si nunc & cetera tantum
Turba daret, longe tres hinc ex ordine menses
Exigeret tacitus. dixit, fulcrumque repente
Corripiens, quo forte pedes innixus habebat,
Ostentat mensa subter; contraque frequentes
Dant alii cereremque ultro, dapibusque refertam
Aggestis onerant peram. quo laetus Ulysses
Munere rursus adit postes in limine, & adstans
Antinoo adversus placido sic fatur ab ore.
Da, bone: namque mihi non ultimus inter Achivos,
At potius longe princeps, magnoque videris
Assimilis regi: quare te largius aequum est
Ferre mihi, vastumque ibit tua fama per orbem.
Ipse etiam tenui quondam regalia dives
Atria, & errantem, nostrum qui limen adiret

Indi-

Indigus auxilii, quisquis foret advena, juvi.
Multi aderant famuli, rerum vis multa jacebat,
Queis facile vivuntque homines, ditesque vocantur.
Invidit fortuna tamen: sic quippe Tonanti
Visum, cum rapidis qui me praedonibus ire
Impulit heu comitem, longeque Aegyptia cursu
Regna sequi, ignotis caderem procul exsul ut oris.
Attigimus portum, placidoque in flumine classis
Jam steterat. socios moneo subducere puppes,
Atque agere excubias; partem conscendere celsas
In speculas, finesque hortor lustrare patentes.
Illi autem elatique animis fastuque superbi
Niliacos subito vastant late undique campos,
Captivasque trahunt matres, puerosque gementes
Per mediam caedem. nec jam mora: rumor in urbem
Ocius advenit, populosque excivit ad arma.
Erumpunt roseae sub lumina prima diei
Agmine conferti magno; tremit excita pulsu
Terra equitum peditumque gravi, galeaeque minaces
Solis inardescunt radiis, atque aera coruscant.
Tum pater ipse deûm molitus fulmina dextra
Immisitque fugam sociis, trepidosque coëgit
Terga dare: haud ullus firmato pectore contra
Stare valet, certamque intentant omnia cladem.
Pars ferro transfixa cadit, pars viva meorum
Abripitur captiva procul subituraque triste
Servitium. Cyprias me vero abducere in oras
Dmetori Iasidae tradunt, qui sceptra tenebat
Regia, & ingenti Cyprum ditione premebat:
Illinc advenio sortem perpessus iniquam.
Talia dicentem jam pridem turbidus ira
Antinous cernens: quinam huc malus attulit istam

Per-

Perniciem deus, exclamat? jam corripe greſſum,
Et menſa hac abſiſte procul, ne rurſus amaram
Aegyptum experiare tibi, Cyprumque profectus
Adſpicias; tanta eſt veſanae audacia mentis!
Convivis adſtat malus ecce ex ordine cunctis;
Hi temere effundunt, alienaque perdere nulla
Aut pietas aut cura vetat: nempe omnibus adſunt
Omnia ſat. vano quae poſtquam effudit ab ore
Antinous; retro referens veſtigia ductor:
Haud, ait, eſt etiam tibi pulcro in corpore virtus,
Nec facie mens digna. tuis e ſedibus hoſpes;
Credo equidem, nec pauca ſalis vel grana referret,
Nunc mihi quum reſidens aliena ad pabula ſumptae
Fruſta negas cereris plenae inter munera menſae..
Dixerat: aſt olli violento in pectore ſaevit
Ira magis, torvumque tuens: jam ſedibus, inquit,
Jam reor ex iſtis actutum pulſus abibis
Turpiter; ipſa etiam pergis convicia factis
Addere. ſic dicens ſcamnumque intorſit, & alte
Impulit averſi in tergum, dextrique ſupremam
Partem humeri ſtrinxit. manet imperterritus heros
In medio, ceu dura ſilex; nec voce movetur
Impiger Antinoi, nec jacti roboris ictu;
Sed tacitus quaſſat caput, & mala corde volutat.
Mox repetit poſtes verſus, plenamque reponens
Peram, ſtratus humi, juvenes, ſic orſus ab ore,
Alloquitur. vos o pulcrae connubia nymphae
Qui petitis, clari juvenes audite loquentem,
Quae fert cumque animus. nullus praecordia maeror
Sollicitat, nulluſque dolor, cui vulnus adactum,
Dum proprias tutatur oves, armentaque pugnans
Protegit. id vero indignum, quod vulnere laeſit

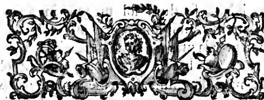
Antinous, quem ſaeva fames, infauſta malorum
Cauſſa, jubet caſus animum ſubmittere ad omnes.
At ſi inopum ultores dî ſunt, & Erinnyes ullae,
Antinoum mors ante premat, quam gaudia noſcat
Conjugii. ſic ille orans dicebat; at acer
Eupithei natus: quin vocem comprime, & iſtheic
Vel fruere o placidus partis, vel limine cede
Longius abſiſtens, ne longa per atria turbet
Talia jactantem jamdudum exoſa juventus,
Correptique omnes diſcerpat protinus artus.
Sic ait; inque imo contra furor omnibus arſit
Pectore, jamque aliquis: quae te dementia verſat
Perdite, qui miſerum telo petis, inquit, acerbo?
Quid ſi quis magno miſſus deus adſit olympo?
Neſciſne, hoſpitibus ſimiles errantibus ora
In varia atque habitum verſos ſe ferre per urbes,
Atque hominum fas atque nefas exquirere divos?
Talia dicebant juvenes, nec talibus ille
Turbatur, metuitque ſcelus. furit anxius icto
Telemachus ſub corde, nec udo lumina fletu
Spargit, at ingenti curarum fluctuat aeſtu,
Demittitque caput quaſſans; tacituſque minatur.
Interea famam perculſi accepit ut alto
Penelope in thalamo fidis ſtipata puellis:
O utinam ſic ipſe arcu jaculatus Apollo
Illum perdat, ait. quin ſi nunc pondus haberent,
Excipit Eurynome ſubito, mea vota, preceſque,
Craſtina nulli horum vivo conſurgeret Eos.
Cui rurſum regina: mea o fidiſſima nutrix,
Haec inviſa omnis turba eſt, aſſueta nefandis
Flagitiis, inquit; nigro ſed acerbior Orco eſt
Antinous. ſubter luſtrans ex ordine menſas

Neſcio qui vagus hoſpes, eum namque urget egeſtas,
Dona petit: dant multa omnes; hic ſolus at illum
Perculit ad dextrum jaculato robore tergus.
Haec dum formoſas inter regina puellas
Maeſta ſedens queritur, ductor Laërtius altis
Poſtibus acclinis curabat corpora victu.
Et jam Penelope propius ſuccedere juſſum
Eumaeum alloquitur, coramque haec protinus infit:
Vade age, dic hoſpes veniat: ſtat quaerere Ulyſſe
De miſero, ſi qua eſt fama olli audita, vel ipſum
Viderit errando, multas jactatus ad oras
Ille etiam, credo, ni vanam ludit imago.
Cui reddit ſenior: nunc o paulliſper Achivi
Si placidi ſinerent, per tecta atque alta ſilerent,
Quae non ille tibi referens narraret, & o qua
Pectora mulceret longum dulcedine fando!
Tres illum noctes, totidemque in paupere luces
Detinui ſtabulo, (nam primum advenerat illuc
Elapſus pelago;) neque adhuc percurrere coeptos
Expediens caſus potuit. miratus ut olim
Quis videt afflatum divino numine vatem,
Attonituſque ſtupet vulgo miranda canentem
Carmina, inexhauſta ſemper manantia vena;
Sic ego pendebam cupidus narrantis ab ore.
Seſe Ithaci veterem primaque ab origine patrum
Fert ſocium, Cretamque colit, Minoïa regna.
Finibus ex illis haec vectum ad litora duxit
Sors miſeranda ferens: Theſprotum vivere diti
In populo haud longe ſalvum teſtatur Ulyſſem,
Immenſamque ſimul gazam deferre parantem.
Penelope contra: duc o, duc ocius, inquit,
Vade, voca: coram juvat illum audire loquentem.

At juvenes variis traducant otia ludis
Ante fores, mediave aula: ſtant omnia cuique
Tuta domo frugeſque, & dulcia munera bacchi,
Queis famuli gaudent: ipſi autem aliena frequentes
Semper tecta colunt, pecudeſque armentaque caedunt
Lecta boum, noſtriſque epulis, vinoque fruentes
Nequidquam. dilapſa perit res funditus omnis,
Nec prohibet quiſquam; neque enim eſt, qui triſtia damna
Arceat a domibus. quod ſi remearet Ulyſſes
In patriam, notaſque redux contingeret oras,
Ilicet ille ſuo cum gnato averteret hoſtes.
Vix ea; Telemachus ſubito cum murmure magno
Sternuit: inſonuit fremitu domus ardua circum,
Laetaque Penelope rurſum ſic voce loquuta eſt.
I propera, coramque hoſpes ſuccedat amicus;
Nonne vides quae fauſta mihi dedit omina gnatus?
Haud incerta loquor: non irrita fata minatur
Parca procis; nullus de caede elapſus abibit.
Praeterea ſciat ille, mihi ſi vera reportet
Nuncia, pro meritis a me jam digna parari
Praemia, formoſas picto ſubtegmine veſtes.
Nec plura: ille citus reginae dicta verendae
Exſequitur, propiorque adſtans: te candida, dixit,
Telemachi vocat ecce parens; tot triſtia paſſae
Quaerere mens olli quiddam de conjuge coram.
Quod ſi etiam haud vanum, videat ſed certa ferentem,
Pulcra dabit cupido pictae tibi munera veſtis,
Qua tantum nunc triſtis eges, totamque per urbem
Haud ingrata petes vacuo ſolatia ventri,
Quique volent, impune dabunt. cui talia fanti
Heros orſa refert: actutum certa referrem
Omnia, nec tegerem cupidae; quippe aſpera novi

Fata viri, simili fortuna agitatus & ipse.
Sed metuo rabiem, violentaque facta procorum,
Quorum etiam tetigit ferratum injuria caelum.
Et nunc ille malus, quum me nil tale merentem
Perculit, ac duro jaculatus vulnere laesit,
Nec mihi Telemachus quidquam, nec profuit alter
Exitium avertens. ergo sua limina servet
Penelope opperiens, dum sol petat aequora curru
Occiduo; tunc ultro adero, nec reddere coram
Abnuero, quaecumque almo de conjuge quaeret,
Ante focum residens: lacero scis tegmine amictus
Quam pereo, supplex tua primum limina adivi.
Dixerat: & dicto parens Eumaeus abibat.
Atque illum, ut vidit gressus per tecta ferentem
Penelope, affata est: cur sic tu solus, & hospes
Haud sequitur tua jussa; quid ille in pectore versat?
Anne aliquem nimium metuit, refugitque pudore?
Scilicet indigno captus? male dedecet iste
Errantemque vagumque pudor. nec plura loquutam
Excipit Eumaeus: non ille haud aequa profatur,
Sed prudens quae quisque, cavet qui triste periclum,
Ac timet audaces scelerata in crimina dextras.
Expectare jubet, se dum sol mergat in amne
Hesperio: melius tibi longa per otia soli
Tunc dabitur placitas audire & reddere voces.
Finierat referens; breviterque haec addidit olli
Penelope: non ille mihi sine mente putandus,
Quisquis hic est; neque enim mortali sanguine creti
Usquam homines adeo crudelia facta minantur.
Hactenus illa: retro senior vestigia vertens
In medios venit juvenes rite omnibus actis;
Atque ita Telemacho, ne quisquam exaudiat alter,

Adsistens propior fidam dein fatus ad aurem est.
O juvenis dilecte, ego jam visurus abibo,
Si quod opus rebusque tuis nunc instet agendum
Atque meis pariter: tibi sint heic cetera curae,
Teque ipsum serva primum, tibi consule, quidquam
Ne patiare mali. proceres meditantur Achivi
Dira tibi, quos o! prius ille hominumque deumque
Perdat agens domitor, quam nos vis occupet ulla.
Telemachus contra: sic Juppiter adnuat; oro;
Interea tu serus abi, primisque redito
Cum radiis tecum ducens mactanda per aras
Corpora lecta suum: curabunt cetera divi,
Atque ego. fatus erat juvenis; seniorque locatus
In solio dapibus gaudet, rursumque refectus
Maturatque viam, sedesque & plena relinquit
Atria convivis laeto resonantia cantu
Et choreis; pronus nam sol vergebat ad undas.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER DECIMUSOCTAVUS.

Interea ſtetit ante fores conquirere victum
Undique ſuetus homo vaſtaque voragine ventris
Notus inexpleti, cui nullae in corpore vires,
Nullum & robur erat; tantum ſe mole ferebat
Arduus ingenti. primis hunc mater ab annis
Dixerat Arnaeum, poſt Irum nomine cives,
Nuncia quod referens ibat, dixere vocantes.
Is Laërtiaden proprii de limine tecti
Pellere conatus ſic ultro inceſſit acerbis
Vocibus: eja ultro diſcede, aut calcibus iſthinc
Abripiere ſenex pulſus; non ora monentum
Aſpicis en juvenum, plauſuſque audere jubentum?
Sed miſeret me quippe tui nimis: ergo age ſurge,
Ne fera nos inter manibus diſcordia gliſcat.
Talia jactantem ſic contra affatur Ulyſſes
Torva tuens: nec te facto, nec voce laceſſo;
Nil etiam invideo, licet uni plurima donent.
Haec ambos capiet ſedes: quid tollere partem
Invidus alterius certas, oppreſſus eodem,
Quo premor ipſe, gravi caſu? dî forſitan olim
Reſpicient utrumque, dabunt & ditia dona:
At manibus parcas moneo, nec turbidus iram
Sollicites. aliter, quamquam ſim feſſus ab aevo,
Pectoraque, & ſparſo foedabo fracta cruore
Labra tibi: ſic orta mihi lux craſtina ſurget
Tuta magis; neque enim pulſus Laërtia rurſum,
Credo

Credo equidem, poteris minitando in tecta reverti.
Haec Ithacus, contraque haec ardens reddidit Irus:
Proh ſuperi! ut gurges hic verba ſonantia volvit
Adſimilis vetulae, fractas quae torret ariſtas
Garrula. jam faxo, mea brachia ſentiat ictu
Saucius, atque omnes vomat atro in ſanguine dentes
Sus veluti, flavo ſegetem quum raptat in agro.
Aggredere: hi pugnam ſpectent, quid tarda ſenectus
Hanc viridem contra valeat ſperare juventam?
Sic odiis animiſque adverſi limine in ipſo
Certabant. quos vidit ubi ſine more furentes
Antinous, ridens ſubito eſt affatus amicos:
O ſocii, nova pugna oritur, qua munere divum
Gratior his numquam viſa eſt penetralibus ante.
Ecce hoſpes, pariterque *Irus* pugnantia jactant
Brachia congreſſi: juvat hanc incendere pugnam.
Dixerat, & magno cum riſu protinus omnes
Poſtibus exſiliunt altis, circumque frequentes
Agglomerant ſeſe pugnantibus; atque ibi fatus
Eupithei Antinous proles haec infit ab ore.
O pubes generoſa proci, torrentur in igne
Viſcera caprigeni pecoris, quae ſanguine plena
Et pingui nobis in ſerae tempora caenae
Servantur. partem victor ſibi praemia pugnae,
Quam velit, exſortem capiat, ſemperque ſub iiſdem
Aedibus aſſideat nobis conviva, neque ullum
Has inopum menſas alium turbare ſinamus.
Sic monuit, cunctiſque eadem ſententia ſedit.
Tunc Ithacus ſubiens aſtu, contraque loquutus:
Haud fas, haud juveni tanto componier aequum
Me ſenio feſſum longo, curiſque gravatum;
Saeva tamen ventris rabies deſcendere cogit

Has

Has etiam ad plagas miserum. sed vos ego magnos
Per divos testor, validis vos parcite dextris,
Neu feriat quisquam saevo me vulnere furtim
Auxilians Iro: vestro perculsus ab ictu
Conciderem extremum. dixit, jurataque cuncti
Dicta viri spondent, atque haec super adjicit heros
Telemachus dicens: virtus in pectore solum
Hunc tibi sit praesens contra; non ullus Achivûm,
Quem metuas, heic, hospes, adest: nam laedere si quis
Audeat, haud uni solvet pro crimine poenas.
En adsum prior ipse tibi, nec jussa retrectant
Eupitheo Polyboque sati, praestantibus orsis
Egregii heroës. haec ille, eademque probarunt
Haud dubio assensu juvenes. tunc fortis Ulysses
Protinus ima sibi circumdedit inguina pannis,
Exeruitque femur magnum: lata ossa superne
Stant humeris, pectusque altum, nodosaque circum
Brachia dura toris; super ipsa valentia regi
Praesens membra suo Tritonia numine firmat.
At pubes mirata stupet, mussatque vicissim
Respiciens: jam non Irum, gravis exitus Irum
Accipiet; tam plena seni femora hirta patescunt.
Haec pubes: simul aspectu conterritus haeret
Irus, & invitus famulis cogentibus aptat
Tegmina nequidquam circum, ac totos tremit artus.
Quem tunc Antinous minitans ita turbidus ore
Increpuit: tibi nulla subest, vanissime rerum,
Vis animo, hunc adeo si firma aetate vigescens
Tu metuas fractumque annis domitumque labore.
Haec tamen edico, quae mox rata cuncta manebunt;
Si potior te forte senex hic vicerit, ire
Protinus Epirum freta per spumantia cogam,

Ad

Ad regis muros Echeti, qui ſaevus & aures
Amputet, & truncas inhoneſto vulnere nares,
Atque exſecta ſuper canibus det cruda voranda
Inguina dedecorem turpans. ſic fatus; & olli
Hoc magis incubuit trepidis malus artubus horror,
In medioque ſtetit propulſus: brachia tollunt
Ardua, & elatis aſſurgunt ictibus ambo.
Heic heros dubia ſecum ſub mente volutat
Sicne manu feriat, collapſum ut vita relinquat
Protinus ad manes fugiens, an temperet iras,
Proſternatque ſolo tantum? ſententia viſa
Haec melior, ne forte ſecus noſcatur Achivis.
Continuo ſurgunt: dextro ſuper imminet Irus
Ingeminans ictus humero; furit alter, & aures
Cervicemque domat: ſonuerunt vulnere fracta
Oſſa, & purpureus defluxit ſanguis ab ore.
Jamque ſolo cadit ille, omneſque in pulvere dentes
Illiditque gemens nequidquam, & calcibus arva
Verberat. excipiunt plauſu, riſuque ſequuntur
Ingenti juvenes tollentes brachia: at illum
Veſtibulo ex alto rapiens, pede traxit Ulyſſes,
Porticibuſque cavis properans perque atria longa
Ante fores ſtatuit ſubnixum ad ſepta domorum;
Tum baculum dat ferre manu. ſic deinde loquutus.
Iſtheic nunc metuende ſede, catuloſque ſueſque
Hirſutos arce foribus; neu dicere leges
Hoſpitibus miſeris ita nullo praeditus auſis
Robore, ne ſontem gravior te poena ſequatur.
Sic ait, atque humeris ſordentem injecit amictum,
Demiſitque iterum corroſo tergore peram
Ex humero, limenque adiens conſedit. at omnis
Stat circum pubes, atque implens atria riſu

Laeti-

Laetifico dictis victorem extollit amicis:
Juppiter o, ſuperique tibi dent maxima divi
Munera, qui tantam potuiſti avertere peſtem
A populo! Epirum jam jam petet ille per undas
Supplicia expendens, nullis mortalibus aequi
Effera ubi ſurgunt Echeti penetralia regis.
Talia dicebant juvenes, laetatus & heros
Omine gaudebat. rapiens dein pinguia flammis
Viſcera toſta, intus commixto plena cruore,
Expedit Antinous; nec non duo magna caniſtris
Fruſta laboratae Cereris correpta dat ultro
Amphinomus, pateramque ardenti nectare plenam
Tendit ita affatus: ſalve o! pater hoſpes, & alma
Copia te laetum poſt triſtia damna reviſat.
Cui Laërtiades: magni non laude videris
Degener, & clara, dixit, virtute parentis,
Amphinome. eximio Niſus celebratur honore
Dulichio in pingui, cujus de ſanguine cretum
Te perhibent, juſtique tenax, & rebus abundans.
Multa tibi cultae ſuper & facundia linguae
Suppetit: huc aures idcirco adverte, profabor.
Nil hominum fato miſerum magis alma creavit
Terra parens genere ex omni, quod veſcitur aura
Aetheria, reptatque ſolo. nam triſtia ſeſe
Paſſuros haud ulla putant, dum numina robur
Sufficiunt, ſolidaeque virent in corpore vires.
Poſt ubi verſa malis divum eſt mutata voluntas,
Dura quoque invito coguntur pectore ferre:
Quippe animi motus varii vertuntur, ut ille
Rex hominum divumque pater ſua tempora vertit.
Ipſe etiam felix quondam florentibus annis
Sic vigui, laetuſque opibus, fretuſque juventa,

Fratribus & caris, & magni nomine patris,
Saepe nefas immane ausus, jura omnia sprevi.
Nunc aliter visum superis; a crimine quisque
Abstineat, tacitusque deûm data munera servet,
Quae data cumque; procos non ut male fervere cerno,
Aggressos infanda animis, nec parcere rebus,
Nec thalamo regis, quem non reor absore terra
A patria longum; quin & venit ecce penates,
Gnate, tuos pete, gnate, deo ducente, nec olli
Obvius i reduci, nota quum sede potitus
Adstiterit. neque enim credo sine sanguine multo
Ipsum inter sociosque tuos discordia stabit.
Haec ait, ac libans nigro se flore lyaei
Proluit extemplo, siccataque pocula reddit.
Amphinomus turbatus abit, curasque volutans
It tristis, motatque caput; nam triste canebat
Jam sibi mens praesaga mali; nec funera demens
Fugit. eum validis domuit Tritonia virgo
Telemachi manibus transfixum cuspide ahena:
Sed tum, quo cessit, solio consedit eodem.
Penelopem interea glauco dea lumine pulcra
Sollicitat, coramque monet se ostendere pubi,
Altius ut sedeant flammae, gnatique virique
Non minus eximio laudum celebretur honore:
Illa invita quidem risit, conversaque tali
Affata Eurynomen voce est. insueta cupido
Nescio quae surgens trepido mihi pectore gliscit:
Suadet adire procos dirum genus, insuper ipsi
Consulere & nato, sese ne credat Achivis
Insidias veritus, vafri qui mollia semper
Dicta ferunt, tacitoque agitant in corde furorem.
Eurynome contra: sic o, sic numina poscunt;

Vade,

Vade, ait, & gnatum prudens affare vocatum
Formoſos abluta artus atque unguine odoro
Sparſa genas: neque enim fletu lacrimiſque madentem
Ire decet. longo quin & tabeſcere luctu
Indignum eſt, cui talis adeſt jam munere divum
Progenies, qualem tu natum optare ſolebas
Purpureas molli ſparſum lanugine malas.
Vix ea; quum rurſum regina: haud talia curae,
Ornarique genas, puroque in fonte lavari.
Jamdudum ſuperi mihi pulcro e corpore formam
Abſtulerunt, ex quo ceſſit meus ille per altum
Infelix conjux inviſa ad Pergama miles.
Verum age, & Autonoë veniat fac candida, & una
Hippodamia comes, greſſus quae pone ſequantur;
Nam prohibet pudor ire & ſolam accedere coram.
Dixerat; & ſtudio nutrix celerabat anili
Juſſa ferens, geminaſque vocans per tecta puellas.
Heic aliud ſubito Pallas molita per artem,
Icarii natae dulcem per membra ſoporem
Irrigat. acclinis jacuit, reſolutaque toris
Artubus incubuit ſtratis: at maxima diva
Immortale decus, dioſque afflavit honores,
Capta quibus ſtupeat viſis turba omnis amantum.
Ambroſio primum ſuffudit lumine vultus
Rore levi luſtrans, quo vittis tempora cincta
Ungitur alma Venus, properat quum tendere laetos
In Charitum formoſa choros, & ludere geſtit.
Exin majoremque habitu, ſuccoque recenti
Florentem magis eſſe dedit, ſectique elephanti
Vincere candorem, matutinamque pruinam.
Queis ita perfectis abiit dea magna per auras;
Atque aderant contra famulae per tecta ferentes

Cum ſtrepitu arguto greſſus: excuſſa ſopore
Nympha manu terſitque genas, ſubitoque profata eſt.
O quae ſollicitae curis mihi pectora preſſit
Blanda quies! utinam ferat & Latonia mortem
Tam facilem nunc diva, inter ne carpere fletus
Aſſiduos aevum cogar, dum conjugis ardens
Egregii ante alios, quotquot celebrantur Achivi,
Optatumque decus fruſtra famamque requiro.
Haec ubi dicta dedit, thalamo deſcendit ab alto
Haud ſola: una etenim famulae comitantur euntem.
Ut vero formoſa tulit ſeſe obvia pubi
Cominus, auratae ſtetit aulae innixa ſub ipſis
Poſtibus, ac tenuem malis demiſit amictum,
Hinc atque hinc geminis, media ipſa excepta, puellis.
At juvenes genibuſque labant, ac pectore toto
Concipiunt flammas: idem furit omnibus ardor,
Omnes quamprimum optatos cupiunt hymenaeos.
Illa autem earum ſpectans his vocibus ultro
Telemachum alloquitur: quonam tua, gnate, parenti
Vis abiit ſperata? tibi praeſtantior olim
Mens aderat puero, melioraque vota fovebas.
Nunc adeo jam grandis, & acri in flore juventae
Dum vernas, claroque ſatus de ſanguine regum
Obvius appares habitumque atque ora tuenti;
Non pulcro tibi digna tamen ſtat corpore virtus.
Heu! quam triſte nefas praeſens impune tuliſti,
Paſſus & hoſpitii violari es vulnere jura.
Quid? ſcelere an careas, noſtris in ſedibus hoſpes
Si jaceat tam dura pati faſtidia juſſus?
Nulla dies hoc tantum abolebit dedecus annis,
Ignavuſque ibis, turpiſque per ora virorum.
Talia dicebat, contra quum talia gnatus:

Haud

Haud invitus, ait, patior tua jurgia, & iram
O genitrix. fas atque nefas diſcernere novi
Nunc equidem melius, quam quondam mollior aevo
Dum fueram; ſed non licitum tamen omnia poſſe.
Terrent namque metu miſerum auxilioque carentem
Hi circum affuſi juvenes dirumque minantes.
Nec tamen haec Irique atque hoſpitis aſpera pugna,
Ut cupiere, procis ceſſit: nam victor abivit
Viribus hic potior. ſic o! ſic Pallas, & altus
Juppiter, ac Phoebus nutantem hanc vertice fracto
Disjiciant pubem ſinuoſa per atria partim,
Partim intra ſedes, & membra labantia ſolvant;
Ut nunc ecce caput motans jacet Irus, & artus
Ante fores, multo domitus ceu pectora baccho,
Intremit, ipſe quidem nec rectus ſtare, nec uſquam
Ire valens, retroque domum veſtigia ferre.
Hactenus illi inter ſeſe; quum victus amore
Reginam Eurymachus ſic voce affatus amica eſt:
Penelope Icarii o ſoboles: ſi Graja per Argos
Iaſium pubes omnis te laeta videret,
Pluribus heic primo ſtreperent convivia mane
Structa procis: nymphis nam praeſtas omnibus una
Et ſpecie, & forma, ſollerti & mentis honore.
Cui tum Penelope reddit: mihi numina caeli,
Eurymache, abſtulerunt mutato corpore formam,
Quum Danai Iliacos curvis petiere carinis
Marte lares, ceſſitque una mihi fidus Ulyſſes.
Nunc etiam rediens ſi mecum heic ſalvus adeſſet,
Haec quaecumque mei floreret gratia vultus.
Perdita jam luctu: tot enim male numen amicum
Caſibus implicitam domuit, ſtravitque jacentem.
Ille quidem cedens patrio quum litore abibat,

Ample-

Amplexus dextram flenti haec suprema reliquit
Jussa mihi. haud equidem redituros scilicet omnes
Innocuos credo Danaos Simoëntis ab unda,
O mulier; nam dura ferunt ad praelia Troas
Acres esse viros, jaculo & fallente sagitta
Egregios, saltuque altum conscendere tergum
Fortis equi, ac magna solitos vi cernere Martem.
Incertum est, reditumne parent, an tristia fata
Di mihi apud Trojam longe: quare omnia curae
Sint tibi, longaevusque parens, genitrixque relicta
Sola domo sine me; nunc his te impensius aequum est
Consulere. at puerum simul ac flavescere malas
Aspicies, tu nube quidem tua limina linquens,
Cui fuerit placitum; properans haec ille monebat,
Quae nunc certa ferunt perfecto tempore Parcae.
Adveniet nox illa ingrati vincula portans
Conjugii taedasque mihi, cui Juppiter omnem
Laetitiam rapuit; sed me haec tamen una remordet
Cura magis vellitque animum. quae barbara tellus,
Quae patria haec usquam vidit? non jura procorum
Haec fuerant quondam, non mos, quum ducere nympham
Ingenuaque domo ac diti genitore creatam
Ambirent studiis sese certantibus inter.
Ipsi ultro e stabulis tauros accire paternis,
Lanigerumque pecus laeta in convivia sponsae
Cognatis sociisque, & splendida ferre solebant
Munera; non impune aliena vivere mensa.
Talia Penelope dicebat; laetus & heros
Conjugis ingenio gaudet, quod scilicet una
Donaque captabat juvenum, simulansque per artem
Mollibus incensos dictis mulcebat amantes.
Atque heic Antinous subdit: pulcherrima magni

O nym-

O nympha Icarii proles, age munera Achivum
Accipe, quotquot erunt; neque enim data ſpernere dignum.
Nos autem nulla hinc avellet cura, neque ante
Ibimus, uni eadem cedas quam nupta procorum.
Sic ille, & ſociis vox circum haec omnibus una eſt,
Continuoque jubent famulos ſua munera ferre
Pro ſe quiſque viri; celerant & juſſa miniſtri.
Armiger Antinoö peplum tulit: undique multo
Lumine verſicolor fulget; tum fibulae auro
Ingentem e puro biſſenae torquibus ornant.
Eurymacho, flaventi electro auroque monile
Arte laboratum multa, lateque jubar ceu
Solis inardeſcens. geminas accepit inaures
Eurydamas ſua dona; illis tres ordine gemmae
Parte ab utraque micant pendentes, claraque jactant
Fulgura daedaleo commiſſae rite labore.
Deinde Polyctorides Piſander protulit heros
Ornatus collo, viſu admirabile textum;
Atque alia extulerunt alii, pariterque dedere
Munera certantes. nec longum exinde morata
Penelope in thalamum ſeſe formoſa recepit,
Ceſſeruntque una famulae data dona ferentes.
Illi autem in choreas & dulcia carmina verſi
Ludo exercebant ſeſe, dum veſper olympo
Surgeret. occiduis qui poſtquam apparuit undis,
Tres medio accenſas nocturna in lumina tecto
Lampadas appoſuere; atque has arentia circum
Ligna dedere foco valida diffiſſa bipenni,
Miſcueruntque faces: ſtant infelicis Ulyſſei,
Alternantque vices famulae, lucemque miniſtrant.
Quas ita compellat dictis Laërtius heros:

O Itha-

O Ithaci absentis famulantia corda puellae
Ite agite in sedes, & fusis volvite pensa,
Casta ubi jam regina sedet. lenite dolorem
Vel circum affusae, manibus vel fila trahentes.
Heic vero residens ego fundam lumina: ad ipsum
Ludere si cupiant roseae Titanidos ortum,
Haud vigilem vincant: patiens sum quippe laborum.
Dixerat: illum autem pariter risere procaces,
Seque inter vertere oculos. tum pulcra Melantho
Talibus increpuit dictis, quam protulit auras
In superas Dolius, tenerisque eduxit ab annis
Penelope ut natam jucundo matris amore;
Nec tamen ingratam dominae fata ulla movebant
Tristia, at Eurymachum furtim complexa fovebat.
Haec Laërtiadem tunc misso affata pudore est:
Quae tam dira, senex, te mens, miserande, fatigat,
Ut neque in aerato placeat requiescere tecto,
Nec coetus celebrare alios? infanda loquentem
Hos juvenes inter tantum juvat usque morari,
Nil etiam veritum terret. vel corda Lyaeo
Vincta geris, vel certe animus tibi pectore semper
Talis inest, vano nequidquam murmure gaudens.
Fallit te incautum fastus: si forte superbis,
Indignum pugna nuper quod viceris Irum,
Jam vereor, ne quis potior certamine surgens
Ad cava te feriat correptum tempora, & altis
Postibus ejiciat foedatum sanguine multo.
Illam immane tuens contra Laërtius heros:
Jam jam, inquit, faxo sciat, o canis improba, dicta
Haec tua, Telemachus; jam te ille in frusta secabit.
Nec plura effatus trepidantes voce puellas
Terruit. effugiunt omnes, captisque timore

Genva labant: neque enim minitari falſa putabant.
Ille autem ad pingues ardenti lumine taedas
Reſtitit aſpectans circum, volvitque ſub imo
Multa agitans animo, quae mox haud vana fuere.
Nec minus & juvenes furioſa in jurgia Pallas
Sollicitat ſtimulis acuens, ut durus Ulyſſei
Pervadat magis ima dolor penetralia cordis.
Quos inter prior Eurymachus ſic farier infit
Illum ultro dictis carpens, atque omnia riſu
Incendens: adhibete aures, o quotquot Achivi
Magnanimi adſtatis, meaque haec in pectore dicta
Figite. non equidem ſine divûm numine credo
Hunc ſubiiſſe virum Laërtae regia tecta;
Pro taedis en ipſe ſuo de vertice fundit
Lumina, deciſis nudata in fronte capillis.
Haec ait, atque Ithacum ſic rurſus voce ſequutus
Alloquitur: vin' forte meos, non parva laborum
Praemia laturus, famulari verna per agros,
Arboribuſque ſolum tegere, & praetendere ſepes?
Illic non cereris largae tibi munera deſint,
Non ocreae pedibus, nec denſo e vellere veſtes.
Tu tamen ignavo ſuetus torpere veterno,
Inſtructuſque malas artes, haud talia curas
Improbe: ſtat potius reptanti errare per urbem
Scilicet, ingluviemque immenſi paſcere ventris.
Huic Laërtiades heros: o ſi mihi tecum,
Eurymache, in verno foret uſquam tempore, dixit,
Certandum, quum jam longae meſſoribus ire
Incipiunt luces; ſumptis tum falcibus una
Experiare velim, quid noſtrum poſſit uterque.
Jejunus primo exercens a ſole laborem
Ad tenebras, horrent ubi ſpiſſo gramine campi.

Si vero & pulcros praestanti corpore tauros
Ingentesque acresque & pastos mollibus herbis
Sub juga ferre pares libeat, glebasque movere
Indomita cervice, licet se jugera tendant
Quattuor, ac pressum terra subsidat aratrum;
Me tamen effoso mirabere limite rectum
Ducere agro sulcum. sin & Mavortia bella
Adnuerint superi, clipeumque & bina coruscans
Tela manu, galeamque geram cava tempora circum;
Ante alios longe progressum ex agmine cernes
Caedem ferre viris, nec ventris talia posthac
Objicies mihi probra. at nunc in jurgia saevus
Turpia nequidquam dementi pectore surgis,
Teque aliquid fors esse putas, quod mixtus inerti
In turba potior socia virtute superbis.
Quod si Ithacus patria tellure potitus adesset,
Hi tibi nunc lato surgentes limine postes
Protinus angusti fierent, portisque negarent
Effugium trepido perque atria curva ruenti.
Sic ille; Eurymacho consurgunt altius irae,
Horrendumque tuens contra sic turbidus infit:
Ah miser! exitium tibi fata extrema tulere
Talia jactanti temere nullumque verenti
Hoc juvenum e coetu: vino tua pectora fervent,
Praecipiti aut semper turbantur vana furore.
Anne adeo exsultas domitum tumefactus ob Irum?
Haec fatus capit ipse manu grave robur; & ille
Ad genua Amphinomi supplex procumbit ab ictu
Effugiens valido. volat actum turbine telum
Altius, adversique manu praeconis adhaeret
Infixum: dextra simul olli excussus acutum
Insonuit crater, simul ipse in pulvere foedo

Pro-

Procidit in vultum, gemitumque e pectore traxit.
Fit ſtrepitus, turbantque horrentia tecta tumultu
Continuo juvenes, ſeque inter talia jactant:
O prius hic longe fatum vagus hoſpes obiſſet
Finibus ignotis errans; non regia tanto
Inſtreperet motu. nunc unius exſulis ergo
Rixamur menſaſque obliti & gaudia laeta,
Sic adeo in pejus vertentibus omnia fatis.
Atque his Telemachus turbatis farier orſus:
Quis furor, o miſeri, tantus? cur vina peroſi
Temnitis, atque epulas? certe vos laeva deorum
Vis agitat: celebrate dapes, ſaturique penates
Ite agite ad proprios, ſi fert ita corde vuluptas;
Non ego nam quemquam pello. ſic ore loquutus
Conticuit: preſſis fremuerunt dentibus omnes,
Labraque ſtrinxerunt, animos ac verba monentis
Mirati. ſurgens tum Niſi Martia proles
Amphinomus medios ſic interfatur amicos:
O ſocii, nemo contra haud indigna loquuto
Saeviat iraſcens. violentas hoſpite ab ipſo
Et cohibete manus, famulis & parcite cunctis,
Aurea Laërtae quotquot penetralia ſervant.
Jamque agite, & celeres ad pocula ferre miniſtros
Vina jubete: diis meritum libemus honorem,
Libatoque domos properemus; at hoſpes Ulyſſei
Sub laribus maneat; curam gerat ipſius omnem
Telemachus, cujus ſupplex ad limina venit.
Haec ait, atque eadem placuit ſententia cunctis;
Implevitque mero crateras Mulius heros
Praeco Dulichius, ſolitus famularier uſque
Amphinomo. fert ille obiens ex ordine circum,
Infunditque nigros latices, ipſique deorum

Et libant in honore, & dulcia pocula ſiccant.
Inde ubi libarunt, ſaturi petiere per umbras
Quiſque ſuos, tarda digreſſi nocte, penates.

HO-

HOMERI ODYSSEAE

LIBER DECIMUSNONUS.

IPſe ſuo dius ſub tecto reſtitit heros
Triſte procis magna verſans cum Pallade letum.
Nec mora; Telemacho fatus: Mavortia, gnate,
Jam nunc tempus adeſt clauſis arma omnia tectis
Occulere; ac juvenes, eadem ſi forte repoſcant,
Alloquere incautos, his mulcens pectora dictis.
Surripui e fumo, neque enim nunc illa videntur,
Quae pater ad Trojam properans fulgentia liquit;
Igne adeo ſordent nigroque afflata vapore.
Quin aliquid majus prudens deus ipſe cavere
Scilicet admonuit, ne dira in vulnera vino
Edomiti armetis dextras, ſparſoque cruore
Triſtis hymen, menſaeque fluant: namque ipſa feroces
Arma trahunt animos, pugnamque laceſſere ſuadent.
Dixerat: ille ſui celerat mandata parentis,
Nutricemque vocans ita fidas inquit ad aures.
O ſemper mihi cara, altis in ſedibus omnes
Nunc retine famulas, ſecreta in parte reponam
Dum thalamo neglecta diu nigrantiaque igne
Arma patris. tenero non id mens ante ferebat
Cauta parum; contra tandem ſubducere certum
Omnia, qua nigri nullus vapor aeſtuat ignis.
Haec ait; at nutrix: utinam prudentia rerum
Te capiat, ſerveſque tuos jam rite penates.
At quis, nate, tibi properanti lumina fundet,
Si famulas arcere jubes, clauſaſque teneri?

Hoſpes

Hoſpes hic ipſe, inquit: neque enim ſine parte laboris
Jam patiar quemquam, noſtras qui vectus ad aedes
Indigus hoſpitii veniat. ſic dixit; & illa
Paruit, ac verſos emuniit objice poſtes.
At genitor gnatuſque inſtant galeaſque comantes,
Aerataſque haſtas, clipeoſque umbone coruſcos
Subvectare citi: juxta Tritonia virgo
Fundit ab aurato rutilantia lumina lychno.
Atque hac affatus juvenis tum voce parentem:
Quae nova lux oculis, inquit, diffuſa repente,
O genitor? jam ſumma mihi laquearia tecti,
Fraxineaeque trabes, murique, altaeque columnae
Undique inardeſcunt flammis, et fulgura volvunt;
Certe aliquis divum caelo delapſus ab alto eſt.
Cui referens genitor: ne quaere, o gnate, doceri,
Sed tacitus monſtrata tuo ſub pectore conde
Viſa deum; morem hunc caeleſtia numina ſervant.
Tuque adeo nunc ſtrata petens in nocte recumbe,
Solus ego ut maneam, famulaſque, ipſamque parentem
Experiar coram, quae me flens anxia fruſtra
Multa diu quaeret. nec plura effatus Ulyſſes,
Quum juvenis ceſſit, taedis lucentibus, aula
E media, notoque locans ſua membra cubili
Accubuit gaudens quamprimum cernere ſolem.
Ille autem caedemque procis & fata parabat
Pallade cum ſocia penetrali in ſede relictus.
Penelope interea, pulcrae non illa Dianae,
Non Veneri abſimilis, thalamo veniebat ab aureo
Candida. cui ſellam clavis fulgentibus aptam
Ex ebore & laevi argento poſuere miniſtrae
Ante focum, multa quam fecerat arte peritus
Icmalius fulcrumque pedes, quo ſiſtere poſſet

Addi-

Addiderat ſtratum maculoſae tegmine pellis.
Heic ſe compoſuit regina, atque undique circum
Turba puellarum venit, ſemeſaque canae
Fruſta ſimul Cereris, ſiccataque pocula menſis
Suſtulit. inde focis calidam de more favillam
Excuſſere aliae, rurſumque in lumina taedas
Suffecere novas aliae, flammiſque dedere.
Quarum ſaeva iterum tali tunc voce Melantho
Increpuit regem: quid adhuc vagus undique oberras,
Sera etiam ſub nocte gravis, luſtraſque puellas
Improbus? aut foribus diſcede, & munere gaude
Jam ſatur, aut rapto torre hoc expulſus abibis.
Illam torva tuens contra Laërtius heros
Excipit: infelix! in me cur pectore ſaevo
Nequidquam aſſurgis, miſerumque haud carpere ceſſas?
An quod & informis, turpique indutus amictu
Aeger inops (vis namque premit) circum oſtia repto
Per populum, rebus quod ſolum reſtat in arctis.
Ipſe etiam felix quondam, laetuſque vigebam
Divitiis, ultroque dabam, quocumque profectus,
Quiſquis & eſſet, opis noſtrae qui tecta ſubiret
Indigus. innumeri ſtabant ad juſſa miniſtri,
Multaque vis aderat rerum, queis dives habetur
Vita hominum. nunc me contra pater ille deorum,
Quippe aliter viſum, miſerum ſine honore reliquit.
Quare etiam tu docta cave, decus excidat oris
Ne tibi, quo ſocias inter formoſa renides;
Neve gravis regina malas aſſurgat in iras,
Aut veniat, necdum ſpes namque haec ceſſit, Ulyſſes.
Quod ſi ille heu dulci reditu fraudatus obivit,
At viget egregius Phoebi ſub numine ſancto
Telemachus, quem nulla ſcelus molita puella

Igna-

Ignarum per tecta latet: jam firmior aevo
Ipse valet. sic fatus erat, quum pulcra loquentem
Audiit, & dictis famulam dein talibus ultro
Penelope incessit: non me, canis improba, tantum
Ausa scelus fugies, in te quod numina vertant,
Inque tuum malesana caput. jam nota voluntas
Nostra tibi fuerat, praesens & saepius ipsa
Audieras, me velle senem de conjuge multa
Poscere, si tristes valeam deponere curas.
Dixit, & Eurynomen subito vocat, atque ita fatur:
Huc age fer sedem, & pictam super injice pellem,
Carus ubi residens audire & reddere voces
Hospes amet: coram namque est mihi multa rogandus.
Jusserat: illa autem celerans sedemque nitentem
Extulit, injecitque super mollissima villis
Tegmina, queis alte fultus consedit Ulysses.
Cui sic Penelope: mihi primum edissere verax,
Quisve, vel unde genus, qua sunt tibi in urbe parentes?
Huic Ithacus reddit: non te pulcherrima quisquam
Arguat o mulier, qua late maxima tellus
Funditur: aetherias caeli tua contigit arces
Fama ingens veluti regis, qui numina divum
Magna colit populosque regit ditione potenti
Justitiae rectique tenax. fert ubere tellus
Hordea, triticeasque dapes, ramique gravantur
Arborei pomis, tenerosque animantia foetus
Progenerant; fert pontus item sub gurgite pisces
Squamigeros, curisque acuit mortalia corda:
His juvet in rebus vario sermone morari,
Non sedes patrias, non prima ab origine gentem
Quaere meam, gravior ne cura in pectore gliscat
Heu nimium memori. fortuna oppressus iniqua

Exsul

Exſul agor, vitamque traho; ſed queſtubus aeger
Abſtineo, & lacrimis aliena in ſede receptus.
Quippe etiam ſine fine nefas lugere; puellas
Ne qua inter dicat, mea cogere lumina Bacchum
Fletibus ubertim largis tabeſcere, tuque
Fors eadem credas. haec ille; & regia conjux
Subjicit: heu periit virtuſque, & priſtina forma
Membrorumque mihi ſpecies, quo tempore Graji
Dardanias petiere domos, unaque ſequutus
Vir meus ipſe abiit, proles Laërtia, Ulyſſes:
Quem reducem ſi fata ferent, majorque videri
Incipiam, pulcroque iterum formoſior ore.
Nunc doleo infelix, adverſi numinis ira,
Preſſa malis. quotquot nam late prima virorum
Dulichiumque Samenque tenent, viridemque Zacynthum
Atque Ithacam; tot noſtra petunt connubia, & urgent
Invitam longo vaſtantes omnia luxu.
Hinc mihi & hoſpitibus non ullam impendere curam,
Supplicibuſque datur, praeconum aut jura tueri
Publica; ſed triſti tabeſcens anxia fletu
Irrita pro caro ſuſpiria conjuge fundo.
At juvenes votis inſtant, dum pectore verſo
Ipſa dolos, monituſque ſequens ac juſſa deorum
Tenvia in immenſam diſponere licia telam
Aggredior, juveneſque moror ſic fata ſuperbos.
Magnanimi, mea cura, proci, jam functus Ulyſſes
Quandoquidem fato eſt, ſpatii ad connubia tantum
Noſtra peto; donec textum properante labore
Perficiam (pereant ne fila exorſa,) quod urgens
Laërtae in funus celero, quum triſtia fata
Ipſius aeterna velabunt lumina nocte.
Namque pudor me ſaepe & cura haec ſaeva fatigat,

Ne qua mihi in populo mulier convicia jactans
Objiciat nudum, fuerant cui multa, jacere.
Sic ego, & incautae pubi res credita; sed quid
Demoror? arguto percurrens pectine telam
Luce operi instabam, mox sera ad lumina texta
Stamina solvebam tres furto laeta per annos.
Verum ubi jam quartus venit, labentibus horis,
Annus, & infidae fraudem retulere puellae,
Ingressi juvenes jussere abrumpere coeptum.
Quid facerem? jussum perfeci haud sponte laborem
Victa minis. fors nulla mihi se ostendit amica,
Nec valeo quidquam moliri pectore, taedas
Quo fugiam has misera, & detestatos hymenaeos.
Ipsi etiam poscunt connubia nostra parentes,
Iratusque super gnatus furit, omnia rapto
Vasta videns. jam quippe valet Jovis auctus honore
Consilioque domum regere, & curare penates.
Sed mihi fare tuum contra genus, & quibus oris
Vectus ades: non te quercus celebrata poëtis
Protulit, aut gelidis in montibus aspera cautes?
Talibus instabat, quum sic exorsus Ulysses:
O magni Laërtiadae pulcherrima conjux
Necdum oblita meam cessas inquirere gentem?
Dicam equidem, quamvis pervellet pectora luctus
Acrior haec fanti: neque enim sibi temperet ullus,
Tempore qui tanto patria procul actus ab urbe
Erret inops, quanto jactatus tempore gentes
Per varias feror ipse, immensa pericula passus.
Nec tamen abnuero parere, nec ulla doloris
Tanti damna fuant, quin protinus omnia pandam.
Stat medio tellus ponto cognomine Creta
Insula dives agri, populisque opibusque superbas

Nona-

Nonaginta urbes gremio complectitur una.
Omnibus haud eadem lingua est: sunt intus Achivi,
Sunt & magnanimi Cretes, mixtique Cydones,
Et triplici Dores populo, fortesque Pelasgi.
Cnossus ibi magna se tollit ad aethera mole
Urbs omni ditione novem regnata per annos
Minoi, ante alios quem Juppiter aequus amavit,
Quoque meus genitor claro genitore superbit
Heros Deucalion. hic me suscepit, & acrem
Idomenea ducem, qui Pergama ad alta sequutus
Atridas classe est; Aethon ego dicor, & armis,
Et natu inferior; me fortior ille, priorque est.
Heic Ithacum vidi tum primum, atque hospite digna
Dona dedi: vis namque illum violenta coegit
Ventorum insurgens ad Cnossia litora cursum
Tendere, quum Trojam peteret, diversa per aequor
Ad loca correptus Maleae spumantibus undis.
Constitit Amniso in viridi, Lucinae ubi sacrum
Antrum horret, dubia statione elapsus ab atro
Vix pelago. e portu subito progressus in urbem
Idomeneum petiit, cui sese foedere sacro
Hospitii junctum magnoque ferebat amore.
At fratrem decimo jam tunc aurora vel ortu
Viderat undecimo sulcantem caerula ad altam
Ilion. ipse autem tecta intra regia ducens
Suscepique virum, fovique amplexus honore
Ingenti; sociisque super cerealia jussi
Dona dari a populo, ferrique liquentia vina,
Mactandosque boves sollemni munere duci.
Illic bissenos epulati in littore nautae
Consedere dies; praeceps nam turbine vasto
Irruerat ponto boreas, camposque per omnes

Pastoresque domosque altas, lucosque sonantes
Straverat infesti violenta numinis ira.
Tertia sed decimam supra quum fulsit Eoo
Orta dies, ventus posuit, solvitque juventus.
Dixerat, ac multa fingit dum callidus arte
Vera tegens, regina gravi perculsa dolore
Tabebat, lacrimisque sinum liquefacta rigabat.
Ac veluti primo summis quum montibus aestu
Liquitur, atque Euri tepido nix icta vapore,
Quam zephiri effudere, fluit; rura omnia manant
Undique, & implentur rivis ferventibus amnes.
Sic pectus, sic illa genas perfusa nitentes
Solvitur in lacrimas; lugetque ante ora mariti
Nequidquam adstantis, luctum miseratur inanem.
Ille dolens contra tacitus, nec fronte moventur
Dura tamen, cornu ceu stent aut lumina ferro:
Dissimulat, pressoque obnixus temperat imbre.
Ipsa autem ut primum fletu satiata quievit,
Rursus ait sic orsa: equidem vera omnia duco;
Sed melius cognosse juvat, num sedibus olim
In patriis Ithacum socia comitante caterva
Videris exceptum, ceu jactas, quare age fare,
Ne dubitem; quonam per membra indutus amictu,
Qualis erat dux ipse, sui & vis fida sodales?
Ille refert: heu dura petis; post tempore tanto
Vix potero meminisse viri; nam volvitur annus
Mensibus exactis vicesimus, appulit illuc
Quum primum veniens, rursumque iter egit in altum.
Sed tamen, ut memini, dicam, fulgentibus olli
Purpurea ex humeris late chlamys apta fluebat
Pulcra, duplex; geminis inerat cui fibula bullis
Aurea, daedaleo supra variata labore.

Pri-

Prima pedum ornabat patulo canis ore trementem
Hinnuleum raptans. omnes ſtupor altus habebat
Cernentes: auro e rigido ſquallebat uterque,
Et tamen hic jugulum rapidus ſuper angit, & haeret
Dente vorans; pedibus nitens ille ardet abire,
Subſultatque pavens, & pulſibus ilia tendit.
At tunica indutos artus miranda tegebat
Inſtar membranaeve croci tenuiſve papyri:
Sic adeo mollis, claroque ſimillima ſoli
Luce renidebat pura, lateque coruſcans
Ad ſua femineos vertebat fulgura vultus.
Num tamen hos tulerit cultus, num veſtibus hiſce
In patriis etiam tectis aſſueverit uti,
Aut aliquis ſocium ſecum per caerula vectus
Navibus in curvis; aut & donaverit hoſpes,
Haud equidem novi. multas namque ille per urbes
Clarus iit, paucique olli ſe laudibus aequent.
Ipſe autem aeratumque enſem, laenamque nitentem,
Formoſamque dedi tunicam pro munere ferre
Litus ad extremum cedentem rite ſequutus.
Ibat & aequaevus praeco comes additus uſque
Pone ducem ſervans; fuerit jam qualis, habeto.
Curvi humeri exſtabant; fuſco cutis atra colore
In facie horrebat, denſique in vertice crines;
Eurybates nomen: ſociis ex omnibus unum
Praecipuo hunc heros carum ſervabat honore
Conſiliiſque habilem fidis animoque valentem.
Vix ea; quum miſerae ſtrinxit praecordia luctus
Rite recordanti, nimium ſibi cognita, ſigna;
Atque ubi vix tandem voci via facta dolore eſt,
Uda genas lacrimis iterum ſic voce profatur.
Nunc ego te, licet ante tuas miſerata dolerem

Saepe vices, toto meritum complectar amore,
Officioque colam. thalami in penetralibus olim
Illa ego, quae memoras, velamina nota plicavi,
Et manibus fuit ille meis, ſuperadditus auro
Circulus e fulvo rutilans, decus inter Achivos
Eſſet ut ornato. ſed non miſeranda reviſam,
Amplectarque virum reducem: laevo ille profectus
Omine, & infeſtis petiit dis Pergama, credo,
Pergama, & infandae ſemper mihi moenia Trojae.
Cui referens Ithacus: parce o pulcherrima, dixit;
Neve adeo niveoſque ſinus patiare, nec ipſum
Sic animum aſſiduis triſtem tabeſcere curis
Uſque virum lacrimans. te certe cauſſa doloris
Juſta premit, fletuque tuo haud iraſcier auſim;
Quippe etiam ſi jure gemit ſibi funere raptum
Nupta virum quemcumque, tori cui foedere mixta
Progenuit dulces, communia pignora, gnatos;
Quanto Ithacum fas flere magis, caeleſtibus eſſe
Quem ſimilem perhibent? paullum ſed deſine, & ipſa
Parce tibi, noſtriſque adhibe ſermonibus aures.
Nunc etenim haud mendax, de vivo quidquid Ulyſſe
Theſprotum in populo audivi reditumque parante,
Expediam dictis. ingens argentumque aurumque
Ille refert donis auctus, ſed perdidit omnes
Cum navi ſocios procul hinc in gurgite vaſto
Trinacria excedens. namque illi rector olympi
Saevierat cum Sole gravis, cui forte juvencos
Sacrilegi leto dederant in litore nautae.
Ergo omnes periere undanti in marmore: at ipſum
Applicuit terris haerentem ad fracta carinae
Robora fluctus agens, ubi pingues ubere glebas
Securi Phaeaces habent, gens proxima divis,

Ex-

Exceptum hi magno fovere ut numen amore,
Multaque donarunt, patriaſque reducere ad oras
Continuo voluere. & jam nota arva teneret
Redditus huc, animo ſatius ni forte ſubiſſet
Hinc terras luſtrare alias atque undique gazam
Congerere. uſque adeo vincit mortalia corda
Arte vafer, fruſtraque olli contendere certet
Conſilio quiſquam. Theſprotum, haec ipſe loquutus
Me rex edocuit Phidon, Mavortius heros.
Quin & juratus libanſque in honore deorum
Addidit, inſtructamque ratem, ſocioſque paratos
Eſſe viro, reducem patrio qui litore ſiſtant.
At prior ipſe abii, properantem nactus ad alta
Moenia Dulichii, Cereri loca ſacra, carinam.
Munera praeterea, quaecumque aggeſſit Ulyſſes,
Omnia monſtravit: ſat multa nepotibus eſſent
Poſt decimum, reor, illa genus; vis tanta jacebat
Ipſius in magni penetralibus abdita regis!
Illum Dodonae in lucos abiiſſe ferebat
Ab Jovis aëria ſcitatum oracula quercu
Incertum, patrias quo pacto attingeret oras
Clamne, palamne, abſens nimium jam tempore longo.
Omnia tuta vides: vivit, ſalvuſque redibit;
Jamque dies properata brevi complexibus illum
Reddet amicorum. neu dicta haec irrita credas,
Per tibi ego magnumque Jovem, Veſtamque potentem,
Perque Ithaci juro menſas, quas hoſpes adivi,
Dicta oculis perfecta tuis haec omnia cernes,
Advenietque heros ipſo hoc Laërtius anno,
Hujus in occaſu menſis, primique ſub ortum.
Ad quem Penelope: haec utinam rata dicta manerent;
Et vellem & cuperem: jam jam ſi nuncia verax

Certa mones, virtus quid grato in pectore possit,
Experiere auctus donis, populumque per omnem
Divitiis magnaque vigens celebrabere fama.
Cuncta tamen reor esse meis contraria votis,
Hactenus ut fuerunt: veniet nec salvus Ulysses,
Nec tu iter expedies; ducibus quippe orba relicta
Tecta carent; velut ille fuit (nunc o foret usquam!)
Gnarus & excipere, & pariter dimittere amicos.
Sed vos, o famulae, puro hunc in fonte lavate,
Instratoque super mollissima ponite lecto
Tegminaque & laenas, tepidos queis mulceat artus
Usque sub Aurorae roseum Titanidis ortum.
Prima autem sub luce oleo perfundite lotum,
Ut comes assideat laetae inter pocula mensae
Telemacho. quod si juvenum quis laedere posthac
Audeat hunc, mala damna feret; nec flectere mentem
Speret posse meam, licet acri exaestuet ira.
Anne ego femineum vulgi genus una videbor
Vincere consilio, patiar si veste carentem
Sedibus in nostris talem te accumbere? vitae
Terminus haud longae miseris mortalibus instat;
Quisquis & implacido crudelia pectore facta
Saevus amat, vivensque odiis communibus ardet,
Infestisque agitur diris post funeris ignem.
At bona quisquis amat bonus ipse, hunc praepete penna
Didita per gentes late ingens gloria tollit,
Multorumque ferunt laudes ad sidera dignum.
Dixerat; atque heros: jamdudum, ait, optima nympha,
Invisaeque mihi sunt denso vellere laenae
Tegminaque, infelix postquam maria alta sequutus
Classe cita Cretae nivibus juga consita liqui.
Nunc quoque, ut ante cubans, somni sine munere noctes

Spre-

Spretus agam; foedi jam ſaepe in limine tecti
Compoſtus vidi croceam conſurgere lucem.
Nec mihi nunc placitum menti eſt perfundere molli
Rore pedes, nec noſtra, reor, veſtigia tanget
Ulla tibi famulans harum per tecta puella;
Ni qua domo ſit anus longaeva, & conſcia recti,
Totque malis jactata, quot ipſe exhauſta peregi:
Nil veritus tantum hanc patiar contingere tandem
Crura mihi. ſic fatus erat, mirataque fantem
Penelope: haud umquam noſtra haec ad limina venit
Hoſpes, ait, tales qui docto in pectore ſenſus
Geſſerit, ac ſapiens pariter ſervaverit aequum.
Omnia recta mones: eſt heic tamen, eſt mihi nutrix
Ante alias & fida, & multo grandior aevo,
Illum etiam regem quae quondam excepit in ulnas
Ipſa ſuas, tenerumque aluit, quum lucis in oras
Edidit heu laevo naſcentem numine mater:
Haec aderit quamquam aegra manus tardante ſenecta.
Surge ageſis, regique tuo ne cara morare
Abluere aequaevum nutrix; fors talis Ulyſſes
Illotoſque pedes illotaque brachia geſtat
Squallidus heu longoque ſitu duroque labore;
Ocior anguſtis homines nam foeda ſenectus
Occupat in rebus. quae poſtquam edixerat, illa
Suſtulit in vultum palmas, lacrimiſque volutis:
Heu miſeranda, inquit, ſine te ſum, gnate, relicta;
Te ſuperum pater ille odiis crudelibus urget
Immeritum, tantaſque pio tibi ſuſcitat iras
Nequidquam contra fas omne infeſtior uni.
Nam quis lecta boum tot mactans corpora ſtravit,
Incenditque Jovi fumantia viſcera ad aras,
Quot tu olim, ſeniumque tibi non triſte precari

Suetus, & eximio florentia tempora nato;
Frustra: nulla viam facilem tibi vota dedere.
Et nunc illudunt aliena in sede moranti
Sic misero famulae, dirum genus; ut tibi coram
Insultant, venerande senex; quarum aspera probra
Permetuens nullam, me praeter, adesse lavanti
Nempe finis. sed non ego contra invita jubentis
Imperio dominae & praelato munere fungar,
Ablueroque pedes merito, jam parce vereri,
Penelopen propter teque ipsum exercita luctu
Corda gravi. nullum, quamvis haec limina multi
Attigerint errando homines, ego corpore Ulyssi
Tam similem vidi, quam te vocemque coloremque
Atque pedes olli similem. tum maximus heros:
Sic alii, nec vana fides, qui lumine cumque
Aspexere ambos, multum nos corpore toto
Adsimiles perhibent, velut ipsa haud inscia reris.
Nec plura his; rutilum subito longaeva lebetem
Extulit, ac gelidos hausto de fonte liquores
Rore simul calido miscens infudit aheno.
Ast heros, propior ceu forte assederat igni,
Continuo aversum sese deflexit in umbram,
Scilicet id metuens, ne clara in luce revisens
Vulneris antiqui nosset vestigia nutrix,
Ambagesque doloque retecta fraude paterent.
Nec minus interea, regem dum proxima circum
Illa suum non segnis obit, turgentia signa
Vulneris agnovit, quod canis dentibus olli
Fulmineus jam fecit aper, quum frondea celsi
Culmina Parnassi peteret visurus & acrem
Autolycum, Autolyci & gnatos, quo cara parente
Orta sua est quondam genitrix. praestantior illo

Non

Non erat aut jurare, aut furto intexere fraudem
Mercurii dono gaudens, cui pinguia femper
Exta dabat mactans teneros ab ovilibus agnos,
Haedorumque greges: aderat deus ufque vocanti.
Ergo Ithacae hic quondam veniens ad divitis urbem
Invenit tum forte fuae de fanguine natae
Aetherias puerum fubmiffum lucis in oras,
Quem parvum Euryclaea ferens poft munera menfae
Ipfius impofuit genibus; dein talia fata eft.
Nomine quo dici gaudes, age fare, nepotem
Autolyce; ille etenim ante alios tibi carior aura
Vefcitur? huic heros: vos, o mea fola voluptas,
Filia, & alme gener, puero fuperaddite nomen,
Quod fabor: multis ego veni huc cauffa doloris
Invifus pariterque viris pariterque puellis
Per terras late; quare olli femper Ulyffi
Ex re nomen erit. poft ipfum in regia tecta,
Maternas quum vifet opes ad noftra profectus
Moenia Parnaffi jam vernans flore juventae,
Excipiam donis pariter, laetumque remittam.
Munera quae fperans, patria tellure relicta,
Contulerat fefe juvenis Laërtius illuc
Invifurus avum. venientem amplexibus omnes
Excepere, hilari teftantes gaudia vultu,
Autolycus gnatique fimul; tum laeta nepotem
Amphithea amplectens capiti dedit ofcula caro,
Ambobufque oculis, colloque affufa pependit.
Inftruere hinc epulas fenior, menfamque parare
Imperat; ac juvenes non lenti ad juffa parentis
Quinquennem ducunt praeftanti corpore taurum.
Tergora deripiunt coftis, diffectaque membra
Rite in fruftra trahunt, verubufque trementia figunt,

Advolvuntque igni subjecto, ac munera mensis
Tosta ferunt: dapibus sic tota luce cadentem
Ad solem indulgent, aequata sorte potiti.
Inde ubi sol cessit, tenebrasque induxit olympo
Per thalamos placida composti pace cubarunt.
At simul aurato suffudit lumine terras
Suave rubens Aurora, toris excita juventus
Venatum parat ire, canesque hortatur ovantes
Ingrediens, ultroque Ithacus comes additur una.
Jamque alti superant rapido frondentia gressu
Culmina Parnassi, penetrantque furentia ventis
In loca. vix autem radiis fulgentibus arva
Contigit, oceani linquens sol aureus undas,
Quum vallem subiere duces. it odora canum vis
Ante pedes patulis latebrosa cubilia lustrans
Naribus; Autolyci soboles quos pone sequuta
Incedit, propiorque Ithacus praeit agmen, & altum
Ante alios quassat ferrata cuspide telum.
Heic aper abdiderat sese ingens frondibus atris
In nemore horrenti, quo nec vis humida venti,
Nec rutili poterant penetrare ardentia phoebi
Spicula, non imber sublapsus: ita undique tectum
Arboribus stabat densis, cumuloque nigrantem
Subter humum late foliorum oppresserat agger.
Ille autem strepituque canum strepituque virorum
Excitus, ut propius turbantes sensit, ab atra
Prosiluit silva; rectisque in vertice setis
Horridus, atque oculis volvens ardentibus ignem
Constitit adversus. juvenis, Laërtia proles,
Primus ibi valido torquens hastile lacerto
Emicat, horrentemque ardet transfigere ferro
Impatiens animi. dumque it, pernicior illum

Prae-

Praeveniens aper ecce genu ſuper occupat ictu
Fulmineo, obliquuſque ruens late haurit apertum
Dente femur, non & morſu tamen oſſa refringit.
At rabidum juvenis dextro nil territus armo
Perculit inſurgens: pertranſiit aerea cuſpis
Per medium, ceciditque nigra reſupinus arena:
Volvitur, atque artus cum ſanguine vita relinquit.
Advolat Autolyci proles; pars tollere praedam,
Pars Ithaci vulnus properant conſtringere vittis
Molliter; utque cruor cantu manare potenti
Deſiit, ad patrios una rediere penates.
Heic aegrum auxilio, ſollerti atque arte juvare
Inſiſtit Autolycus juvenem; rurſuſque valentem,
Muneribuſque auctum largis dimiſit ad oras
Dulichias. magna reducem accepere parentes
Laetitia, natique ardent dum noſcere caſus,
Vulneris & cauſſam quaerunt; ille omnia contra
Edocet, ac narrat, venantem ut frondea celſi
Per juga Parnaſſi, ſociis comitantibus ipſum
Autolyci gnatis, aper acri perculit ore.
Haec eadem tum ſigna memor poſt tempore longo
Agnovit tactu nutrix, ſtupefactaque monſtro
Liquit opus, manibuſque pedem demiſit: at imo
Pes ſtetit in labro, tynnitumque aera dedere.
Vertitur, excuſſoque liquor defluxit aheno
Fuſus humi; magno ſimul aegrae pectora luctu,
Laetitiaque ſimul trepidant, oculique volutis
Implentur lacrimis, voxque ipſa in faucibus haeret.
Ut tandem in ſeſe rediit, vitamque recepit,
Ipſa manu leviter mentum permulſit Ulyſſei
Sic memorans: tune ille Ithacus, carum genus? haud te,
Nate, prius novi, tetigi quam corporis artus

Fon-

Fonte rigans. dixit, ſubitoque averſa retorſit
Lumina, Penelopi cupiens oſtendere ſalvum,
Praeſentemque virum. ſed non huic cernere contra
Fas erat: haud quidquam ſenſit; Tritonia mentem
Verterat, atque alio ſenſus abduxerat omnes.
Ille autem dextra compreſſit guttur hiantis,
Ac laeva ad ſeſe traxit ſic ore loquutus:
Perdere quid tantum properas, quem cara fovebas
Ipſa olim teneris immulgens ubera labris;
Quemque eadem, poſtquam biſdenos multa per annos
Dura tulit, patria vix tandem cernis in urbe?
Et quoniam tibi res nota eſt, ac numina mentem
Hanc dederunt, ſileas oro, neu reſciat alter
Iſta, veto. ſuperi nam ſi mihi ſternere diram
Adnuerint pubem, nutrice iratus ab ipſa
Supplicia expoſcam, nec fallo; ubi triſte piabo
Caede nefas, famulaſque alias ſub Tartara mittam.
Haec ubi fatus erat minitans: quidnam excidit ore
Gnate, tibi, nutrix ſubdit? ſcis pectore in iſto
Qualis ineſt vis dura, animum quam robore forti
Septa feror; ceu muta ſilex ferrumque tenebo
Omnia. quin aliud dicam, tu mente repone
Dicta memor: ſi forte procos demiſeris orco
Auſpicio facili divum, tete ipſa docebo,
Dedecorant quaecumque malae tua tecta puellae
Flagitiis, verſaeque domus ſcelus omne recludam.
Contra heros: cur tu doceas me talia, nutrix?
Non opus his; vano mitte hanc de pectore curam:
Omnia diſpiciam mecum ipſe, atque omnia noſcam,
Tu modo diſſimula: curae ſint cetera divis.
Tantum effatus; & in verbo veſtigia tectis
Torſit anus de fonte novos hauſtura liquores,

Nam

Nam prior effuſus defluxerat. ergo ubi rore
Laverat, & nitidos oleo perduxerat artus,
Ille iterum ſolio propius conſedit ad ignem
Membra fovens, ſeſeque obtento involvit amictu,
Ne pateat qua parte oculis ſignata cicatrix.
Huic tum Penelope: breviter te pauca requiram,
Ni pigeat, nunc rurſus, ait; nam dulcia ſomni
Tempus erit tunc dona ſequi, quum ceperit aegrum
Sponte quies affuſa; at me ſine more furentem
Infando voluere dii tabeſcere luctu.
Quippe dies flendo duco, deſeſſa labore
Ipſa ſimul, famulaſque urgens data penſa trahentes
Sedibus in maeſtis. at nox ubi nigra tenebris
Irruit, accepitque ſopor penetralibus omnes,
Sola toro jaceo, triſtique in nocte recurſant,
Pervelluntque acri morſu praecordia curae
Flentis, & heu fruſtra crudelia fata querentis.
Ceu ſata Pandareo primi per tempora veris
Quum viridis denſa queritur Philomela ſub umbra;
Illa ſedet, ramoque iterat miſerabile carmen,
Triſtibus & reſonas implet concentibus auras
Maeſta gemens natum, furiis quem percita ferro
Perdidit eripiens patri ſolatia Zetho:
Non aliter queror ipſa gravi perculſa dolore
Huc animum atque illuc verſans, utrum anxia caro
Cum gnato vivamque parens, bonaque omnia ſervem,
Captivaſque regam famulas, magnoſque penates
Permetuens vulgi famam thalamumque jugalem;
An ſociata ſequar, tot lectos inter Achivos,
Qui meliorque viget factis, majoraque ſpondet
Praemia? natus adhuc fuerat dum debilis aevo,
Non me has linquentem ſedes eſt nubere paſſus;

Gran-

Grandior at factus plenoque in flore juventae
Ultro etiam invitam suadet properare hymenaeos
Externasque sequi taedas, mihi propter Achivûm
Flagitia infensus vastataque tecta rapinis.
Jamque age, & ista, meam quae mentem insomnia turbant,
Accipe. ludebat vacuis mihi plurimus anser
Porticibus, totoque aderant bis agmine deni
Assueti rostris puro cerealia fonte
Munera rimari, mea sola & magna voluptas.
Adveniens autem pedibus Jovis ales aduncis
Vertice ab aërio, fractis cervicibus, omnes
Perdidit; exanimes fusi per tecta jacebant
Undique, at ille altum sublimis in aethera fugit.
Ipsa dolens & flere & vocem attollere coepi
Per noctem insomnis: circum venere frequentes
Questubus excitae late undique Achaeides almae.
Ecce autem rediens stetit idem in culmine tecti
Ales, & haec hominum vero superaddidit ore,
Solatus miseram. fide o clarissima proles
Icarii, vanae non falsa insomnia noctis,
Fata vides sed certa: haec omnis strata volucrum
Turba, proci; qui visus ego tibi nuper adesse
Praepetibus pennis Jovis ales, vir tuus adsum
Redditus ipse procis letum crudele daturus.
Haec ille, inceptusque sopor me sponte reliquit.
In cubitum subnixa, atque auribus aëra captans
Laetantes passim sensi prope gurgitis alveum
Frangere triticeam messem, velut ante, volucres.
Talia narranti: non haec, ait ille, per artem
Fas alio regina inflectere somnia: visus
Ipse tibi Laërtiades jam fata reclusit:
Instat certa procis clades, nec funera quisquam

Effu-

Effugiet numero ex omni. ſic dixit; & ipſum
Penelope aggreditur rurſus, metuenſque profatur.
Haud facile eſt nigrae volitantia ſomnia noctis
Noſcere, nec ſemper portendunt omina certa.
Sunt etenim geminae ſomni portae; altera fertur
Cornea, perfecto collucens altera contra
Ex ebore: hac veniunt quaecumque effuſa, feruntur
Irrita, & incertis ludunt fallacia formis.
At volitant quae miſſa foras per cornea ſepta,
Vera monent homines, ſi quando in nocte videntur.
Sed non hinc miſerae dederunt mihi ſomnia manes,
Credo equidem: nimium foret haec ſors laeta parenti
Scilicet & gnato. cedent ſecus omnia, tuque
Senſibus haec imis, quae dicam verba, reconde.
Adveniet lux illa cito, quae ſaeva revellet
Invitam ex Ithaci tectis; certamen Achivis
Quippe paro: ſtatuam fulgenti ex aere ſecures,
In domibus quas ille meus vir ponere quondam
Biſſenas numero, velut orbes ordine longo
Orbibus adverſos; reſonum dein eminus arcum
Intorquens ictu numquam fallente ſolebat
Per medias volucrem tranſmittere ſaepe ſagittam.
Hoc ſtatuam certamen ego: qui tendere ferrum
Ante alios poterit melius, teloque ſecures
Trajiciet miſſo talem ſortitus honorem,
Illum certa ſequar veteris penetralia linquens
Conjugis heu quondam mihi cara, opibuſque ſuperba,
Quaeque etiam memori per ſomnum noctis imago
Saepe feret. cui tunc volventi talia Ulyſſes:
Jam jam, inquit, regina, jube contendere; nulla
Sit mora. namque heros aderit Laërtius ante,
Quam poterit quiſquam nervoſque aptare ſonantes

Multa movens fruſtra, metamque adringere ferro.
Penelope contra gaudens: o! ducere noctem
Si juvet his mecum dictis, non ulla quietis
Cura foret, feſſoſve ſopor mihi ſolveret artus.
Haud tamen inſomnes miſeris mortalibus horas
Degere fas; late terram namque ire per omnem
Alternas voluere vices & tempora divi.
Jamque altum penetrale petam, ſtratoque locabo
Membra toro, gemitus audit qui ſemper acerbos,
Humeſcitque mihi lacrimis, ex quo acer Ulyſſes
Pergama, & infandae petiit mala moenia Trojae.
Heic ego: tu vero tectorum in parte cubato,
Qua placeat; ſtrata vel ſois tellure, vel alte
Feſſa ſuper ſtructo componens membra cubili.
Haec ubi dicta dedit, ſociis comitata puellis
Alta petit ſcandens thalami penetralia, & intro
Ut ſtetit, optati nequidquam perdita flevit
Fata viri, donec Pallas miſerata gementem
Uda tegens dulci perfudit lumina ſomno.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER VICESIMUS.

Veſtibulo in primo tecti fortiſſimus heros
Accubuit: ſubter magni bovis horrida ſtravit
Tergora, & injecit florenti vellere multas
Caeſarum pelles ovium ſuper; ipſaque laenam
Praeterea Eurynome poſuit per membra cubanti.
Heic vigilans & triſte procis in corde volutans
Exitium ſtetit ille. alia de parte puellae
Interea tectis ibant, juvenumque petebant
Gaudia, nocturnis aſſuetae fraudibus omnes
Laeta ſequi alterno veneris ſolatia riſu.
Exarſere ignes animo, tacituſque repente
Multa putat ſecum, praeſtetne inſurgere contra,
An ſinere extremum votoque auſoque potitas
Miſceri per tecta procis? fremit ira ſub imo
Pectore, & inſanis acuit praecordia curis.
Ac veluti, catuli cui parvi ex ubere pendent,
Si qua ignota viri facies ſeſe offerat ultro,
Saevit acerba tuens rabidiſque latratibus inſtat
Mater, & adverſo jam ſe fert cominus hoſti
Dentibus infrendens contra & concurrere tentans.
Sic olli infremuitque animus tam dira tuenti
Flagitia, impellenſque ambabus pectora palmis
Haec ſecum: tacitus quin tu contra omnia perſta,
O anime; his etiam quondam graviora tuliſti,
Quum tibi magnanimos Cyclops immanis in antro

Corripuit socios, saxoque illisa voravit
Membra ferox. tantum quisti perferre dolorem
Impavidus, donec te limine mortis ab ipso
Eripuit, virtusque viam molita per artem est.
His dictis animum increpitat, nec cedere victus
Ille negat. curis ipse autem ingentibus actus
Aestuat, ac stratis hac illac volvitur heros
Sollicitus. flammis ceu quando viscera torret
Pinguiaque & multo turgentia sanguine pubes,
In partesque omnes versat, celeratque laborem
Ocius impleri cupiens: sic vertitur heros,
Et volucrem nunc huc mentem nunc dividit illuc
Secum agitans, quanam saevis congressus Achivis
Arte queat multos unus demittere leto?
Talia volventi delapsa ex aethere Pallas
Venit femineos habitus induta, supraque
Adstitit, ac tali compellans voce loquuta est.
O duris homines vincis qui casibus omnes,
Cur vigilas? jam parta domus tibi, partaque conjux,
Gnatus & ipse tibi partus, quem vellet habere
Quisque sibi. sic fata dea est; atque ille vicissim
Pauca refert: haec, diva, quidem non vana profatis;
Cura sed illa gravis residens praecordia torquet,
Solus ego juvenes tot contra insurgere fortes
Quî valeam? semper conferti haec limina servant.
Id quoque praeterea reputo, si perdere turbam
Auxilioque Jovis detur mihi, diva, tuoque,
Quo fugiam? casus omnes juvat ante videre
Scilicet, atque animo varias expendere sortes.
Dixerat; huic autem virgo sic caesia reddit:
Improbe, nonne alii fidunt mortalibus armis,
Ac sociis, quibus est haud par sollertia menti?

Me

Me diva duce tu, per tanta pericula vectum
Per varias pelagi inſidias quae numine noſtro
Incolumem duxi, metues? haec accipe porro
Dicta prius, penituſque alta ſub mente reconde.
Quinquaginta etiam ſi denſis obvia telis
Agmina conſiſtant contra, mortemque minentur,
Nil mecum tibi triſte foret; quin omnia vaſtans
Lanigeroſque greges armentaque victor haberes.
Nunc ſomni cape dona: eſt durum in nocte tueri
Pervigilem tota; mox aſpera fata ſubibis.
Haec ait, & feſſo placidam per membra quietem
Irrigat, inque altum ſeſe dea tollit Olympum
Nubiferos ſuperans per opaca ſilentia tractus.
Aſt ubi diſſolvit curas huic fuſa per artus
Blanda quies; contra depulſo excita ſopore
Penelope in thalamo maerens aſſedit, & ambas
Sparſa genas fletu ſic eſt affata Dianam.
Diva, Jovis proles, magnum Latonia numen,
O utinam perdas transfixo pectore telis
Hanc animam nunc ipſa tuis; vel turbine nimbus
Praecipiti involvat, nigrumque per aëra vectam
Oceani refluo jaciens me in gurgite mergat;
Ceu quando immeritas ſaevae abripuere procellae
Pandaridas. ollis divum vis dura parentes
Abſtulerat, ſolaque orbas in ſede relictas
Lacte Venus miſerata & melle & nectare bacchi
Paſcebat. Juno formae praeſtantis honorem,
Conſiliique decus teneris afflarat: at alti
Corporis ingentes Latonia fecerat artus,
Addideratque ſuas operum Tritonia laudes.
Vix autem Cytherea poli ſublimis ad arces
Ceſſerat optatos nymphis latura hymenaeos

Abs

Abs Jove fulmineo; (genitor quippe omnia novit
Fortunaſque hominum laetas, & triſtia facta;)
Quum ſubito harpyiae miſeras rapuere puellas
Horrificae, Eumenidumque jugo preſſere ſuperbo.
Sic o! me ſuperi tollant; vel compta capillos
Tranſadigat cupidam Dyctinna, ut per loca nigro
Senta metu viſura abeam ſub Tartara Ulyſſem,
Nec me deterior conjux laetetur adepta.
Triſte quidem, fateor; tamen eſt utcumque ferendum
Nempe malum, cui luce urit praecordia luctus,
Dein placidus ſub nocte venit ſopor, ille malorum,
Laetitiaeque ferens jucunda oblivia menti;
At me etiam terrent ipſi per ſomnia manes.
Namque mihi talis per noctem accumbere viſus
In thalamo nuper, qualis, quum Pergama primum
Claſſe cita peteret, fuerat meus ille vir ipſe
Infelix: laetum tentabant dulcia pectus
Gaudia; rem veram, non ſomnia vana putabam.
Vix ea Penelope; roſeoque inceperat ortu
Aurea procedens Tithoni effulgere conjux;
Nec latuere Ithacum gemitus & verba loquentis:
Haeſit, & occultae ceu jam bene conſcia fraudis
Ipſa foret, trepido viſa eſt ſuccedere coram,
Atque adſtare caput ſupra, vocemque ciere.
Proſilit, ac laenam villoſaque tegmina ſurgens
In ſolio ponit, celſiſque e ſedibus effert
Exuvias tauri; tum ſupplex voce precatur
Caelicolum regem tollens ad ſidera palmas.
Juppiter o genitor, veſtro ſi numine vectum
Per terramque fretumque hanc me voluiſtis adire
Jam patriam, poſtquam tam longa exercuit ira;
Nunc o! nunc aliquis vigil in penetralibus omen,

Det

Det precor, atque ipſo veniat mihi ab aethere ſignum.
Talibus orabat dictis; & rector olympi
Audiit orantem, tonuitque in nocte coruſca
Deſuper e nebulis, ſignum pater aethere ab alto
Oſtentans: viſu ſubito laetatur Ulyſſes.
Nec minus & vocem mulier captiva repente
Suſtulit inclamans penetrali in ſede, ubi ſtabant
Marmoreae moles tundendis frugibus aptae,
Quas famulae urgebant biſſenae, frangere ſemper
Et cererem juſſae, baccas & pinguis olivi.
Jamque aliae penſis defunctae corpora ſomno
Feſſa dabant; ſociis tantum haec ex omnibus una
Aegra magis, necdum ceſſans, revolubile ſaxum
Continuit, laetumque omen ſic edidit ore.
O regis aeterno qui res hominumque deumque
Imperio, inſonuit cur tanto murmure caelum
Stelliferum ſine nube? aliquem felicia certe
Signa petunt: jam jam, quod poſco munus & ipſa,
Da pater. extremum heic epulis operata juventus
Aſſideat, longo exercens quae membra labore
Perdidit, ac vires mihi fracto in corpore ſolvit
Dona laboranti Cereris: lux ultima viſat
Iſta procos laetis celebrantes munera menſis.
Tantum effata: heros tali ſimul omine gaudet,
Terrificoque Jovis ſonitu ſimul; ac ferus ultro
Sontibus exitium jam certo in corde minatur.
Interea complet famulantum turba penates,
Sopitumque focis ferventibus excitat ignem.
Surgit & ipſe toro fulgentem indutus amictum
Telemachus, laterique ardentem accommodat enſem,
Et formoſa pedum circumdat vincula plantis:
Tum capiens ferro praefixum robur acuto

Li-

Limen adit, foribusque adstans ita fatur ab altis.
Dic age, cara mihi nutrix, quem dignus honorem
Nactus habet; thalamone hospes, dapibusque potitus,
An jacuit neglectus humi? non inscia recti
Saepe alios genitrix meritis & laude minores
Nostra viros large coluit; cur immemor unum
Scilicet hunc solito meritum sine honore reliquit?
Dixerat, atque olli prudens ita pauca vicissim
Euryclaea refert: ne vero, o gnate, parentem
Incusa: quantum libuit, se munere bacchi
Proluit heic longum residens nocturnus ad ignem;
Exstinctaque siti nihil ultra saepe rogatus
Poscere se dixit. jamque ut nox prona quietis
Dona tulit, jussitque toros, intextaque poni
Strata parens, queis ipse altus recubaret; at ille
Heu nimium maerens molli requiescere lecto
Abnuit; & cruda nudati in pelle juvenci,
Caesarumque ovium male tectus vellere ad ipsum
Vestibulum accubuit; nos laenam injecimus ultro.
Haec ubi; Telemachus crispans hastile coruscum
Limine procedit; gemini quem pone sequuti
Nota canes fido servant vestigia gressu.
Ille abit in coetu fortes visurus Achivos;
At Pisenoridae creta Opis sanguine claro
Continuo hortatur famulas. mora tarda facessat,
O sociae; sordes tectorum everrite, & undam
Spargite, purpureasque toris insternite vestes;
Atque aulaea undis properet pars tergere mensas,
Craterasque simul caelataque pocula lustret:
Pars adeat fontem celerans, atque ocius adsit.
Haud aberunt longum; quin primo ad limina stabunt
Mane proci, festae celebrent ut gaudia lucis,

Sacra

Sacra redit laetis quae civibus orbe peracto.
Dixerat, & jussae properant mandata puellae:
Bis denae fontem petiere, aliaeque frequentes
Rite suos obeunt passim per tecta labores.
Haec inter venere proci, subitoque per artem
Instituerunt valida diffindere ligna bipenni.
Nec minus & reduces aderant de fonte ministrae,
Atque una Eumaeus magnorum horrentia ducens
Corpora terna suum. quos intra septa relinquens
His Ithacum senior dictis compellat amicis:
Mollius aspiciunt tene o, mala pestis, Achivi,
Turpibus an probris velut ante incessere pergunt?
Talia quaerenti suspirans reddidit heros:
Supplicia o! divis utinam pro talibus ausis
Expendant sontes, aliena in sede nefandum
Dedecus aggressi; jam jam est pudor omnis abactus.
Alterni haec memorant dum voce, Melanthius ollis
Adstitit ille malus custos ex agmine toto
Munus agens pubi lectas de more capellas;
Pastoresque ibant gemini simul. ipse ubi circum
Atria curva gregem vinclis religavit olentem,
His ultro regem dictis incusat acerbis:
Pergis adhuc gravis esse, avidus nec poscere cessas
Quemque virum, necdum tete his penetralibus effers?
Haud prius abstites, credo, quam saucius hasce
Experiere manus; tanta est injuria, demens,
Qua furis heic, alii ceu nusquam epulentur Achivi.
Dixerat: ille nihil contra, sed turbidus ira
Quassat utrinque caput, graviterque in corde minatur.
Tertius ecce alia se parte Philetius infert,
Caprigenumque pecus, sterilemque a litore vaccam
Ducit: (eum soliti pelago transmittere, quotquot

Huc veniunt, curva nautae advexere carina).
Iſque ubi porticibus longis armenta revinxit,
Sic prior Eumaeo: dic o, quis ſedibus hoſpes
Hic novus in noſtris? qua ſe de gente profectus,
Qua patria, & clara qua ſeſe ab origine jactat?
Infelix! praefert regalem corpore formam;
At ſuperi duro curarum turbine mergunt
Magnanimos etiam reges, quos caſibus actos,
Erranteſque diu cogunt ferre aſpera fata.
Haec ait, & ſubito dextram complexus inhaeſit,
Compellanſque ſenem: ſalve o pater optime, dixit,
Dique tibi meliora ferant, licet horrida luctu
Te nunc exagitans multo fortuna fatiget.
Juppiter, heu divum quis te crudelior alter,
Nil homines miſerere, tuum genus: ut ſemel oras
Hauſerunt vitae, gravibus tabeſcere curis
Sponte ſinis. gelidus mihi dura per oſſa cucurrit
Sudor, ut hunc miſerum vidi; lacrimaeque volutae,
Dum memorem domini pietas, dum ſtrinxit imago.
Ille etiam pariter, caeli ſi veſcitur aura,
Phoebeamque haurit lucem, male tectus, & exſul
Scilicet a patria, ſaevis procul errat in oris.
Sin periit fato, nigrumque abreptus in Orcum eſt,
Heu mihi quid miſero reſtat? me laeta per agros
Ille Cephallenum teneris armenta ſub annis
Paſcere, me validos voluit ſubmittere tauros.
Nec labor ingratus ceſſit: ſtabula alta juvencis
Innumeris jam plena ſonant, foeturaque votis
Haud uſquam melius domini reſpondet avari.
Nunc alii ducique boves menſiſque parari
Dona jubent, patria gnatum nec ſede relictum,
Ultoreſque deos metuunt: quippe omnia certant

Di-

Diripere, atque opibus ſine rege impune potiri.
At mihi curarum vario mens fluctuat aeſtu
Multa volutanti mecum: diſcedere longe
Scilicet, atque alias armenta abducere in oras
Indignum eſt, ſalvo juveni dum vita ſuperſit.
Durius heic etiam, nequidquam aliena ſedentem
Ad ſtabula infandos longum perferre dolores.
Atque equidem regem, hinc jampridem elapſus, adiſſem
Ipſe alium (neque enim ſcelerum vis tanta ferenda);
Ni tenuiſſet amor miſeri; ni certa ſubiſſet
Spes animum, reducem vaſtata in ſede videndi,
Caedentemque armis pubem, crimenque piantem.
Cui referens heros: non te rationis egentem,
Quiſquis es, aut animi arguerim; ſat pectoris acre
Conſilium admirans video: quare accipe contra,
Quae tibi nunc caeli teſtatus numina dicam.
Audiat haec ſuperum genitor, ſociique penates,
Atque arae, menſaeque Ithaci, quas nuper adivi;
Te coram huc veniet proles Laërtia Ulyſſes,
Aſpicieſque illum, feret id ſi corde voluntas,
Sternentemque procos, multaque in caede cruentum.
Tantum effatus; at ille: o! jam Saturnius, inquit,
Adnuat, ac nutu firmet tua dicta potenti;
Quid mea vis animi poſſit, quid dextera, noſces.
Haec eadem Eumaeus, divos per vota precatus,
Orabat, cupiens quamprimum viſere regem.
Atque illi inter ſe congreſſi talia dictis
Dum jactant, juvenes fatum crudele ſtruebant
Telemacho; utque Jovis venit laeva ales ab aethra
Altivolans, trepidamque tenens ſub nube columbam,
His tunc Amphinomus, cunctis mirantibus, infit.
O ſocii, haud dabitur votis & caede potiri

Sperata: praestat nunc tandem dulcia mensae
Dona sequi. vix fatus erat, quum laeta juventus
Paruit, ac celeri subiit penetralia gressu.
Omnes jamque toros atque alta sedilia circum
Purpureas ponunt chlamydes, mactantque bidentes,
Et pingues de more capras, feriuntque rudentum
Colla suum, ingentique addunt his corpore taurum.
Viscera divisi torrent fumantia, & implent
Crateras baccho: tum pocula laeta ministrans
Circum obit Eumaeus, cereremque Philetius ultro
Dat calatho e pulcro, vinumque Melanthius haurit.
Incumbunt epulis alacres; nec secius ipsum,
Versans arte dolos, Ithacum considere jussit
Telemachus celso bene structae in limine sedis,
Vilis ubi spreto stat sella & mensa parata.
Mox etiam dedit exta viro, laticemque lyaeum
Miscuit aurato in cyatho sic voce loquutus:
Eja age nil metuas; fruere una heic munere bacchi:
Ipse manus rapidas arcebo, & foeda minantum
Dicta procum: non haec certe sunt atria vulgi
Publica, verum Ithaci multo mihi parta labore.
Ergo omnes cohibete manus, & jurgia linguae,
Ne qua fuat magno nobis discordia motu.
Haec ille: infremuit pubes, labrumque momordit
Admirans pariterque animum vocemque loquentis;
Ac subito Antinous sic interfatus amicos:
Dura licet sint dicta, tamen ferte omnia fortes
O socii; nimis ille minaci pectore fatur.
Monstra Jovis vetuere; aliter jam magna sonantem
Sedibus in tacitis mersisset funere Parca.
Dixerat Antinous; nec talibus ille movetur.
Et jam praecones sollemnia sacra per urbem

Ibant

Ibant ducentes, populumque ad festa ciebant
Munera; conveniunt Phoebi jaculantis opacum
In nemus, & molli sternunt se in gramine cives.
Postquam autem pubes tostos detraxerat armos,
Partibus aequatis gaudens convivia curat,
Indulgetque epulis. nec non sua dona ministri
Aequa ferunt regi pariter, ceu jusserat ante
Telemachus magno proles dilecta parenti.
At non passa diu est juvenes Tritonia foedis
Parcere flagitiis, major quo luctus in imo
Corde furens Ithaci saevas accenderet iras.
Forte aderat mediis, scelus omne audere paratus,
(Ctesippum dixere, Samos patria alta superbum
Ediderat) fretus qui gaza opibusque paternis
Penelopen alios inter poscebat amantes;
Atque is tunc fari socium sic coepit ad agmen.
Accipite haec animis comites, generosa juventus,
Quae dicam: ut meruit, jampridem sorte potitus
Aequali est senior; neque enim fas spernere quemquam,
Telemachi ad sedes quicumque adcesserit hospes.
Hoc super ipse dabo, nostrum testatus amorem
Scilicet; ille autem pro magno munere contra,
Cui libitum toto famulantum ex agmine, donet.
Sic fatus validis intorsit viribus actum
Corripiens de lance pedem bovis. ocius heros
Submisitque caput pronus, torvusque repente
Sardoum in morem risit: super evolat alte
Missile, & adverso vires in pariete frangit.
Tum vero alloquitur Ctesippum, atque increpat ultro
Telemachus: salvum te fors inopina tuetur;
Haud feriisse datum, avertit sese hospes ab ictu.
Namque aliter ferro medium per pectus adacto

Con-

Concideres, maeftufque tibi pro optato hymenaeo
Heic genitor funus, buftumque informe pararet.
Parcite, neu diro fefe quis crimine jactet
Me coram; fas omne animo difcernere quippe
Atque nefas didici: fueram puer infcius olim.
Nunc quoque balantumque greges, armentaque caedi,
Et cererem paffim raptari & munera vini
Afpiciens utcumque fero, vi preffus acerba,
Auxilioque carens; tot enim compefcere folus
Haud valeo: hoftilem at faltem prohibete furorem.
Quod fi ardor vos tantus habet me fternere ferro,
Sternite, nil renuo; multoque occumbere praeftat,
Cernere quam femper fcelerofa atque impia facta,
Hofpitiumque fero violatum vulnere, & ipfas
Vexatas fine more mea intra tecta puellas.
Vix haec fatus erat, cunctifque filentia facta
Per tacitas late fedes; ftupor altus ubique.
Inde Damaftorides Agelaus ita incipit ore:
Ne vero veftrum ne quifquam jufta monenti
Audeat irafci, dictis aut obvius ire.
Jam faevas cohibete manus, & parcite quemquam
Laedere, contemptos veriti per tecta penates.
Telemacho vero matrique haec dicta profabor
Haud ingrata ferens, audire invitus uterque
Ni renuat. donec fuerat fpes ulla videndi
Sedibus in patriis praefentem rurfus Ulyffem;
Nil vetuit traxiffe moras, & ducere longa
Spe juvenes (fatius tibi multo id namque fuiffet,
Si patrias genitor falvus remeaffet ad oras);
Nunc aliter manifefta fides jam credere cogit.
Quare age & incertam precibus tu vince parentem;
Illa fibi jungat, fuerit cui plurima virtus,

Et majora dabit qui dona: ita laetus avita
Tu potiere domo, patriiſque epulabere menſis;
Ipſa novos thalamos, alienaque tecta ſequetur.
Haec ubi finierat, contra ſic natus Ulyſſe
Pauca refert: non matris ego connubia carae
Perque Jovem, caſuſque mei genitoris acerbos,
Qui procul hinc periit, longis aut errat in oris,
Non, Agelaë, veto: jubeo quin ſaepe morantem
Nubere, cui malit, cui dent ſua praemia laudem.
Sed pudet invitam noſtris expellere tectis
Vi dura; vos o! dî talem avertite culpam.
Conticuit vix ille; procis Tritonia riſum
Excitat inſuetum, menteſque erroribus implet.
Ingeminant omnes alienis gaudia malis,
Sanguineaſque vorant epulas, turgentiaque una
Lumina ſtant lacrimis, gliſcitque in pectore luctus.
Quos inter magno circum reſonante tumultu
Dia Theoclymenus ſic fatis ora reſolvit;
Ac ſubito: heu miſeri, quae tanta inſania turbat?
En veſtrum nox atra caput circumvolat umbris,
Per vultuſque affuſa horret trepidantiaque infra
Genva metu. quaerulis aër ululatibus ardet,
Volvunturque imbres oculis. jam ſanguine muros,
Atque trabes, atque alta ſuper laquearia cerno
Sparſa novo. formis ſimulacra volantia miris
Veſtibulumque aulamque implent, ac pallida Ditis
Regna petunt, Erebo loca ſubdita: purpureo ſol
Axe fugit; nigris denſantur cuncta tenebris.
Talia dicebat: vaſto magis omnia riſu
Inſonuere. atque heic Polybo genitore ſuperbus
Eurymachus: ſine mente furit novus advena; vanum
Ducite continuo e foribus, mediaque locate

Urbe citi o juvenes, quando olli heic noctis imago eſt.
Cui vates: mitte hanc pro me de pectore curam,
Ac ducibus jam parce iſtis. & lumina, & aures,
Incolumeſque pedes ambo mihi; ſtat quoque menti
Vis eadem; his fugiam fretus. vos aſpera clades,
Exitiumque manet, quod nulli evadere ſalvo
Mox dabitur, quotquot juvat his in ſedibus ultro
Vimque inferre viris, molirique impia vota.
Haec dicens alto ſubito de limine ceſſit,
Piraeumque adiit; laetus qui excepit amicum
Protinus, & multo fovit ſolatus amore.
At juvenes circumſpiciunt, riſuque furentes
Telemacho magis atque magis ſuccendere pectus
Inſtant, multa ſuper ſociis indigna loquuti.
Atque aliquis: dic o, quis te pejoribus, inquit,
Hoſpitibus gaudet, ſate Ulyſſe? hunc dira fatigat
Errantem ingluvies ventris; vinique dapumque
Perniciem. non ars olli, non pectore virtus
Ulla ſubeſt; tantum ſtat pondus inutile terrae:
Ille furit vates, ac fata horrentia fingit
In mediis ſurgens, ac divum nunciat iras.
Verum age, ſi qua fides, non te ceſſiſſe pigebit
Jam facilem, ac ſero quamvis mea dicta ſequentem;
Navibus impoſitum curvis mittamus utrumque
Trinacrium ad litus; pretium nec vile redibit.
Talibus inſtabant dictis: nihil ille movetur,
Sed tacitus patrem obſervat, cupiduſque precatur,
Incipiat conferre manus, & ſurgat ad arma.
Venit & Icarii proles, pulcherrima nympha,
Penelope, ac ſolio contra ſubnixa reſedit
Gaudens: illa quidem juvenum cognoſcere dicta.
Nec minus hi lautis agitant convivia menſis,

Vescunturque epulis, quarum vis strata jacebat
Plurima. non illa potuit sed caena parari
Grata minus, structurus erat quam maximus heros,
Divaque bellipotens morituris: quippe priores
Sunt scelere atque odiis ausi certare nefandis.

HOMERI ODYSSEAE
LIBER VICESPRIMUS.

PEnelopi haec inter Pallas Tritonia mentem
Subdidit, in mediis Ithaci penetralibus arcum
Ponere, & arma procis, dirum certaminis omen,
Principiumque simul caedis. tum protinus altis
Nixa pedes gradibus conscendit limina nota,
Accepitque manu bene flexam ex aere nitenti,
Artis opus rarae, clavem, cui parte sub ima
Lucet ebur, manibus qua se tractata revolvit.
Hinc subit extremum, sociis comitata puellis,
In thalamum secreta petens, ubi regia stabat
Gaza, aurique labor, ferrique, atque acre micans aes.
Letifer heic laxis pendebat cornibus arcus,
Et pharetra, inque ipsa clades horrenda sagittae,
Congressus quae dona viro Lacedaemone quondam
Iphitus Eurytides dederat, caelestibus heros
Assimilis. varia Messenam e parte profecti
Devenere duces una, tectisque sub isdem
Hospitio Hortilochus gaudens exceperat ambos.
Venerat huc Ithacus pretium mulctamque reposcens
A populo: pecudes tercentum averterat olli
Nam patrio e regno pastoresque insuper ipsos
Effugiens ratibus curvis Messenia pubes.
Haec repetens heros longinqua per aequora venit
Tunc etiam impubes: genitor nam jusserat ire,
Atque alii proceres, magni capita alta senatus.
Iphitus at contra bissex quaerebat abactas

Acer equas, totidemque notho de ſanguine pullos,
Exitii heu cauſſam; Jovis almo e ſemine poſtquam
Magnanimum Alciden adiit, ſuper aethera notum
Indomita pariter virtute & grandibus auſis;
Qui miſerum dulci ſpoliavit lumine vitae
Improbus, haud ſuperos veritus, menſamque ſacratam,
Quam poſuit venienti, ipſoque in Tartara miſſo
Cornipedes violentus equas impune ſubegit,
Detinuitque diu clauſas praeſepibus altis.
Ille has tum quaerens domibuſque exceptus eiſdem
Ferre Ithaco dederat lunatis frontibus arcum
Ingentem, genitor magnus quem geſſerat olim
Eurytus, & moriens nato poſt fata reliquit:
Cui Laërtiades enſemque haſtamque viciſſim
Fulmineam dederat, praeſenti munere firmans
Hoſpitium. ſed non ſociis accumbere menſis
Poſt umquam potuere: prius nam proditus heros
Iphitus Alcidae dextra jura omnia contra
Occubuit. cujus donum Laërtia proles
Haud ſecum extulerat properans Mavortis ad arma;
Sed cari cupiens monumentum ut ſemper amici
Adſoret in domibus, ſuſpenſum in ſede reliquit:
Multas inter opes: ſolum tellure gerebat
In patria ornatus quondam juvenilibus annis.
Ergo ubi Penelope tetigit penetrale repoſtum,
Conſcenditque altum querno de robore limen,
Quod faber extuderat, multaque poliverat olim
Arte regens parili ſurgentes limite poſtes,
Aeratoque addens rutilas in cardine valvas;
Protinus adſtrictis haerentia vincula nodis
Solvit, & obſtantes immiſſa clave removit
In foribus vectes agitans. tum murmure acuto,

Ceu quum luxurians mugit per prata juvencus,
Inſonuere ictae patefacto in limine valvae.
Illa ſubit, ſuperatque alte tabulata, ubi clauſae
Intus odoratae ſtabant ſua munera veſtes;
Pendentem e celſo capit arcum & pariete dextra
Indutum vagina, ipſum quae lucida obibat.
Nec mora: curvatis genibus reclinat, & acri
Icta gemens luctu fulgentem e tegmine ducit.
Ut vero triſti fletu ſatiata quievit,
Egrediens thalamo, celerat veſtigia tectis,
Inviſitque procos portans arcumque pharetramque
In manibus jaculis horrentem. pone ſequuntur
Et famulae in calathis perfecta ex aere ferentes
Arma, quibus certans olim ſe exercuit heros.
Quum juvenum propior regina advenit in agmen
Conſtitit auratae ſolidis ſub poſtibus aulae
Mollia demittens niveis redimicula malis
Hinc atque hinc fidas inter media ipſa miniſtras.
Tum ſubito ſic fata: animos advertite veſtros
His dictis, juvenes, clarum genus, heic male quotquot
Ducitis affuſi nimio convivia luxu,
Rege abſente diu; vobis praetexere cauſſam,
Conjugium optatum praeter taedaſque jugales,
Haud aliam tanti ſceleris licet. ergo agite omnes,
Veſtra habeant finem demum hoc certamine vota.
En arcum: melior quicumque intenderit ipſum,
Biſſenoſque idem miſſo per inania telo,
Sortitus fortunam oculis, trajecerit orbes;
Hunc ſequar antiqui tandem penetralia linquens
Conjugis heu fruſtra mihi cara, opibuſque ſuperba,
Saepius ingratae referet quae noctis imago.
Dixerat; Eumaeumque vocans jubet ocius arcum

Fer-

Ferre procis, orbeſque ſimul, quo ſpicula tendant.
Ille capit; largoque humectans lumina rore
Flet ſimul ipſe, ſimul diverſa in parte bubulcus
Arma videns miſeri nimium ſibi cognita regis.
Quos ſubito Antinous veſana turbidus ira
Increpuit dicens: o longum nata labore
Exercere diem gens ſtulta, agreſtia corda,
Quid miſeri fletis, veſtroque incendere luctu
Pergitis heu multis reginae ſaucia curis
Pectora, dilectum rapuit cui Parca maritum?
Vel taciti heic epulis conſidite, vel procul ambo
Ite domo, ſi flere juvat, ſi rumpere queſtus;
Ponite at arma prius dura in certamina pubi.
Haud facile hunc noſtris intendi viribus arcum
Poſſe reor: neque enim quiſquam nos inter Ulyſſi
Magnanimo aequandus, quotquot ſumus. illum ego primo
Sat memini, vidi puer admiratus in aevo.
Talia dicebat ſimulans, tacitoque fovebat
Spem tamen adverſam dictis in pectore, jam jam
Ipſe ſibi viſus trajecto praemia ferro
Tollere. nequidquam: nam vulnere ſtratus Ulyſſei
Debuerat ſceleri poenas prior, omnibus idem
Saevior, atque ultro ſocios incendere ſuetus.
Queis ibi Telemachus ſubito: mihi Juppiter omnes
Eripuit ſenſus animi ſine more furenti,
Credo equidem: genitrix claro comitata hymenaeo
Ire parat, noſtriſque procul diſcedere tectis;
Lentus ego heic autem falſi inter gaudia riſus
Aſſideo. o vos felices, queis femina pugnae
Stat pretium, qualem nec vidit Achaica tellus,
Nec Pylos, ac fortes Argi, diteſque Mycenae,
Non Ithaca, Epiruſque ferax late ubere gleba:

Haud ignota loquor; coram vos cernitis ipſi.
Sed quid ego matrem laudo? quin ocius arcum
Accipite experti pariter, nec tarda morantes
Impediat vis ulla metu, ſegneſque fatiget.
Et me etiam tentare juvat: ſi tendere nervos
Contigerit, miſſoque orbes tranſmittere telo;
Haud miſerum penitus me deſeret optima mater
Connubio ſociata novo. ſolabor acerbum
Diſcidium reputans, vacua quod ſede relinquor
Jam potis egregii contendere dona parentis.
Dixit, puniceumque humeris rejecit amictum,
Ac ſubito ardenti laevum latus exuit enſe
Proſiliens foribus. primum dein ordine ponit
Quamque ſuis ſcrobibus, foſſa in tellure, bipennes
Limite agens longo ſulcum per recta viarum,
Aggeſtoque ſolo firmans. ſtupet inſcia pubes,
Miraturque artem novitatis imagine capta.
Ille autem ingreſſus ſtetit alto in limine, & arcum
Ter valido conatus ibi ſubtendere niſu
Cornibus adductis; ter niſu eluſus inani
Deſtitit, ipſe quidem ſperans reſtantia fila
Vincere, & intorto metam contingere ferro.
Et jam inſtans quarto conamine victor abiſſet,
Ni vafer ardentem nutu vetuiſſet Ulyſſes
Ulterius tentare. ergo his tum vocibus uſus
Stans medio in coetu: proh, dixit, ſemper ad arma
Aut ignavus ero, aut nondum vis addita ab annis
Firma viget, duram qua poſſim avertere cladem,
Si prior aggreſſum quis forte inceſſerit hoſtis.
At vos, queis ſolido potior ſtat corpore virtus,
Vos certare decet, finemque imponere ludo.
Sic fatus poſuitque arcum connexa ſupinans

Ad

Ad tabulata solo, supraque volatile telum
Addidit, ac solita cedens se in sede locavit.
Tum fatus Eupitheo: dextra consurgite parte,
Pro se quisque viri nunc vos, ait, ordine eodem,
Nobis quo famuli miscent in pocula vinum.
Nec plura Antinous dixit; fremituque secundo
Assensere omnes, & laeti dicta probarunt.
Surgit ibi ante alios Liodes Oenope cretus
Fatidicus vates, mensis considere semper
Interior solitus propter cratera nitentem,
Iratusque procis, totoque ex agmine solus
Flagitia exosus. volucrem tunc ille sagittam
Accipiens arcumque prior processit ad alta
Limina, & obnixus multa vi dura trahebat
Cornua: nec potuit pervincere: quippe laborum
Inscius, indoluitque manus & mollia fractus
Brachia; dein medios ita voce affatus amantes:
Non ego non tantum valeo: succedat & alter
Fortunam experiens; capite arcum & robur & ipsam
Ille animam rapiet multis: occumbere praestat
Scilicet, elusos voto quam vivere nostro,
Degimus heic una quod propter tempore in omni
Sollicitì, ac magno correpti pectus amore.
Sperat nunc aliquis frustra securus, & ardet
Ducere Penelopen; sed quum tractaverit arcum
Nequidquam expertus, sibi quaeret Acheïdas inter
Auricomas aliam florenti corpore: at illa
Nubet, cui meritam sua dona & fata jugabunt.
Haec ubi dicta dedit vates, in robore laevi
Ante pedes ponitque arcum curvatus & una
Infelix telum, solioque residit eodem,
Unde abiit surgens. quem tunc his excipit acer

Mae-

Maerentem Antinous dictis, atque increpat ultro.
Quae tibi, Liode, vano haec vox excidit ore
Stulta, inimica: subit jamque altius ira medullas.
Quid? dabit exitio multos, fortissima corda,
Arcus an iste, tibi quod nunc male restitit uni?
At non te genuit talem pulcherrima mater,
Tendere uti valeas nervo stridente sagittas
Impiger: haec alias poscunt certamina vires,
Quas facilis nunc palma vocat. sic fatus; & ignem
Ocius, o dixit, sopitum accende, Melantheu;
Admotisque foco soliis villosa superne
Tergora sterne ferens ingentem huc protinus orbem
Arvina e pingui, qua cedere discat inunctus
Arcus, & incepta trepidos formidine solvat.
Talia mandabat; jussumque Melanthius ignem
Excitat, ac densis admota sedilia sternit
Velleribus portans ingentem protinus orbem
Squallenti arvina. juvenum manus ungere coeptat,
Mollitoque arcum pingui distendere: at omnis
Conatus perit, & tentantum plurima frustra
Deficiunt vanae defesso in corpore vires.
Antinous numero ex omni restabat, & acer
Eurymachus; nondum experti praestantibus ambo
Viribus, & multa ante alios virtute superbi.
Interea Eumaeus sociusque Philetius olli
Additus exivere domo; quos pone sequutus
Extulit ipse altis Ithacus vestigia tectis.
Hinc ubi digressi, foribus post terga relictis,
Constiterunt, medius sic illos inter Ulysses
Incipit, ac dictis animos pertentat amicis.
Eloquar, an sileam? sed cur morer? ipsa profari
Me jubet impatiens arrecta in corde cupido.

Ecqua

Ecqua fides vobis? Ithacus quid fidere poſſit,
Si veniat ſubito, ſi quis deus afferat ipſum?
Auxilione procis, an contra ſtabitis olli,
Dicite, & arcanos animi recludite ſenſus?
Talia quaerenti ſic deinde Philetius inquit:
O pater, o rector ſuperum tu maxime votum
Perfice; jam redeat dux ille, atque afferat ipſum
Huc deus, expertus credes, quid dextera poſſit,
Quid mea vis, nil non pro rege audere parata.
Haec eadem Eumaeus caeli converſus ad auras
Spondet, & optato dis ſupplicat omnibus ardens
Pro reditu. aſt heros, poſtquam fraus omnis abacta,
Amborumque videt ſenſus & pectora fida,
Certus ait. votis quem vos o poſcitis, adſum
En ego. per varios caſus, atque aſpera rerum
In patriam veni, bis denis exſul ab annis.
Jam video vobis famulantum ex agmine toto
Solis optatus rediiſſe: haud vota precantis
Ullius audivi meque in mea regna vocantis.
Accipite ergo animis, quae nunc ego vera profabor
Pollicitus. domuiſſe mihi genus acre procorum,
Si deus adnuerit, vobis ego dulce parabo
Conjugium, multamque dabo pro munere gazam
Tecta meis ponens vicina, amboſque fovebo
Telemachi ut ſocios, cognato aut ſanguine fratres.
Atque adeo quo certa magis manifeſtaque veſtris
Sint animis mea dicta, haec illa eſt ſcilicet ipſa,
Quam mihi venanti Parnaſſi in vertice quondam
Autolyci cum prole, ruens obliquus in ictum
Liquit ſaevus aper, ſignata in pelle cicatrix.
Haec dicens laceroſque genu diviſit amictus,
Oſtenditque manu veſtigia vulneris alti

Nota nimis. coram quae poſtquam agnovit uterque,
Miratuſque oculis hauſit, ſuffuſus oborto
Imbre genas collo regis dat brachia circum,
Alternoſque inter complexus oſcula libat
Affuſus capiti atque humeris; nec ſecius heros
Ora manuſque fovet amborum amplexus & haeret.
Ac fors occiduas ſol flentibus iſſet in undas,
Ni prior ille moras vetuiſſet ducere flendo
Affatus ſocios. jam nunc o parcite luctu,
Egreſſus ne quis foribus vos cernat, & intro
Nunciet. ite domum ſejuncti: limina ſcandam
Primus ego, vos deinde; atque haec advertite juſſa:
Adſunt heic juvenes quotquot per tecta, nec arcum,
Nec pharetram mihi ferre ſinent certare volenti;
Tu tamen o Eumaee huc atque huc dexter oberrans
In manibus mihi pone arcum, famulaſque puellas
Ipſe jube thalami verſas occludere valvas.
Tum ſi quis gemitus circum, ſi quo atria pulſa
Luctifico reſonent ſtrepitu, dic, nulla cubili
Proſpiciat, tacitaeque intus data penſa revolvant.
Sit vero forium tibi cura Philetie: claude
Vectibus, & vinclis late oſtia cuncta per aulam.
Haec ubi ſic mandata dedit, veſtigia tectis
Intulit, ac ſeſe conſueta in ſede locavit,
Mente dolum verſans. mox illum pone ſequuti
Paſtores gemini ſurgentia limina ſcandunt.
Interea Eurymachus rapidum tentabat ad ignem
Hinc atque hinc arcum verſans, inflectere dextra
Si queat; edomitum quem tandem ut cedere nulla
Arte videt, gemitum dedit altum pectore ab imo,
Et ſuper haec graviter ſuſpirans addidit ore.
Nunc equidem caſuque meo turbatus acerbo

Indo-

Indoleo, veſtroque, proci; nec, credite, tantum
Connubii me damna movent, licet haec quoque maeſtum
Cura premat; (ſedenim ſunt & Achaeides ipſam
Perque Ithacen aliae multae perque extera regna)
Quantum adeo me luctus habet, quod robore Ulyſſi
Cedimus heu multo, ſumptos nec poſſumus arcus
Tractare: haec etiam ſeclis audita futuris
Arguet indecores fama, aeternumque manebit.
Dixerat Eurymachus, ſubito cui talia contra
Antinous reddit: non haec ita ſemper abibunt,
Tuque etiam ſcis ipſe. deum ſollemnia ſacra
Vulgus agit, Phoebumque vocat de more per aras,
Quis domito fidens nunc praemia ſperet ab arcu?
Deſinite: infixae maneant ex aere bipennes;
Haud erit, heic poſitas temere qui tollere furto
Audeat. interea fundant nunc vina miniſtri,
Libemuſque alacres divis certamine miſſo.
Craſtina ubi ſurget lux alma, Melanthius orto
Juſſus agat lectas primo cum ſole capellas
Mactandas Phoebo; ſacris ut rite peractis
Arcitenens tandem placidus certantibus adſit.
Haec ait, & cunctis eadem ſententia ſedit.
Praecones manibus dant rorem; at vina coronant,
Crateraſque implent pueri, circumque frequentes
Omnibus invergunt ardentem in pocula bacchum.
Poſt ubi libarunt menſis, hauſtoque lyaeo
Explevere ſitim, ſic fraudem in pectore verſans
Incipit incautis heros. vos o manus, inquit,
Inclita, magnanimi juvenes advertite dictis
Nunc animos, fabor, quae fert in corde voluptas.
Eurymachum in primis, teque, o precor, optime ductor
Antinoë, ingratos arcus cui ponere primo,

Et placuit votis nunc divum exposcere pacem,
Mane autem tentare, deus cui laudis honorem
Fortunamque ferat; sit fas mihi munere vestro
Discere certanti coram, quid robore possim,
Quid manibus? solido num perstat corpore virtus,
Quae fuerat quondam membris, an pulsa recessit
Jactatoque vagoque & duris casibus acto?
Talibus orabat supplex: illi ocius ira
Infremuere gravi, veriti ne tenderet arcum
Victor, & insigni gestiret laude superbus.
Ac prior Antinous sic olli est voce minatus:
Jam tibi nulla adeo pars est, miserande, relicta
Mentis, ait. nec sat nostris considere mensis,
Nec dapibus gaudere tibi; quin insuper audis
Consilia & voces omnes, quas auribus hausit
Non alius te praeter inops huc advena vectus.
Jampridem insanum te melle hic dulcior humor
Versat agens, alios etiam sic laedere suetus,
Ultro avidi haud cessant latum qui pandere guttur.
Eurytiona merum domuit quoque, venit in alta
Pirithoi quum tecta olim, mixtusque resedit
Cum Lapithis Centaurus. ibi acri ut pectora baccho
Percitus incaluit, foedavit crimine mensas
Haud impune. manus namque indignata repente
Heroum insurgens inhonesto vulnere nares
Abscidit, atque ambas, pulso e penetralibus, aures.
Ille dolens captusque animi discessit: at ingens
Continuo exarsit magno discordia motu
Centauros Lapithasque inter, solvitque nefandi
Ipse prior sceleris turpi cum sanguine poenas.
Sic tibi, si vanus certaveris, affore magnum
Exitium edico. nam fando avertere nemo

In

In populo hoc valeat cladem, quin regis ad oras
Hinc Echeti, faevit quo non crudelior alter,
Miffus eas; illic fcelerum dabis improbe poenas.
Quare age, plena tibi tacito fint pocula curae,
Dum licet; at juvenes inter contendere noli.
Atque heic Penelope: diris inceffere probris,
Antinoë, haud equum eft, quifquis dignatus amore
Telemachi his ultro fuccedat fedibus hofpes.
An metuis, ne forte abeat certamine victor
Ille manu fidens, & me fibi praemia pofcat
In patriam abducens claro comitatam hymenaeo?
Non ea vis mifero, non haec fiducia menti
Addita; nec quemquam veftrum metus ifte fatiget
Sollicitum turbans; indigna eft cauffa timoris.
Dixerat; Eurymachus contra fic farier infit:
Penelope Icarii pulcro fata fanguine nympha,
Non ea mens terret, ne fpem fibi conjugis ille
Spondeat, ac taedas; abfit: fed fama remordet,
Foedaque follicitant vulgi convicia mentem.
Namque erit, infultans aliquis quum dicet Achivum:
En quibus eft ambita procis, quae nupta marito
Egregio fuerat: miferi! non vincere nervos
Imbelli valuere manu, quos forte tetendit
Nefcio qui veniens ignotis advena terris.
Haec aliquis dicet, noftrumque infamia nomen
Dira premet. fic fatus erat, quum talia rurfus
Icario fata voce refert: jam gloria, & omnis
Fama prior vobis inftantibus omnia luxu
Perdere, & infontis domini foedare penates,
Eurymache, interiit; cur fera haec jurgia terrent?
Hofpes hic ipfe quidem magnoque eft corpore, & apta
Mole valens claro fefe fert fanguine cretum:

Arma

Arma viro jam ferte; juvat spectare corona
Certantem in media. praesens haud irrita dicta
Haec habeat: si victor erit, si mitis Apollo
Adnuet huic laudem, tunica donatus abibit,
Et chlamyde insigni, validumque hastile lacerto,
Quo se homines contraque canes defendat, & ensem
Adjungam lateri, pedibusque haerentia vincla;
Post laetum auxilio, cupiet quo pergere, mittam.
Sic ea: tum breviter contra sic filius orsus:
Non alius potior meme est, seu tollere cuiquam
Sive dare hos arcus placeat: mea prima potestas
Heic est, o genitrix. quin & quot sceptra per amplam
Aut Ithacam, aut alias etiam late Elida propter
Cycladas, in manibus gestant, me posse vetare
Invitum haud sperent, jubeat si certa voluntas,
Quominus huic arcum donem, propriumque relinquam.
Tu vero abscedens opera intermissa revise
Telamque oblongamque colum; tecumque puellae
Pensa trahant: nobis curae sint arma, mihique
Ante alios uni, cui summa heic tradita rerum est.
Obstupuit genitrix, vocemque animumque loquentis
Admirata retro torsit vestigia, & altum
In thalamum subiens, fidis comitata ministris,
Solvitur in lacrimas Ithaci memor; humida sparsit
Lumina dum miserae dulci Tritonia somno.
Interea Eumaeus pharetramque arcumque jacentem
Sustulerat; regemque adiens properabat: euntem
Increpitant juvenes magno turbante tumultu,
Et contra: quo ferre paras, o suete vagari,
Improbe? mox canibus data praeda suilia propter
Hinc procul ipse feris raptabere, lenis Apollo
Si faveat nostris, si cetera numina, votis.

Tali-

Talibus inſurgunt. ille acri voce minantum
Territus ac magno concurſu, ponit eodem
Arma loco referens. alia ſed parte minatur
Telemachus contra inclamans: quin ocius olli
Ferto arcum; non te parere heic omnibus aequum eſt.
Ni facias; dura ſaxorum grandine pulſum
Ejiciam minor ipſe aevo, ſed robore firmo
Acrior. atque utinam, quot ſunt, fera corda procorum,
Viribus & forti ſperem ſic vincere dextra,
Nunc ego nunc aliquem foedatum turpiter ora
Sedibus e patriis turbarem, haud ſemper inultus
Scilicet: inſana verſant ſcelera impia mente.
Haec tum Telemachus: juvenes riſere furentem
Nequidquam, & vanos fundentem pectore queſtus.
Utque furor poſuit primus, clamorque reſedit,
Arma capit ſubito, regemque in limine ſtantem
Certus adit greſſu properante Eumaeus, & olli
Porrigit. inde rapit ſeſe, thalamoque propinquans
Continuo Eurycleam ad ſe vocat, atque ita fatur:
Interiora domus occludi limina, nutrix,
Telemachus jubet ipſe; & ſi quo murmure pulſa
Atria, ſi gemitu dura ſub morte cadentum
Luctifico reſonent haec ſepta, haud ulla puella
Proſpiciat; tacitaeque intus data penſa revolvant.
Vix ea juſſa dedit ſenior; nihil illa morata
Poſtibus inverſis clauſit penetralia tecti.
Nec minus & greſſu tacito ſeſe extulit acer
Proſiliens diverſa e parte Philetius, omneſque
Aulaï occluſos emuniit objice poſtes.
Tum circum Pharium, mediis qui forte jacebat
Porticibus quondam nautarum cura, rudentem
Implicuit, retroque ferens veſtigia venit,

Ac

Ac solio innixus, quo cesserat ante, resedit
Observans regem. laetus tractabat at ille
Huc illuc arcum explorans atque undique versans,
Ne desueta diu tineisque adrosa fatiscant
Cornua. respiciunt diversi, ac protinus inquit
Sic aliquis: viden, ille ut sumpto captus ab arcu
Haeret miranti similis furtumque paranti?
Aut ipsi tales fuerant in sedibus olim,
Aut facere & molitur: ita huc atque improbus illuc
Versat agens torquetque dolis instructus & astu.
Contra alius juvenum: semper sibi talia posthac
Praemia conatus referat, ceu flectere duro
Robora nunc poterit certans immania nervo.
Haec inter sese dum jactant; impiger heros
Omnia lustravit postquam tacitusque notavit,
Quam facile, expertus modulari carmina vates
Ad citharam, sumpta renovat testudine chordas
Hinc atque hinc aptans clavo resonantia fila;
Ille arcum immanem nisu fallente tetendit.
Impulit hinc dextra tentans: at nervus acutum
Insonuit, fugiens ceu garrula stridet hirundo.
Indoluere proci graviter, mutataque vertit
Pallens ora color. tum caeli e parte corusca
Intonuit pater ipse deum; quo laetus Ulysses
Omine se firmat, Jovis alto & numine gaudet.
Jamque capit volucrem vicina e sede sagittam,
Coram aderat quae nuda; alias curvata tegebat
Nam pharetra haesuras mox diro in corpore Achivum.
Hanc parte extrema cepit, nervumque sonantem
Arte trahens pronus, recto per inania cursu
Intorsit; subito fugit pennata sagitta,
Transiit atque omnes penitus trajecta secures

Aere

Aere gravis, poſtquam primum eſt ingreſſa per orbem.
Atque heic Telemachum ſucceſſu laetus amico
Alloquitur ductor: non hic te in ſedibus hoſpes
Dedecorat fruſtra ceſſans; nec meta fefellit,
Brachia nec longo ceciderunt fracta labore.
Integrum ſtat robur adhuc, nec pubis Achivae
Vera reor, contra miſerum quae jurgia jactat.
Nunc epulas properare juvat, dum fulgida caelo
Lux finit; arguto dein praeſtat gaudia cantu
Certa ſequi, citharaque: haec ſunt ſolatia menſae,
Haec eadem dignis hilarant convivia ludis.
Dixit, & inverſo connivens lumine gnato
Signa dedit. ſubito latus acri accingitur enſe
Telemachus, longamque manu capit impiger haſtam,
Et ſtetit adverſo propior late aere coruſcus.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER VICES:SECUNDUS.

AT vafer ingentes artus nudavit Ulysses,
Insiluitque altum limen gravidamque pharetram
Atque arcum manibus retinens; dein aspera tela
Ante pedes fudit medium sic fatus ad agmen.
Ardua res perfecta, viri: nunc altera major
Pugna vocat nulli tentata. hanc tangere metam
Experiar, si possim, adsitque vocatus Apollo.
Dixit, & Antinoum contra jaculatus ab arcu
Intorsit telum. pateram tum forte tenebat
Ille gravem, signis caelatam, auroquo nitentem;
Jamque parans explere sitim tollebat & atri
Exitii & jaculi ignarus volitantis ab aura.
Nam quis tot comitum sperasset in agmine solum,
Quamquam animo indomito, magnis & viribus esset,
Molirique sibi caedem, letumque parare?
Ast illum in medio fixit Laërtius heros
Gutture, & aversa fugit cervice sagitta.
Volvitur extemplo pronus, pateramque remisit
Saucius excussam manibus: tum naribus ater
It cruor undanti rivo, revolutaque mensa
Calcibus impressis, epulaeque ante ora paratae,
Exta simul, foedoque Ceres stat pulvere. at omnes
Continuo trepidi, postquam videre cadentem,
Assurgunt juvenes, atque implent tecta tumultu,
Luminibusque obeunt tacitis latus omne per aulam.
Non usquam clipeus, non septis hasta relucet,

Quam

Quam capiant; solis irati vocibus instant.
Tela viros contra quo sic male dirigis, hospes?
Nulla dehinc cernes vivus certamina; nunc te
Pernicies infanda manet. nam vulnere stratus
Qui fuit in patriis Ithacae praestantior oris,
Ecce jacet juvenis; jam jam tua membra vorabunt
Vulturii. his terrent dictis; nec credere cessant
Effugisse manu jaculum nil tale volenti,
Ignari commune necis jam tempus adesse.
Quos ibi torva tuens furiisque incensus Ulysses
Alloquitur: fera turba, canes, me limina numquam
Ad mea venturum reducem sperastis ab urbe
Dardania, aggressi res omnes vertere fundo,
Molirique nefas, famulasque in nocte fovere,
Ipsius & vivi thalamos invadere furto
Conjuge praerepta? tenuit non ulla deorum,
Non hominum vos ira sequens; nunc denique venit
Omnibus atra dies & ineluctabile fatum.
Dixerat; atque illos trepida formidine pallor
Occupat; exitiique fugam, qua quisque sequatur,
Respiciunt: solus contra est sic farier orsus
Eurymachus. si verus ades, Laërtia proles,
Ille Ithacus, merito quereris, nec dicta refello:
Multa domi a nobis, multa & male facta per agros.
At jacet ille quidem, fuerat qui caussa malorum,
Antinous; nos tale hic scilicet impulit auctor
In scelus, haud cupiens animo connubia tantum,
Ast alium versans, vetuit quem Juppiter aequus,
Mente dolum; quo regnum Ithaces averteret ipse
Ad sese, natumque tuum demitteret Orco
Insidians. nunc jam Parcarum ferrea sensit
Jura cadens. tu parce tuis: placabimus ultro

 Mune-

Muneribus laesum; quaecumque & perdita luxu
In domibus periere tibi, pensabimus aequo
Omnia solventes pretio, mulctamque ferentes
Pro se quisque boum viginti. ingentiaque aeris
Pondera praeterea dabimus, rutilantis & auri;
Dum fuerit mens laeta: nefas irascier ante.
Talibus ardentem dictis lenibat. at heros
Reddit acerba tuens: non si vel deferat omnem
Rem patriam vestrum mihi quisque, & quae bona cumque
Nunc habet, & quondam sperat sibi forte futura,
Abstineam manibus furibunda a caede, priusquam
Flagitia ultrici dextra & scelus omne piaro.
Sors reliqua haec vobis: vel me contendere contra,
Vel celerare fugam, si cui det Parca salutem:
Sed non effugiet, credo, fata aspera quisquam.
Haec ille: intremuere artus, turbataque mens est
Omnibus extemplo, rursusque ita voce loquutus
Eurymachus trepidis infit. fidissima corda,
O socii, non ille gravi jam temperet ira,
Indomitasque manus teneat; sed limine ab alto
Spicula torquebit pharetraque arcuque potitus,
Dum dabit exitio heic omnes. ergo arma paremus
Nos etiam pugnae memores: educite ferrum,
Ac jaculis una fortes opponite mensas:
Dein contra valido conferti Marte ruamus,
Si foribus pulsus, si qua vi limine cedat,
Exitus & pateat nobis, circumque repente
Fama volans totam rumoribus impleat urbem,
Quo nunc extremum calamos in funera spargat.
Sic dicens ferrum vagina extraxit acutum
Utrinque, & stricto contra ruit obvius ense
Horrendum inclamans. ille autem emisit ab arcu

Missi-

Missile, & adversi percussit cuspide mammam
In jecore insigens telum: fluit aereus ensis
Lapsus humi e manibus, circumque volutus & ipse
Incidit in mensam curvato corpore, & omnes
Effuditque epulas & stantia pocula casu.
Fronte solum ferit ipse; atque alta sedilia plantis
Verberat insurgens; oculis nox ingruit atra.
Heic subit Amphinomus, seque ultro fervidus infert
Obvius, aeratumque alte consurgit in ensem,
Pellere si foribus valeat conatus: at illum
Occupat a tergo ferrata cominus hasta
Telemachus, figitque humeris trans pectus adacta.
Decidit ingenti strepitu, totaque recumbit
Fronte solo allisus. celeri se gnatus Ulysse
Proripuit saltu, telumque in vulnere liquit
Permetuens, ne quis cunctantem hastamque trahentem
Transadigat, prono feriat vel desuper ictu.
Jamque citus referens gressum stetit ante parentem,
Ac propior sic voce infit. jam jam tibi scutum,
Et duo magna feram praefixo hastilia ferro,
O genitor, galeamque habilem. simul induar armis
Hinc elapsus ego, simul ipse Philetius artus
Eumaeusque tegent: armari corpora praestat.
Cui genitor fer, nate, inquit, dum spicula in hostes
Sufficiunt spargenda mihi, ne cedere motum
A foribus tandem cogant denso agmine solum.
Vix ea; Telemachus genitori paret, & altum
In thalamum conscendit, ubi arma inclusa jacebant.
Inde capit quatuor clipeos, hastiliaque octo,
Et galeas quatuor cristaque atque aere corusco
Insignes, celeratque ferens ante ora parentis.
Primus ibi ante alios circum ipse accingitur aere,

Pasto-

Paſtoreſque dein ambo; tum fortibus armis
Agglomerant regi ſeſe, propiuſque reſiſtunt.
Ille autem, donec volucres pugnare ſagittae
Dant nondum inſumptae, nunc hos nunc dejicit illos
Tela manu vibrans non irrita: plurima turba
Strata jacet, foedatque effuſo in ſanguine crines.
At poſtquam certo jaculantem ſpicula nervo
Defecere, altis acclinem poſtibus arcum
Marmorei tecti ſuſpendit: nec mora, ſeſe
Armat & ipſe citus, humeriſque ingentibus aptat
Bis duplicis clipei textum, galeamque comantem
Induit. horrendum nutant in vertice criſtae,
Binaque rapta manu quatit acri haſtilia ferro.
Limen erat ſecretum extrema in parte domorum
Veſtibulum a tergo poſt ipſum, & pervius uſus
Tectorum inter ſe viciſque; at robora dura
Firmabant ſeptum, juſſuſque adſtare ſub armis
Eumaeus propior fauces ſervabat, ubi arcta
Sola per anguſtum ducebat ſemita callem.
Ergo illuc ſocios jubet ire Agelaus, & ultro
Hortatus: nemon veſtrum perrumpere limen
Audeat illud, ait, populoque edicere cladem
Indignam? gliſcet ſubito vox miſſa per urbem,
Atque hic poſtremum nunc ſpicula tendet ab arcu
Perditus. hortanti ſic pauca Melanthius olli
Voce refert: via nulla datur; ſtant proxima tecti
Limina, & anguſtis arctantur faucibus ora,
Sufficit unius ubi fortis bellator in omnes.
Sed vobis nunc arma feram: namque omnia credo
Haud aliam in partem furtim ſubduxit Ulyſſes
Impiger, atque una proles fortiſſima gnatus,
Ni thalami in latebras. ſic fatus in ardua greſſum,

Scala-

Scalarum exſuperans flexus, penetralia tendit;
Biſſenoſque rapit clipeos, biſſenaque tela;
Ac galeas totidem ſetis horrentibus aptas.
Hinc properans dat habere procis; quos maximus heros
Vidit ubi armari ferro, dextraque minaci
Ingentes criſpare haſtas, turbatus & aeger
Obſtupuit, tremuitque artus. tam magna repente
Objicitur ſpecies, ac nato talia fatur.
Aut aliqua heic famulantum, aut ipſe Melanthius adſtans,
Telemache, in domibus nos contra haec aſpera bella
Suſcitat. huic natus referens ſic orſa viciſſim:
O genitor, mea culpa omnis; nec criminis alter
Auctor, ait: thalami verſos ego cardine poſtes
Immemor haud clauſi. quos nunc ſpeculatus apertos
Horum aliquis ſenſit, non furtâ ad talia lentus.
I properans Eumaee, fores atque objice firma
Obſervans, ſi qua haec mulier facta improba verſat,
Anne ſatus Dolio, potius quem ſuſpicor auſum?
Haec illi inter ſe jactant, dum rurſus adibat
Caprigeni cuſtos pecoris penetrale repoſtum
Arma procis celerans. quem poſtquam Eumaeus euntem
Viderat, his propior dictis affatus Ulyſſem eſt.
O Laërtiade ſate claro e ſanguine divum,
Ille malus rurſum, quem nos jam duximus ipſi,
In thalamum ſcandit: tua ſit mihi nota voluntas:
Exſtinguine jubes, melior ſi robore vincam,
An vivum adduci coram, quae plurima fecit,
Supplicio ut longo tandem ſcelera omnia ſolvat?
Tantum ille; atque heros quaerenti talia reddit:
Heic ego Telemachuſque feros cohibebimus hoſtes
Nequidquam urgentes: vos illum brachia captum
Innexumque pedes thalami in penetralibus alti

Clau-

Claudite: ibi celſa pendentem e mole columnae
Haerentemque ad vincla trabes educite ad ipſas,
Vivus uti longum meritas det corpore poenas.
Dixerat: illi alacres parent, & juſſa faceſſunt
Tendentes notum per iter: latuere morantem
Intus, ſubvecti tacito ſub culmina greſſu.
Ille quidem latis quaerebat in aedibus arma,
Hi tecti adſtiterunt hinc atque hinc poſtibus ambo.
Jamque pedem referens ibat, dextraque ferebat
Ornatam criſtis galeam, clipeumque ſiniſtra
Squallentemque ſitu, veteremque, inſigne decorum
Laërtae quondam juvenis; tunc pulvere ſtabat
In medio exeſis horreſcens undique loris.
Heic illum inſidiis exceptum limine in ipſo
Corripiunt gemini paſtores, altaque retro
Luctantem ſub tecta trahunt, maeſtumque ſupinant
Suppoſita in tellure: pedes dein nexibus arctis
Averſaſque manus cohibent; ceu juſſerat acer
Multa diu paſſus, proles Laërtia, ductor.
Sic vinctum e celſa ſuſpendunt mole columnae,
Inque trabes ſubvectum alte per vincula tollunt.
Ac ſubito inſultans dictis Eumaeus acerbis:
Nunc, ait, in molli ſtrato jam nocte, Melantheu,
Excubias tota perages; nec pulcra latebit
Oceani e roſeis veniens te fluctibus Eos,
Quum duces ad laeta procis convivia capras.
Sic ibi ſublimem denſa inter vincula linquunt,
Armatique iterum forium ſtridentia firmant
Robora, & ingreſſi, qua parte ardebat Ulyſſes
Fulmineus, redeunt alacres: ſtant limine in alto
Quattuor hi, numero exigui, ſed vivida bello
Pectora, ſpirantes robur: illi agmine denſo

Oppo-

Oppoſiti ſedes intra glomerantur in aula.
Interea ſacro Jovis orta e vertice Pallas
Adſtitit hos inter, vocemque & Mentoris artus
Diva gerens. quam vidit ubi Laërtius heros,
Continuo laetus: fer opem, haud oblitus amici
Dilecti quondam; nunc & benefacta referre,
Et juvet aequaevo, Mentor, ſuccurrere regi!
Sic orat ratus eſſe deam. ſed turba procorum
Parte alia ingenti ſtrepitu per tecta minatur,
Increpitatque furens, primuſque Damaſtore cretus
Vociferans: fruſtra te ſuadeat, inquit, Ulyſſes
Auxilium ſibi ferre, & nos inſurgere contra.
Namque aliter, poſtquam leto gnatumque patremque
Victores dabimus, diro tu funere Mentor
Stratus & ipſe cades moliri talia nobis
Haud veritus, culpamque tuo cum ſanguine ſolves.
Quin & rapta tibi per nos quum vita recedet,
Fortunaſque domoſque & ſervas quotquot ubique
Largus opes, nullo diſcrimine habebimus ipſis
Permixtas Ithaci rebus. non vivere natos
Sedibus in patriis, teneraſque aetate puellas,
Degere nec thalami ſociam patiemur in urbe.
His magis exarſit dictis violentia divae,
Et ſtimulos regi ſubdens ſic ore loquuta eſt:
Nec tibi vis eadem, nec idem ſtat robur, Ulyſſeu,
Quod fuerat quondam, quum Dardana Pergama circum
Pugnabas magno repetens genitore creatam
Tyndariden, totoſque novem bellator in annos
Durando ingentes tollebas caedis acervos;
Conſiliis jacet ipſa tuis Priami eruta ſedes.
Nunc tua devectus jam tandem ad limina victor
Abnuis ignavus pugnam, nec inertia contra

Corda ruis. mora nulla in me; quin cominus adſtans
Adſpicies quanto tibi munera foenore Mentor
Alcimides duro juvenum in certamine reddat.
Sic fatur, necdum plenam Tritonia laudem
Adnuit illa ducem gaudens extrema ſequentem
Cernere, & egregiam gnati tentare juventam;
Jamque alte ſublapſa ſolo; mutataque Prognes
In faciem celſa tecti trabe diva reſedit.
Parte alia ſocios Agelaus ad arma ciebat,
Eurynomuſque, atque Amphimedon, Demoptolemuſque,
Piſanderque Polyctorides, expertus & armis
Una ingens Polybus, ſoli praeſtante relicti
Ante omnes longe virtute, ipſaque furentes
Certabant de vita: alios nam letifer arcus
Straverat, ac miſſae glomerata in caede ſagittae.
Inter quos Agelaus ibi: dabit, inquit, amici,
Indomitas dabit ille manus; jam Mentor & ipſe
Diſceſſit vano laudis conatus amore
Nequidquam miſerum ſuccendere. cernite maeſtos
Pro foribus ſtantes, vacuoque in limine ſolos.
Haud omnes temere vos una effundite tela,
Sed primum ſeni tantum. ſi forte vocatus
Juppiter ipſum adeo nobis det ſternere regem,
Adnueritque decus, nullo ſocia arma labore
Fracta cadent, illo crudeli funere caeſo.
Dixerat: hi validis contortas viribus haſtas,
Non ſecus ac juſſi fuerant, jecere; ſed omnes
Bellipotens flexit vanas a corpore virgo.
Ergo abeunt diverſae; hic altos cuſpide poſtes
Perculit, ille fores; gravis aere huic fraxinus haeſit
Parjete in adverſo nequidquam emiſſa lacertis.
At poſtquam cecidiſſe procum tela irrita vidit,

Inco-

Incolumeſque ſuos Ithacus: jam ſpicula, dixit,
Scilicet & nobis emittere tempus in hoſtes,
Crimina priſca novo qui crimine caedis acerbant,
Atque ipſam noſtro poſcunt cum ſanguine vitam.
Vix ea fatus erat breviter: cunctique repente
Intorſere ſimul tenues librata per auras
Tela manu. Demoptolemum jam fortis Ulyſſes
Dejicit, Euryaden ingenti vulnere gnatus,
Eumaeuſque Elatum, pariterque Philetius acrem
Piſandrum: volvuntur humi morientibus una
Artubus, illiduntque admorſo in marmore dentes.
Abſceſſere alii retro, caecoſque receſſus
Praecipites ſubiere: inſtant fugientibus illi,
Infixaſque haſtas morientum e corpore vellunt.
Nec minus, in media quamquam jam morte tenentur,
Rurſus in arma proci tendunt, aerataque dextris
Robora in adverſos jactant; ſed plurima Pallas
Irrita deflexit, ſparſitque aut fixa ſub altis
Poſtibus, aut aptis reſonanti cardine valvis,
Aut etiam adverſo percuſſa in pariete fregit.
Telemachi tamen aere manum perſtrinxit acuto
Amphimedon, ſummamque levi de vulnere pellem
Haſta furens hauſit: nec non exſtantia terga
Eumaei Cteſippus, iter molitus ad oras
Extremas clipei, terſit: ſuper evolat actum
Miſſile, & ingenti demum ferit impete terram.
Hi circa regem denſantur, & ordine facto
Fraxineas jaciunt haſtas: cadit ictus Ulyſſei
Eurydamas magni telo; cadit Amphimedonque
Vulnere Telemachi; Polybuſque acerrimus armis
Volvitur Eumaei dextra confoſſus, & ipſe
Pectora Cteſippi ferit ecce Philetius, illique

Haec super insultans inimico fatur ab ore.
O Polytherside, fuerant cui semper amica
Jurgia, vesano tandem jam parce furori
Magna loquens, potiusque diis minitantia cede
Dicta ferox, homines quorum vis praestat in omnes.
Hoc tibi taurino, dederas quem perfide regi,
Pro pede nunc munus refero. sic ille nefandum
Ultus caede viri facinus dicebat; at heros
Cominus interea longa Laërtius hasta
Fata Damastoridi properat, sternitque superbum.
Mox Evenoridem Leocriton impiger ictu
Telemachus figit, medioque per ilia ventre
Transadigit ferrum: penitus fera cuspis adacta
Haesit, & ille ruens prono sola perculit ore.
Tunc Dea bellipotens tecti de culmine summo
Aegida terrificam concussit: frigidus horror
Insinuans turbata procum per pectora gliscit,
Praecipitesque fugam tentant; ceu territa quondam
Diffugiunt armenta boum, queis tempore verno,
Incipiunt longi quum jam procedere soles,
Asper acerba sonans furias immisit asilus.
Contra bis gemini heroës palantibus instant
A tergo, attonitosque metu late omnibus urgent
Sedibus. ac veluti quum rostro atque unguibus uncis
Vulturii insiliunt celsis de montibus agmen
In volucrum, campis hae sese ad nubila tollunt
Praecipites, illi trepidas laniantque premuntque
Immensam aggressi caedem; via nulla salutis,
Nulla fuga est, vulsis labuntur ab aethere pennis
Condensae, praeda gaudet venator opima.
Sic illi per tecta procos agitantque, tenentque,
Et caedunt passim: morientum tristis ad auras

It gemitus, ſparſoque exundant ſanguine ſedes.
Atque heic Liodes aſtu ſubit, imaque Ulyſſei
Genva manu amplectens effatur talia ſupplex:
Dux o magne, ſine hanc animam, & miſerere precantis;
Non ego vel dictis inceſſi turbidus umquam,
Vel turpi famulas violavi crimine; quin &
Saepe alios vetui vim talem inferre parantes.
Haud tenuere manus moniti; nunc foeda luentes
Supplicia expendunt ſcelerum, caesique recumbunt;
Quos ſuper ipſe quidem, meritus nil tale, jacebo
Infelix, vatem neque gratia digna ſequetur.
Illum immane tuens contra ſic excipit heros:
His vates ſi fata olim haud ingrata canebas,
Credo equidem longum exſilium & crudelia ſaepe
Funera pro reditu mihi fueras poſcere, & idem
Uxoremque tibi ac dulces promittere gnatos:
Proin morere, & ſocios ſocius ne deſere vates.
Sic fatus dextra correptum ſuſtulit enſem
Ille ſolo, qui pridem Agelao in caede ruenti
Exciderat, mediaque actum cervice recondit,
Arduus aſſurgens. cadit ille, & fracta loquentis
Immundo cervix commixta in pulvere ſedit.
Terpiades vero letum exitiale tremiſcens
Phemius, ille procos cantu mulcere coactus,
Stabat adhuc, citharamque manu retinebat eburnam
Limine ſecreto latitans. cunctatur; & aeſtu
In vario nunc huc animum nunc dividit illuc
Anceps, Ercaeine Jovis progreſſus ad aram
Marmore de ſolido ſtructam conſidat, ubi exta
Multa boum ſoliti fuerant incendere flammis,
Laërteſque olim natuſque; an cominus adſtans,
Ac genua amplexus precibus pervincere tentet?

Haec

Haec potior dubio visa est sententia; jamque
Ponit humi soliumque inter rutilantibus aptum
Argento e puro clavis, crateraque magnnm,
Argutam acclinis citharam; dein ipse volutus
Ante pedes Ithaci supplex ita voce profatur.
Haec per ego tua te genua oro, maxime ductor,
Insontis miserere, atque hoc te crimine solve;
An non ipse tuo tristis cruciabere corde,
Si dabis exitio celebrantem facta deorum
Atque hominum vatem? cantus vis insita ad omnes,
Non ars me instituit, sensusque in pectore fingens
Versat agitque meos numen, perque omnia ducit.
Tu quoque non impari divis celebrabere nostro
Carmine, me tantum stricto ne dejice ferro.
Et jam Telemachus tua cara & sola voluptas
Me non sponte tuos dicet subiisse penates;
Nec pretio aut epulis captum cecinisse, sed una
Instantumque minis juvenum numeroque coactum.
Vix ea: Telemachus flentemque & multa precantem
Audiit, atque adstans genitori: parce, nec hasta
Hunc, ait, insontem Stygias detrude sub umbras.
Quin & praeconem libeat servare Medonta,
Cura mei fuerat primo cui plurima in aevo,
Ni fors Eumaeusve, acerve Philetius illum
Perdidit, aut ipsi tibi dira in caede furenti
Obvius advenit. sic ille: at callidus hausit
Dicta Medon; solio subter nam tergore tauri
Abdiderat sese tectus, pavitansque latebat.
Sed tunc prosiluit, densumque exutus amictum
Telemachi genibus propior stetit, atque ita supplex:
Ille ego sum, quem poscis, ait; tu parce, tuoque
Dic patri, ne me ferro transfigat acuto

Ob ſcelera iratus juvenum, qui vertere tecta
Ipſius inſtiterant, teque heic ſprevere furentes.
Olli ſubridens pacato pectore Ulyſſes:
Fide, ait, incolumem quando hic te a funere ſervat;
Jamque animo monitus tu diſce; aliiſque memento
Dicere, quam longe virtus a crimine diſtat.
Verum agite, egreſſi foribus conſidite foeda
Ambo a caede procul, tuque & clariſſimus una
Phemius, expediam donec, quod reſtat agendum.
Finierat dicens: illi tecta alta relinquunt,
Vicinamque Jovis magni funduntur ad aram
Omnia luſtrantes circum letumque paventes.
At contra, fato ne quis ſubductus Achivum
Deliteat vivus, tecti latus omne pererrat
Luminibus tacitis Ithacus. videt undique ſtratos
Procubuiſſe omnes nigranti in ſanguine & atro
Pulvere confertos. ceu quando in litore curvo
Humida lina trahens vitreis piſcator ab undis
Squamigeros fundit piſces; illi aequora fruſtra
Optantes late ſicca glomerantur arena,
Jamque animam rapuit miſeris lux aurea Phoebi.
Haud aliter per tecta proci ſpatioſa jacebant
Alter in alterius mactati ſanguine. & heros:
Vade age, nate, voca nutricem, dixit, ut adſtans
Audiat extemplo, quae fert mihi corde voluntas.
Nec plura: ille quidem celerans mandata parentis
Emovitque fores, talique eſt voce loquutus.
Huc ades Euryclaea, uni cui tradita cura
In domibus vigili ſtudio ſervare puellas,
Exi agedum, genitor te coram affarier optat.
Tantum effatus, & in verbo veſtigia movit
Egrediens foribus reſerato limine nutrix,

Tele-

Telemachus qua monſtrat iter, ducitque ſequentem.
Cernit ibi medium ſtrata inter corpora regem
Pulvere ſordentem taboque, ut forte leonem
Digreſſum de caede boum; cui pectora late
Sanguinea horreſcunt, malaeque utrinque madentes
Stant ſanie immani; metuendus lumine terret.
Sic Ithacus tunc ipſe pedes, ſic foeda ſuperne
Brachia terribilis viſu monſtrabat. at illa
Funeraque ut vidit glomerata, altumque cruorem,
Tollere clamorem ac laeto geſtire ululatu
Viſu improviſo perculſa. haud talia paſſus
Continuit ſubito, atque audentem voce repreſſit
Heros haec fatus: tacito ſub pectore gaude,
Ac voci nunc parce. nefas in morte virorum
Bacchari, quos fata deum quoſque impia facta
Abſtulerunt; nullum veriti nec honore colente
Terrigenum, indignus, dignuſve accederet hoſpes,
Spernebant omnes pariter; quae propter acerbo
Exitio domiti cladem ſubiere nefandam.
Sed tu, femineo famulantum ex agmine quotquot,
Dic age, me temnunt, ſceleroſaque furta ſequuntur?
Cui nutrix: equidem dicam vera omnia, gnate;
Quinquaginta intus famulae, haud ignara Minervae
Pectora, ſtant niveas aſſuetae carpere lanas,
Et duram longo vitam tolerare labore.
Quarum biſſenae ſanctum violare pudorem
Aggreſſae nec me dignantur honore neque ipſam
Penelopen. vixdum natus pubeſcit, & ante
Haud paſſa impubem eſt genitrix dare jura puellis.
Jamque feram ſcandens penetrale haec nuncia ad aures
Conjugis optatae, cui ſomnos numen amicum
Exciit irrorans per membra. haec illa; ſed heros:

Ne

Ne placidam turbes dominam: tibi cogere tantum
Cura ſit huc diro pollutas crimine ſervas.
Haec dederat vix ore; & jam mandata faceſſens
Ibat anus, famulaſque vocans per tecta ciebat.
Ipſe autem gnatum affatus geminoſque miniſtros
Ad ſeſe accitos: ite, inquit, corpora caeſa
Tollite jam celeres pariter; ſubeantque puellae
Triſte miniſterium: dein pulcra ſedilia circum,
Et patulas luſtrate undis & tergite menſas.
Poſt ubi compoſitis ſteterint rite omnia tectis,
Sedibus ex altis famulas educite, & inter
Surgentemque tholum medias incluſaque ſepta
Perdite caedentes ferro, dum ſpiritus artus
Deſerat oblitos venerem, quam ſaepe ſolebant
Exercere, procis nocturna per otia mixtae.
Dixerat: illae autem coram venere frequentes,
Ac primum inſtiterunt vectare cadavera & una
Aggerere, aulaï qua porticus ampla patebat,
Seſe inter connixae humeris: ferus inſtat Ulyſſes
Ipſe operi; hae properant, quamvis non ſponte, laborem.
Mox etiam menſas varioque ſedilia cultu
Rore ſuperfuſo luſtrant, purgataque tergunt.
Nec non Telemachus ſociique has inter ahenis
Stringebantque ſolum raſtris, aſperſaque tabo
Limina verrebant: raptas illae undique ſordes
Subvehere, atque extra ſedes effundere certant.
Tota renidenti poſtquam luce aula refulſit,
Femineam educunt turbam, mediiſque trementem
Porticibus ſubterque tholi teſtudine cogunt
Anguſtum in ſpatium, nulla unde exire poteſtas.
Atque ibi Telemachus: turpi jam funere, dixit,
Eripiam his animam, capiti quae probra tulere,

Dira meo, matrisque, procis accumbere quondam
Assuetae furtim per opaca silentia noctis.
Dixit, & ex alta pendentia vincla columna,
Summa tholi jaciens supra fastigia, nectit,
Ne terram suspensa pedum vestigia tangant.
Ac veluti turdi molles variaeque palumbes
Insiliunt densos inter quum stantia dumos
Retia, ubi repetunt consueta cubilia sero
Vespere; dura quies omnes latitantibus intro
Excipit insidiis. sic tum cervicibus illae
Pendebant longo pronis ex ordine; circum
Colla premunt laquei misero luctantia fato;
Jam pedibus tremuere, & vita recessit in auras.
Post etiam vinctum traxere Melanthion altis
E foribus; truncas cui foedo vulnere nares
Ense metunt, populantque aures; tum cruda voranda
Objiciunt canibus dissectis inguina nervis,
Inciduntque pedes irati & brachia ferro.
Et jam tecta petunt abluti a caede recenti,
Agglomerantque duci sese, postquam ultima coepto
Imposita est operi manus, & deferbuit ira.
Ergo ille affatus nutricem: huc ocius affer
Sulfura, ait, caedis consueta piacula, & ignem,
Queis valeam suffire domos; mox ipsa vocata
Penelope huc adsit fidis comitata ministris,
Accedantque omnes, tua cetera cura, puellae,
Cui subito Euryclaea refert: certe omnia, nate,
Digna mones, nec tanta sequi me jussa pigebit.
Unum addas, oro: sine me tunicamque nitentem,
Et chlamydem tibi ferre novam; sordentiaque isthaec
Projice texta, precor, functus jam caede procorum:
Talem haud esse decet. sic illa orabat; at heros:

I pro-

I properans, ignemque feras ante omnia primum,
Edico. vix fatus erat; nec dicta retardans
Sulfuraque atque ignem nutrix tulit: haud mora, totam
Rite domum ſanctoſque Ithacus adolere penates
Inſtitit; at celeri rurſum penetralia greſſu
Scandit anus, famulaſque jubet ſuccedere coram.
Conveniunt juſſae, manibuſque ardentia quaſſant
Lumina; tum circum fuſae regemque ſalutant
Oſculaque infigunt capitique humeriſque decoris,
Amplexaeque manus prenſant. ille ictus amore
Aeſtuat, ac gemitus inter lacrimaſque volutas
Ora recognoſcit cunctarum & nomina ſignat.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER VICESTERTIUS.

IBat anus reſono complens penetralia riſu
Reginae dictura, Ithacum ſervare penates
Incolumem. properae genua aegra ipſique vigebant
Laetitia ſtudioque pedes; jamque illius adſtans
Ad caput: o! ſurgas, inquit, viſura, quod optas
Noctes atque dies: tuus ille advenit Ulyſſes,
Deſertaſque adiit longo poſt tempore ſedes
Ultus caede procos, auſos vaſtare nefandis
Omnia flagitiis, atque ipſi haud parcere nato.
Excita Penelope cui tum ſic ore viciſſim
Orſa refert: di te veſano errore fatigant,
O nutrix, curis etiam qui pectora ſtultis
Fallere gnara valent, ſanoſque avertere ſenſus
Ducentes trepidae ſubito deliria menti.
Illi te laeſere: fuit non haec tibi quondam
Vis animi: longo quid luctu ſaucia corda
Ludis vana ferens? quid dulcem abrumpere ſomnum,
Sopierat miſerae feſſos qui molliter artus,
Heu properas? numquam placide ſic ipſa quievi,
Ex quo Dardanias Ithacus diſceſſit ad arces.
Verum age nunc deſcende, atque iſthinc eripe greſſum
Ima petens: mulier ſi qua haec mihi dicta tuliſſet
Altera, & optatae turbaſſet munera noctis,
Mulctatam graviter retro veſtigia ferre
Juſſiſſem properata; tibi autem incana ſenectus
Auxilio eſt. ſic illa: at non deterrita nutrix

Excipit, ac tales ultro dat pectore voces.
Haud equidem fallax illudo: verus Ulysses
Jam rediit, servatque domos. ille omnibus hospes
Despectus per tecta, ille est; jam noverat ipsum
Telemachus, sed fida patris sub corde tegebat
Consilia, immanes ut perderet ultor Achivos.
Vix ea; quum subito laeta inter gaudia stratis
Prosiluit regina furens, amplexaque collum
Longaevae, lacrimisque genas suffusa decentes:
Ergo age, cara mihi verax fare omnia, dixit;
Ille domi si certus adest, qua vincere pubem
Arte malam valuit, densos & solus in hostes,
Irruere, aggressus violento praelia Marte?
Cui referens longaeva: haud fas aut cernere quidquam
Aut audire, inquit, fuerat; tantum auribus hausi
Ingentem luctum gemitusque in morte cadentum.
Ipsa quidem trepidis penetrali in sede latebam
Cum sociis; intus cohibebant robore firmo
Ostia, clausa prius, quam me tua cara propago
Telemachus, magno missus genitore, vocavit.
Adstantem heic regem conspexi caede virorum
In media: strati circum tellure jacebant
Complexu in misero juvenes; tu laeta cruore
Horrentem, taboque atro, ceu forte leonem,
Foedatum totis vidisses undique membris.
Elati vero nunc extra limina prima
Illi porticibus longis glomerantur; at ipse
Instat agens suffire domos caedemque piare
Accensis late flammis; utque excita coram
Ipsa adeas, huc me primam tibi misit ab aula.
Quin sequere, amborum suavi ut dulcedine pectus
Gaudia perfundant post multos laeta labores.

Parta

Parta quidem desiderii jam praemia longi;
Ille domum rediit salvus, teque insuper ipsam
Incolumem invenit, gnatumque; ultusque nefandum
Dedecus exegit scelerato e sanguine poenas.
Contra Penelope: ne vero elata superbi
Laetitia heu nimia, dixit, risuque soluto;
Scis nutrix scis ipsa, domi quod carus adesset
Omnibus; at nulli quam nato carior, & mi
Praecipue, si vera forent quae nuncia portas.
Sed non certa fides: aliquis delapsus olympo
Caelicolum stravit juvenes indigna perosus
Flagitia, ac tristes, immania facta, rapinas.
Namque hominum nulli parcebant, omnibus aeque,
Qui se cumque dabant coram, mortalibus îdem
Infesti; idcirco sontes periere nefando
Supplicio. ille autem reditu fraudatus amico
Hinc procul occubuit, patriam nec Achaeida vidit.
Talia cui fanti nutrix: heu quae, mea, dixit,
Gnata, tibi incauto fugiens vox excidit ore;
Numquamne ad patrios venturum dura penates
Usque virum dices, qui jam tibi redditus adstat
Ante focum; semper mens haec infida resistet?
Verum age, ne dubites, jam certa & signa docebo:
Namque ipsa ablutum puro dum fonte rigabam,
Fulminei vidi dentis vestigia, & ipsi
Visa tibi volui narrare; sed ille prehensam
Continuit vafer, & clamantis guttura pressit.
Jamque veni: quod si mendax atque improba fallam,
Haud renuo, infando sontem quin funere perdas.
Haec nutrix ubi fata; haud pronum arcana deorum est,
Penelope excepit, quamvis tibi plurima virtus,
Consilia ac caecos rerum cognoscere casus.

Sed

Sed praeſtat tamen ire, meumque inviſere natum,
Occiſoſque procos, tantae quis caedis & auctor,
Noſcere. ſic dicens tandem deſcendit ab altis
Aedibus, & vario curarum fluctuat aeſtu
Multa putans animo; dulcemne aggreſſa maritum
Eminus inclamet, capiti ferat oſcula caro
An potius coram niveos amplexa lacertos?
Poſtquam autem venit, dubioſque in limine greſſus
Marmoreo poſuit, diverſa in parte reſedit
Parjetis alterius flammarum expoſta nitori
Contra Ithacum. longa ſubnixus at ille columna
Dejecitque oculos, vultuque immobilis haeſit
Exſpectans, qua voce prior, quibus excita dictis
Incipiat viſum jam tandem affarier uxor.
Ipſa diu ſine voce ſtetit, turbataque pectus
Obſtupuit; noti modo gaudet imagine vultus
Luminibus luſtrans tacitis; modo tegmina foeda
Sordenteſque videns artus ignara moratur.
Cui tum Telemachus cunctanti turbidus infit:
O genitrix, mala jam genitrix & robore ſepta
Indomito, refugis quid patrem averſa, neque inſtas
Heu propior notas audire & reddere voces?
At non ſic duro mulier foret altera corde,
Conjugis aut fugeret vultus, qui plurima paſſus
Bis decimo tandem patriam contingeret anno:
Durius eſt gelido ſemper tibi marmore pectus.
Illa autem: ſtupor altus habet me, nate; nec ullas
Aut valeo cupido voces expromere ab ore,
Aut petere; ipſum etiam nec poſſum cernere contra.
Quod ſi verus adeſt Ithacus, poſt noſſe licebit
Scilicet id melius nos inter; namque tenemus
Nobis certa unis, alios fugientia, ſigna.

Haec

Haec illa. extemplo dius ſubriſit Ulyſſes,
Atque ita Telemacho fatus: me me ſine mater
Experiatur, ait; jam victa fatebitur ultro:
Noſcere nunc lacerum & ſordentem turpiter artus
Abnegat, ac ſpretum nullo dignatur honore;
Danda illi venia eſt. ſed quae peragenda ſuperſunt,
Una conſulere, atque animo juvat ante videre
Omnia, uti recte cedant. namque unius acta
Saepe etiam quis caede viri, cui ſanguinis ultor
Rarus, & auxilio vix eſt manus ulla relicta,
Exſilio patriam mutat, ſedeſque relinquit,
Cognataſque animas; quid nos? qui lumina prima,
Totius atque urbis columen demiſimus Orco,
Magnanimos juvenes. cui natus talia fanti:
Haec tuus explorare labor, quem maxima tollit
Conſiliis habilem virtus mortalia ſupra
Pectora; non ullus tecum contendere certet
O genitor. jam ſponte ſequar, quocumque vocabis,
Haud virtutis egens, quanta vi tendere poſſim.
Tum pater: ergo, inquit, dicam ſententia ſurgit
Quae melior. puro vos primum in fonte lavate,
Induite & niveas veſtes, pariterque jubete
In domibus pulcro famulas incedere cultu.
Dein etiam citharae digitis reſonantia vates
Fila ciens, laetos invitet carmine ſaltus.
Quo ſtrepitu audito credat celebrari hymenaeum,
Seu quis forte via tranſit, ſeu proxima noſtris
Tecta colit; ne fama prius vulgata per urbem
Incipiat foedae juvenum crebreſcere caedis,
Conſita quam denſis nos una hinc noſtra petamus
Arboribus procul arva. illic ea deinde ſequemur,
Profore quae divum rector monſtrabit olympo.

Dixe-

Dixerat haec: parent omnes, ac jussa facessunt,
Ablutique artus se quisque recentibus ornant
Vestibus: effulgent famulae; cava pectine pulsat
Texta lyrae vates, magnumque incendit amorem
Omnibus ad choreas & dulcia munera cantus.
Insonuit domus alta pedum late excita pulsu
Ludentumque virum pariter, zonisque micantum
Suave puellarum. strepitu quo percitus inquit
Sic aliquis longe audito: regina superbis
Illa ambita procis cupido jam cessit amanti,
Perfida! nec primi clarum servare mariti
Sustinuit patiens thalamum, si forte redisset.
Talia quis jactans: sine pondere dicta volabant
Irrita nequidquam rapidis ludibria cauris!
Nec minus interea lavit manantibus undis
Eurynome regem lustrans nitidosque per artus
Totum Palladii succo perduxit olivi
Purpuream injiciens chlamydem tunicamque superne.
Atque olli virgo Jove nata in vertice honorem
Addidit ambrosium formae; majorque videri
Plenior & solito coepit; tum crispa nigrantis
Aut foliis violae aut ferruginei hyacinthi
Caesaries pulcra similis cervice refulsit.
Ceu quis ubi argento fulvum variaverit aurum
Arte faber multa, docuit quem Pallas, & ipse
Ignipotens varias praestantem effingere formas,
Jamque opera admiranda facit. sic plurima venit
Gratia, sic humeris capitique affusa juventus.
Ille autem e solio processit lotus aheno
Membra deo similis, seseque ante ora locavit
Conjugis adversae residens, atque infit ab ore:
Indomitum superi tibi olympia tecta colentes

Prae cunctis, mulier, dederunt cor: non ita certe
Duraque & obfirmans animum ſeſe ulla teneret
Conjuge conſpecto, paſſus qui plurima ponto
Bis decimo in patriam ſalvus pervenerit anno.
Tu nutrix mihi ſterne torum, quo languida ponam
Corpora; ſtant illi rigido praecordia ferro.
Penelope contra ſedato pectore reddit:
Non equidem nimium jactor, coramque tuendo
Aut doleo, aut laetor; tantum ſat fida recordor,
Qualis eras, patrio quum litore vectus abires
Puppibus in longis: tu vero i, ſterne cubile,
Euryclaea, extra thalami penetralia celſi;
Inſtratoque toro ſupra molliſſima pone
Velleraque laenaſque & pictae tegmina veſtis.
Vix ſimulans ea dicta dedit; quum pectore ab imo
Ille trahens gemitum: cur me tam triſtibus, inquit,
Exanimas miſerum verbis? quis tollere lectum,
Atque alio transferre auſus mihi? callidus arte
Quiſquis erat, durum credo tentaſſe laborem.
Vix etiam aetheria caeli delapſus ab arce
Ipſe deus facile diverſa in parte locaſſet;
Aſt hominum nullus florenti robore & acer
Viribus amoto ſeſe jactaſſet. ibi exſtat
Signum ingens thalamo in ſtructo, viſendaque moles,
Ipſe meae quondam feci quam munere dextrae.
Aedibus in mediis oleae ſuccreverat arbos
Vivida, praelongos effundens ardua ramos,
Lataque, ceu ſolida ſtat rupe exciſa columna.
Hanc circa ſecto thalamum de marmore ſtruxi,
Intexique ſuper, poſuique in limine poſtes:
Et jam frondenteſque comas ramoſaque ferro
Brachia ubi ſecui; tum truncum aggreſſus & ipſum

Ab

Ab radice instans, rutilo circum aere polivi.
Laevavique aptans hinc atque hinc, undique rectum
Surgeret ut penitus terebrato robore fulcrum.
Hinc mihi prima tori fuerunt fundamina; dein &
Auroque argentoque renidentique elephanto
Omnia distinxi, taurinaque vellera stravi,
Quae circum tyrio fulgebat purpura fuco.
Talia signa inerant quondam; nec dicere possum
Certus, an haec eadem maneant, anne arbore quisquam
Funditus excisa, mutata in sede locavit?
Haec ait: illi artus subito tremuere labantes
Attonitae mentem, dum nulli obnoxia fraudi
Signa recognoscit, secumque audita volutat.
Non sese tenet illacrimans; ruit obvia collo
Brachia circumdans, atque oscula dulcia figens
Haeret inexpletum capiti, & sic ore profatur:
Non miserae irascare o rebus in omnibus omnes
Ante homines sollers; molitos tristia nobis
Invidisse deos credo, ne laeta juventae
Dona simul magnumque exerceremus amorem.
Parce precor, jam parce mihi, facilisque remitte,
Quod subito, ut primum vidi, complexibus aegra
Abstinui. semper metuens, horrensque cavebam,
Ne veniens aliquis blando me falleret ore
Insidians; nam vota fovent immania multi.
Haud Helena aligero Jove nata Argiva puella
Scilicet externo cessisset rapta marito,
Agmina si Danaum metuisset rursus ab oris
Avectam Iliacis latum ductura per aequor.
Illam aliquis superum decepit, triste nec ante
Flagitium admisit, quo nobis prima malorum
Incubuit clades, & saeviit aspera luctu.

Nunc quoniam manifesta fides, thalamique retexta
Nostri arcana patent, hominum quae nullus adivit,
Lustravitque oculis solos nos praeter & unam
Actorida (huc famulam genitor quam misit habendam,
Assuetam clauso servare in limine postes);
Frustra animo obnixam cogis jam cedere victor.
His dictis lacrimae commotae, atque aestuat heros
Jam magis atque magis virtutis imagine tanta
Attonitus, fidaeque stupens in conjugis ore.
Illa autem, miseris ceu quando litora nautis
Apparent optata procul, queis gurgite in alto
Fluctibus & valido contortam flamine navim
Caerulei domitor fregit maris; aspera pauci
Per vada nituntur, terrisque adnare laborant;
Et jam tabentes artus aspergine ponunt
In sicco, ac tuta salvi laetantur arena:
Sic adeo reduci gaudebat laeta marito
Haud ora, haud removens a dulci brachia collo.
Fors & sic flendo roseum jubar aurea terris
Puniceo curru subvecta Aurora tulisset,
Ni Jove nata aliter statuisset numine virgo.
Continuit longam caelesti in limite noctem,
Inque mari Auroram prohibens adjungere curru
Alipedes lucis flammantia tela ferentes
Fulgentem Phaëtonta & Lampum; queis dea caelo
Invehitur croceos inter pulcherrima nimbos.
Atque heic suspirans iterum compellat amatam
Penelopen Ithacus: mala multa exhausta peregi,
O conjux; necdum discrimina vincere cuncta,
Supremamque datum tamen est contingere metam.
Restat adhuc duri superanda immensa laboris
Vis alia, ut vates fatorum arcana recludens

Tire-

Tireſias quondam monuit, nigrantia Ditis
Atria quum ſubii quaeſitum oracula noſtro
Pro reditu, ſociumque. at nunc age ſtrata petamus
Dulcia tranquilli carpentes munera ſomni.
Tum regina: tibi penetrali in ſede paratus
Jam thalamus patet ecce, inquit, modo certa voluntas
Sic ferat, ad patrii poſtquam te limina tecti
Incolumem faciles voluere advertere divi.
Sed quoniam memori deus hanc tibi pectore curam
Subdidit, edicas, oro, quae te aſpera rerum
Sors agitat, quae fata manent? non illa latebunt
Quondam audita reor, nec vero triſtius urent
Cognita nunc eadem. tum ſic exorſus Ulyſſes:
Quid miſera heu duros cogis vulgare dolores?
Dicam equidem; laeta ſed nec tu gaudia mente
Ulla feres, nec laetor ego. namque ire per urbes
Ille hominum multas, habilemque attollere dextra
Admonuit remum, gentes dum vectus adibo,
Quae mare, quae dulcem fugiunt ſalis ore ſaporem,
Nec videre rates, minio nec perlita roſtra,
Nec remos patulas cymbis volitantibus alas.
Haec & ſigna dedit, qnae te quoque certa docebo:
Obvius adverſo veniens quum forte viator
Dixerit alta humeris me ferre valentibus arma,
Ventilat ad zephyrum jactas queis meſſor ariſtas,
Heic ſubito juſſit terra defigere remum,
Neptunumque ſue tauroque atque ariete caeſo
Placare ad patrii cedentem litoris oras,
Multaque caelicolis ex ordine ſacra litare
Omnibus. aequoreis lentum mihi funus ab undis
Adveniens ſors atra feret, quum longa ſenectus
Excipiet feſſum, & placidae felicia gentes

Otia

Otia agent circum: ſic omnia volvere Parcas,
Ac ſtabili dixit fatorum numine ferri.
Haec ubi fatus erat ductor Laërtius, olli
Sic breviter conjux: imo o! meliora ſenectae
Tempora ſi ſpondent ſuperi, confidere praeſtat,
Hos etiam te poſſe dehinc evadere caſus.
Hac vice ſermonum dum ſe inter talia miſcent,
Eurynome interea nutrixque inſternere molli
Veſte torum, taedis late jactantibus ignem,
Inſtabant. poſtquam ſolitum ſtravere cubile,
Laeta ſuas petiit ſedes anus; Eurynomeque
Lampada praeportans ollis venientibus intro
Fida praeit, thalamoque ambos inducit aperto.
Ipſa retro celerans torquet veſtigia; at illi
Deſueto placiti potiuntur foedere lecti.
Et jam Telemachus pariter ſociique miniſtri
Plaudere deſtiterant choreas, famulaeque quierant
Hac illac ſub nocte; ſopor ſuus occupat artus.
Aſt ubi Penelope, magnorum & ductor Achivum
Optata explerunt avidum dulcedine pectus,
Inter ſe vario laeti ſermone fruuntur.
Illa quidem memorat, quantos experta dolores
Quondam pertulerit, quae viderit impia tectis
Facta procum magno turbantum cuncta tumultu,
Et ſeſe propter tot ſtratos caede juvencos,
Caprigenumque pecus vaſtatum, effuſaque vina.
Ille autem quotquot mortalibus aſpera rerum
Intulerit, quotquot perpeſſus & ipſe pericla,
Cuncta refert. pendet conjux narrantis ab ore,
Nec prius ingrato declinat lumina ſomno,
Accipiat quam laeta omnes ex ordine caſus.
Principio domitos Cicones, & pinguia narrat

Lotophagum visa arva, ferique indigna Cyclopis
Flagitia, & sumptas sociorum ob funera poenas,
Nil veritus quos ille suo laniarat in antro
Cruda vorans vivo manantia membra cruore.
Aeolias addit sedes, utque Aeolus ipsum
Ceperit hospitio facili, laetusque remisit
Incolumem: necdum patrios contingere fines
Fata dabant, magno sed fervens turbine nimbus
Lugentemque vagumque irata per aequora vexit.
Tum Laestrygoniam memorat; caesosque sodales,
Oppressasque rates saxorum grandine, seque
Vix una exitio a tanto fugisse carina.
Nec minus insidias, & monstra horrentia Circes,
Nigrantesque domos Erebi, quas tristis adivit
Classe cita, manes certa & responsa petitum
Tiresiae Thebani; utque omnes viderit Orci
Sedibus in tacitis socios, caramque parentem,
Quae tenero niveis immulserat ubera labris.
Addit & auditas Sirenum ex aequore voces,
Errantesque docet scopulos, diramque Charybdim,
Scyllamque innocuis numquam mortalibus aequam.
Solis & infanda violatos caede juvencos
A sociis narrat, quos propter fulmine navem
Perculit ardenti nimborum saevus ab arce
Juppiter: illi omnes periere in gurgite mersi,
Solus at ipse gravi Parcarum effugit ab ira
Vectus ad Ogygias cautes, ubi nympha Calypso
Protinus exarsit viso, glaucoque sub antro
Detinuit dapibusque fovens, atque insuper atri
Pollicita expertem senii letique juventam:
Nec tamen & duros inflexit pectore sensus.
Post hinc digressus Phaeacum ut litora venit

Multa

Multa mari passus, divumque ut cultus honore
His ducibus tandem tranquilla per aequora Nerei
Contigerit patrias sedes data munera portans
Ingens aes aurumque & pictas tegmina vestes.
Talia narranti vox haec fuit ultima: namque
Irruit extemplo fessos illapsa per artus
Alma quies, animumque simul curasque resolvit.
Ast illum postquam placido Tritonia somno
Credidit, ac dulci satiatum conjugis igne,
Jussit ab oceani diversicoloribus undis
Auroram proferre jubar mortalibus aegris.
Illa deae monitis paret: simul excitus heros
Emicat e thalamo surgens, ac talia fatur.
Plurima durando conjux mala sensimus ambo,
Pertulimusque vices, tu nostros anxia plorans
Heic reditus, contra violento numine divum
A patria longe duris ego casibus actus.
Nunc vero ambobus quoniam data copia rursum
Connubii optati, vigil o penetralia serva,
Divitiasque omnes, quae sunt mihi cumque relictae.
Mox pecora immani juvenum consumpta rapina
Multa ego praedabor, multa & pro munere Achivi
Sponte dabunt; plenis ludent in ovilibus agni.
En ego longaevum patrem luctuque dolentem
Assiduo virides ibo visurus in agros;
Haec porro tibi mando haud corda ignara gerenti.
Alta novo cum sole ibit nam fama per urbem,
Vulgabitque necem juvenum; tu limina celsae
Interiora domus conscendens parce morando
Aspicere aut quemquam, caussas aut quaerere fandi.
Dixerat, ac rutilis humeros circumdatus armis
Telemachum hortatur subito geminosque ministros
Arma

Arma manu capere & ſumptis procedere telis.
Nulla mora eſt; parent alacres, atque aere coruſci
Impulſas liquere fores; dux anteit heros.
Et jam pulcra novo ſpargebat lumine terras
Orta dies, illos quum celſa eduxit ab urbe
Pallas, & obſcuro gradientes aëre ſepſit.

HOMERI ODYSSEAE

LIBER VICES: QUARTUS.

PArte alia genitus Maja Cyllenius ales
Caeſorum juvenum ſimulacra excita vocabat:
Aurea virga manu rutilat, qua lumina mulcet,
Quum vult, atque adimit ſomnos. hac fretus agebat
Ille levem turbam magno ſtridore ſequentem.
Ac veluti volucres, queis veſper nomina fecit,
Lucifugae ingentis latebroſo rupis in antro
Hac illac ſtridunt; ſi qua vi protinus actae
Exceſſere, cavi connexae ad limina ſaxi,
Haerentes ſeſeque inter: ſic illa per umbras
Stridebat glomerata volans magno agmine turba,
Mercurius qua monſtrat iter per opaca locorum.
Jamque ubi & oceani fluxus, & Leucada rupem,
Ac ſolis liquere fores, & ſomnia nigra,
Continuo ſubiere virentia gramine prata,
Queis volitant manes ſimulacra carentia vita.
Heic tenuem ſolido formam ſine corpore Achillei
Inveniunt, carique etiam poſt fata Patrocli,
Antilochi, Ajaciſque, omnes qui magnus Achivos,
Pelida excepto, formae ſuperabat honore.
Ibant affuſi circum: queis cominus ingens
Atridae veniens Agamemnonis adſtitit umbra
Triſte dolens. fremitu denſo comitantur euntem
Quotquot in Aegiſthi perierunt ſedibus una.
Cui prior Aeacides: Atrida o maxime regum,
Heroas quondam ante alios magis eſſe putabam,

Te superum regi, gaudet qui fulmine, carum,
Imperiis quod multa tuis fortissima bello
Agmina parebant Xanthum Simoëntaque propter
Dardanium, duros passa est ubi Graecia casus.
Tene etiam saevo Parcarum ferrea leto
Vis domuit, nullus valuit quam fallere in oras
Editus aetherias? o primo insignis honore
Stratus apud validae cecidisses moenia Trojae!
Ingens staret ibi moles aggesta sepulcri
Omnibus a Danais, natumque ea fama maneret
Inclita: nunc tristis sors funere mersit acerbo.
Dixerat. Atrides contra: ipsis o superis par,
Felix sorte tua, Pelei sate sanguine, Achilleu,
Cui procul a patria tellure sub Ilio alto
Oppetiisse datum. de te late undique magni
Certantes Danaique simul Troësque cadebant;
Dum tu ingens spatio ingenti sub nube jacebas
Pulverea stratus volucrumque oblitus equorum:
Totam per lucem stetit aspera pugna, nec ante
Martius armorum cecidit furor, horrida nigro
Ab Jove tempestas acies quam terruit ambas.
Post ubi digressi bello te ad litora nota
Detulimus, positum stratis et rore tepenti
Corpus et unguentis lustravimus. agmine denso
Maerentes circum Danai calida ora rigabant
Fletibus, et longos tondebant vertice crines.
Venit & aequoreis mater comitata deabus,
Ut vitreo sensit famam sub gurgite: pontus
Insonuit clamore alto, subitoque Pelasgi
Intremuere metu concussi, & jam cava gressu
Robora scandebant; longo quum doctus ab aevo
Plurima, continuit trepidos Neleïus heros

Consiliis habitus semper fidissimus auctor.
Qui tum sollicitos sic interfatus amicos:
State viri, nec terga fugae convertite, dixit;
Caeruleo e pelago nymphis sociata marinis
Mater adëst gnati funus visura supremum.
Haec ille, & pulsa cessit formidine terror.
At circum adstiterunt glauco genitore creatae
Nereïdes maestum flentes ac vestibus artus
Ambrosiis niveos cinctae; quas inter & ipsae
Alternos tum voce novem coepere sorores
Dulcisona questus. tristi rorantia Achivum,
Quotquot erant circum, vidisses lumina fletu:
Tale deae querulo fundebant carmen ab ore!
Bis septem trinasque super noctesque diesque
Flevimus immixti divis: octava ubi fulsit
Post decimam lux orta, rogo supponere flammas,
Lanigerumque gregem & nigros mactare juvencos
Institimus: tu pulcro humeros velatus amictu
Ardebas dulci in melle & beneolenti unguento.
Flammantem circa heroës, Argiva juventus,
Decurrere pyram cincti fulgentibus armis
Certatim peditesque equitesque: ululatus ad auras
Ibat, & ingenti resonabant cuncta fragore.
At postquam in cinerem vis te Vulcania vertit,
Mane novo puro candentia legimus ossa
Sparsa mero & pingui succo. portaverat urnam
Ipsa tibi ex auro genitrix, praestantia Bacchi
Munera, quae multa caelarat Mulciber arte.
Hac tua, Pelide, recubant, immixtaque cari
Ossa Menetiadae Patrocli: distincta peremptum
Antilochum tegit urna, aliis magis omnibus unum
Quem Patrocli post fata tuo dignatus honore es.

Litore in aërio, qua panditur Hellespontus,
Aggesta tellure Argivum exercitus omnis
Heic tumulum late magnum, molemque superbam
Struximus eductam caelo, quam navita longe
Adveniens pelago semper miretur ab alto.
Tum genitrix in vota deos ubi blanda vocavit,
In medio Graiis posuit certamina circo
Maxima. vidi equidem multorum funera praesens
Heroum, exstincto quondam quum rege juventus
Cingitur, ac variis exercet corpora ludis;
Sed non ulla magis miratus dona palaestrae
Obstupui, quam quae niveis argentea plantis
Alma Thetis posuit; magno dilectus amore.
Quippe deis fueras. exstincti gloria, & ingens
Haud periit nomen, quin fama aeterna manebit.
At mihi quid prodest gessisse horrentia bella,
Juppiter exitium reduci quum triste parabat
Aegisthi manibus, scelerato & conjugis auso?
Talibus inter se dictis curisque morantur,
Quum propius caesi domitor deus adstitit Argi
Agmen agens juvenum, quos funere stravit Ulysses:
Ut videre illos, subito venientibus ardent
Mirati conferre gradum, primusque Melanhteo
Amphimedonta satum cernens agnovit Atrides,
Hospes erat namque olli Ithacae dilectus in oris.
Quem sic Atrides prior est affatus ab ore:
Quae vos, Amphimedon, sors dira subire coëgit
Haec nigro loca senta situ? par omnibus aetas,
Lectaque vis: claram fortissima pectora pubem
Non aliam plena quisquam legisset in urbe.
Obruit an pelago Neptunus, flamina saeva
Ventorum longosque ciens ad litora fluctus?

An

An domuere viri vos arva aliena prementes
Vaſtanteſque armenta boum raptaſque bidentes?
Saevane pro patria pugnando vulnera paſſi,
Conjugibuſque? age fare; tibi ſum foedere junctus
Hoſpitii, ſervaſque memor, me ſedibus olim
Succeſſiſſe tuis flavo cum fratre vocantem,
Iliacas Ithacum pelagi per caerula ad arces
Aequoreum permenſus iter ſemel orbe peracto
Fulgentis lunae veni, vix ad mea vota
Impulſo Laërtiada. ſic dixit Atrides;
Atque olli Amphimedon referens: o ductor Achivum
Optime, ait, memori cuncta haec in pectore ſervo
Scilicet, & duri cauſſam nunc funeris addam.
Connubio Icarii natae, thalamoque potiri
Inſtitimus longum nequidquam abſentis Ulyſſei
Nos omnes, quos cernis acerbo turbine ſtratos.
Illa quidem inviſos nec dedignata hymenaeos,
Noſtra ſequens nec vota, horrentia fata parabat
Omnibus, ac talem meditata eſt pectore fraudem.
Tenvia ſubnectens immenſae licia telae
Inſtitit ordiri, ſimulata & mente loquuta:
O juvenes mea cura proci, jam vir meus, inquit,
Quandoquidem periit, ſpatii ad connubia tantum
Certa peto, donec valeam pertexere textum
Nempe meum, (pereant ne fila exorſa) quod aegro
Laërtae in funus propero. quum triſtia fata
Ipſius urgebunt aeterna lumina nocte,
Ne qua mihi in populo mulier convicia dicat
Increpitans, nudum, vivus qui divite gaza
Floruit, abjectum terra ac ſine honore jacere.
Sic illa, & facile ignaris res credita nobis.
Interea arguto percurrens pectine telam

Luce operi instabat; mox sera ad lumina nocte
Stamina dissolvens totos tres vafra per annos
Distulit in longum speratae gaudia taedae.
Verum ubi jam quartus venit labentibus horis
Annus, & ignaros mulier bene conscia fraudis
Admonuit, nos & demum deprendimus ipsi
Texta retexentem, jussa est invita laborem
Perficere, ostenditque palam. manus ultima postquam
Imposita est, puroque abluta in gurgite palla
Splenduit assimilis Triviae Solisque nitori,
Tunc Ithacum in patriam duxit male numen amicum
Dissita ad arva procul, senior quae fidus habebat
Setigeri pecoris custos. devectus eodem
Contulerat sese Nelea natus ab urbe.
Heic ubi perniciem nobis, clademque paraunt,
Composito subeunt urbem: tardatus Ulysses
Posterior, gnatusque prior se moenibus infert.
Illum autem lacero sordentem corpus amictu
Ipse suum custos inopi seclisque gravato
Assimilem; ac baculo vestigia tarda regentem
Duxit agens. miseros foedatum turpiter artus
Non juvenis potuit venientem agnoscere quisquam,
Non senior: coram sic sese ante ora repente
Obtulit, & curam spectantum elusit inanem.
Nos caeci instamus dictis incessere spretum,
Et jaculis pariter; nullis contra ille movetur
Vulneribus patiens, aut verba minacia curat.
At simul ac tacitum monuit pater ipse deorum,
Telemachi auxilio fulgentia sustulit arma
In thalamum, versosque emuniit objice postes.
Mox etiam jussit tecti e penetralibus arcum
Penelopen efferre; & leti ponere caussam,

Prin-

Principiumque necis, duri certamina ferri.
Haud ullus valuit forti contendere nervo
Spicula; deficiunt vano conamine vires
Infractae, voti longe dum meta recedit.
Heic Ithacus juvenum cupiens tractare laborem
Cepit & ipſe arcum: nos contra inſurgere dictis,
Et prohibere omnes optantem & multa rogantem;
Nequidquam: namque ipſe animos ultro addidit olli
Telemachus ſumpta hortatus certare ſagitta.
Ergo habilem dextra rapiens multo ſine niſu
Intenditque arcum, miſitque volatile ferrum
Per medias ictu nuſquam fallente ſecures.
Tum ſtetit adverſo ſublimis limine, & omnes
E pharetra effudit calamos ardentia volvens
Lumina, & Antinoum jaculatus vulnere ſtravit.
Hinc alios contra ſpargit volitantia certa
Tela manu, figitque ardens: cadit icta juventus
Plurima, & aggeſta denſantur funera caede.
Nec dubium, major quin vis excita deorum
Auxilio ſteterit: namque omnibus undique tectis,
Qua ducit furor intus agens, trepidantia paſſim
Corpora procumbunt. morientum it luctus ad auras
Excitus, & fractis cervicibus alta reſultant
Atria, tum ſparſo natat omnis ſanguine tellus.
Haec nos fata neci dederunt, inhumataque longe
Membra jacent Ithaci in domibus ſine honore relicta.
Necdum etenim luctus fidis auditus amicis,
Qui ſanie ac triſti nigrantia vulnera tabo
Rore lavent lacrimas inter, decorentque ſupremis
Muneribus, qui dignus honos Acheronte ſub imo eſt.
Talia finierat referens. miratus Atrides
Exclamat, gemitumque imo de pectore ducens:

For-

Fortunate, inquit, proles Laërtia, Ulyſſeu,
Macte tuae magna virtute o conjugis! uni
Di dederunt talem diro ſine crimine mentem
Penelopi, in ſolo flagrans quae ſemper Ulyſſe
Certa fidem tenuit. dignae virtutis imago
Numquam tanta cadet, nec fama oblita peribit
Dis etiam celebranda ipſis, qui carmina condent
Illius in laudem tardos manſura nepotes.
Non ita Tyndaridi placitum: ſcelus auſa nefandum
Ipſa virum exſtinxit, letoque in Tartara miſit
Inſontem. tanti ſemper monumenta vigebunt
Flagitii, quin & nomen muliebre per omne
Fama eadem indignae labis contagia ſparget,
Si qua etiam exſtiterit ſtudiis praeſtantibus apta.
Talia jactabant nigris in ſedibus Orci
Suppoſiti tellure alta; per moenia greſſu
Dum celeres illi properant. jamque arva tenebant
Laërtae, multo ſenior quae culta labore
Ipſe ſibi, preſſus curarum a mole, pararat.
In medio domus alta fuit, circumque patebant
Atria, queis epulas celebrare & carpere ſomnos
Per noctem aſſuerat famulantum operoſa juventus.
Heic etiam, quae fida ſenem curabat in agris
Urbe procul, ſtabat Siculis anus edita terris.
Atque ibi tum ſociis natoque ita fatus Ulyſſes:
Ite, ait, o properi in ſedes, epulaſque parate
Mactantes de more ſuem, qui pinguior errat:
Experiar, memori perculſus imagine noſcat
Mene pater, ſubito cernens adſiſtere coram;
An multo abſentis jam tempore neſciat ora?
Sic dixit, famuliſque dedit ferre arma vocatis.
Martia: jamque illi properant ad limina; at heros

Si quos inveniat, viridem deſcendit in hortum.
Non Dolium reperit loca late conſita luſtrans
Non gnatos Dolii, vernaſque: una avia longe
Vellebant dumeta omnes vepreſque futuris
Sepibus, ipſe ſuum ſenior dux egerat agmen.
Solum ibi Laërten aerata falce prementem
Arboris eductae ramos invenit. amictus
Sordidus ex humeris pendet, taurinaque ſuris
Vincula dant ocreas & ſentes tegmina in aſpros
Hinc apta atque illinc manibus, ne vulnera laeſus
Accipiat; capitis tum ſummo in vertice ſquallet
Horridus heu miſeri caprina e pelle galerus.
Sic ubi cognovit ſenio curiſque gravatum
Ingenti ſubito perculſus corda dolore
Sub celſa ſtetit ille piro lacrimaſque profudit.
Dein tacita ſecum defixus mente volutat,
Amplexuſne petat, circumfuſuſque repente
Expediat caſuſque ſuos reditumque parenti?
An prius exploret ſenſus, ac ſingula tentet
Ingreſſus vario ſermone? haec exigit heros
Dum ſecum, ſatius viſum eſt illudere primum,
Paullatimque ſenem gnati ſuccendere amore.
Jamque illum ſic certus adit, dum vertice prono
Curvatus ſenior ſtirpes tegit arboris altae
Effoſſa tellure; & ſic effatur ab ore
Stans propior. te nulla fugit ſollertia foetus
Vitigenos curare, ſenex; heic omnia late
Culta nitent. non ſtirps, non dulci ficus abundans
Nectare, non Bacchi vites, non Palladis arbos,
Non pirus, ulla tibi non eſt neglecta per hortum
Areola. hoc tantum dicam, tu parce moveri:
Te cultus non iſte decet; ſimul aegra ſenectus

Sol-

Sollicitat feſſum, ſimul horres turpiter artus
Nudus inops. nec te ceſſantem durus, opinor,
Spernit herus, nec forma tuo ſervilis in ore,
Inque habili membrorum habitu: par omnia regi es;
Et jam tarda ſenem lotumque epuliſque refectum
Ad placidos poſcunt tranquilla per otia ſomnos
Tempora, defunctum curis, operumque labore.
Quin age, fare mihi, cuinam famularis in agro,
Florenteſque hortos curas? dein inſuper adde,
Haecne Ithacae tellus; venienti ut cominus adſtans
Neſcio quis nuper dixit, nec pectore fido,
Nec ſat mente valens. neque enim mihi certa ferebat,
Audibatque meas voces, dum plurima quaero
Hoſpite de caro; ſuperis num veſcitur auris,
An leto domitus crudelibus occubat umbris?
Quondam, fabor enim (tu corde audita repone
Dicta memor) patriae devectum ad limina ſedis
Excepiſſe virum memini, quum finibus illis
Nondum alius noſtris ſucceſſerat advena tectis:
Seſe Ithaca e patria multa cum laude ferebat
Laërtiſque Arciſiadae de ſtirpe creatum.
Illum ego ſuſcepique volens, blandoque receptum
Hoſpitio fovi, diveſque & rebus abundans
Dona dedi, noſtri monumentum ac pignus amoris;
Ex auro ſeptem caelato ferre talenta,
Argentoque gravem & ſignis cratera coruſcum,
Biſſenaſque ſuper laenas, totidemque tapetas,
Ac totidem chlamydas, tunicaſque auro intertextas.
Praeterea quatuor praeſtanti corpore ſervas
Haud operum ignaras, ſibi quas delegerat omni
E numero exſortes. vix haec tum fatus Ulyſſes
Quum genitor lacrimans: Ithacam quam poſcis, adiſti,

Hoſpes, ait, gentes habitant, immania corda.
Quae vero memoras data quondam, heu perdita fruſtra
Dona abiere tibi. namque ille heic vivus adeſſet
Si patrio in regno, meritis dimitteret auctum
Muneribus, ceu jura petunt, nec parva maneret
Gratia apud memorem. nunc autem effare viciſſim,
Quot magni revoluti orbes labentibus annis,
Ex quo initum hoſpitium, ac primum tibi dextera amico
Juncta tuo eſt, caro quondam, ſed non mihi vivo
Nunc etiam gnato: patrio quem litore longe
Heu miſerum ſaevi raptant aut gurgite piſces,
Aut lanianda feris latos data praeda per agros,
Alitibuſque jacet. non mater flevit ademptum
Veſte tegens, non ipſe pater, non optima conjux
Penelope in viduo ploravit funera lecto,
Exſtinctique manu languentia lumina clauſit
Juſta ferens de more atro ſolatia leto.
Verum age ſis, verax etiam haec ne mitte docere;
Quiſve, vel unde hominum, qua te genuere parentes
Urbe ſatum, qua parte ratis, fidique ſodales
Conſtiterunt? puppine aliena advectus adiſti
Haec loca, teque procul nautae ceſſere relicto?
Talia Laërtes; at contra filius orſus.
Sum patria ex Alybante, ubi tecta ingentia ſervo,
Regis Aphidantis Polypemonidae genus altum
Egregii, ſed nomen Eperitus. appulit oris
His deus invitum Lylibeïa regna petentem;
Stat ratis averſi procul urbe in litoris acta:
Aſt Ithacus, fugiens jam quintus volvitur annus,
Ex quo nos adiit, noſtriſque abſceſſit ab arvis
Infelix. dextrae ſpondebant fauſta volucres
Omina, queis firmans animos ſolabar euntem,

Laetus

Laetus & ipse ibat: spes ingens ceperat ambos
Hospitio misceri iterum, donisque potiri.
Dixerat: ast illi nigra caligine luctus
Incubuit, sparsamque ardenti pulvere foedans
Canitiem gemitu mixto suspiria traxit.
Non tulit hanc heros speciem, naresque per ipsas
Vis animi prorupit, iter molita sub auras;
Affususque interque amplexus dulcia libans
Oscula sic dictis genitorem affatur amicis.
En quem poscis, ego post annos denique veni
Bisdenos patrias, genitor, tibi salvus ad arces;
Parce pio fletu, tristemque heu comprime luctum.
Magna fero, celerare juvat: jacet aedibus altis
Strata omnis jam turba procum, clademque pravi
Luctificam, exstinxique nefas crudele domorum.
Cui genitor: si sanguis ades meus, inquit, Ulysses
Redditus huc, da signa, quibus confidere tuto,
Ac valeam certam dictis adjungere mentem.
Tantum effatus, & ille: haec vulneris aspice primum
Nota tibi, dixit, vestigia, quae ferus olim
Saevo dente ruens in verticibus Parnassi
Liquit aper, tua jussa sequens caraeque parentis
Autolycum visurus avum, promissaque dona
Capturus juvenis quondam hoc de litore cessi.
Quin age & enumerans nunc dicam ex ordine plantas,
Quas mihi tu puero dederas, ego nomina quaeque
Parvulus ardebam tua post vestigia reptans
Discere; tu vero gradiens per amoena vireta
Singula monstrabas, & me tua dona docebas.
Bissenas mihi sponte piros unamque dedisti
Praeterea, malosque decem, ficosque feraces
Quadraginta, aequo plures tum limite sulcos.

Quin-

Quinquaginta ipsi, si rite recordor, & omnes
Frugiferi: varioque illic in palmite turgent,
Quum Jovis incumbit tempestas laeta, racemi.
Vix ea. Laërtae, dum certa in mente volutans
Signa recognoscit, collapsi protinus artus
Diriguere, omnes trepido, resolutaque virtus,
Ac nati collo circum dat brachia: at ille
Excipit exanimem, labentemque erigit ultro.
Ut voci via facta, animusque in pectore venit,
Continuo has rupit voces: o Juppiter alme,
Et vos, caelicolae magni regnatis in arce
Siderea; jamjam credo, cogorque fateri,
Si meritas tandem poenas dedit effera pubes.
Id vero graviter metuo, ne concita contra
Irruat huc Ithacae manus omnis, & improba longe
Fama Cephallenum rumoribus impleat urbes.
At natus: fide, o genitor, nec talibus, inquit,
Sollicites curis animum: quin tecta petamus,
Telemachus praemissus ubi geminique sequuti
Pastores properant jussis convivia mensis.
Talia ubi dixit, gressus ad limina torquent,
Atque introgressi penetrali in parte domorum
Telemachum sociosque vident in frusta secantes
Ingentes armos, miscentesque humida vina.
Magnanimum interea Laërtem in sedibus altis
Lavit anus Sicula, & pingui perduxit olivo
Injiciens chlamydem fulgentem. at candida Pallas
Adveniens propior tersit squallentia regis
Membra auctans, pulcrumque magis magnumque videri
Jussit, & ambrosios cervici afflavit honores.
Nec mora, processit solio: miratur Ulysses
Aspiciens pulcro similem caelestibus ore,

Et ſubito: o genitor, quis te deus aethere lapſus
Mutat, & eximiis clarum decus artubus addit?
Cui tum Laërtes palmas ad ſidera tollens
Voce refert: o rerum hominumque aeterna poteſtas,
O Jove nata, o Phoebe, utinam jam munere veſtro
Qualis eram quondam, cepi quum Nericon altum
Litore in adverſo ducens victricia bello
Signa Cephallenûm, noſtris heſternus adeſſem
Talis ego in domibus, pugnamque aggreſſus Achivûm
Iſſem per medios cinctus fulgentibus armis.
Multorum haec ardens ſtraviſſet corpora leto
Dextera; tuque tua ſenſiſſes gaudia mente
Miratus tum, nate, ingentem caedis acervum.
Haec illi alternis dum jactant vocibus; omnis
Perfectuſque labor, menſaeque ante ora paratae
Jam dapibus ſtabant: ergo diſcumbere pictis
Feſtinantque toris omnes, epuliſque parant ſe.
Nec minus & ſenior Dolius ſtipante corona
Gnatorum advenit, multo defeſſa labore
Membra trahens. illum properans exciverat agro
Sueta anus & vernas curare & fida fovere
Omnibus officiis longaevum in ſede parentem.
Hi ſimul ac Ithacum menſa videre cubantem,
Attoniti ſtupuere animo. quos mollibus heros
Compellat dictis, atque haec mirantibus infit.
O ſenior, voſque o juvenes accumbite mecum
Una omnes jamnunc, mirari & parcite. namque
Heic nos jampridem cupidos habet ardor edendi,
Ceſſamuſque tamen, reduces dum tecta petatis.
Dixerat; ac Dolius palmas utraſque tetendit
Ad regem, amplexuſque manus & dulcia libans
Oſcula conclamat. ſpes o fidiſſima noſtrum,

Veni-

Venisti tandem, tuaque exoptata tueri
Ecce datur, nobis nil tale putantibus, ora.
Incolumis quando, dîs te huc ducentibus, adstas,
O salve, aeternumque mihi, rex optime, gaude,
Multa tibi superi faustae dent praemia vitae.
Quin & fare precor, num laetae conscia sortis
Penelope sensit reducem te numine divum;
Nuncius anne jubes,ferat haec praemissus ad aures?
Cui Laërtiades: quidnam haec te cura fatigat,
O senior? jam nota, inquit, sunt omnia, meque
Adspexit regina. haec tantum effatus, & ille
Paruit haud quidquam referens solioque resedit.
Heic etiam proles Dolio generata salutat
Circumfusa ducem, dextramque attingere gaudet
Laeta animis. omnes quo tandem munere functi
Hinc atque hinc patrem circa de more recumbunt.
Interea hi celebrant structis dum gaudia mensis,
Nuncia fama volans totam rumoribus urbem
Excierat spargens horrentia fata procorum.
Queis dictis cives turbati huc protinus atque huc
Cum gemitu strepituque ruunt ad limina Ulissei,
Corporaque exportant tectis, & fleta suorum
Pro se quisque viri condunt frigentia membra:
Ast alios alias properant deducere ad oras
In patriam celeri vectos per caerula cursu
Luctum infelicem lacrimasque parentibus orbis.
Ipsi in concilium perculsi pectora curis
Processere; ingens stimulat dolor ossibus ardens,
Praecipitatque moras. postquam venere frequentes
Surgit ibi Eupithes; namque huic praecordia luctus
Acrior intus habet dilecti ob funera gnati
Antinoi, primum quem vulnere stravit Ulysses:

Isque

Iſque ibi tum lacrimans ita voce ſilentia rupit.
Horrendum exitium, cives, & funus acerbum
Unius a furiis tulimus, qui Dardana primum
Claſſe cita juvenum multos ad Pergama duxit,
Amiſitque rates, ſocioſque in gurgite merſit;
Dein alios rapuit veniens, & lumina ſaevus
Prima Cephallenûm Stygias detruſit ad umbras.
Ergo agite, atque prius Pylias quam tendat in oras,
Elidis aut urbes, regnataque litora Epaeis,
Feſtinemus. an & triſtes & ſemper inertes
Sic erimus? quae fama, viri, nos deinde ſequetur,
Natorum fratrumque ulti ni dira piemus
Funera? jam caeli ſuperis haud veſcier auris
Dulce mihi; praeſtat manes deſcendere ad imos.
Sed celerare juvat, ne quam fortuna ſalutem
Ocius oſtendat fugientibus. atque ita fatus
Demiſit lacrimas, luctuque incendit Achivos.
Hos inter motus, medio flagrante tumultu,
Ecce ſuper linquunt Ithaci penetralia celſa
Servatuſque Medon, & clarus carmine vates.
Succedunt ambo propius: ſtupor omnibus ora
Occupat, ut denſa ſtantes videre corona.
Queis prudens haec voce Medon tum farier orſus:
Magnanimi audite, o cives: non iſta vel auſus
Vel potuit, ſancto divum ſine numine, Ulyſſes.
Ipſe ego Mentorea vidi ſub imagine juxta
Stare deum, regis nunc ſaevo in pectore robur
Ultro incendentem, nunc tecta per alta cientem,
Turbantemque procos. infelix luctus ubique
Inſuetuſque pavor, confertaque turba cadebat.
Haec dederat vix dicta Medon; exterrita pallor
Omnibus extemplo trepidantibus ora notavit.

Atque his tum ſenior pavidis heros Halitherſes
Maſtorides, unus ſollerti pectore gnarus
Cernere, quae fuerunt, quae mox ventura ſubibant,
Incipit, ac verbis animos permulcet amicis,
Haec fatus. dictis adhibete o pectora, cives;
Omnia contigerunt vitio haec & crimine veſtro,
Vos cauſſa exitii; vos olim multa monentem
Mentora non paſſi meque ipſum audire jubentem,
Actutum inſanos juvenum conpeſcere motus,
Qui ſcelus aggreſſi dirum res vertere fundo
Inſtiterant omnes, thalamoque abducere ſponſam
Ipſius heu regis ſperabant: funere raptum
Scilicet haud umquam rediturum in tecta putabant.
At contra evenere: ergo parete volentes,
Nec properate viri, ne quis det ſanguine poenas
Sponte ruens. vix fatus erat; pars maxima vulgi
Exſiluit magnas tollens ad ſidere voces:
Atque alii e populo manſere in ſedibus iſdem
Condenſi. neque enim ſub pectore dicta probarant,
Eupithei ſed juſſa timent, parentque coacti.
Saevit amor ferri ſubito; capit arma juventus
Impia, & ardeſcens inimica in praelia fertur.
Atque ubi fulgenti ſe quiſque incluſerat aere,
Una omnes campo ante urbem coïere patenti
Agmine conferto. dux ipſe hortatur ovantes
Eupithes, gnati funus qui triſte minatus
Ulciſci demens, reditu cariturus abibat
Jam Stygiae aeternum nocti damnatus et Orco.
Haec cernens tali affatur Tritonia virgo
Voce Jovem: ſummis o qui regis omnia ſolus
Imperiis, genitor, quae nunc ſententia ſurgit?
Num patiere prius duro concurrere Marte

Hos

Hos atque hos placido quam jungas foedere dextras?
Cui tum nimborum rector ſic ore viciſſim
Orſa refert: quid, nata, iterum me talia poſcis?
Non tibi jamdudum nota haec mea certa voluntas
Scilicet eſt, Ithacus rediens ut triſte rependat
Caede nefas? quidquid placitum ſuper, ipſa ſequare
Sola licet: dicam tantum quae fata manebunt.
Quandoquidem diros juvenes eſt ultus Ulyſſes,
Ille diu patria laetus dominetur in urbe
Pace regens ſtabili populos; nos numine noſtro,
Ne qua fuat rurſum trepido diſcordia motu,
Natorum fratrumque peractae oblivia caedis
Ducamus. ceſſent illi velut ante quieti
Legibus inter ſe juſtis, tum copia ſemper
Fundat opes, roſeoque adſit pax candida vultu.
Sic fatus ſtimulos accenſo in corde Minervae
Subdidit. illa volat rapido per inania lapſu
Vertice deſcendens niveo ſtellantis olympi.
Aſt heros, poſtquam menſarum expleta voluptas,
Hortatus ſocios: jam nunc e ſedibus, inquit,
Proſiliens aliquis videat, ne cominus hoſtes
Improviſi adſint. nec plura his dixerat, unus
Natorum Dolii ſurgens mandata capeſſit.
Iſque ubi contigerat limen, venientia cernit
Agmina, & inclamans fatur dein talia regi:
Arma manu, capite arma omnes, jam jamque propinquant.
Dixerat: aſſurgunt celeres, atque aere coruſcant
Induti fidi quatuor cum rege ſodales,
Ac ſeni juvenes Dolii genus; ipſe ſenecta
Jam gravis heu multa, quando vis ultima cogit,
Cum Dolio ſumptis Laërtes ardet in armis.
Hinc ubi cinxerunt rutilanti corpora ferro,

Poſtibus emotis procedunt: agmen Ulyſſes
Ducit agens, laterique Jovis de vertice nata
Mentoris os vocemque gerens ſtat bellica virgo.
Quam ſimul adſtantem vidit Laërtius heros,
Telemacho ſic laetus ait: nunc vivida bello
Pectora, nunc vires, o gnate, oſtendere tempus,
Spectat ubi Mars quemque virum. neu magna tuorum
Facta genuſque patrum, quos ingens gloria tollit
Per terras late claros praeſtantibus orſis
Degener heu patiare tua ſordeſcere culpa.
Tum natus: jam tu genitor, tu maximus ipſe
Teſtis eris, generi ſi tanto hoc dedecus addam,
Quod metuis, patiarque tuum vileſcere nomen.
Vix ea; quum ſenior tollens ad ſidera palmas:
Di magni, exclamat laetus, quae candida fulget
Lux haec orta mihi, quae mentem gaudia tanta
Sollicitant? una certant natuſque nepoſque
Succenſi alterno pulcrae virtutis honore.
Talia Laërtes, Tritonia cominus adſtans:
O Arciſiade, ſociis magis omnibus, inquit,
Care mihi, fer vota Jovi, innuptaeque Minervae
Protinus, ac validis intorque haſtile lacertis.
Haec dea, & inſpirat magnum acri in pectore robur.
Ille Jovem natamque Jovis per vota precatus
Ingentem totis contorquet viribus haſtam,
Ac ferit Eupithen galeae per ahenea texta.
Diſſiluere ictu perfoſſa, & cuſpis adacta
Tranſiit adverſi per tempora: volvitur ille
Frigidus, horrendumque ſuper dant arma fragorem.
Contra autem primis pugnantibus incidit heros
Cum gnato immixtus, teliſque atque enſibus ambo
Obvia utrinque metunt, & late corpora ſternunt.

Et

Et jam omnes triſti domuiſſent funere merſos,
Armipotens ni diva inclamans voce per auras
Juſſiſſet ſubito totum conſiſtere vulgus.
Quo miſeri ruitis cives? jam ponite bellum,
Et properate fugam, duraque abſcedite pugna
Sanguinis expertes. haec diva; & pallida tinxit
Omnibus ora metus, trepidiſque excuſſa repente
Arma fluunt manibus, tellure & cuncta reſidunt,
Horrendum clamante dea; tum moenia curſu
Fida petunt, gaudentque fuga reperire ſalutem.
Terrifico clamore Ithacus fugientibus inſtat,
Attollitque leves ſaltus, ceu praepete penna
Inſequitur caelo praedam Jovis ales aperto.
At pater omnipotens contorſit fulmen ab arce
Flammata, ceciditque deae Tritonidis ipſos
Ante pedes, regem quae tunc affata furentem eſt.
O Laërtiade ſate clara e ſtirpe deorum,
Deſine; neu ſaevas procedere longius iras
Indomito ſic Marte ſinas, ne rector olympi
Saeviat horrifica molitus fulmina dextra.
Dixerat. ille deae paret jam victor, & imo
Pectore laetatur gaudens: tum foedera certa
Inter utroſque ferit Jove nata ipſa inclita Pallas
Mentoream referens & voce & corpore formam.

F I N I S.

I LIBER; ATQUE SACRO DIGNUM QUI NOMINE FECIT,
AUSTRIADES UTINAM PLACIDO TE PERLEGAT ORE.

INDEX RERUM
MAXIME MEMORABILIUM.

Prior numerus librum, posterior ejus libri versum indicat.

X

Z

FINIS.

ERRATA			SIC	CORRIGE
Pag. XXIV.		lin. 27.	inquit	inquis
Lib.	5.	v. 345.	adverſo	adverſa
Lib.	6.	v. 366.	verberae	verbere
Lib.	7. & 8.	v. 177. 429.	Phaeacas	Phaeaces
Lib.	8.	v. 183.	capere	carpere
Lib.	8.	v. 242.	ſtat valet	valet, ſtat
Lib.	9.	v. 271.	ora	oras
Lib.	10.	v. 197.	reſonant	reſonent
Lib.	12.	v. 107.	potulis	patulis
Lib.	13.	v. 349.	Phaeaces	Phaeacas
Lib.	13.	v. 478.	patulas	patulos

Si quae ſunt alia, Typographus te, humane Lector, ut ignoſcas ſibi, ac tute facile emendes, orat.

